

Amos - Obadja - Jona

Toegelicht & toegepast

AMOS - OBADJA - JONA

Toegelicht & toegepast

Het oordeel en herstel, de vergelding en
de genade van God

Ger de Koning

Uitgeverij: Daniël
Webwinkel: www.uitgeverijdaniel.nl
Bestellingen: info@uitgeverijdaniel.nl
ISBN: 978-90-79718-20-7 (Paperback)
© 2015 Uitgeverij Daniël, Zwolle, NL

Omslagontwerp: Eva de Vlaming / Theis-Jan Goudswaard
Lay-out: Jan Noordhoek

Niets uit deze uitgave mag – anders dan voor eigen gebruik – worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Uitgeverij Daniël of de auteur.

Het gebruik van de Herziene Statenvertaling is in dit commentaar toegestaan onder voorwaarde van de volgende duidelijke copyrightvermelding: De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © Stichting HSV 2010. Alle rechten voorbehouden, © Stichting HSV en Uitgeverij Jongbloed – Heerenveen.

Inhoud

Tekstgebruik	13	
Afkortingen	13	
Vertalingen	13	
Verwijzingen	13	
Haakjes	14	
Vooraf (Amos - Obadja - Jona)	17	
Het boek Amos	21	
Amos 1	27	
vers 1	De woorden die Amos gezien heeft	27
vers 2	De HEERE brult	30
verzen 3-5	Oordeel over Damascus en Syrië	31
verzen 6-8	Oordeel over de Filistijnen	33
verzen 9-10	Oordeel over Tyrus	34
verzen 11-12	Oordeel over Edom	35
verzen 13-15	Oordeel over Ammon	38
Amos 2	40	
verzen 1-3	Oordeel over Moab	40
verzen 4-5	Oordeel over Juda	42
vers 6	Oordeel over Israël	44
vers 7	Harteloosheid en seksueel wangedrag	45
vers 8	De rechten van de naaste en God vertrap	47
vers 9	Wat God voor hen heeft gedaan	48
vers 10	Gods goedheid in verlossing en leiding	49
vers 11	Profeten en nazireeërs	49
vers 12	Opstand	52
vers 13	Gods vergelding	53
verzen 14-16	Geen ontkomen mogelijk	54

Amos 3		55
vers 1	Oproep om te horen	55
vers 2	Alleen u heb Ik gekend	56
vers 3	Het eens zijn	57
vers 4	Oorzaak en gevolg in het woud	58
vers 5	Oorzaak en gevolg in het veld	59
vers 6	Oorzaak en gevolg in de stad	60
vers 7	De HEERE openbaart Zijn geheimenis	61
vers 8	Er móet een reactie komen	62
vers 9	Doet het horen	64
vers 10	Waarom het oordeel komt	65
vers 11	De vijand doet zijn werk	65
vers 12	Slechts een overblijfsel wordt gered	66
vers 13	Een onderbreking	67
vers 14	Oordeel over de valse godsdienst	68
vers 15	Huizen worden verwoest	68
Amos 4		71
vers 1	Koeien	71
vers 2	Het oordeel komt	73
vers 3	Het oordeel is onherroepelijk	74
vers 4	De spot van de profeet	75
vers 5	Zoals men het graag heeft	76
vers 6	Toch hebt u zich niet tot Mij bekeerd	77
vers 7	Onderscheid in oordeel	78
vers 8	Wie dorst heeft ...	79
vers 9	Oordeel over de vrucht van het land	80
vers 10	Pest en oorlog	81
vers 11	Een brandhout aan de vlammen ontruikt	81
vers 12	God ontmoeten	82
vers 13	De majesteit van God	83
Amos 5		85
vers 1	Klaagzang	85
vers 2	Gevallen	86
vers 3	Slechts een rest blijft over	86

vers 4	Zoek Mij en leef	87
vers 5	Weer een waarschuwing	88
vers 6	Nog eens: Zoek en leef!	89
vers 7	Alsem	90
vers 8	Gods majesteit	91
vers 9	Niets is tegen Hem bestand	93
vers 10	Opkomen voor het recht	93
vers 11	Gods rechtvaardige vergelding	94
vers 12	Ik weet	95
vers 13	De verstandige zwijgt	96
vers 14	God is met Zijn volk	96
vers 15	De juiste gezindheid	97
vers 16	Rouwklacht	98
vers 17	De HEERE trekt door het midden	99
vers 18	De dag van de HEERE	99
verzen 19-20	Geen ontkoming	100
vers 21	God walgt van namaak	101
vers 22	God kijkt niet naar hun offers	102
vers 23	God luistert niet naar hun vreugde-uitingen	103
vers 24	Het gaat om recht en gerechtigheid	104
vers 25	Geen offers	105
vers 26	Afgoderij in de woestijn	105
vers 27	In ballingschap	107
Amos 6		108
vers 1	Valse gerustheid	108
vers 2	De les van de waarneming	109
vers 3	Het oordeel is nog ver weg	110
vers 4	Liggen, omhangen en zwelgen	111
vers 5	Vreugde-uitingen	112
vers 6	Wijn, olie en verbreking	112
vers 7	Het is uit met de pret	114
vers 8	De Heere HEERE zweert	114
vers 9	Niemand ontkomt	115
vers 10	De huizen ontruimd	115
vers 11	De huizen verwoest	116
vers 12	Onzinnige verwachtingen	116

Inhoud

vers 13	Ijdele vreugde	117
vers 14	De HEERE Zelf stuurt een vijand	117
Amos 7		119
vers 1	Afmaaiing en nagras	120
vers 2	Voorbede	121
vers 3	Uitwerking van voorbede	122
vers 4	Vuur	122
vers 5	Voorbede	123
vers 6	Uitwerking van voorbede	123
vers 7	Gods werk is volmaakt	124
vers 8	Het paslood	124
vers 9	Het oordeel voltrokken	125
verzen 10-11	Het verzet van Amazia	126
vers 12	Uitgewezen	128
vers 13	Vermenging	129
vers 14	Amos, de gewone jongen	129
vers 15	Amos, het werktuig van de HEERE	130
vers 16	Een woord tot Amazia	131
vers 17	Verworpen door God	131
Amos 8		133
vers 1	Een korf met zomervruchten	133
vers 2	Rijp voor het oordeel	134
vers 3	Gezang verandert in rouwklacht	134
vers 4	Nog eens: Hoor!	135
vers 5	De grootspraak van de mens	136
vers 6	De zucht naar meer	137
vers 7	Weer een eed van de HEERE	137
vers 8	De normale, gepaste reactie	138
vers 9	Duisternis op klaarlichte dag	139
vers 10	Rouw in plaats van feest	139
vers 11	Een honger door de HEERE gezonden	140
vers 12	Zoeken en niet vinden	140
vers 13	De mooie en sterke jeugd bezwijkt	141
vers 14	Verkeerd gezocht	142

Amos 9		143
vers 1	Het vijfde visioen	143
vers 2	God achterhaalt in het dodenrijk en in de hemel	144
vers 3	God achterhaalt op Karmels top en op de zeebodem	144
vers 4	Gods oog ten kwade op hen gericht	145
verzen 5-6	God in Zijn almacht	146
vers 7	Gods volk is niet beter dan de heidenen	146
vers 8	Oordeel en een overblijfsel	148
vers 9	De zeef	149
vers 10	De zondaren van Gods volk	149
vers 11	Herbouw van de vervallen hut	150
vers 12	De rest van Edom en de volken	151
vers 13	Overvloedige zegen	153
vers 14	Het volk geniet de zegen	154
vers 15	Zegen tot in eeuwigheid	154

Het boek Obadja 159

Obadja		166
vers 1	Het visioen van Obadja	166
vers 2	Vernederd	168
vers 3	Overmoed	168
vers 4	Aan God valt niet te ontkomen	170
vers 5	Dieven, verwoesters en druivenplukkers	171
vers 6	Verborgten schatten opgespoord	172
vers 7	Edom komt bedrogen uit	173
vers 8	De wijzen vergaan	173
vers 9	De helden komen om	174
vers 10	Geweld tegen een broeder	175
vers 11	Een van hen	175
vers 12	Leedvermaak, vrolijkheid, een grote mond	176
vers 13	Beroving	177
vers 14	Uitroeien en uitleveren	178
vers 15	De dag van de HEERE	179
vers 16	Gods vergelding	179
vers 17	De berg Sion voor Israël	180

Inhoud

vers 18	De huizen van Jakob, Jozef en Ezau	182
vers 19	Het herstel vindt zijn weg	183
vers 20	De ballingen krijgen hun bezittingen terug	183
vers 21	Het koningschap is aan de HEERE	184

Het boek Jona 189

Jona 1 196

vers 1	De HEERE spreekt	196
vers 2	De opdracht	197
vers 3	Jona vlucht	198
vers 4	De HEERE grijpt in	201
vers 5	Bidden, handelen	201
vers 6	Word wakker en bid!	203
vers 7	En het lot viel op Jona	204
vers 8	Verantwoording gevraagd	205
vers 9	Verantwoording afgelegd	205
vers 10	Onder de indruk	206
vers 11	Wat moeten wij doen?	207
vers 12	Pak mij op en werp mij in de zee	207
vers 13	Weerstand	208
vers 14	Erkenning	208
vers 15	Gehoorzaamheid en het resultaat	209
vers 16	Eerbied	209
vers 17	Jona gered	210

Jona 2 212

vers 1	Jona bidt	212
vers 2	In het dodenrijk	213
vers 3	De HEERE heeft het gedaan	214
vers 4	Verstoten	215
vers 5	Doodsnood	216
vers 6	Het keerpunt	216
vers 7	De uitweg	217
vers 8	Het grote verschil	218

vers 9	De redding is van de HEERE	218
vers 10	Terug bij af	219
Jona 3		221
vers 1	Een tweede kans	221
vers 2	De opdracht is onveranderd	221
vers 3	Jona gaat	222
vers 4	De prediking	222
vers 5	De macht van Gods Woord	223
vers 6	Opstaan van de troon	225
vers 7	Een bevel ten leven	225
vers 8	Roepen tot God	226
vers 9	Wie weet ...	228
vers 10	En Hij deed het niet	228
Jona 4		230
vers 1	Reactie van Jona op Gods goedheid	230
vers 2	Het tweede gebed van Jona	231
vers 3	Neem toch mijn leven	231
vers 4	Een vraag van de HEERE aan Jona	232
vers 5	Jona, de toeschouwer	232
vers 6	Een wonderboom schiet op	233
vers 7	Een worm	234
vers 8	Herhaling van het verzoek om te sterven	234
vers 9	Nog een keer de vraag en het antwoord daarop	235
vers 10	De les	236
vers 11	Delen in de ontferming van God	237

Tekstgebruik

Afkortingen

Gn	Genesis	Js	Jesaja	Rm	Romeinen
Ex	Exodus	Jr	Jeremia	1Ko	1 Korinthiërs
Lv	Leviticus	Kl	Klaagliederen	2Ko	2 Korinthiërs
Nm	Numeri	Ez	Ezechiël	Gl	Galaten
Dt	Deuteronomium	Dn	Daniël	Ef	Efeziërs
Jz	Jozua	Hs	Hosea	Fp	Filippiërs
Ri	Richteren	Jl	Joël	Ko	Kolossers
Ru	Ruth	Am	Amos	1Th	1 Thessalonikers
1Sm	1 Samuel	Ob	Obadja	2Th	2 Thessalonikers
2Sm	2 Samuel	Jn	Jona	1Tm	1 Timotheüs
1Kn	1 Koningen	Mi	Micha	2Tm	2 Timotheüs
2Kn	2 Koningen	Na	Nahum	Tt	Titus
1Kr	1 Kronieken	Hk	Habakuk	Fm	Filemon
2Kr	2 Kronieken	Zf	Zefanja	Hb	Hebreeën
Ea	Ezra	Hg	Haggai	Jk	Jakobus
Ne	Nehemia	Zc	Zacharia	1Pt	1 Petrus
Es	Esther	Ml	Maleachi	2Pt	2 Petrus
Jb	Job	Mt	Mattheüs	1Jh	1 Johannes
Ps	Psalmen	Mk	Markus	2Jh	2 Johannes
Sp	Spreuken	Lk	Lukas	3Jh	3 Johannes
Pr	Prediker	Jh	Johannes	Jd	Judas
Hl	Hooglied	Hd	Handelingen	Op	Openbaring

Vertalingen

Alle tekstaanhalingen uit het Oude Testament komen uit de Herziene Statenvertaling (HSV). Voor tekstaanhalingen uit het Nieuwe Testament gebruik ik de herziene Voorhoeve-uitgave, ook wel Telosvertaling genoemd.

Verwijzingen

Nog een opmerking over de tekstverwijzingen. Tekstverwijzingen worden zoveel mogelijk voluit in tekstblokken geciteerd. In die gevallen is heen en weer bladeren in de Bijbel niet nodig. Dat geldt ook voor de verwijzing naar teksten in de bijbelboeken *Amos*, *Obadja* en *Jona*. De tekst van deze bijbelboeken staat in dit commentaar. Als in een bepaald gedeelte van het commentaar naar meerdere teksten wordt verwezen,

is het vanwege de beperkte ruimte niet mogelijk al die teksten te citeren. In die gevallen worden tekstverwijzingen voorafgegaan door 'zie'. De lezer kan de aangegeven teksten zelf in de Bijbel opzoeken.

Haakjes

Oude Testament

In de bijbelgedeelten van het Oude Testament worden twee soorten haakjes gebruikt:

Ronde haakjes ( )

Deze dienen uitsluitend om het lezen en begrijpen van de tekst te vergemakkelijken; zij geven aan dat een bepaald gedeelte een soort tussenzin vormt die de eigenlijke loop van het verhaal of het betoog enigszins onderbreekt.

Vierkante haakjes [ ]

Deze haakjes staan om woorden die in de gedrukte uitgave van de Herziene Statenvertaling cursief staan. Omdat ik in dit boek de hele tekst cursief weergeef, maak ik gebruik van deze haakjes om de woorden te markeren die cursief in de gedrukte uitgave staan. Deze haakjes geven aan dat de ingesloten woorden niet in de grondtekst voorkomen, maar in het Nederlands zijn ingevoegd om de tekst begrijpelijk te maken.

Nieuwe Testament

In de bijbelgedeelten van het Nieuwe Testament worden drie soorten haakjes gebruikt. Ik citeer wat hierover in het 'Voorwoord' van de TELOS-vertaling wordt gezegd:

In de vertaling zijn drie soorten haakjes gebruikt:

Ronde haakjes ( )

Deze dienen uitsluitend om het lezen en begrijpen van de tekst te vergemakkelijken; zij geven aan dat een bepaald gedeelte een soort tussenzin vormt die de eigenlijke loop van het verhaal of het betoog enigszins onderbreekt.

Vierkante haakjes [ ]

Deze geven aan dat de ingesloten woorden niet in de grondtekst voorkomen, maar in het Nederlands moeten worden ingevoegd om de tekst begrijpelijk te maken; deze woorden moeten dus altijd gelezen worden. Met name het (bepaalde) lidwoord ontbreekt nogal eens in het Grieks, waar dat in het Nederlands wel noodzakelijk is; aangezien verschillende uitleggers van mening zijn dat het al of niet voorkomen van het lidwoord vaak van grote betekenis is, is ernaar gestreefd dit overal in de vertaling tussen haakjes te plaatsen waar het in de grondtekst ontbreekt.

Scherpe haakjes < >

Deze geven aan dat de ingesloten woorden in sommige handschriften wel en in andere niet voorkomen.'

Vooraf

In dit commentaar worden drie ‘kleine’ profeten toegelicht. We zullen zien dat de boodschap van deze profeten actueel is.

Amos

Het boek *Amos* is de derde in de rij van de twaalf kleine profeten. Vlijmscherp en zonder angst voor de tegenstand hanteert Amos het zwaard van de Geest en legt de zonde van het volk bloot. Maar Amos is niet alleen een oordeelsprediker. Hij spreekt ook Gods woorden over de toekomst die Hij voor Zijn volk heeft, als het zich eenmaal tot Hem heeft bekeerd.

Obadja

De voorgaande profeten – Hosea, Joël en Amos – hebben gesproken tot Juda en Israël. Obadja spreekt tot Edom. Hij is ondersteboven van de arrogantie en het leedvermaak van Edom ten aanzien van Israël, een broedervolk. Geen enkele vijand heeft het recht Gods volk te vernederen, te minachten of te plunderen. Als dat toch gebeurt, laat Hij zien wat Zijn volk voor Hem betekent en dat niemand straffeloos Zijn “oogappel” (*Zc 2:8*) kan aanraken.

Jona

Van de kleine profeten is het boek *Jona* wel de bekendste. Toch is het opmerkelijk dat er in het boek geen profetie voorkomt. Het bevat in letterlijke zin slechts één profetie, in *Jona 3:4*. En die wordt uitgesproken, opdat die niet in vervulling zou gaan. Het bijzondere van dit boek is, dat het verhaal zelf profetie is. Het verhaal geeft profetische waarheden in geschiedkundige vorm, in de vorm van gebeurtenissen. De profetie wordt hier uitgebeeld.

Ger de Koning

Middelburg, januari 2015

Reageren op de inhoud kan door te bellen naar 0118-638458 of te mailen naar ger.de.koning@gmail.com.

Amos

Toegelicht & toegepast

Het boek Amos

Het boek *Amos* is de derde in de rij van de twaalf kleine profeten van wie de boeken in de Nederlandse Bijbels aan het eind van het Oude Testament staan. In de negen hoofdstukken die het boek telt, klinkt door zijn mond de machtige stem van God tot Zijn volk. Amos legt de zonde van het volk bloot. Vlijmscherp en zonder angst voor de tegenstand hanteert hij het zwaard van de Geest. Het mes gaat tot op het bot.

Amos zal ons bijzonder aanspreken. We zullen onder de indruk komen van een ontmoeting met iemand aan wie op het eerste gezicht niets is wat indruk maakt. Hij heeft een nietszeggende afkomst, oefende een onbeduidend beroep uit en heeft geen speciale theologische scholing genoten. Maar zoals zo vaak bedriegt ook hier de schijn. Als we aan deze indruk van nietszeggendheid zijn krachtige, onbevreesde optreden verbinden, zijn ongekunstelde taal, gespeend van elke wolligheid, zijn staan voor de rechten van God en zijn liefde voor Gods volk, zien we in Amos een man naar Gods hart.

Amos is niet alleen een oordeelsprediker. Hij spreekt ook Gods woorden over de toekomst die Hij voor Zijn volk heeft, als het zich eenmaal tot Hem heeft bekeerd.

We worden uitgenodigd mee te luisteren naar de boodschap van deze man van God. Laten we bidden dat we aangeraakt en aangedaan worden door wat hij in Naam van God en daardoor met gezag spreekt.

Amos en Hosea

Amos is een tijdgenoot van Hosea. Beiden profeteren in de dagen van Uzzia, koning van Juda, en in de dagen van Jerobeam, koning van Israël (zie *Hs 1:1; Am 1:1*). Beiden spreken hoofdzakelijk in en tot het tienstammenrijk.

Hosea benadrukt de liefde van God. Deze liefde is steeds weer, door de oordelen die hij aankondigt heen, te zien. Amos stelt de majesteit en compromisloze gerechtigheid van God tegenover zondaren voor. God heeft met ieder werktuig Zijn speciale doel. Nooit is er bij Hem sprake van een nutteloze herhaling. Amos zegt meer tot en over de heidenvolken die Israël omringen dan Hosea.

Amos verschijnt in Bethel, het centrum van afgoderij, een paar jaar voordat Hosea begint te getuigen tegen de afval van de tien stammen. Zijn optreden kunnen we plaatsen zo rond het jaar 760 v. Chr. Zijn stem schalt over het marktplein van Bethel en hij gebruikt stevige, niet mis te verstane taal. Hij is recht voor zijn raap.

Als hij daar het woord neemt, bevinden zich mogelijk ook vertegenwoordigers van de omliggende volken onder zijn gehoor. Dat kunnen we afleiden uit zijn boodschappen in *hoofdstuk 1* waarin hij zich tot die omringende volken richt.

Afkomst en prediking

Amos zal nogal eens in Bethel zijn gekomen vanwege de handel. Hij is immers een schapenfokker, een veehouder (*Am 1:2; 7:14*). Dat is wel iets meer dan een schaapherder, maar toch ook weer geen manager van een groot bedrijf. Hij was een gewone jongen, iemand van het platteland, zonder kapsones. Geen carrièrejager. Ook zijn afkomst is niet iets waar hij prat op kan gaan. Hij kan niet wijzen op een voorgeslacht waarover met respect in Israël wordt gesproken (*Am 7:14*).

Er is geen reden om te veronderstellen dat Amos zijn beroep heeft opgegeven om fulltime in het werk van de HEERE als profeet te gaan optreden. Het lijkt er niet op dat hij 'theologisch geschoold' is. Toch laat hij geestelijk werk niet over aan gekwalificeerde mensen, die van geestelijk werk hun beroep hebben gemaakt, zoals dat wel gebeurt in de christenheid. Amos heeft geen last van de passiviteit die een dergelijke situatie vaak in de hand werkt. Je hoort het wel eens: 'Zij hebben ervoor gestudeerd, zij worden ervoor betaald, zij mogen het doen.'

Als Amos in Bethel is, kan hij zijn mond niet houden over God. Wollige, nietszeggende taal is hem vreemd. Dat soort taal doet het altijd goed in de politiek en in veel gevallen op de kansel, maar niet in de dienst van God. Misschien was hij wel iemand aan wie je kon horen dat hij van het platteland kwam. In zijn stem hoorde je niet de geaffecteerde stadstaal, maar daar gaf hij niet om. Hij brengt Gods boodschap, ongekunsteld, recht uit zijn door God bewogen hart.

Amos is onder de kleine profeten het meest sociaal bewogen. Misschien beantwoordt hij het meest aan wat wij ons zo voorstellen bij een profeet. Want dan denken wij aan iemand die tegendraads zijn stem verheft

tegen alle sociale misstanden. Amos hekelt de bedden van ivoor, het eten van lamsvlees, de protserige rijkdom, de misdrijven tegen de menselijkheid die alle volken zonder uitzondering begaan. Ook de wreedheden, de walgelijke mode en de uitbuiting van de arme neemt hij op de korrel, zonder daarbij de inhoudsloze godsdienst te sparen.

Juist in dat laatste zit het hart van zijn protest en niet zozeer in het sociale. Het sociale heeft te maken met de verhoudingen tussen de mensen onderling. Ook dat is belangrijk. Maar de sociale misstanden waartegen Amos tekeergaat, zijn het gevolg van de verkeerde verhouding waarin de mensen staan tegenover God en daartegen verheft Amos zijn stem.

Herkomst en tijd van zijn profeteren

Hij is geen ingezetene van het tienstammenrijk, maar komt uit Tekoa. Dit stadje ligt in Juda, ongeveer zestien kilometer ten zuidwesten van Jeruzalem en op twaalf kilometer afstand van Bethlehem. Rehabeam had van deze stad een vestingstad gemaakt (zie 2Kr 11:6).

Het is uitzonderlijk dat God een profeet uit Juda laat komen om tegen Israël te profeteren. Het is een keer eerder gebeurd. Daarover lezen we in 1 Koningen 13. In die geschiedenis komt een man Gods uit Juda en profeteert tegen het altaar in Bethel. Verder worden ons zulke gevallen, naar ik meen, in de Schrift niet meegedeeld. Ondanks dat hij tot de tien stammen is gezonden, heeft Amos een enkele keer ook een woord voor Juda (Am 2:4) of betreft hen erin (Am 3:1, 6:1).

Het optreden van deze zuiderling zal vreemd geweest zijn en zijn opgevallen. Dat hij een 'buitenlander' is, zal een extra accent aan zijn prediking hebben gegeven. Zeker is dat het extra vijandschap heeft gegeven (Am 7:10-12).

Het lijkt erop dat hij maar kort heeft geprofeteerd. De tijdsaanduiding 'twee jaar voor de aardbeving' doet dat vermoeden. Amos is zo'n boodschapper die even op het toneel verschijnt, krachtig predikt en daarna weer verdwijnt. De uitwerking van zijn boodschap laat hij over aan zijn Zender.

Wanneer die aardbeving precies heeft plaatsgevonden, wordt niet meegedeeld. Dat het een vreselijke gebeurtenis is geweest, blijkt wel hieruit dat Zacharia er twee eeuwen later nog naar verwijst (zie Zc 14:5).

Lastdrager

Het Hebreeuwse woord voor Amos is *amas* en betekent 'dragen' of 'last'. Dit woord komen we ook tegen in de naam Amasia, dat 'de HEERE draagt' betekent. Amos is dus iemand die lasten torst. Uit zijn profetie blijkt dat hij het volk tot wie hij zich richt, als een last op zijn hart draagt. Dat is ook wel te begrijpen als we bedenken dat tot Gods volk de boodschap moet komen dat ze de HEERE moeten zoeken om te leven (*Am 5:1,6*). Als een dergelijke boodschap noodzakelijk is geworden, hoe triest moet het dan gesteld zijn met dat volk. Dan moeten ze ver van Hem vandaan en dood zijn.

Maar tot ons komt hetzelfde woord: "*Ontwaak, u die slaapt, en sta op uit de doden*" (*Ef 5:14*). Onder Gods volk zijn velen ingedut. Ze hebben geen oog meer voor de tijd waarin ze leven. Geen tijd om tot bezinning te komen, om tot zichzelf te komen. Hoewel we steeds minder uren per week hoeven te werken, hebben we toch minder tijd om met God en Zijn dingen bezig te zijn. Onze voorouders werkten zestig uren per week, maar vonden toch de tijd om zich met Gods Woord bezig te houden. Ze kenden dat Woord en leefden daaruit.

Oordeel en voorbede

Amos heeft niet zo'n vurige stijl als Hosea. Ook strekt zijn profetie zich niet zover uit in de toekomst als die van Hosea. Hij beperkt zich hoofdzakelijk tot wat in de nabije toekomst over Israël en de volken zal komen, hoewel ook te denken valt aan ver in de toekomst gelegen dagen. Wel spreekt hij zo mogelijk nog beslist tegen het kwaad dan de andere profeten. Bij Hosea zien we meer de door de Heilige Geest gewerkte zielsangst van een man die het kwaad niet kan verdragen in het volk dat hij liefheeft. Bij Amos zien we meer de kalmte van Gods eigen oordeel.

Maar naast dat hij een prediker van het oordeel is, is hij ook een pleiter bij God voor zijn volk (*Am 7:2,5*). Op grond van zijn pleidooi oordeelt God 'Jakob' niet (*Am 7:3,6*). Amos heeft er geen welgevallen in, zoals Jona,

dat het oordeel komt. Hij doet voorbede. We kunnen nooit een goed getuige tegen het kwaad zijn als we niet ook bidden voor hen aan wie we Gods Woord mogen of moeten doorgeven. Amos is geen doemprediker. Hij predikt om te waarschuwen, want hij heeft Gods volk lief. Hierin is hij een type van de Heer Jezus.

Kenmerken van de tijd waarin Amos optrad

Amos leeft en predikt in een tijd van grote voorspoed. Er is vrede. Het tienstammenrijk en het tweestammenrijk zijn niet met elkaar in oorlog en er is geen dreiging van omringende volken. De handel floreert. Er wordt voldaan aan de godsdienstige ceremoniën en verplichtingen.

Maar al deze overvloed gaat hand in hand met een neergang van moraal en godsdienst waardoor de fundamenteën van de samenleving worden ondermijnd. Het volk is de door God gegeven aanwijzingen kwijt en de godsdienst is verworpen tot een betekenisloze, holle vorm. Te midden van dit verval verschijnt Amos en verheft zijn stem.

Hij is een man van het buitenleven. Dat stelt hem in staat regelmatig gebruik te maken van voorbeelden uit de natuur en het plattelandleven. Door zijn buitenleven is hij ook vrij gebleven van de invloed van het leven in de stad met al zijn luxe en pronkerigheid. Hierdoor is hij nu in staat om de boosheid van het stadsleven duidelijker te zien dan de welgestelden die binnen de stadsmuren leven. Deze laatsten worden volledig in beslag genomen door hun harteloze hebzucht en zien nergens kwaad in.

Door zijn afzondering van het kwaad kan hij de boosheid aan de kaak stellen. Zo bezien doet hij denken aan Johannes de doper. Ook dat was een man van de woestijn, van het buitenleven, die het kwaad binnen de stad tot in het hof van Herodes aan de kaak stelde. Het kostte hem zijn hoofd (*zie Mt 3:1-4; 11:7-11, 18; 14:1-12*).

Amos in het Nieuwe Testament

Amos wordt enkele keren in het Nieuwe Testament aangehaald. De eerste aanhaling is in *Handelingen 7:42-43*. Daar haalt Stéfanus in zijn rede *Amos 5:25-27* aan. Hij doet dat om te bewijzen dat het volk vanaf

zijn prilste volksbestaan zich aan afgoderij heeft overgegeven. Ook wijst hij op het oordeel van de ballingschap naar Babel.

Stéfanus 'bedient' zich van Amos vanwege de crisis waarin de Joden zich op dat moment bevinden. Het was hun laatste kans om de Heer Jezus aan te nemen, Die klaar stond om te komen (*zie Hd 7:56*). Helaas hebben ze deze laatste kans niet gegrepen.

Maar na het oordeel is er in het vrederijk zegen zowel voor de Jood als voor de heiden. Daar verwijst de tweede aanhaling naar. Die gebeurt door Jakobus in *Handelingen 15:16-17*. Hij haalt *Amos 9:11-12* aan om duidelijk te maken dat de heidenen niet verplicht moesten worden zich te laten besnijden, maar dat zij onafhankelijk van de Joden door God zijn aangenomen tot zonen. In het vrederijk zullen de volken worden gezegend, niet door tot Israël toe te treden, maar door de HEERE, de God van Israël, te zoeken. Dat zal gebeuren als de gemeente is opgenomen en Israël weer door God is aangenomen als Zijn volk.

Zo zien we dat bij twee grote gelegenheden in de geschiedenis van de christelijke kerk, in *Handelingen 7* en *15*, de Geest Zich heeft bediend van Amos, die een wat onopvallende plaats inneemt in de Bijbel.

Een praktische toepassing hiervan is dat de Heilige Geest ons in moeilijke ogenblikken een Schriftgedeelte voor de aandacht kan brengen, dat we misschien lange tijd geleden hebben gelezen, om ons daardoor te steunen.

Indeling van het boek:

1. Oordeel over de volken, Juda en Israël (*Am 1-2*).
2. De profetische boodschap die de toestand van het volk blootlegt (*Am 3-6*).
3. Vijf visioenen (*Am 7-9:6*).
4. Het uiteindelijke herstel van Israël (*Am 9:7-15*).

Amos 1

We zien in dit hoofdstuk dat God de volken oordeelt die Juda en Israël omringen. Hij doet dat vanwege hun vijandige houding tegenover Zijn volk en ook vanwege hun wrede karakter, dat in wezen tegengesteld is aan gevoelens van menselijkheid. Niet alleen Israël, maar alle volken vallen onder het oppergezag van God, want Hij is de God van de hele aarde.

De ondergang van de volken die Amos noemt, is Gods werk. Hij richt zich tot Syrië in het noordwesten, tot de Filistijnen in het westen, tot Tyrus in het noorden, tot Edom in het zuiden en tot Ammon en Moab in het oosten.

Het middel waardoor de oordelen komen, wordt niet genoemd. Wel wordt de reden van het oordeel aangegeven – telkens door het woord “vanwege” –, opdat de gewetens worden aangesproken. Allen vallen onder hetzelfde oordeel.

De woorden die Amos gezien heeft | vers 1

De woorden van Amos, die behoorde tot de veehouders uit Tekoa, die hij gezien heeft over Israël in de dagen van Uzziä, de koning van Juda, en in de dagen van Jerobeäm, de zoon van Joas, de koning van Israël, twee jaar voor de aardbeving.

Amos heeft niet alleen de woorden van God gehoord, maar die ook “gezien”. Daarmee duidt hij aan dat het niet zijn eigen woorden zijn, maar woorden die hij van God heeft gekregen. ‘Woorden zien’ wil zoveel zeggen als woorden ontvangen door profetische openbaring. Hij hoorde de woorden niet alleen, hij zag er ook de inhoud en de betekenis van. Het Woord van God leeft voor hem. Het zijn niet slechts dode letters, maar wat God zegt, ontvouwt zich voor zijn geestesoog tot een tafereel. Zo wilde Johannes op Patmos de stem zien die met hem sprak (zie Op 1:12).

Amos zag wat hij hoorde. Dit geldt zeker voor de visioenen waarover hij in hoofdstuk 7 spreekt. Die heeft hij letterlijk gezien. Maar het geldt evenzeer voor alles wat hij van de HEERE te horen krijgt om door te

geven. Zo betrokken is hij bij zijn boodschap. Het is de kracht van ieder die het Woord doorgeeft. Wie spreekt en voor zich ziet waarover hij het heeft, spreekt met grote betrokkenheid. Zo'n prediking maakt de grootste indruk op de hoorders. Als de spreker zelf de kracht van het Woord ervaart, kan geen luisteraar er omheen. Hij kan het afwijzen, belachelijk maken, een vijandige houding aannemen, maar nooit krachteloos maken.

Wat Amos heeft gezien en het volk voorhoudt, moet het volk tot inkeer brengen. Hij waarschuwt voor het oordeel dat God moet voltrekken als het volk zich niet laat gezeggen en zich bekeert. Amos komt niet voor niets uit Tekoa. Daar bevindt zich een uitkijk- en waarschuwingspost (zie Jr 6:1; 2Kr 11:5-6; 20:20). Hij is bekend met het innemen van een positie van waaruit hij de omgeving in de gaten kan houden en kan waarschuwen bij dreigend gevaar. Met zijn geestelijke ogen ziet hij hoe het met het volk gesteld is en aan welk gevaar het zich daardoor blootstelt.

Het Woord wint nog aan kracht naarmate de persoon van de spreker minder heeft dat indruk maakt op mensen die 'aanzien wat voor ogen is'. Ook dat is bij Amos het geval. Hij introduceert zichzelf in zijn nederige oorsprong. Hij is slechts een schapenfokker (hoewel het woord 'schapenfokker' ook wordt gebruikt als een bezigheid van de koning van Moab, zie 2Kn 2:4). Maar God neemt hem van zijn kudde en zijn werk weg, zoals Hij David achter de schapen en Elisa bij de ploegossen had weggehaald (zie Ps 78:70-71; 1Kn 19:19-21). Hij noemt zich "veehouder en moerbeikweker" (Am 7:14).

God aarzelt niet een eenvoudige herder te gebruiken. Hij geeft er zelfs de voorkeur aan. Als zijn hart maar zuiver is en toegewijd aan Zijn dienst. God kan een ossenstok (zie Ri 3:31) en een slinger en een steen (zie 1Sm 17:50) gebruiken. Het gaat er niet om wie de mens is of wat deze heeft, maar Wie Hij is en wat Hij heeft. Amos is er een voorbeeld van dat God roept wie Hij wil. Elke aanmatiging om een dienst te doen op grond van opleiding, afkomst of status wordt hierdoor veroordeeld. Van de discipelen van de Heer Jezus die na de uitstorting van de Heilige Geest met onweerstaanbare kracht prediken, merken de omstanders "dat zij ongeletterde en eenvoudige mensen waren" (Hd 4:13).

De scheuring tussen het tienstammenrijk en het tweestammenrijk is voor Amos geen excuus zich tot zijn 'thuisrijk', Juda, te beperken. Zoals

in de inleiding al is opgemerkt, is de tijd waarin Amos leeft, een tijd van grote voorspoed. Het is de tijd van Jerobeam II (koning van Israël van 793-753 v. Chr.) en Uzzia (of Azarja, koning van Juda van 790-740 v. Chr.). Maar aan de andere kant is er een schandelijke rechtsverkrachting en onderdrukking van de armen. Daarom ook spreekt Amos over de grote weelde en luxe van de rijken, hun arrogantie, trots, zelfverzekerdheid en de onderdrukking van de armen.

Welvaart heeft het grote gevaar in zich dat er voor God geen plaats meer is. Afhankelijkheid van Hem is niet meer nodig. Er is immers aan niets gebrek? Daar klinkt de stem van Amos te midden van alle genotzucht: 'Waar is God in dit alles? Jullie hebben Hem verdrongen naar de rand van jullie bestaan. Nog even en Hij wordt over de rand getild en helemaal uit jullie bestaan verwijderd!'

Onder de oppervlakte gaat moreel verderf schuil als gevolg van een vormelijke, valse godsdienst. In deze toestand denkt het volk niet aan wat voor soort komende ramp dan ook. God waarschuwt Zijn volk eerst door de woorden gesproken door Amos, daarna door de daad van de aardbeving. Deze komt kort na de woorden van Amos, terwijl die woorden als het ware nog naklinken.

De aardbeving is niet slechts een plaatselijke trilling, maar treft een groot gebied en heeft velen op de vlucht doen slaan. De vermelding van de aardbeving is niet bedoeld om de tijd van zijn optreden aan te geven, maar om te wijzen op het verband tussen de aardbeving en zijn dienst. Amos is de profeet van de aardbeving (*Am 8:8; 9:5*). Zacharia verwijst in zijn boek naar deze aardbeving als een voorbeeld van wat de HEERE met de wereld zal doen, als Hij opnieuw aardbevingen zal geven als uitvoering van Zijn oordelen (*Zc 14:5*).

Dan zult u vluchten [door] het dal van Mijn bergen, want het dal tussen de bergen zal reiken tot Azal. Ja, u zult vluchten, zoals u gevlucht bent voor de aardbeving in de dagen van Uzzia, de koning van Juda. Dan zal de HEERE, mijn God, komen: al de heiligen met U! (Zc 14:5)

Oordeel is dan ook de grote last van de profetie van Amos. De oordelen die Amos aankondigt, liggen niet in de verre, maar in de nabije toekomst. Ze zijn voor het grootste deel vervuld, ze zijn geschiedenis. Zo kijken we ook naar wat in onze dagen gebeurt als het gaat om rampen en oorlogen. Zij zijn niet het einde, maar geven het karakter aan van

wat in de eindtijd, in de oordelen, in ruimere en ernstigere mate zal gebeuren (*zie en vgl. Mt 24:6,8*).

De HEERE brult | vers 2

Hij zei:

*De HEERE zal vanaf Sion brullen [als een leeuw],
vanuit Jeruzalem zal Hij Zijn stem laten klinken
zodat de weiden van de herders treuren,
en de top van de Karmel verdort.*

Amos begint waar Joël ophoudt. De laatste woorden van Joël gaan over het brullen van de HEERE als het brullen van een leeuw (*zie Jl 3:16*). Joël sprak in Juda en zijn uitspraak was waarschijnlijk niet bekend in Israël. Door het gebruik dat Amos ervan maakt, wordt deze uitspraak ook bekend in Israël. Ook worden deze twee profeten hierdoor met elkaar verbonden. Door op deze wijze aanhalingen met elkaar te verbinden, maakt God de verschillende getuigen tot één getuigenis.

De HEERE spreekt vanaf Sion, de centrale plaats van aanbidding en regering. Hij doet dat niet om te troosten en te leiden, maar om aan te klagen en te veroordelen. Daarbij spreekt Hij niet alleen tot vreemden, maar ook en vooral tot Zijn volk. Amos, hoewel hij in Israël optreedt, verwijst hier naar Sion als de woonplaats van de HEERE.

Het 'brullen' van de leeuw wordt gehoord in de donder in de lucht. In Joël gaat het 'brullen' aan het vrede-rijk vooraf. Het is daar gericht als een dreiging naar de vijanden, terwijl het wordt gevolgd door het geven van een schuilplaats aan Zijn volk. Hier is ditzelfde 'brullen' van de HEERE ook gericht tegen de vijanden van Zijn volk, maar tevens ook tegen Zijn eigen volk, omdat dit zich vijandig tegen Hem gedraagt. Het wordt dan ook niet gevolgd door het geven van een schuilplaats, maar door oordeelsaanzeggingen (*zie en vgl. Jr 25:30-33*). Het brullen is alleen nog dreiging en nog geen verscheuring. Zo stelt de HEERE Zich direct bij het begin van deze profetie al op.

Het door Amos aangekondigde oordeel treft niet alleen de mensen, maar ook het land. Het 'treuren van de weiden' wijst erop dat gras en bloemen hun pracht en schoonheid zullen verliezen (*zie Hs 4:3; Jl 1:10*). "De top van de Karmel" is bekend om zijn overvloedige bebossing die schaduw geeft.

God komt om te oordelen. Hij neemt de vruchtbare regen weg. Grote droogte is het gevolg. De weiden in Galilea zullen verdrogen, evenals het beboste gebied van de Karmel. Door de oordelen van God zullen de vreedzame werkzaamheden van de herder ophouden, want er is geen gras meer voor de kudden (zie Jr 25:36-38). En wie erop uittrekken om een beschutting tegen de felle zon te zoeken, zullen die op de Karmel tevergeefs zoeken.

Oordeel over Damascus en Syrië | verzen 3-5

3 Zo zegt de HEERE:

*Vanwege drie overtredingen van Damascus,
ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen,
omdat zij met ijzeren dorssleden
Gilead gedorst hebben.*

4 Daarom zal Ik vuur werpen in het huis van Hazaël;
dat zal de paleizen van Benhadad verteren.

5 Ik zal de grendel van Damascus in stukken breken,
Ik zal de inwoner uitroeien uit Bikeat-Aven,
en de scepterdrager uit Beth-Eden,
en het volk van Syrië zal in ballingschap gaan naar Kir,
zegt de HEERE.

Nadat Amos zichzelf (vers 1) en zijn Zender (vers 2) heeft voorgesteld, begint hij met de aankondiging van de oordelen. Eerst komen “de slechte burenen” van Israël (Jr 12:14) aan de beurt en daarna Juda en Israël. De volken worden geoordeeld omdat zij, terwijl zij door God gebruikt werden om Zijn volk te tuchtigen, eigen belangen najaagden (zie Js 10). Het telkens terugkerende gezegde: “Zo zegt de HEERE” geeft aan dat wat gezegd wordt, in Hem zijn oorsprong heeft.

Het telkens, bij elk volk zonder uitzondering terugkerende “vanwege drie overtredingen ..., ja vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen”, is een Hebreeuwse wijze van zeggen om aan te geven dat het een vaak of veelvuldig voorkomende overtreding betreft. Het geeft aan dat de maat vol is en overloopt (zie ook Sp 30:15-31; 6:16; Jb 5:19; Pr 11:2). Hierdoor is er geen verandering in het oordeel.

In overeenstemming met deze wijze van zeggen somt de profeet ook niet alle overtredingen op. Bij wijze van voorbeeld beschrijft hij één

misdaad. Die ene misdaad is typerend voor de vele misdrijven die zijn gepleegd. Hoewel één misdaad voldoende is voor het oordeel van God, blijkt hieruit Gods geduld. God voltrekt het oordeel pas als de maat vol is en overloopt. Verder uitstel zou Hem ongeloofwaardig maken in Zijn uitspraken over het oordeel over de zonde.

De Geest van God begint met de grootste en tegelijk meest buitenlandse vijand, Syrië. Damaskus vertegenwoordigt als hoofdstad de hele bevolking van Syrië. De volgende vijanden zijn allemaal op een bepaalde wijze met Gods volk verbonden: door op hun gebied te wonen (Filistijnen), door bondgenootschap (Tyrus) of door verwantschap (Edom, Ammon en Moab).

De wrede manier waarop de Syriërs de Israëlieten hebben behandeld die aan de oostkant van de Jordaan woonden, waaronder Gilead, zal niet worden vergeven. Dit heeft plaatsgevonden, toen Hazaël dit gebied veroverde en hij de gevangenen ombracht en hen maakte *“als stof bij het dorsen”* (2Kn 13:7; zie ook 2Kn 10:32-33).

Het oordeel, waarvan vuur een beeld is, wordt door de HEERE Zelf over Syrië gebracht, Hij werpt het vuur. Dit *“vuur werpen”* komt bij de volgende volken, behalve bij de laatste, Israël, steeds terug. Het treft in de eerste plaats *“het huis van Hazaël”*.

Dat Hazaël met name genoemd wordt, is niet voor niets. Hazaël was door Elia tot koning over Syrië gezalfd (zie 1Kn 19:15). Hij regeerde daarover van ca. 841 tot 806 v. Chr. Als Elisa eens op verzoek van Benhadad in Damaskus is, ontmoet hij Hazaël. Bij die ontmoeting komt Elisa onder de indruk van het kwaad dat Hazaël Israël zou aandoen. Hij zegt dat ook tegen Hazaël (zie 2Kn 8:7-15). Maar Hazaël en zijn opvolgers zijn door deze voorzegging niet van hun voornemen afgebracht. Ondanks het contact met de profeten van Gods volk hebben zij Israël toch wreed behandeld. Hierdoor waren zij des te schuldiger dat zij zich aan Gods volk hebben vergrepen.

Elke verdediging (*“grendel”*) tegen dit oordeel van God zal tevergeefs blijken te zijn. De grendel is de dwarsbalk die voor de poort werd geschoven om deze daarmee te sluiten. Als de HEERE de grendel verbreekt, wil dat zeggen dat Hij de vijand vrije toegang verleent. Bij een ruimere toepassing ziet het op het wegnemen van alle kracht en veiligheid waarop zij vertrouwden.

Dit oordeel over Syrië is in 732 v. Chr. uitgevoerd door de koning van Assyrië, Tiglath-Pileser (zie 2Kn 16:9). Het oordeel komt over het hele volk, niet alleen over “de scepterdrager”, dat zijn de leiders ervan en andere hooggeplaatste personen die hebben aangezet tot een misdadig handelen. Het hele volk is verantwoordelijk. Zij hebben hun leiders gesteund.

Bikeat-Aven betekent ‘dal van afgoden of nietigheid’ – dat was Damascus in de ogen van God – en staat voor afgoderij. Beth-Eden betekent ‘lusthuis, huis van genot’ – dat was Damaskus in de ogen van de mens – en staat voor vleselijke genoegens. Bedrijvers van beide soorten kwaad zullen worden uitgeroeid.

Waar Kir heeft gelegen, is niet met zekerheid te zeggen. Er wordt vermoed dat het in Armenië of Georgië bij de Kaukasus lag. Amos zal er de plaats mee bedoelen waar het Syrische volk oorspronkelijk vandaan kwam (Am 9:7) en van waaruit zij hun veroveringen hebben gepleegd. Daarheen zullen de Syriërs verbannen worden. We kunnen dit vergelijken met de dreiging die de HEERE over Zijn eigen volk uitspreekt, als Hij zegt dat Hij hen bij ontrouw weer naar Egypte zal terugbrengen, dat wil zeggen hen weer in slavernij terecht zal laten komen.

Oordeel over de Filistijnen | verzen 6-8

Zo zegt de HEERE:

- 6 *Vanwege drie overtredingen van Gaza,
ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen,
omdat zij [Mijn volk] volkomen in ballingschap gevoerd hebben
om hen uit te leveren aan Edom.*
- 7 *Daarom zal Ik vuur werpen binnen de muren van Gaza;
dat zal zijn paleizen verteren.*
- 8 *Ik zal de inwoner uitroeien uit Asdod,
en de scepterdrager uit Askelon.
Ik zal Mij tegen Ekron keren,
zodat de rest van de Filistijnen zal omkomen,
zegt de Heere HEERE.*

De Filistijnen zijn grensvijanden. Zij bezetten de kustvlakte in het zuidwesten van Israël. Ook bij hen wordt overtreding op overtreding gevonden tegen het volk van God. Over hen komt het oordeel omdat

zij zich aan mensenhandel schuldig hebben gemaakt. Hoewel we hier naar in de Schrift geen verwijzing vinden, ligt het voor de hand dat de Filistijnen bij verschillende invallen in Israël mensen gevangen hebben genomen en die aan de Edomieten hebben verkocht.

Amos heeft het erover dat het volk “volkomen” in ballingschap is gevoerd, waarmee hij de enorme omvang van deze misdaad onderstreept. Het binnendringen in Israël en het wegvoeren van inwoners vinden we in 2 *Kronieken* 21:16-17 waarna de verhandeling aan Edom kan hebben plaatsgevonden (zie ook 2 *Kn* 28:18). Ook de profeet Joël spreekt over het verkopen van inwoners van Israël (zie *Jl* 3:4-6). In deze handelwijze zien we een beeld van de valse, vleselijke godsdienst (voorgesteld in de Filistijnen) die de mens overlevert aan de macht van het vlees (voorgesteld in Edom).

God zal deze handelwijze van de Filistijnen oordelen, wat wordt weergegeven door het werpen van vuur. Van de Filistijnen zal zelfs het overblijfsel uitgeroeid worden, zodat er van dit volk niets zal overblijven (zie *Ez* 25:15-17).

Van de vijf steden waarin de Filistijnen wonen, worden er vier genoemd. Als mogelijke reden voor het niet vermelden van Gath is wel geopperd dat deze stad zich niet heeft hersteld van de verwoesting die koning Uzzia over haar heeft gebracht (zie 2 *Kr* 26:6). Ook in latere lijsten van de Filistijnse steden komt Gath niet voor (zie *Jr* 25:20; *Zf* 2:4; *Zc* 9:5-6).

Oordeel over Tyrus | *verzen 9-10*

9 Zo zegt de HEERE:

*Vanwege drie overtredingen van Tyrus,
ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen,
omdat zij [Mijn volk] volledig als ballingen hebben uitgeleverd
aan Edom,
en zij niet aan het verbond met [hun] broeders gedacht hebben.*

10 *Daarom zal ik vuur werpen binnen de muren van Tyrus;
dat zal zijn paleizen verteren.*

Tyrus, dat staat voor heel Fenicië, heeft dezelfde zonde begaan als de Filistijnen. Ook zij hebben Israëlitische gevangenen verkocht. Door hun zonde pleegden zij tevens verbondsbreuk. In de tijd van David en Salomo bestond er een verbond tussen Israël en Tyrus (zie 1 *Kn* 5:12). Uit

andere Schriftplaatsen blijkt de vriendschappelijke verhouding die gedurende een langere periode tussen Israël en Tyrus heeft bestaan (zie 2Sm 5:11; 1Kr 14:1; 2Kr 2:11-16). Het kwaad dat verbondsbroeders wordt aangedaan, is erger dan het kwaad dat door een vijand wordt aangedaan. Het is verraad. Van een vriend verwacht je niet dat hij je kwaad doet.

Amos spreekt er niet over dat Tyrus Israël is binnengevallen (het 'wegvoeren' van *vers 6* ontbreekt hier). Mogelijk is Tyrus als 'tussenhandelaar' opgetreden, die waarschijnlijk van Syrië of anderen kocht en aan Edom doorverkocht. Van Tyrus is bekend dat het in mensen handelde (zie Ez 27:13).

Voor zover we weten heeft Israël nooit oorlog met Tyrus gevoerd. Toch heeft Tyrus verraderlijk gehandeld en als handelsstad zich willen verrijken zelfs door de handel in mensen en die nog wel tot het volk van God behoren. God zal daarom ook over dit volk Zijn oordeel voltrekken. Al zijn weelde zal vergaan. De kooplieden zijn allemaal vorsten die in luxe huizen, paleizen, leven. Van al die pracht zal niets overblijven.

Voor ons, christenen, ligt in het oordeel over Tyrus de ernstige waarschuwing dat wie de broederlijke gemeenschap op verraderlijke wijze verbreekt, onder het oordeel van God valt. Dit verbreken vindt plaats als een christen zijn eigen belangen gaat najagen en niet die van de Heer. Je ziet het bijvoorbeeld in het leven van een christen die vol inzet op zijn carrière, waardoor er geen tijd (meer) is voor de persoonlijke omgang met God. In een dergelijke situatie verdwijnen langzaam maar zeker de christelijke deugden. Zo iemand kan in naam nog wel christen willen heten, christelijke samenkomsten bezoeken en zelfs aan het avondmaal deelnemen, maar de christelijke waarden worden 'verkocht'. God doorziet dat. Hij laat Zich niet bedriegen en oordeelt hen die zulke dingen doen (zie 1Ko 11:27-31).

Oordeel over Edom | *verzen 11-12*

11 Zo zegt de HEERE:

*Vanwege drie overtredingen van Edom,
ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen,*

*omdat hij zijn broeder met het zwaard achtervolgd heeft
en zijn barmhartigheid tenietgedaan,
omdat zijn toorn altijd weer verscheurde
en hij zijn verbolgenheid voor altijd koesterde.*

12 *Daarom zal Ik vuur werpen in Teman;
dat zal de paleizen van Bozra verteren.*

Edom is een andere naam voor Ezau (zie Gn 36:1), de tweelingbroer van Jakob. Bij Edom gaat het niet zozeer om bepaalde daden. Het gaat meer om zijn houding en gezindheid ten opzichte van Gods volk. Die worden naar voren gebracht en daarvoor wordt hij aangeklaagd.

Edom heeft zich altijd vijandig tegenover het volk van God opgesteld. Zo is Edom het volk Israël bij zijn reis naar het beloofde land met het zwaard tegemoet gegaan (zie Nm 20:18-21). Hij koestert een onverzadigbare, onverzoenlijke en dodelijke haat tegen Israël. Elk gevoel van "barmhartigheid" ten aanzien van Israël, zelfs het gewoon menselijke, is door Edom bij zichzelf "tenietgedaan". Hij wilde en wil er geen ruimte aan geven. Barmhartigheid is hem vreemd.

Hij is niet alleen egoïstisch, maar ook vol haat tegen wat van God is. Hij is gepantserd tegen alles wat hij voor zwakheid houdt. In zijn oordeel is hij keihard. Hij maakt korte metten met alles wat een bedreiging voor hem vormt. Zijn hele houding straalt een verscheurende toorn uit. Kapotmaken is het enige wat hij kan bedenken. Tot inkeer komen is er niet bij. Voor altijd koestert hij zijn boosheid en houdt die zo voor eeuwig in stand.

Voor Job in zijn ellende is God Iemand Die met "Zijn toorn verscheurt" (Jb 16:9). Job ervaart God als Iemand Die hem haat, Wiens toorn op een vernietigende wijze tegen hem woedt. Zo is God niet, maar zo ervaart Job Hem. Edom is wel zo. "Zijn verbolgenheid" koestert hij, alsof het iets dierbaars is. Hij wil die niet kwijt.

Edom is een beeld van het vlees, het eigen 'ik'. De mens zonder God leeft in het vlees en haat alles wat van God is. Het zal niet altijd op dezelfde brute wijze als bij Edom ten opzichte van Israël tot uiting komen. Maar wat het vlees bedenkt, is altijd vijandschap tegen God (zie Rm 8:7). Edom is de mens zonder God ten voeten uit.

Maar ook in de gelovige is het vlees aanwezig. En in hem bedenkt het vlees ook niets anders dan vijandschap tegen God. Alleen wordt hem

gezegd niet de dingen van het vlees te bedenken. Dat is alleen mogelijk door de kracht van de Heilige Geest (zie Rm 8:13). De mens is onlosmakelijk verbonden aan het vlees. Er bestaat als het ware een bloedband, zoals tussen Jakob en Ezau of Israël en Edom. Dat gaat verder dan een verbondsrelatie, zoals tussen Tyrus en Israël. Voor de christen die nieuw leven heeft, heeft God in Christus *“de zonde in het vlees veroordeeld”* (Rm 8:3). Hij mag dat nu al in het geloof zo zien en daarnaar leven.

In de toekomst zal God Edom oordelen vanwege zijn onverzoenlijkheid. Hoe en waarom dit oordeel zal plaatsvinden, daaraan wijdt de profeet Obadja een hele profetie (zie ook Ez 25:11-14). Vanwege de begane misdaden en de misdadige houding worden de steden Teman en Bozra verdelgd. Teman was een van de grootste steden van Edom; Bozra was een sterke vestingstad in het noorden van Edom. Deze steden vertegenwoordigen het hele land van Edom.

Als we in Edom een beeld hebben van het zondige vlees, dan kunnen we deze steden zien als een beeld van de wijze waarop het vlees zich vooral uit. Teman is een stad die in de Bijbel verbonden is met wijsheid (zie Jr 49:7; Ob :8-9). We kunnen Teman zien als de wijsheid van het vlees, een wijsheid van de natuurlijke mens, die meent alles in eigen hand te hebben en te kunnen besturen. Maar God zal *“vuur werpen in Teman”* wat voor ons betekent: Hij zal *“de wijsheid van de wijzen doen vergaan, en het inzicht van de verstandigen tenietdoen”* (1Ko 1:19).

Zoals is gezegd, is Bozra een vestingstad, een moeilijk te veroveren bolwerk. Volgens sommige verklaarders is het de hoofdstad van Edom. Verbonden met Teman, de wijsheid, kunnen we in Bozra bolwerken zien van eigen gedachten en overleggingen die zich tegen God verheffen. Maar het vuur dat God in Teman werpt, heeft tot gevolg dat het ook *“de paleizen van Bozra verteert”*. Door de wijsheid van God in Christus is de wijsheid van de wereld en de trotsheid van het hart zoals in Obadja geoordeeld. Wie dat heeft erkend, kan met Paulus zeggen: *“Want de wapens van onze strijd zijn ... krachtig voor God, tot afbreking van bolwerken; daar wij de overleggingen en elke hoogte die zich verheft tegen de kennis van God, afbreken en elke gedachte gevangennemen tot de gehoorzaamheid van Christus”* (2Ko 10:4-5).

Oordeel over Ammon | verzen 13-15

13 Zo zegt de HEERE:

*Vanwege drie overtredingen van de Ammonieten,
ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen,
omdat zij de zwangere [vrouwen] van Gilead opengereten hebben
om [zo] hun gebied te verruimen.*

14 *Daarom zal Ik een vuur aansteken binnen de muren van Rabba;
dat zal zijn paleizen verteren,
met gejuich op de dag van de strijd,
met storm op de dag van de wervelwind.*

15 *Hun koning zal in ballingschap gaan,
hij en zijn vorsten tezamen,
zegt de HEERE.*

De gruwelijke misdaad van Ammon tart elke beschrijving. “Hij is de vader van de tegenwoordige Ammonieten” (Gn 19:38). Hij is zelf geboren uit een incestrelatie tussen Lot en zijn jongste dochter (zie Gn 19:36). Zijn nageslacht dat uit deze goddeloze relatie is voortgekomen, is zonder enig natuurlijk gevoel.

Iemand moet gespeend zijn van elk natuurlijk gevoel om een zwangere vrouw zo te kunnen behandelen. Elk respect voor door God gegeven leven ontbreekt. Er wordt op de moederschoot ingehakt en zowel de drager van het nieuwe leven als het nieuwe leven zelf wordt vermoord. En dat alleen maar ter wille van uitbreiding van het eigen gebied. Er wordt niet gehandeld om zichzelf te verdedigen, maar slechts uit roofzucht. Er wordt in koelen bloede vermoord.

Deze onvoorstelbare gruweldaad van Ammon is helaas geen zeldzaamheid. Hij wordt ook van de Syriërs vermeld (zie 2Kn 8:12). We hoeven niet meewarig op deze handelwijze neer te kijken alsof die alleen in de oudheid door primitieve volken is gevolgd. De parallel met de ‘moderne’ 21e eeuw waarin wij leven, is snel getrokken. Ongewenst zwanger? Aborteren. Je laat je carrière – we kunnen dat moderne, individuele gebiedsuitbreiding noemen – toch niet in rook opgaan door ‘een ongelukje’? Dit moorden in de moederschoot wordt met fraaie woorden en zelfs met wetgeving verhuld. Daardoor wordt voor het geweten de angel eruit genomen. Zo bedoelt men het althans. Dat velen evengoed

met een enorm schuldgevoel blijven lopen, daarover wordt niet gepraat.

God zal deze handelingen oordelen. Ammon zal in een vernielende oorlog ten onder gaan. Een verpletterende oorlogsramp, waarbij horen en zien hun zal vergaan, zal over hun gebied losbarsten met het geluid en de kracht van een orkaan. Het lijkt alsof God al Zijn grimmigheid over een dergelijk gedrag uitstort. Zo afschuwelijk is voor Hem wat Ammon heeft gedaan. Zo afschuwelijk is voor Hem ook wat vandaag de dag gebeurt in de abortusklinieken.

Koning en vorsten, al de leidinggeevenden, gaan in gevangenschap. De politieke kopstukken die deze heilloze praktijken met wetgeving ondersteunen, zullen het land niet verder op de weg van het verderf kunnen meesleuren.

Amos 2

Niet alleen de volken rondom Juda en Israël worden door God geoordeeld. Nadat God eerst nog het oordeel over Moab uitspreekt, spreekt Hij ook het oordeel over Juda en Israël uit. Het is een schande voor Gods volk op één lijn gesteld te worden met de volken. Maar als Juda en Israël zijn gezakt tot het niveau van de heidenen, krijgen ze van God ook dezelfde behandeling als de heidenen. Alleen heeft dat voor hen grotere gevolgen dan voor de andere volken omdat Gods volk een veel grotere verantwoordelijkheid heeft (*Am 3:2*).

Jesaja, Jeremia en Ezechiël profeteren ook over de volken rondom Israël, maar pas nadat zij eerst over Israël hebben geprofeteerd. Amos keert die volgorde om met een doel. De volken worden gestraft voor het overtreden van de wetten de van de natuur, het geweten en de natuurlijke gevoelens. Israël wordt gestraft vanwege zijn zwaardere zonde van het ingaan tegen de geopenbaarde wil van God.

Oordeel over Moab | *verzen 1-3*

1 Zo zegt de HEERE:

*Vanwege drie overtredingen van Moab,
ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen,
omdat hij de beenderen van de koning van Edom
tot kalk verbrand heeft.*

2 *Daarom zal Ik vuur werpen in Moab;
dat zal de paleizen van Kerioth verteren.
Moab zal sterven onder [oorlogs]gedruis,
[krijgs]geschreeuw [en] bazuingsgeschal.*

3 *Ik zal de rechter uit zijn midden uitroeien,
en Ik zal al zijn vorsten met hem doden,
zegt de HEERE.*

Na Ammon verschijnt zijn broer Moab voor Gods rechterstoel. Moab is geboren uit de incestrelatie die Lot met zijn oudste dochter had. Hij “is de vader van Moabieten, tot op deze dag” (*Gn 19:36-37*). Hij wordt gevonden voor de gruwelijke daad van lijkverbranding ofwel crematie.

Omdat alle vorige volken geoordeeld worden vanwege een of ander vergrijp tegen Israël, ziet het oordeel dat Amos over Moab uitspreekt volgens sommige uitleggers op de gebeurtenis in 2 *Koningen* 3:26-27. De daar genoemde 'oudste zoon' zou dan zien op de oudste zoon van de koning van Edom, de erfgenaam en waarschijnlijk mede-koning. In genoemd hoofdstuk trekt Edom als vazal van Israël mee op in de oorlog tegen Moab. Deze daad betekende dan ook een schande voor Israël. Het betreft hier trouwens wel de verbranding van een in leven zijnde zoon, een kwaad dat nog veel ernstiger is dan het verbranden van beenderen.

In wat Amos zegt, hebben we wel een aanwijzing hoe God denkt over crematie. God straft elke inbreuk op door Hem ingestelde ordeningen. De Godvrezende koning Josia heeft ook beenderen verbrand. Maar hij oefende het oordeel van God uit (zie 2*Kn* 23:6; 1*Kn* 13:2). Het oordelen van de doden komt alleen God toe.

Het oordeel over Moab zal worden uitgeoefend door "*de mensen van het oosten*" (Ez 25:10). Alle aangekondigde oordelen zijn door Nebukadnezar vervuld, die alle door Amos aangesproken volken veroverde en deporteerde (zie Jr 47-49; Ez 25-28; zie en vgl. Zf 2:9; Dn 11:41).

Bij Ammon ontbrak het respect voor het leven in zijn prilste bestaan (*Am* 1:13). De toepassing naar vandaag is abortus. Bij het broedervolk Moab ontbreekt het respect voor de dood. De toepassing voor vandaag is ook niet moeilijk. Er is geen enkel respect meer voor de dood. Van de behandeling van een gestorvene (verbranding) is het een kleine stap naar de behandeling van een stervende (euthanasie).

Het proces waarin euthanasie net als abortus wordt overgeheveld van misdaad naar weldaad, is al ver gevorderd. Zo spreken voorstanders van euthanasie niet van het 'plegen' van euthanasie, maar van het 'verlenen' van euthanasie. Door crematie en euthanasie (betekent 'zachte dood' of 'goede dood') worden de rechten van God geschonden. De mens meent zelfbeschikkingsrecht te hebben zowel op het leven als op de dood. Over dit denken en handelen van de mens, waarbij voor Gods geopenbaarde wil geen plaats is, zal Hij het oordeel voltrekken.

Evenals bij het oordeel over de misdaden van de Ammonieten gaat ook het oordeel over de Moabieten gepaard met veel lawaai en verwarring.

Het is alsof zij die door God tot dit oordeel worden gebruikt, dit oordeel met het grootste genoegen voltrekken. Alle leiders (*“de rechter ... en al zijn vorsten”*) onder wier verantwoordelijkheid deze gruwelen zijn gepleegd, krijgen in het oordeel een aparte behandeling. Zij zullen uit het midden van Moab worden weggevaagd.

Oordeel over Juda | *verzen 4-5*

4 Zo zegt de HEERE:

*Vanwege drie overtredingen van Juda,
ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen,
omdat zij de wet van de HEERE verworpen hebben,
Zijn verordeningen niet in acht genomen hebben,
en hun leugengoden hen hebben misleid,
[de goden] die hun vaders naliepen.*

5 Daarom zal Ik vuur werpen in Juda;
dat zal de paleizen van Jeruzalem verteren.

We luisteren nog steeds mee op het marktplein in Bethel waar Amos zijn vlammende woorden tot de volken richt die rondom Juda en Israël liggen. Bij alles wat Amos tot nu toe heeft gezegd, hebben we de Israëlitische hoorders instemmend zien knikken. Natuurlijk, al die heidense volken, en ook de broedervolken die zich heidens hebben gedragen, zullen eindelijk hun rechtvaardige straf ontvangen voor wat ze Israël hebben aangedaan.

Maar wat horen we nu? Amos loopt niet weg, hij is niet klaar met zijn prediking, hij gaat door. Hij richt nu het woord tot Juda! Juda ondergaat eenzelfde oordeel als de volken om hen heen. Bij God is er geen onderscheid, geen aanzien van de persoon, niet als het gaat om zonde en ook niet als het gaat om gerechtigheid (vgl. Jr 9:25-26).

Zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat Ik elke besnedene en die de voorhuid heeft, zal straffen, [namelijk] Egypte en Juda, Edom en de Ammonieten, Moab en allen die kaalgeschoren zijn aan [hun] slapen, die in de woestijn wonen. Want alle heidenvolken zijn onbesneden, maar heel het huis van Israël is onbesneden van hart. (Jr 9:25-26)

Laten we maar eens luisteren naar wat hij tot hen te zeggen heeft. Hij zegt hun dat *“zij de wet van de HEERE verworpen hebben”*. Door deze daad hebben ze zich losgerukt van God en daarmee van de Bron van alle zegen. Het is onmogelijk te zeggen dat je in God gelooft en tegelijk

dat te verwerpen waarin Hij Zijn wil bekendmaakt. Wie Zijn wet, Zijn Woord, verwerpt, is niet in staat Zijn inzettingen te onderhouden. De belijdenis dat men in God gelooft, kan er zijn, maar de praktijk is dat men door leugengoden wordt verleid.

Als het Woord van de waarheid wordt verworpen, nemen leugens de plaats ervan in. De verwerping van het Woord vindt vandaag overal plaats waar dit Woord wordt uitgelegd naar eigen inzichten, op een manier waarbij we niets hoeven op te geven wat onze lusten kan bevredigen. Er wordt geredeneerd in de trant van: 'God wil dat je gelukkig bent; geniet alles maar wat er te genieten valt; als jij blij bent, is God ook blij.' Zo werken de leugengoden. Ze weten precies in te spelen op wat de belijders van Gods Naam prettig vinden. Door de eeuwen heen hebben ze een succesformule ontwikkeld, een recept dat aangepast kan worden al naar gelang de behoeften van een bepaalde generatie.

De vaders, de vorige geslachten, zijn er ook achteraan gegaan. De toevoeging "*die hun vaders naliepen*", dient om er de nadruk op te leggen hoe diep de zonde van de afgoderij het volk in het bloed zit. Leugengoden is letterlijk 'leugens'. Dit is in twee opzichten waar: ten eerste liegen ze zelf en ten tweede zijn ze het product van de leugenachtige geesten van mensen.

Er is niets nieuws onder de zon, ook al verandert de verschijningsvorm van deze leugengoden steeds. Wat dat betreft, is de duivel, die zich van deze leugengoden bedient, als een kameleon. Hij neemt de kleur aan van de omgeving waarin hij zich bevindt. Hij oefent zijn boosaardige invloed uit op een manier die past bij het geestelijk klimaat waarin de mens zich bevindt.

Elk volk wordt geoordeeld naar het licht dat het heeft. God straft de volken naar hun houding tegenover mensen, Zijn volk. Zijn volk straft Hij naar hun houding ten opzichte van Hem Zelf, hun God. Het oordeel dat Amos over Juda uitspreekt, is vervuld toen Nebukadnezar in 586 v. Chr. Jeruzalem veroverde en haar paleizen en het huis van God verbrandde (2Kr 36:19). Joël heeft wel ten gunste van Jeruzalem geprofeteerd, maar de stad zal ook geoordeeld worden om haar vele zonden.

Zij verbrandden het huis van God, en braken de muur van Jeruzalem af. Ook alle paleizen van [Jeruzalem] verbrandden zij met vuur, zodat alle kostbare voorwerpen ervan te gronde werden gericht. (2Kr 36:19)

Dit oordeel zal haar niet ontgaan, hoe groot de toekomstige heerlijkheid ook is.

Oordeel over Israël | vers 6

Zo zegt de HEERE:

*Vanwege drie overtredingen van Israël,
ja, vanwege vier, zal Ik er niet op terugkomen,
omdat zij de rechtvaardige voor geld verkopen
en de arme voor een paar schoenen.*

Misschien dat Israël al nattigheid begon te voelen toen Amos het over Juda had. De beschuldigende vinger van de profeet komt steeds meer in hun richting. Ze hebben heftig geknikt toen ze hem hoorden spreken over het oordeel over de volken om hen heen. Ze knikten ook instemmend bij het oordeel over hun broeder en zuiderbuur Juda. Mogelijk hebben ze openlijk hun vreugde geuit over het oordeel dat de volken zal treffen en hebben ze een heimelijke vreugde als ze denken aan het oordeel dat over Juda zal komen. Maar als de beschuldigende vinger van de profeet nu rechtstreeks op hen wordt gericht, is het afgelopen met hun vreugde.

Het merendeel van de aanwezigen op het marktplein van Bethel zal uit Israëlieten hebben bestaan. Zij worden als laatsten en het meest uitvoerig geconfronteerd met hun eigen situatie. Nu zijn ze zelf het voorwerp van Gods oordeel. De beschuldiging van Juda is geformuleerd in termen van het overtreden van beginselen, van wat God in de wet heeft gezegd. De overtredingen van Israël worden duidelijk benoemd. Juda veracht de wet; in Israël is er een totaal gebrek aan vrees voor God.

In de *verzen 6-8* worden Israëls misdaden beschreven; in de *verzen 9-11* verwijst de profeet naar Gods handelen ten gunste van hen in het verleden; in de *verzen 12-16* besluit Amos zijn rede met een levendige beschrijving van de straf die zij voor hun gedrag zullen krijgen.

Israëls zonden worden het breedst uitgemeten. Er wordt nu niet volstaan met de beschrijving van één enkele zonde die als het ware model staat voor alle zonden en waarin de andere zonden vertegenwoordigd zijn. Het lijkt om vier overtredingen te gaan: hebzucht, het vertrappen van de armen, een tegennatuurlijke vorm van hoereriej en afgodische genoegens.

Wat ze met rechtvaardige volksgenoten doen, hebben ze ook met dé Rechtvaardige gedaan. De Heer Jezus is door Judas verkocht. Hij was ook dé Arme. De rechtvaardige is hij die het recht aan zijn zijde heeft, dus rechtvaardig in juridische zin. Door corrupte rechtspraak en zijn armoede is de rechtvaardige toch schuldig verklaard ten gunste van wie geld en aanzien heeft.

Bij het verkopen kunnen we ons voorstellen dat een arme een lijfeigene is geworden van iemand van wie hij geld heeft moeten lenen en bij wie hij dus in de schuld staat. Mogelijk heeft hij een paar schoenen moeten aanschaffen, waarvan hij de prijs niet kon betalen en is daardoor tot slaaf gemaakt (zie *Lv 25:39; 2Kn 4:1*). Ook kan bij 'verkopen' worden gedacht aan het overleveren aan de willekeur van de tegenpartij.

Harteloosheid en seksueel wangedrag | vers 7

*Zij snakken ernaar dat het stof van de aarde op het hoofd van de geringen is,
zij duwen de zachtmoedigen van de weg.
Een man en zijn vader gaan naar [hetzelfde] meisje
om Mijn heilige Naam te ontheiligen.*

De onderdrukkers zijn zó harteloos, hun gezindheid is zó verdorven, dat er een hunkering is naar de vernedering van de armen. Door hun armoede zijn de armen al vernederd. Maar van enige tederheid of medelijden met hun situatie is bij deze onderdrukkers geen sprake. Hard en egoïstisch als ze zijn, vinden ze er een duivels genoegen in te zien hoe de armen in hun grote droefheid nog dieper worden vernederd en tot uiterste wanhoop worden gebracht. Van deze rijken geldt wat van Edom gezegd is: zij hebben hun barmhartigheid tenietgedaan (zie *Am 1:11*). En hier betreft het nog wel hun eigen volksgenoten, medeleden van het volk van God.

De uitdrukking "stof... op het hoofd" wil zeggen dat zij in rouw gedompeld worden of dat de rijken over hen heenlopen en hen zo in het stof drukken. Stof op het hoofd is een teken van droefheid (zie *2Sm 1:2; Jb 2:12*).

Armen zijn tegelijk ook weerlozen. De macht is bij hen die geld hebben. De armen zijn overgeleverd aan de willekeur van de rijken. Die bepalen naar hun eigen onrechtvaardige normen wat recht is voor de armen en wat hun toekomst. Het komt erop neer dat zij alle leefomstandigheden

van de armen buigen op een manier die hun het meeste voordeel oplevert.

Wie enigszins bekend is met de geschiedenis van de mensheid, ziet deze afschuwelijke handelwijze telkens weer opduiken. De minstbe-deelden worden gemanipuleerd, er wordt mee gehandeld alsof ze koopwaar of gebruiksvoorwerpen zijn. Elke menselijke waardigheid, elk recht op een menswaardig bestaan, wordt hun afgenomen. Nog eens, het gaat hier om handelingen van mensen die tot Gods volk behoren ten opzichte van mensen die eveneens tot dat volk behoren.

Als het hart gesloten is voor God en Zijn Woord – hoewel men met de mond nog wel iets belijdt –, gaat het hart ook op slot voor de medegelovigen (vgl. 1Jh 3:17). De omgang met andere leden van Gods volk wordt bepaald door wat die omgang oplevert, hetzij in materieel voordeel, hetzij in de bevrediging van de verdorven gevoelens.

Wie nu aardse goederen heeft en zijn broeder gebrek ziet lijden en zijn hart voor hem sluit, hoe blijft de liefde van God in hem? (1Jh 3:17)

Hoezeer de natuurlijke gevoelens verstikt zijn, blijkt ook uit de tweede overtreding die wordt genoemd. Het gaan van een man en zijn vader naar hetzelfde meisje doet denken aan “zo’n hoererij als zelfs onder de volken niet [bestaat], dat iemand [de] vrouw van zijn vader heeft” (1Ko 5:1). Als het volk van God Gods Woord verwerpt, zakt het lager dan de heidenen.

In verbinding met deze lage zonde spreekt de HEERE bij monde van Amos dat juist deze zonde gebeurt “om Mijn heilige Naam te ontheiligen”. Deze uitdrukking komt ook voor in Leviticus 22:32 als afsluiting van een lang gedeelte dat gaat over persoonlijke en sociale reinheid.

U mag Mijn heilige Naam niet ontheiligen, opdat Ik in het midden van de Israëlieten geheiligd word. Ik ben de HEERE, Die u heiligt, ... (Lv 22:32)

In dat gedeelte wordt speciaal de zonde van incest verboden (zie Lv 18:6-18; 20:17-21). Daar wordt niet specifiek een verbod genoemd met het oog op gemeenschap met een vrouw buiten de familie. Toch is het beginsel hier natuurlijk wel van toepassing, waar het gaat om het gebruik van een en hetzelfde meisje door zowel de vader als de zoon.

Deze handelwijze geeft inzicht in de sociale toestanden van die tijd. De reinheid en trouw, die van een Godvrezende vader in zijn huwelijk mag worden verwacht, ontbreken. Zowel de vader als de zoon handelt

welbewust in ongehoorzaamheid aan God. Met het volharden in ongehoorzaamheid verdwijnt ook alle schaamtegevoel.

De aanhaling hierboven uit *1 Korinthiërs 5* maakt duidelijk dat deze soort wanstaltige dingen niet alleen in Israël voorkwam. Ook in de christelijke gemeente komt deze schaamteloze ontucht voor. Waar het recht wordt gebogen, is ook geen juist zicht meer op huwelijk en seksualiteit en wordt ook in deze dingen de broeder onrecht aangedaan (*1Th 4:6*).

... [en] dat men zijn broeder geen onrecht aandoet en hem bedriegt in die zaak; want [de] Heer is een wreker van dit alles, zoals wij u ook vroeger gezegd en ernstig betuigd hebben. (1Th 4:6)

Paulus maakt in het vervolg van *1 Korinthiërs 5* duidelijk wat de plicht van de gemeente is ten opzichte van leden van de gemeente die in zulke en andere zonden leven. De gemeente krijgt de opdracht: “*Doet de boze uit uw midden weg*” (*1Ko 5:13b*). Wie in een zonde volhardt, moet uiteindelijk als een boze uit het midden van de gemeente worden weggedaan.

De rechten van de naaste en God vertrapt | vers 8

*Zij strekken zich uit op kleren die zij in onderpand hebben,
naast elk altaar.*

*Zij drinken wijn die als boete was opgelegd,
in het huis van hun goden.*

Kleding wordt beschouwd als een voorwerp van waarde, niet zozeer in materiële zin, maar meer in de zin van het gebruik. Een kledingstuk vormt voor de eigenaar iets, waarmee hij

zich 's nachts kan bedekken als een bescherming tegen de kou. Als iemand geld moet lenen, kan hij zijn jas als pand achterlaten. God heeft in Zijn zorg voor de armen in Zijn wet laten opnemen dat degene die de jas als pand genomen heeft, die 's avonds weer moet teruggeven (*Ex 22:26-27*;

zie ook Dt 24:10-13).

Als u het kleed van uw naaste in onderpand neemt, moet u dat aan hem teruggeven voordat de zon ondergaat. Dat is immers zijn enige bedekking. Het is de kleding over zijn huid. Waarin zou hij [anders moeten] slapen? Wanneer hij tot Mij [om hulp] roept, zal het gebeuren dat Ik het zal horen, want Ik ben genadig! (Ex 22:26-27)

Maar de rijken hebben geen boodschap aan de wet van God. Zij kunnen die kleding best gebruiken als een zachte ondergrond, waarop zij heerlijk kunnen liggen. Om hun arme, nu ook kouljiddende broeder bekommeren zij zich net zomin als om God. Ze zijn integendeel zeer

toegewijd aan allerlei afgoden, waarop de uitdrukking “*elk altaar*” schijnt te wijzen. Er is een veelheid aan altaren (*zie ook Hs 10:1*).

Ze menen dat ze al hun voorspoed aan de afgoden te danken hebben. Die afgoden bevinden zich in de tempel te Bethel. Mogelijk hebben ze voor deze afgoden ook nog andere huizen gebouwd. Daar worden ze dronken van de wijn die ze hebben gekocht met geld dat ze op misdadige wijze hebben verkregen. Ze hebben namelijk onschuldige mensen boetes opgelegd en daarvoor misdaden verzonnen. Met het aldus verkregen geld vierten ze nu feest.

Wat God voor hen heeft gedaan | *vers 9*

*Maar Ík heb de Amoriëten voor hun ogen weggevaagd,
die hoog waren als ceders
en sterk waren als eiken.
Ik heb zijn vrucht vanboven weggevaagd
en zijn wortels vanonder.*

Om hen te beschamen wijst God op Zijn zorg voor hen, zowel vroeger als nu. Hun handelwijze ten opzichte van God staat toch wel in scherp contrast met wat God voor hen heeft gedaan. Wat een ondankbaarheid! Waar heeft Hij dat aan verdiend? Het klinkt als een teleurstelling: “*Maar Ík heb.*” De herinnering aan vroeger zou hen tot inkeer moeten brengen. God heeft de weg voor hen vrijgemaakt om te komen op de plaats die ze nu innemen.

“*De Amoriëten*” zijn de oorspronkelijke inwoners van Kanaän (*zie Gn 15:18; Jz 24:18; Ri 6:10*). Op eigen kracht was het volk nooit in het land gekomen. Hun ongeloof had hen krachteloos gemaakt. Zij hadden zich in hun ongeloof als sprinkhanen gevoeld tegenover de bewoners van Kanaän die in hun ogen als reuzen waren (*zie Nm 13:22,32-33; Dt 1:28; 3:11*).

Maar God had hun zaak ter hand genomen. Ze waren er getuigen van geweest hoe Hij te werk was gegaan. Hij had die sterke reuzen voor hen verdelgd, geheel en al, van boven tot beneden. De ceder is vaker een beeld van wat hoog, verheven en stabiel is (*zie bijv. Ez 31:3*) en de eik van wat sterk en hard is en een lange levensduur heeft.

“*Zijn vrucht*” is zijn nageslacht en “*zijn wortels*” zijn de voorouders van dat volk. God heeft al die inwoners met wortel en tak voor hen uitgerooid. Maar nu ze in het land wonen, al zoveel jaren, zijn ze al Zijn

inspanningen vergeten. Daarvoor zijn ze ook gewaarschuwd (zie Dt 8:11-20). Maar wat wil je als Gods volk niet meer naar Zijn Woord luistert, er geen kennis meer van neemt en zo voorbijgaat aan de waarschuwingen die erin staan? Ellende en verderf kunnen niet uitblijven.

Gods goedheid in verlossing en leiding | vers 10

*Maar Ik heb u uit het land Egypte geleid,
en liet u veertig jaar door de woestijn gaan,
om het land van de Amorieten in bezit te nemen.*

Opnieuw klinkt de teleurstelling door. Zijn ze dan ook vergeten hoe zij door Gods goedheid verlost zijn uit de harde slavernij van Egypte? Zijn ze ook vergeten hoe Hij hen na hun verlossing door heel die “grote en vreselijke woestijn” (Dt 8:15) heen geleid heeft, voordat ze het land in bezit namen waarheen ze onderweg waren? Als God hen niet had verlost, waren ze nog steeds in slavernij geweest; als God hen niet had geleid in de woestijn, waren ze daar omgekomen.

Laten ook wij nooit vergeten op welke manier wij uit de wereld en van het oordeel zijn bevrijd. De Heer Jezus moest daarvoor in de dood gaan. Laten wij ook nooit vergeten hoe God ons sinds onze verlossing door de wereld heen heeft geleid en verzorgd. Groot is Zijn trouw. Te vaak beantwoorden wij Zijn trouw met ontrouw. Stellen we Hem dan ook niet teleur?

Profeten en nazireeërs | vers 11

*Uit uw zonen deed Ik profeten opstaan,
uit uw jongemannen nazireeërs.
Is dit niet zo, Israëlieten?
spreekt de HEERE.*

In de vorige verzen hebben we het getuigenis van al Gods weldaden, door Hem bewezen aan het hele volk, de twaalf stammen. Maar Gods zorg voor Zijn volk blijkt ook uit de middelen die Hij te midden van Zijn volk heeft gegeven om het tot Zich te doen terugkeren. Daar is in de eerste plaats het getuigenis van de profeten. Zij hebben Zijn woorden gesproken. In de tweede plaats wijst Amos op het getuigenis van de nazireeërs. Zij hebben door *hun leven* gesproken. Profeten hebben in

hun prediking *verkondigd* Wie God is, nazireeërs hebben in hun leven *getoond* Wie God is.

Profeten spreken meestal als het volk van God is afgeweken. Dan laat God Zijn Woord door hen aan Zijn volk prediken om het op te roepen tot belijdenis en terugkeer tot Hem. Vóór Amos hebben vele profeten tot het hele volk, de twaalf stammen, gesproken (*Hb 1:1a*). We kunnen bijvoorbeeld denken aan Mozes en Samuel. Maar ook in het midden van de tien stammen, die geen tempel, altaar en priesterschap hadden, heeft God Zich niet onbetuigd gelaten. Vooral Elia en Elisa hebben in het tienstammenrijk gewerkt. Ook daarna heeft God boodschappers gestuurd die uit henzelf voortkwamen en hun taal spraken.

Nadat God vroeger vele malen en op vele wijzen tot de vaders gesproken had in de profeten, ... (Hb 1:1a)

Een bijzonder getuigenis heeft God gegeven in de nazireeërs. Al lezen we niet veel over de nazireeërs, toch moeten zij, gezien de aanhaling hier door Amos, een belangrijke plaats onder het volk hebben gehad. Het woord 'nazireeër' (in het Hebreeuws *nazir*) betekent 'afgezonderd'. Hiermee wordt de toewijding aan God aangegeven die deze personen in praktijk brachten.

Om zich af te zonderen en aan God toe te wijden legt de nazireeër een speciale gelofte af. Daarover lezen we in *Numeri 6*. Nazireeër worden doet iemand vrijwillig. Maar wil iemand, "een man of een vrouw" (*Nm 6:2*), het worden, dan worden daar voorwaarden door God aan verbonden. Die voorwaarden zijn dat zo iemand

1. niets van de wijnstok mag nuttigen,
2. het haar lang moet laten groeien en
3. geen dode mag aanraken (*zie Nm 6:3*).

Deze voorwaarden zijn in hun toepassing op ons als volgt 'te vertalen'. Iemand die zich aan God wil toewijden,

1. doet vrijwillig afstand van aardse vreugden – wijn is een beeld van dingen die in zichzelf niet slecht zijn (*zie Ri 9:13*),
2. neemt een onderdanige plaats in – waarvan ook nu nog het lange haar van de vrouw het beeld is (*zie 1 Korinthiërs 11:1-16*, dat ook vandaag nog volop geldt) en

3. blijft af van alles wat niet in verbinding met de levende God staat – dat is het kenmerk van de dood.

Het is een grote zegen van Godswege als Hij zulke mensen, ook jonge mensen, die Hem toegewijd willen leven, onder Zijn volk verwekt. Zij betekenen een geestelijke zegen voor het hele volk. In *aardse* zegeningen kunnen ook de heidense volken zich verheugen. Daarom wijst Amos op de *geestelijke* zegen die deze gaven van God aan Zijn volk inhouden. Deze geestelijke zegen gaat aan de aardse vooraf, want de aardse zegen is afhankelijk van hun geestelijke gesteldheid. Om die in overeenstemming met God te brengen laat Hij door Zijn profeten horen wat Hij van Zijn volk wil. Door de profeten die Hij zendt, houdt Hij de verbinding met Zijn volk in stand.

Hoewel in *Numeri 6* staat dat iemand nazireeër wordt als gevolg van een vrijwillige beslissing om een gelofte te vervullen, is het duidelijk dat zo'n gelofte gedaan wordt vanuit een innerlijke aansporing door de Geest. Ook het leven als nazireeër kan alleen gebeuren onder de kracht en leiding van Gods Geest. Daarom kunnen naast de profeten ook de nazireeërs als een gave van God gezien worden. In de nazireeër kan het volk zijn eigen roeping tot toewijding aan God zien, met tegelijk het zicht erop dat de HEERE ook de kracht geeft om het in praktijk te brengen.

Hoewel het nazireeërschap niet aan leeftijd is gebonden, spreekt Amos hier over "*uw jongemannen*". Juist jonge mensen wil God gebruiken om te midden van Zijn volk te laten zien wat een leven van toewijding betekent. Wat is er ook vandaag in de christenheid een grote behoefte aan jonge christenen die zich vrijwillig dingen ontzeggen waar hun leeftijdsgenoten zich voor inzetten, om zich helemaal te wijden aan de zaak van God. Laten we God vragen dit in de harten van nog veel jongeren te werken. Een voorbeeld van de zegen die zo'n toewijding geeft, lezen we in *Jeremia 35*.

Met Zijn vraag: "*Is dit niet zo?*" benadrukt God Zijn geven van de profeten en de nazireeërs. Hij vraagt Zijn volk met klem om te beoordelen of Zijn opmerkingen juist zijn. Zulke vragen dienen om het geweten aan te spreken, om tot nadenken aan te zetten en tot inzicht te brengen van het handelen van God. Wie daarmee van harte instemt, keert terug tot Hem. God wil mensen betrekken in Zijn handelingen en

hen door het nadenken erover tot de erkenning brengen dat het niet anders kan.

Opstand | vers 12

*Maar u laat de nazireeërs wijn drinken,
en u hebt de profeten geboden: Profeteer niet!*

Maar wat is het antwoord van het volk op Gods zorg? Je zou je kunnen voorstellen dat de slechte gezindheid van het volk zich uitte door gewoon niet naar die mensen te luisteren en hun boodschap te negeren. Maar hun slechte toestand openbaart zich op een vreselijker wijze en wel in de geest van rebellie.

In plaats van zich door de voorbeelden van de nazireeërs tot een heilig leven te laten aanzetten wilde het volk dat de nazireeërs wijn dronken om hun gelofte te verbreken. Het geven van wijn wil hier niet zeggen dat ze wijn aanbieden, maar dat ze op een gewelddadige manier de nazireeërs dwingen om wijn te drinken.

De profeten ontmoeten dezelfde geest van rebellie. Gods getuigen zijn onverdraaglijk voor het volk en ze doen er alles aan om hun het zwijgen op te leggen. Amos heeft dat zelf ook ervaren (*Am 7:12; zie en vgl. Js 30:10; Jr 11:21; Mi 2:11*).

En wat beleven wij vandaag? Welk antwoord geven wij op Gods zorg? Veel 'nazireeërs' zijn verleid om toch weer 'wijn' te gaan drinken. De satan zal alles in het werk stellen om juist jongeren in te palmen, zodat ze geen gehoor geven aan de roep van God, maar luisteren naar de stem van mensen. Christenen die het niet zo nauw nemen, voelen zich kriebelig worden als ze andere christenen zien die volledig aan de Heer toegewijd willen leven.

Natuurlijk is er best wat op het leven van toegewijde christenen aan te merken. Ook dat zijn geen volmaakte mensen. Maar in plaats van aangesproken te worden door wat er aan toewijding te zien is, wordt vaak geprobeerd toegewijde christenen te brengen tot een handelen waarbij niet Christus maar de eigen genoegens centraal staan.

Als zulke christenen voor die druk bezwijken, zal hun leven geen 'veroordeling' meer vormen voor minder of niet toegewijde christenen. De angel is eruit. Het zal toegewijde christenen er overigens niet om te

doen zijn anderen te veroordelen die minder toegewijd leven. Het is een min of meer automatisch gevolg, iets waaraan niet te ontkomen is.

De Heer Jezus bovenal, en in Zijn navolging ook Paulus, waren volkomen aan God toegewijd. De haat die de Heer en Paulus hebben ondervonden, was niet te ontlopen. Wie toegewijd wil leven, moet erop rekenen dat hem of haar overkomt wat Paulus tegen Timotheüs zegt: *“En ook allen die Godvruchtig willen leven in Christus Jezus zullen vervolgd worden”* (2Tm 3:12).

Wat de nazireeër ondervindt, zal ook de trouwe profeet ervaren. Een duidelijke, radicale prediking van Gods Woord wordt in de christenheid in het algemeen niet op prijs gesteld. Zolang je het geweten buiten schot laat, zal men je aanhoren. Maar wijs je op het kwaad, dan ontmoet je verwerping en zal men proberen je het spreken onmogelijk te maken.

Gods vergelding | vers 13

*Zie, Ik ga het onder u laten kraken,
zoals een wagen kraakt,
vol graanschoven.*

Op de weerspannige houding en tegenstand van het volk als antwoord op al Zijn zorg kan God niet anders dan met Zijn oordeel reageren. In de wijze waarop Amos Gods oordeel voorstelt, zien we een beeld uit het leven van de landbouw. Het geeft Amos' vertrouwdheid met dit leven weer. In het gebruik van dit beeld ligt mogelijk een zinspeling dat het oordeel door middel van een aardbeving zal plaatsvinden. In ruimere zin kan het zien op de tijd dat God Zijn oogst binnenhaalt, waarbij er verlossing is voor het gelovig overblijfsel, terwijl de goddelozen door het oordeel getroffen zullen worden.

De overvolle, krakende wagen toont ook dat de zonde een zware last is, vooral de zonden die hiervoor zijn genoemd. Geen mens blijft daaronder staande, maar zal eronder bezwijken. Voor wie dat erkent, is de redding aanwezig. Die mag weten dat de schoven van zijn of haar zonden werden gelegd op de Heer Jezus en in Hem door God zijn geoordeeld.

Geen ontkomen mogelijk | *verzen 14-16*

- 14 *Dan gaat voor de snelle [de kans op] ontvluchten verloren,
de sterke zal zijn kracht niet inzetten,
geen held zijn leven redden.*
- 15 *Niemand die de boog hanteert, zal staande blijven,
geen hardloper zich redden,
geen ruiter te paard zijn leven redden.*
- 16 *Zelfs de moedigste onder de helden
zal op die dag naakt wegvluchten,
spreekt de HEERE.*

Aan het oordeel van God dat in *vers 13* is voorgesteld, is niet te ontkomen. Iedereen zal proberen te vluchten, maar tevergeefs. Alle individuele bekwaamheden zullen niet baten. Als we denken aan een aardbeving, zien we in dat snelheid, kracht en moed nutteloos zijn. Hoe hard iemand ook kan lopen, hij zal geen toevluchtsoord kunnen bereiken. De grond splitst onder hem open. Hoe sterk iemand ook is, al zijn kracht en inspanning bieden geen uitkomst. Hij ziet zich geplaatst voor natuurkrachten waarbij de kracht van de mens in het niet verzinkt. Hoe moedig iemand ook is, hij zal het afleggen tegen Gods oordeel. Deze vijand is niet met menselijke moed te bestrijden.

De pijlen van de boogschutter doen belachelijk aan tegenover een macht die genadeloos nadert en niet op afstand kan worden gehouden. Zelfs wie gebruik kan maken van een paard, zal door de dood worden ingehaald. De held die meent te kunnen vluchten, werpt alles weg waarop hij eerst vertrouwdde, maar wat hem in het gezicht van het oordeel in zijn vlucht zou hinderen. Naakt wil zeggen zonder opperkleed en zonder wapens. Zo probeert hij, die eens zo dapper, goed gekleed en goed bewapend het gevaar tegemoet ging, aan dit gevaar te ontkomen. Het hele toneel ademt een volkomen ontredding van mensen die, voordat dit oordeel plaatsvindt, zich nog zo beroemen op hun kwaliteiten.

Amos 3

Amos 1 en *2* laten zien dat, als het gaat om de maatstaf van Gods heiligheid, er geen onderscheid kan zijn tussen Israël en de volken. Maar in *Amos 3* zien we dat Israël wel een apart oordeel ondergaat. De reden daarvoor is dat te midden van alle volken Israël van God een speciale plaats heeft gekregen. Het is Zijn eigendomsvolk. Daarom komt er een speciaal oordeel over het volk dat de HEERE voor Zichzelf heeft uitverkoren. Daarover gaat het in de *verzen 1-2*. De aankondiging van het oordeel heeft de HEERE aan de profeten opgedragen (*verzen 3-8*). De inhoud van het oordeel is dat de vijand het land zal binnenvallen, zijn bewoners zal ombrengen, de altaren van Bethel zal verwoesten en van de hoofdstad een puinhoop zal maken (*verzen 9-15*).

Wij kunnen hieruit leren. Evenals Israël toen de positie innam van Gods getuigenis, zo doet de christenheid dat nu. Als we zo'n positie innemen, is het nodig dat we een getuigenis afleggen van Wie God is en dat dit gebeurt in overeenstemming met Wie God werkelijk is. Een wangetuigenis geeft een vals beeld van Hem. Helaas heeft de geschiedenis van de christenheid laten zien dat zij het er niet beter heeft afgebracht dan Israël. God zal dan ook de christenheid moeten oordelen. De beschrijving van dat oordeel vinden we in *Openbaring 17-18*.

Oproep om te horen | *vers 1*

Luister naar dit woord dat de HEERE tot u spreekt, Israëlieten, tot het hele geslacht dat Ik uit het land Egypte heb geleid:

De oproep: "*Luister naar dit woord*" horen we ook in *Amos 4:1* en *5:1*. Het zijn woorden die oproepen alle werk te staken om aandachtig naar "*dit woord*" te luisteren. Dat het een woord is "*dat de HEERE tot u spreekt*", legt extra nadruk op het belang van het luisteren. Niemand minder dan de HEERE spreekt en het betreft niemand anders dan henzelf, de "*Israëlieten*". Dit zijn stuk voor stuk dringende redenen om de oren te spitsen. Hier wordt tot het hele volk gesproken, Juda en de tien stammen, want er wordt verwezen naar het "*het hele geslacht*" dat de HEERE "*uit het land Egypte*" voerde.

Met deze woorden legt Amos tevens de verbinding met de oorsprong van hun volksbestaan. Bekend als ze zijn met hun volksgeschiedenis,

weten ze dat Egypte het land is waar ze harde slavenarbeid hebben moeten verrichten. Nooit hadden ze zichzelf uit die slavernij kunnen bevrijden. Dat ze nu in Israël wonen, hebben ze te danken aan de bevrijdende liefde en kracht van de HEERE.

Alleen u heb Ik gekend | vers 2

*Alleen u heb Ik gekend
uit alle geslachten op de aarde.
Daarom zal Ik u vergelden
al uw ongerechtigheden.*

Het is het exclusieve voorrecht van Israël dat de HEERE hen kent. Kennen is hier een kennen in liefde en drukt een speciale intimiteit uit. De HEERE zegt hetzelfde van Jeremia, als Hij hem vertelt hoe Hij hem al kende vóór de moederschoot (*Jr 1:5a*). Het woord 'kennen' sluit de gedachte in van het soevereine handelen van God, Die het voorwerp van Zijn kennis voor Zijn doel uitkiest en apart zet. Kennen is maar niet een 'kennisnemen van' of 'bekend zijn met', maar een kennis van het diepste wezen van het volk of een mens als iets waarmee uitdrukking wordt gegeven aan gemeenschap. Dat God Zijn volk kent, wil zeggen dat Hij er gemeenschap mee heeft.

Voordat Ik u in de [moeder]schoot vormde, heb Ik u gekend; ... (Jr 1:5b)

Een volk dat zo'n speciale plaats heeft gekregen, kan niet anders dan ook een speciale beoordeling krijgen. Die speciale beoordeling klinkt door in het ernstige "*daarom*". Israël meent dat het door zijn uitverkiezing en zijn bijzondere positie niet behandeld zal worden als de omringende volken. Maar God zal het volk juist vanwege zijn nauwe betrekking met Hem des te zwaarder straffen voor zijn zondig gedrag. Daarbij wordt geen enkele ongerechtigheid over het hoofd gezien: "*Al uw ongerechtigheden.*"

De maat van de relatie is altijd de maat van verantwoordelijkheid. Daarom is dit vers ook zo belangrijk voor christenen. Zij staan in een speciale relatie met God. De zonden die Gods volk bedrijft, zijn altijd smartelijker voor Hem dan de zonden van andere volken. Die andere volken leven in onwetendheid aangaande Hem, terwijl Hij Zijn volk heeft bekendgemaakt met Zijn wil.

Een voorbeeld kan helpen om dit verschil in behandeling te verduidelijken. Stellen we ons een groep jongens voor die iets doet wat niet mag. Een politieagent die net langs komt, grijpt er eentje in de kraag en geeft hem een flink pak slaag. Omstanders roepen: 'Ze deden het allemaal!' 'Dat weet ik', zegt de agent, 'maar deze jongen is mijn zoon.' Reken er maar op dat de agent thuis ook nog een hartig woordje met zijn zoon zal spreken.

In *Leviticus 4* wordt ook duidelijk dat het wel degelijk uitmaakt wie een zonde begaat. Daar is het te zien aan de grootte van het offer dat in geval van een zonde moet worden gebracht. De zonde van een vorst, een vooraanstaand iemand onder het volk, wordt strenger genomen dan van een gewoon lid van het volk. De Heer Jezus spreekt in dezelfde zin (*Lk 12:47-48*; zie en vgl. ook *Mt 11:20-24*).

Die slaaf nu, die de wil van zijn heer heeft gekend, en [zich] niet bereid en niet naar zijn wil gedaan heeft, zal met vele [slagen] worden geslagen; maar wie die niet gekend en dingen gedaan heeft die slagen waard zijn, zal met weinige worden geslagen. (Lk 12:47-48)

Het eens zijn | vers 3

*Gaan er twee samen
zonder elkaar ontmoet te hebben?*

Als je met een ander op reis gaat of ergens aan gaat beginnen, is het van belang dat je samen eens goed hebt gekeken naar de verwachtingen die ieder van dit samengaan heeft. Dit geldt voor een huwelijk, een zaak, een reis. Als je samen met mensen op weg gaat, is het mogelijk dat een partij ongegronde of te hoge verwachtingen heeft. Dit samengaan kan dan menige teleurstelling opleveren, zo erg soms dat men weer uit elkaar gaat.

Hoe komt dat? Omdat de basis van de 'onderhandelingen' in de mens ligt, in zijn ideeën en opvattingen over het gaan van die weg. Vaak ook wordt men het eens door het doen van concessies, het sluiten van compromissen. Ook dat blijkt geen stevige basis te zijn. Het proces dat enkele kerken onder de naam 'Samen op weg' hebben doorgemaakt, is daarvan een voorbeeld.

Anders is het als God bij dit samengaan is betrokken. En daarover gaat het hier. Wie samen op weg wil gaan met God, zal het met Hem niet op een akkoordje kunnen gooien. Samen op weg gaan met God kan

alleen als je het in een ontmoeting met Hem eens geworden bent met Hem. Hem ontmoeten betekent in Zijn tegenwoordigheid komen en je helemaal aanpassen aan Zijn heiligheid. Het is onmogelijk met God te wandelen zonder met Hem in het reine te zijn. Samen wandelen met God, met Hem op weg zijn, kan alleen door je af te zonderen van het kwaad. Op weg zijn met God betekent naar Hem luisteren, gehoorzaam zijn aan Zijn Woord.

Je gaat toch niet met een ander op weg, zonder dat je het eens met hem bent geworden? Anders moet je er niet aan beginnen. Voor Amos was het duidelijk. Hij zat op één lijn met God, hij was het volkomen met Hem eens. Amos en God trokken gelijk op. Daarom kon Amos zo door God worden gebruikt als Zijn profeet, als Zijn mond. Amos spreekt de taal van God, en, hoe schitterend, Amos spreekt ook de taal van het volk. De taal van God komt tot het volk in verstaanbare woorden.

Amos gaat in de volgende verzen aan de hand van uit het leven gegrepen voorbeelden het recht en de plicht om te profeteren ondersteunen. Hij doet dat omdat de aankondiging van de straf op de ongerechtigheden weerstand oproept. Hij gaat toelichten dat God niet met oordeel dreigt als daar geen reden voor is, als Hij niet een volk voor Zich heeft dat rijp is voor dat oordeel. Daarom houdt de vraag van dit vers tevens een oproep tot bekering in, een oproep om in overeenstemming te komen met God. Zo niet, dan zal Hij hun tegenstander moeten zijn (zie Lv 26:23-24).

Oorzaak en gevolg in het woud | vers 4

Brult een leeuw in het woud

als hij geen prooi heeft?

Laat een jonge leeuw vanuit zijn hol zijn stem klinken

zonder dat hij [iets] gevangen heeft?

Vers 3 is de eerste van zeven indringende vragen die in deze verzen achtereenvolgens worden gesteld. Amos neemt ons voor de volgende vragen

- eerst mee naar het woud (vers 4),
- dan naar het veld (vers 5),
- en ten slotte naar de stad (vers 6).

Na de inleidende vraag van *vers 3* zijn de volgende vragen bedoeld om ons te laten nadenken over oorzaak en gevolg. God wil ons leren en duidelijk maken dat er niets 'toevallig' gebeurt.

Een leeuw brult niet zomaar. Zijn gebrul heeft een oorzaak, een aanleiding. Zo is wat in onze levens gebeurt niet het resultaat van blinde krachten, maar van een vastgesteld plan van God in Wiens hand ons leven is. Hij leidt ons leven en controleert alle gebeurtenissen.

Nu kan iemand denken: 'Maar God leidt mij toch niet als ik een weg van zonde kies?' Nee, dat leidt God ook niet, maar Hij leidt wel de omstandigheden op een wijze dat Hij ons daardoor wil terugbrengen naar Hemzelf. God staat altijd boven het kwaad en de zonde. In de volgende verzen werkt Amos dit uit.

Amos als veefokker weet wat het brullen van de leeuw betekent: het is een waarschuwing van naderend gevaar. Dit brullen van de leeuw ziet op de machtige stem van God die Hij laat horen. De oorzaak is de zonde van Zijn volk, waarover Hij het oordeel moet brengen. Toch handelt God niet zonder Zijn volk eerst te waarschuwen. Vandaar dat Hij Zijn machtige stem verheft door Zijn profeten aan wie Hij heeft geopenbaard wat Hij gaat doen (*zie vers 7*). In Zijn oordeel over Zijn volk stelt de HEERE Zich voor als een leeuw en een jonge leeuw (*vgl. Hs 5:14*). Een jonge leeuw kan zien op een geringer of gedeeltelijk oordeel.

*Want Ik zal voor Efraïm zijn als een felle leeuw,
voor het huis van Juda als een jonge leeuw.
Ik, Ik verscheur en ga;
Ik sleep weg en er zal geen redder zijn.
(Hs 5:14)*

Oorzaak en gevolg in het veld | *vers 5*

*Duikt een vogel in een strik op de aarde
als er geen val voor hem is?
Springt de strik van de grond op
als er niets gevangen is?*

In *vers 4* komt het feit tot uiting dat de HEERE het volk als prooi al in Zijn macht heeft. Hij verscheurt nog niet, maar brult. Hij waarschuwt als het ware nog. In de eerste vraag van *vers 5* zien we dat Israël zelf schuld heeft aan deze situatie. Zoals een vogel op een lokaas afschiet en dan in het klapnet wordt gevangen, zo schiet iemand in het verderf omdat de zonde hem daarin trekt. Het lokaas is de zonde.

Het volk heeft het verderf over zich afgeroepen door niet met God te wandelen en de weg van de zonde te kiezen. De zin is: Kan het verderf wel iemand treffen, wanneer niet zijn zonde hem daarin trekt? Niemand wordt in het verderf gestort zonder het zelf te zoeken.

De eerste vraag in dit vers gaat over het gedrag van de vogel. De tweede vraag gaat over de werking van het klapnet. Beide delen van het vers gaan over de zonde van Israël, maar benaderen die vanuit een verschillend gezichtspunt. Het klapnet stelt het oordeel van God voor. Hij maakt hen die zondigen tot Zijn gevangenen. Het klapnet staat symbool voor de middelen die God ter beschikking staan en die doeltreffend zijn in het gebruik. Ze zullen doel treffen omdat Israël de weg van de zonde is gegaan.

Maar er gaat een waarschuwing aan het oordeel vooraf. Die zien we in het volgende vers.

Oorzaak en gevolg in de stad | *vers 6*

*Of wordt in een stad de bazuin geblazen
zonder dat het volk beeft?
Of komt er kwaad in de stad voor
zonder dat de HEERE dat doet?*

Elke vorige vraag begint met het gevolg (bijv. de vogel wordt gevangen) en daarna komt pas de oorzaak (vanwege lokaas). Die volgorde wordt nu omgedraaid. We hebben nu eerst de oorzaak (het blazen van de bazuin) en daarna dat het gevolg ervan (het beven of opschrikken van de inwoners van de stad). Het geluid van de bazuin vanaf de stadsmuur waarschuwt de stad dat er indringers in aantocht zijn (*zie Ez 33:1-3*).

De bazuin stelt de stem van de profeten voor. Er wordt niet naar geluisterd (*Jr 6:17*), omdat de mensen zich vergapen aan hun welvaart.

*Ik heb wachtters over u aangesteld:
Sla acht op het geluid van de bazuin!
Maar zij zeggen: Daar slaan wij geen acht op.
(Jr 6:17)*

Ze gaan door alsof er geen gevaar dreigt en er geen waarschuwing klinkt. Elke ramp die een mens of een gemeenschap van mensen (stad) treft, is door God bedoeld als een tuchtiging. Het woord 'tuchtiging' heeft voor sommigen een negatieve klank. Maar het heeft te maken met opvoeding. De betekenis ervan is 'trekken'. God tuchtigt om Zijn volk

op te voeden en tot Zich te trekken. Ook hoeft tuchtiging niet altijd 'correctief' te zijn, als gevolg van begane zonden. Het kan ook 'preventief' zijn, om te voorkomen dat we zondigen.

Een andere fout die we kunnen maken als we worden getuchtigd, is dat we blijven steken bij de middelen die God gebruikt om te tuchtigen. Dat is het geval als we onze eigen verklaringen gaan geven voor ziekte, een ongeluk, werkloosheid, kinderen die een eigen weg gaan enz., terwijl we niet denken aan het feit dat God ons deze dingen doet overkomen. We moeten leren niet te kijken naar tweede oorzaken, de instrumenten, want er is niets dat buiten Hem om gebeurt. Geen musje valt op de aarde zonder de wil van de Vader (*zie Mt 10:29*), hoeveel te minder kan een ramp een stad treffen zonder Hem.

Het voorgaande is niet bedoeld als een goedkope oplossing voor ongelooflijk diep ingrijpende en schokkende gebeurtenissen of zelfs misdrijven die iemand zijn overkomen. Er zijn daden die iemand kunnen worden aangedaan, die iemands leven kunnen verwoesten. In zulke gevallen kun je alleen maar hopen en bidden dat het slachtoffer er uiteindelijk toe kan komen zich toch volkomen aan God toe te vertrouwen. Hij was erbij toen dat vreselijke gebeurde.

Hij heeft niet ingegrepen, dat is waar. Maar dat wil niet zeggen dat Hij dit vreselijke wilde of het er zelfs maar mee eens was. Hij heeft meegeleefd. Wie ertoe kan komen over deze persoonlijke ramp en de veroorzaker ervan heen de blik op God te richten, zal Zijn vertroosting en verzachting van de pijn op weg naar genezing gaan ondervinden.

De gedachte aan de zonde, alsof God die zou bewerken, is volledig misplaatst. Dat is ook niet wat Amos zegt. Het is altijd, en zeker hier, noodzakelijk het verband te zien van de verzen eromheen. Dan wordt duidelijk dat God niet de Bewerker, de Auteur van de zonde is. Het kwaad heeft hier een straffend karakter. Het betreft een ramp, zoals een inval door vijandelijke machten, het zwaard, hongersnood of pest, als het noodzakelijke gevolg van de zonde (*zie ook Js 45:7; Jl 1*).

De HEERE openbaart Zijn geheimenis | vers 7

Voorzeker, de Heere HEERE doet niets tenzij Hij Zijn geheimenis heeft geopenbaard aan Zijn dienaren, de profeten.

Het is een enorm voorrecht dat God vertelt wat Hij van plan is. Dit voorrecht is het deel van de 'vrienden' van de Heer Jezus, Zijn discipelen (Jh 15:15). Aan alle christenen heeft God door Zijn Geest geopenbaard wat Hij heeft bereid voor hen die Hem liefhebben (zie 1Ko 2:10-16). En Petrus schrijft in zijn tweede brief over aanstaande gebeurtenissen en besluit zijn brief met: "U dan, geliefden, nu u dit van te voren weet, weest op uw hoede" (2Pt 3:17).

Ik noem u niet meer slaven, want de slaaf weet niet wat zijn heer doet; maar Ik heb u vrienden genoemd, omdat Ik u alles wat Ik van Mijn Vader heb gehoord, bekendgemaakt heb. (Jh 15:15)

Hoe komt het dan dat toch zoveel mensen niet op de hoogte zijn van Gods voornemens? Omdat ze niet voldoen aan de voorwaarden die daaraan verbonden zijn. Zijn we 'vrienden' van de Heer Jezus, volgelingen (discipelen) van Hem? Hebben we God echt lief en laten wij ons leiden door de Heilige Geest? Want de dingen van God worden alleen door geestelijk gezinde christenen begrepen. Lezen we in Gods Woord om te weten wat erin staat? God heeft alles meegedeeld, maar we moeten er wel kennis van nemen. En zijn we bereid te doen wat Hij zegt?

Dit laatste is, waar Amos het over heeft. Hij spreekt over "Zijn dienaren". Een dienaar is iemand die in dienst staat van een baas en van wie verwacht wordt dat hij de bevelen van zijn baas uitvoert. Aan zulke mensen kan God Zijn raad openbaren. Aan hen kan Hij de dingen bekendmaken die Hij gaat doen. Als we Gods mededelingen ter harte nemen over wat Hij gaat doen, kunnen we een zekere weg gaan. Alles wat Hij te vertellen heeft, heeft Hij ons in Zijn Woord bekendgemaakt.

We lezen in het Oude Testament hoe Hij dienaren als Noach, Abraham, Jozef en vele anderen in vertrouwen heeft genomen aangaande oordelen die zouden komen. In het Nieuwe Testament lezen we hoe de Heer Jezus Zijn discipelen heeft verteld over toekomstige gebeurtenissen (zie Lk 21:20-24). En hebben wij niet "het profetische woord" (2Pt 1:19), zoals het hele boek *Openbaring*? Wat doen wij met al die vertrouwelijke mededelingen van onze Heer?

Er móet een reactie komen | vers 8

De leeuw heeft gebruld.

Wie zou niet bevreesd zijn?

De Heere HEERE heeft gesproken.

Wie zou niet profeteren?

Amos past de voorbeelden van oorzaak en gevolg niet alleen op zijn hoorders toe. Hij doet er zelf ook wat mee. Zijn spreken is het gevolg van het spreken van de HEERE. Hij móet spreken, omdat hij als profeet in een directe verbinding met Hem staat. Wat Amos heeft gezegd en nog gaat zeggen, lijkt voor de hoorders allerminst een Godswoord. Het volk kan in afwijzing zeggen: 'Hoe kán die man zo spreken, waar haalt hij het lef vandaan?' En Amos zegt: 'Ik kán niet anders, want de HEERE heeft gesproken.'

Geen leeuw brult zonder roof, geen vogel wordt gevangen zonder lokaas en geen profeet spreekt zonder een woord van de HEERE te hebben vernomen. En als Die spreekt, kán hij niet zwijgen. Amos bewijst met de aangehaalde voorbeelden dat hij wel móet spreken, wánt de HEERE heeft tot hem gesproken. Wie kritiek heeft op Amos, heeft kritiek op de HEERE.

De HEERE heeft Zijn waarschuwendende stem met grote kracht in allerlei gebeurtenissen laten horen. Velen zijn er doof voor gebleven. De profeten zijn Gods stem tot het geweten van het volk. Zij willen nog eens wijzen op Gods waarschuwingen, opdat het volk alsnog tot inkeer zal komen. Wie op de hoogte is van wat God gaat doen, kan niet anders dan daarover spreken (*Hd 4:20; zie ook Jr 20:9; 1Ko 9:16*). Als wij overtuigd zijn van de waarheid van Gods Woord en de ernst van het oordeel dat daarin wordt aangekondigd over hen die God ongehoorzaam zijn, zal dat ons aansporen om van de Heer Jezus te getuigen: "*Daar wij dan weten hoezeer de Heer te vrezén is, overreden wij [de] mensen*" (*2Ko 5:11*).

...; want ons is het onmogelijk niet te spreken over wat wij hebben gezien en gehoord. (Hd 4:20)

We mogen daarbij niets anders doorgeven dan wat God ons heeft verteld. Een eigenzinnige uitleg van wat Hij heeft gezegd, is ontoelaatbaar. Als Hij niet gesproken heeft, is elke uitspraak van de ene mens net zo veel of beter net zo weinig waard als die van een ander; de ene filosoof is net zo weinig waard als de andere. De waarde ervan is nihil, om van een schadelijke uitwerking maar niet te spreken. Alleen het Woord van God houdt eeuwig zijn waarde en bewijst in alle tijden en

situaties zijn geldigheid. Wie dat eenmaal heeft ingezien, wil graag dit Woord aan anderen doorgeven.

Doet het horen | vers 9

*Laat het horen in de paleizen in Asdod
en in de paleizen in het land Egypte, en zeg:
Verzamel u op de bergen van Samaria,
en zie de grote verwarring in het midden daarvan
en alle verdrukking daarbinnen.*

Na de rechtvaardiging van zijn dienst als profeet verkondigt Amos nu zonder enige terughoudendheid het oordeel dat over de tien stammen moet komen. De opdracht van de HEERE aan de profeten is: “*Laat het horen.*” Zij moeten Asdod en Egypte oproepen tot getuigen van de gewelddadigheden en gruwelen die zich afspeelden in de paleizen van Samaria. Daarvoor moeten ze op de bergen van Samaria plaatsnemen en zien wat zich daar afspeelt. Van wat ze hebben gezien, moeten ze weer getuigenis afleggen tegenover Israël.

Door deze handelwijze van de HEERE wordt de overmaat van de zonden van Israël op beschamende wijze voorgesteld (*zie en vgl. 2Sm 1:20*). Wat een vernedering is het voor het volk van God als het door heidenen beoordeeld moet worden. Soms heeft de wereld een juister oordeel over het kwaad bij Gods volk dan de christen zelf. De Filistijnen (voorgesteld in de stad Asdod) zijn het volk dat het dichtst bij hen ligt. Egypte is het bekende grote rijk.

Wat God heeft bekendgemaakt, moet worden gepredikt, dichtbij en veraf. Door hen tot getuigen te maken van de zonden die Samaria bedreef, moesten de vijanden begrijpen dat God hen terecht gebruikte om Zijn volk te tuchtigen. Asdod en Egypte worden opgeroepen om getuigen te zijn van Israëls ongerechtigheid die hier tot uiting komt in rustverstoring en onderdrukking. Er wordt algemeen (sociaal) onrecht gepleegd en machten misbruiken hun positie om anderen te onderdrukken. Het hele maatschappelijke leven is ontworcht (*Pr 4:1*).

Opnieuw zag ik al de onderdrukking die er onder de zon plaatsvindt. En zie, de tranen van de onderdrukten; zij hadden echter geen trooster. Aan de kant van hun onderdrukkers was macht, zij daarentegen hadden geen trooster. (Pr 4:1)

Overigens mocht het feit dat God hen wilde gebruiken om Zijn volk te tuchtigen de volken om hen heen niet tot de gedachte brengen dat zij zelf beter waren. Om het in nieuwtestamentische taal te zeggen: ze zullen zich moeten realiseren dat *“het oordeel begint bij het huis van God”*; daarna zal het hen treffen en wat zal hún einde zijn? (1Pt 4:17).

Waarom het oordeel komt | vers 10

*Want zij weten niet te doen wat recht is,
spreekt de HEERE,
zij die geweld en verwoesting in hun paleizen opslaan.*

“Zij weten niet te doen wat recht is”, wil zeggen dat recht doen hun totaal vreemd is. Het is een weg die ze nooit hebben bewandeld, ze hebben er in het geheel geen kennis van. Wat ze kennen en doen is het omgekeerde: ze stapelen onrecht en geweld op in hun burchten of paleizen.

Hoe beeldend is hier de taal van Amos. Hun huizen zijn net pakhuizen, gevuld met allerlei welvaartsgoederen. Maar met het opstapelen van deze goederen stapelen zij ook hun sociale zonden op, want hun voorraad hebben ze te danken aan geweld en onderdrukking. Als je naar die opgestapelde goederen kijkt, zie je hun opgestapelde zonden. Hun morele zinnen zijn zo verwrongen, dat ze geen onderscheid meer kennen tussen goed en kwaad. Het doen van onrecht is hun tot natuur geworden.

Het optreden tegen het onderdrukken van de armen en sociaal zwakken door de rijken en machtigen is een element waarop Amos steeds weer terugkomt (*Am 2:6; 4:1; 5:7,10,12,15; 6:3,12; 8:5*).

De vijand doet zijn werk | vers 11

*Daarom, zo zegt de Heere HEERE:
De tegenstander, ja, aan alle kanten van het land!
Hij zal uw vesting van u neerhalen,
uw paleizen zullen leeggeplunderd worden.*

Ze zullen met verrukking hun telkens grotere stapels goederen hebben bekeken. Maar het plezier erin zal hun vergaan. Hun luxe woningen zullen door de vijand worden leeggeplunderd. Dat is het gevolg als God anders naar onze goederen kijkt dan wij doen. Hij ziet elke

vermeerdering van hun bezit als een vermeerdering van hun zonden, vanwege de onrechtmatige manier waarop ze het verkregen hebben.

Zijn oordeel over hun zonden wordt door Amos gezien en wat hij ziet, geeft hij door. De vijand zal het land van alle kanten aanvallen en innemen. Hij zal het land omsingelen (vgl. Lk 19:43) en het hoogmoedige volk vernederen door hun "vesting" (de muren en torens) neer te halen en hun "paleizen" (hun luxueuze woningen) te verwoesten. Het is het meest voor de hand liggend bij de vijand te denken aan Assyrië, die in 722 v. Chr. de bevolking van het tienstammenrijk zal wegvoeren in de verstrooiing.

Want er zullen dagen over u komen dat uw vijanden een wal rondom u zullen opwerpen ... (Lk 19:43)

Slechts een overblijfsel wordt gered | vers 12

Zo zegt de HEERE:

*Zoals een herder
uit de muil van de leeuw
twee pootjes
of een stukje van het oor redt,
zo zullen de Israëlieten
gered worden:
Zij die in Samaria zitten
op de hoek van een bed
en op het kussen van een rustbank.*

Van het volk dat zo in weelde en gerustheid leeft, zal nauwelijks iets overblijven, naar verhouding niets. Slechts een overblijfsel zal gered worden (zie ook Am 4:11; 5:15; 9:8), een armzalig klein hoopje, niet eens een schaduw van de vroegere veelheid. Toch is er een overblijfsel, zoals God altijd zal zorgen voor een overblijfsel en wel naar de verkiezing van Zijn genade (Rm 11:5). Zo komen we later een Anna tegen, uit de stam van Aser (zie Lk 2:36-38). Zij heeft geen winterhuis of zomerhuis (Am 3:15), maar is dag en nacht in Góds huis.

Zo is er dan ook in de tegenwoordige tijd een overblijfsel naar [de] verkiezing van [de] genade. (Rm 11:5)

Dit overblijfsel zal gekenmerkt worden door een evenwichtige wandel tot eer van God, waarvan de "twee pootjes" spreken, en een luisteren naar Hem, waaraan we mogen denken bij "een stukje van het oor". Ook in de

tegenwoordige tijd, die van de christenheid, waarin het verval hand over hand toeneemt en waarover Gods oordeel is aangekondigd, is er een overblijfsel. Dat bestaat uit allen die zich niet neerleggen bij de algehele neergang in de christenheid als gevolg van het steeds meer loslaten van het Woord van God.

In *Openbaring 2-3* wordt het verval in de christenheid voorgesteld in de zeven zendbrieven aan de zeven gemeenten. Allen die niet meegaan met het in de betreffende brief genoemde kwaad, worden 'overwinnaars' genoemd. Zij vormen te midden van het geheel het overblijfsel. Hun kenmerken zijn: zij wandelen in trouw aan de Heer en aan Zijn Woord en zij hebben een oor om te horen.

Dit overblijfsel staat in schril contrast met de mensen op hun rustbedden en divans. Dat zijn de mensen van wie Petrus zegt: *"Zij achten de zwelgpertij overdag een genot; zij zijn vlekken en smetten en zwelgen in hun bedriegerijen, als zij bij u brassen"* (2Pt 2:13). Zij baden zich in weelde en gemakzucht en omgeven zich met alles wat hun vleselijke genoegens bevredigen kan.

Een onderbreking | vers 13

*Luister en waarschuw het huis van Jakob,
spreekt de Heere HEERE, de God van de legermachten.*

Even wordt de oordeelsaanzegging onderbroken. Even een pauze om wat is gezegd, te laten bezinken. Die rust wordt gebruikt om een ernstige oproep tot het volk te richten. Dat het volk toch zou mogen horen! De Spreker wordt op grootse en indrukwekkende wijze aangeduid. De woorden: *"Luister en waarschuw"* komen van niemand minder dan *"de Heere HEERE, de God van de legermachten"*. Hij stelt Zich hier voor als hun *"Heere"* (*Adonai*), hun Gebieder, Die hen met Zichzelf in een verbondsbetrekking heeft gebracht (*"HEERE"*, *Jahweh*) en Die aan het hoofd staat van alle hemelse en aardse legermachten (*"God van de legermachten"*).

Tot wie dit 'luister' is gericht, staat er niet bij. Een mogelijkheid is dat het weer gericht is tot de heidenen van vers 9. Ze hebben gezien wat Samaria deed. Ze hebben ook het strafgericht gehoord dat God daarover aankondigt. Nu moeten ze het huis van Jakob waarschuwen.

“*Waarschuw*” is het plechtig verzekeren van wat is gezegd en waarschuwen dat komt wat is gezegd.

Oordeel over de valse godsdienst | *vers 14*

*Voorzeker, op de dag dat
Ik Israël zijn overtredingen zal vergelden,
zal Ik ook de altaren van Bethel vergelden.
Dan zullen de horens van het altaar afgehakt worden
en op de aarde vallen.*

Het oordeel over de altaren van Bethel herinnert aan het woord van de man Gods uit Juda in de dagen van Jerobeam I (zie 1Kn 13). Het woord dat toen is gesproken, zal honderd jaar na Amos door Josia worden voltrokken.

De horens zijn een belangrijk onderdeel van het altaar (zie Ex 27:2; 30:2). Ze staan symbool voor de kracht van het altaar. Als de horens worden afgebroken, is het altaar verwoest en krachteloos in zijn werking. Ze zijn er dan ook niet meer om zich aan vast te grijpen om mogelijk aan het oordeel te ontkomen (zie 1Kn 1:50; zie en vgl. Ex 21:12-14).

Dit oordeel over de altaren is in feite het oordeel over heel de afgodendienst die in Bethel plaatsvindt. Omdat deze zonde van afgoderij eigenlijk de basis vormt voor de andere zonden, spreekt Amos, tussen de oordelen over weelde en onderdrukking door, dit oordeel over de valse godsdienst uit. In feite komt elk zondig gedrag dat een lid van het volk vertoont, voort uit een zondige dienst aan God. Het is ook mogelijk de horens van het altaar te zien als een symbool van alles waar een mens zijn toevlucht toe meent te kunnen nemen in de (valse) zekerheid dat het daar wel goed zit.

Huizen worden verwoest | *vers 15*

*Ik zal het winterverblijf treffen
samen met het zomerverblijf,
zodat de ivoeren huizen verloren gaan
en vele huizen weggevaagd worden,
spreekt de HEERE.*

Als ‘het huis van God’ (dat is de betekenis van de naam ‘Bethel’) ten ondergaat, kan er voor geen enkel huis bestaansrecht meer zijn. Bethel

doet zijn naam al lang geen eer meer aan. God is vervangen door afgoden. Het oordeel over Bethel is in het vorige vers aangekondigd. Naarmate de welvaart meer nagejaagd wordt, verdwijnt God uit het zicht. De luxe waarin het volk zich baadt, is voor de plattelander Amos een ergernis. Meerdere keren barst hij daartegen met een gerechtvaardigde verontwaardiging los (*Am 3:12, 15; 5:11; 6:1,4-6*).

De welvaart van de tijd van Amos laat zich eenvoudig vertalen naar de tijd waarin wij, christenen van de 21e eeuw, leven. De economie draait op volle toeren. Iedereen, zo wordt ons voorgelaten, gaat er steeds meer op vooruit. Als dit maar vaak genoeg wordt herhaald en ook nog tastbaar waar wordt, doemt het enorme gevaar op dat ook wij ons laten meeslepen door wat iemand eens noemde het 'vooruitgangsgeloof'.

Zijn het 'winterhuis' en het 'zomerhuis' waarover Amos spreekt voor ons ook in letterlijke zin niet heel dichtbij? Heel wat christenen bezitten immers twee huizen? Eentje in Nederland voor de zomer, eentje in Spanje om daar de winter door te brengen. Om van iets maar één exemplaar te hebben, is niet altijd meer genoeg. Twee auto's, twee keer per jaar op vakantie, twee mobiele telefoons en ga zo maar door.

We moeten alles dubbel hebben, vaak hebben we immers ook twee inkomens. En lukt het daarmee niet helemaal, dan nemen we een persoonlijke lening. Tja, je wilt niet achterblijven. Het geld ligt binnen handbereik. Een handtekening en de zaak is beklonken. We belijden dan wel christenen te zijn, maar leven we intussen niet net zo calculerend en egocentrisch als de mensen om ons heen? Waar in dit alles is de afhankelijkheid van God?

Maar dit woord is ook met alle kracht van toepassing op ons als we maar één huis en één auto hebben en als we maar één keer per jaar op vakantie gaan. We kunnen ons huis zo inrichten dat het kan dienen tot een verblijf waarin we in alle mogelijke situaties denken te kunnen overleven. We zijn op alles berekend en hebben ons tegen alle mogelijke calamiteiten ingedekt. En die ene vakantie moet en zal er komen. Daar zijn we aan toe en daar hebben we recht op. En onze ene auto heeft de plaats van een 'altaar van Bethel'. Wat een offers worden er aan afgod auto gebracht! En maar poetsen, jongens; pas ook op dat er geen krasje op komt. Het is ons statussymbool.

Weten we wel wie ook een winterhuis had? Koning Jojakim, de goddeloze zoon van de Godvrezende koning Josia. Wat deed hij daar? Het Woord van God kapotsnijden (zie Jr 36:16-26). We moeten er maar eens over nadenken hoeveel wij met al onze luxe al hebben ‘weggesneden’ van het Woord van God. En Achab, de meest goddeloze koning van Israël, had een ivoren huis (zie 1Kn 22:39).

Maar al die welvaart zal door het oordeel worden weggenomen, verdwijnen. Het oordeel dat Amos over deze huizen aankondigt, is mogelijk voltrokken door de aardbeving waarover we lezen in het begin van zijn profetie. Maar zeker zal het gebeurd zijn bij de verovering van Samaria door Salmaneser (zie 2Kn 17:5-7).

De toepassing op onze tijd zien we in de crises op de woningmarkt. Mensen met torenhoge hypotheke zitten totaal aan de grond. Verplichte woningverkoop brengen mensen in grote financiële nood.

Amos 4

Met verbluffende ironie spreekt Amos de vrouwen van de leiders in Israël aan. Hij noemt hen “*koeien van Basan*”. Zij zijn mede de oorzaak van de onderdrukking van de armen. Het oordeel zal hen treffen.

Een volk dat zich tegoed doet ten koste van anderen, zet ook de godsdienst naar eigen hand. Amos laakt de godsdienst die door de Israëlieten naar eigen goeddunken wordt beoefend op de plaatsen die zij zelf hebben gekozen.

Nadat hij zowel het sociale als het godsdienstige leven aan de kaak heeft gesteld, wijst Amos op gebeurtenissen in Israëls geschiedenis waarin Gods tuchtigende hand zichtbaar is geweest. Die tuchtigingen waren door God bedoeld om hen tot inkeer te brengen, maar ze hebben niet geluisterd. Daarom roept Hij hen op zich voor te bereiden om Hem te ontmoeten.

Koeien | *vers 1*

*Luister naar dit woord,
koeien van Basan die op de berg van Samaria zijn,
[u,] die de geringen onderdrukt,
die de armen mishandelt,
die tegen uw echtgenoot zegt:
Brenge [ons iets], zodat wij kunnen drinken.*

De profeet richt zich nu tot de tien stammen die hij vergelijkt met de koeien van Basan. Uit de vrouwelijke werkwoordsvormen blijkt dat Amos de vrouwelijke of verwijfde inwoners van Samaria op het oog heeft (*zie ook vers 3*). Met name tot hen spreekt hij het woord, omdat zij het toonbeeld zijn van mensen die in gemakzucht wonen en in zelfgenoegzaamheid leven.

Hij gebruikt in zijn woorden het beeld van grazende koeien op de rijke weidegronden aan de andere zijde van de Jordaan. De koeien van Basan staan erom bekend dat ze een uitgelezen kudde zijn, wel gevoed door het grazen in de grasrijke weiden van de hoogvlakte van Basan (*zie Dt 32:14; Ez 39:18*).

Amos gebruikt deze koeien als toepassing op Israël vanwege zowel de voorspoed van Israël als het beestachtige karakter dat de Israëlieten vertonen. En zoals koeien maar voor één ding leven, eten en vet

worden, en daarom alles voor zichzelf willen hebben, zo doen ook deze vrouwen. Ze zijn uitsluitend gericht op de verzorging van hun lichaam. Wat dat betreft is er een heldere parallel te trekken met de 'bodycultuur' van onze tijd, waarbij het er ook vooral om gaat hoe ik er uitzie of hoe de ander er uitziet.

Het is geen compliment voor een vrouw om met een koe vergeleken te worden. Het zijn de vrouwen van de nieuwe elite van Samaria van wie de mannen het hebben gemaakt in de welvaartsstaat Israël. In naam zijn ze hun mannen onderdanig en noemen ze hen 'heer'. In werkelijkheid zijn de mannen gehoorzame dienaren, die aan al hun grillen en pleziertjes moeten voldoen. Ze gebieden: 'Breng ons iets!' De hoge kosten die het onderhoud van zo'n vrouw met zich meebrengt, kunnen ze alleen maar opbrengen door de armen en noodlijdenden van het volk verder uit te mergelen.

Amos stelt dat allemaal aan de kaak. Hij doet hier wat zijn collega-profeet Jesaja ook heeft gedaan. Ook Jesaja is tekeergegaan tegen de vrouwen die dezelfde kenmerken vertoonden als zij tot wie Amos zich richt (zie *Js* 3:16-26; 32:9).

In wat Amos hier zegt tot de vrouwen van Samaria, zien we de wereld in het klein, die steeds protesteert bij zijn leiders om meer materiële goederen en waar het egoïsme steeds groter wordt. En hoe groter het egoïsme, des te ongevoeliger worden we voor de nood van anderen. We zullen zelfs die anderen uitbuiten om aan onze egoïstische verlangens te voldoen. Daarvoor gaan we ten slotte over lijken. Alle medegevoel is verdwenen, het vervullen van de eigen verlangens staat centraal. Zo leven koeien, zo leven de vrouwen van Samaria.

Wat zullen ze geschrokken zijn, de dames! Zitten en liggen ze daar genoeglijk bij elkaar, allemaal smaak- en stijlvol gekleed volgens de laatste mode, omhangen met de mooiste sieraden en rijkelijk beschilderd met de geraffineerde producten van de cosmetica industrie. Het vertrek walmt van de parfum. Allemaal menen ze de jaloeerse blikken van de ander op zich gericht te zien, want ieder vindt dat zij er net even iets charmanter of uitdagender uitziet dan de ander.

Met geaffecteerde stem vertellen ze elkaar hun opgesmukte verhalen. Ze proberen met hun vertelsels elkaar de loef af te steken en dikken ze daartoe stevig aan. Je krijgt er een droge keel van. De gastvrouw krijgt

van haar gasten te horen of die man van haar nog eens wat te drinken binnen kan brengen. Waar zit die kerel?

Plotseling knalt daar de stem van de profeet tot die vrouwen: 'Koeien van Basan!' Verbluft staken ze hun conversatie. Hoe durft die boerenkinkel! Onaangediend, ongemanierd, ongeletterd (dat hoor je wel aan zijn dialect) en uiterst beledigend verstoort hij hun genoeglijke samenzijn. Maar luister, hij spreekt verder:

Het oordeel komt | vers 2

*De Heere HEERE heeft gezworen bij Zijn heiligheid
dat er, zie, dagen voor u komen
dat men u zal optrekken met haken
en wie na u [overblijft], met vishaken.*

Amos is geen man die bij het zien van al die ongerechtigheid ineens zijn geduld verliest en ongecontroleerd zijn gal over de wantoestanden uitspuugt. Nee, hij staat daar namens de "Heere HEERE" Die "heeft gezworen bij Zijn heiligheid". Dat moet de ernst en onherroepelijkheid van zijn woorden onderstrepen. Door Hem is hij gestuurd om deze woorden te spreken. Het hele handelen, het hele gedrag van deze vrouwen kan in het licht van de heiligheid van God niet bestaan. Nooit kan Hij ongerechtigheid dulden. Hij is de Heilige. Dat houdt in dat Hij absoluut en volmaakt gescheiden is van de zonde, in wat voor vorm dan ook.

Als de HEERE in *Psalm 89:36* bij Zijn heiligheid zweert dat Hij nooit tegen David zal liegen, is dat de garantie dat

*Eens heb Ik gezworen bij Mijn heiligheid:
Nooit zal Ik tegen David liegen!
(Ps 89:36)*

Hij niet zal liegen. Als Hij namelijk God bij Zijn heiligheid dat Hij het oordeel zal laten komen. Als Hij de zonde ongestraft zou laten voortbestaan, zou dat eveneens Zijn heiligheid geweld aandoen. Dat Hij bij Zijn heiligheid zweert, is een extra garantie dat Hij zal doen wat Hij zegt

wel zou liegen, zou dat Zijn heiligheid geweld aandoen. Hier zweert God bij Zijn heiligheid dat Hij het oordeel zal laten komen. Als Hij de zonde ongestraft zou laten voortbestaan, zou dat eveneens Zijn heiligheid geweld aandoen. Dat Hij bij Zijn heiligheid zweert, is een extra garantie dat Hij zal doen wat Hij zegt
Want mensen zweren bij een meerdere en de eed is voor hen tot bevestiging. [het] eind van alle tegenpraak. Daarom heeft God, omdat Hij de erfgenamen van de belofte de onveranderlijkheid van zijn raad overloediger wilde bewijzen, Zich met een eed verbonden, ...
(Hb 6:16-17)

(vgl. Hb 6:16-17).

De beeldspraak die Amos gebruikt om aan te geven hoe dit oordeel zal worden voltrokken, vinden we ook op andere plaatsen (zie Js 37:29; Jr 16:16; Ez 29:4; Hk 1:15). Zoals een vis door de hengelaar plotseling uit het water, zijn element, wordt weggerukt, zo zullen deze vrouwen uit hun overvloed en zwelgpartijen worden weggerukt. Het oordeel zal behalve plotseling ook totaal zijn. Mocht de indruk gewekt worden dat enigen toch zouden overblijven, dan zal die indruk ijdel blijken te zijn.

Met "*wie na u [overblijft]*" kan ook bedoeld zijn dat met de aangesproken vrouwen ook hun nakomelingen aan het oordeel ten prooi zullen vallen. Dat zal gebeuren door de Assyriërs die hen tot prooi zullen maken.

Het oordeel is onherroepelijk | vers 3

*[Door] bressen zult u naar buiten gaan, de ene vrouw na de andere,
en weggevoerd worden naar Harmon, spreekt de HEERE.*

Door de bressen in de muren waarachter ze zich veilig waanden, zullen ze worden weggevoerd in de verstrooiing. De bressen zullen zo talrijk zijn, dat ze er niet naar zullen hoeven te zoeken. Ieder vindt er één vlak voor zich. Iedere vrouw die wordt weggevoerd, heeft voor niets anders meer oog dan het vreselijke lot dat zij tegemoet gaat. Zoals ze in de weelde alleen aan zichzelf dachten, zo zullen ze als het oordeel hen treft, ook alleen aan zichzelf denken en zich om niemand anders bekommeren.

De zekerheid van het oordeel wordt nog eens bekrachtigd door de woorden: "*Spreekt de HEERE.*" Als Hij het heeft gezegd, wie zal het dan kunnen tegenhouden of veranderen?

Waar Harmon ligt, is niet bekend. Er is wel gedacht dat er Hermon moet staan. Dat geeft dan de richting aan waarin de Israëlieten zouden worden weggevoerd, dus richting Assyrië. Dat zo speciaal Hermon wordt genoemd, zou dan zijn omdat de Hermon in Basan ligt. Deze vrouwen, deze 'koeien van Basan', zullen dan in de richting van de bergen van Basan gaan!

De spot van de profeet | vers 4

*Kom naar Bethel en zondig,
naar Gilgal om veel te zondigen.
Breng 's morgens uw offers,
op [elke] derde dag uw tienden.*

Naast de bevrediging van hun begeerten hadden zij ook hun eigenzinnige godsdienst. Bethel en Gilgal zijn plaatsen met een rijke historie van zegen. In Bethel verscheen God aan Jakob en daar begroef hij zijn afgoden (zie Gn 35). In Gilgal werd het volk besneden bij de binnenkomst van het land (zie Jz 5). Maar van de zegen is alleen de herinnering over. In de praktijk zijn deze steden verworpen tot steden waar de afgoderij hoogtij viert.

Het is dan ook spottenderwijs dat de profeet hen uitnodigt om op deze plaatsen te komen met hun offers. In zijn stem klinkt de spot door die ook bij Elia op de Karmel te horen is (1Kn 18:27). De gedachte dat God hun offer zou aannemen, kunnen we ver van ons werpen (Am 5:5). Amos spreekt in overdreven zin: 'Al zouden jullie elke morgen jullie offers brengen en elke drie dagen jullie tienden, dan zou dat alleen maar jullie zonden vermeerderen.'

En het gebeurde tijdens de middag dat Elia met hen begon te spotten en zei: Roep met luide stem! Hij is immers een god. Hij is vast in gedachten! Of hij heeft zich vast afgezonderd! Of hij is vast op reis! Misschien slaapt hij [wel] en moet hij wakker worden! (1Kn 18:27)

Met het woord 'afval' is de gedachte aan 'overtreding' en 'opstand' verbonden. Zij meenden, verblind als ze waren, dat ze door regelmatig te offeren wel in verbinding met de HEERE zouden blijven. Maar Bethel is niet de plaats waarvan God gezegd heeft dat Hij daar gediend wil worden (vgl. Jr 48:13). Dat is Jeruzalem. Daar is Hij te vinden en niet op de eigen gekozen plaatsen, al hebben ze nog zo'n oude traditie.

Moab zal beschaamd worden vanwege Kamos, zoals het huis van Israël beschaamd is vanwege Bethel, hun vertrouwen. (Jr 48:13)

Iemand heeft gezegd: Iedere generatie lezers van het boek Amos is verplicht zijn eigen godsdienst in het licht van dit woord te onderzoeken. Niet waar wij denken de Heer te kunnen dienen, al dan niet met een beroep op de vaders uit vroeger of later tijd, maar waar de Heer

gediend wordt naar Zijn Woord, daar wil Hij ons ontmoeten. Naam en traditie garanderen geen Goddelijke goedkeuring.

Zoals men het graag heeft | vers 5

*Laat van het gezuurde [brood] een loffer in rook opgaan,
kondig luid vrijwillige gaven aan, laat het horen,
want zo wilt u het [toch] graag,
Israëlieten,
spreekt de Heere HEERE.*

Amos drijft verder de spot met hun godsdienst. Willen ze zo graag offeren? Laten ze het dan maar niet al te nauw nemen met de voorschriften. Breng gerust een loffer waarin zuurdeeg is verwerkt. Heeft God gezegd dat er geen zuurdeeg in het loffer mocht zijn (zie Lv 7:12; 2:11)? Ach, dat gold toen. Nu gaat het erom wat je er zelf bij voelt. Laat jezelf gaan. Als jij het fijn vindt, vindt God het ook fijn. Ga maar eens fijn uit je dak voor Hem.

Het is een beeld van heel wat diensten in de christenheid vandaag, waar het alleen maar belangrijk is of jijzelf er een goed gevoel bij hebt. Maar of het God welgevallig is? Er wordt ook niet gevraagd naar de plaats waar de Heer Jezus de Zijnen wil ontmoeten, maar de vraag is of ik het ergens prettig vind, of de diensten mij aanspreken. De mens staat centraal en wordt norm voor de dienst. Laagdrempelig, aantrekkelijk voor mensen in de wereld. De gospelrockband in de kerk, dansen, en nog een paar ‘geestesuitingen’ als huilen, vallen en zelfs blaffen in de geest, doe er ook nog wat spreken in tongen bij en de drommen komen de kerk binnen. Laten we offeren, onszelf wijsmaken dat we dit aan God kunnen aanbieden omdat Hij het graag zo heeft.

Maar wat hoor ik? Wat zegt Amos namens de “Heere HEERE”? “Want zo wilt u het [toch] graag, Israëlieten.” Hier zien we dat Amos helemaal praat naar de smaak van het volk. Vandaar dat hij hen zelfs tegen Gods verbod in oproept om “van het gezuurde” te offeren. Ze lapten Gods geboden immers aan hun laars? We moeten goed bedenken dat zuurdeeg in de Bijbel altijd zonde voorstelt en wel als iets wat alles waarmee het in aanraking komt, aantast, zoals zuurdeeg het hele deeg aantast en zuur maakt (zie 1Ko 5:6-8).

Zuurdeeg in het lofoffer wil voor ons zeggen dat we dingen over de Heer Jezus denken en zeggen die Hem oneer aandoen. Bijvoorbeeld menen dat Hij kon zondigen, terwijl dat totaal onmogelijk was. Zo zijn er in de christenheid wel meer lasterlijke dingen van Hem gezegd.

Naast de oproep om de lofoffers te ontsteken spoort Amos ook aan tot het uitroepen van vrijwillige offers. Maar juist een oproep daartoe doet afbreuk aan het karakter van vrijwilligheid. Door een oproep ontstaat er een morele dwang of het kan zelfs tot een wettisch gebod worden. Belangrijk voor deze lieden is, dat iedereen weet hoe goed zij zijn dat ze 'vrijwillige' offers aan de HEERE brengen. Wat gegeven wordt, moet breed worden uitgemeten (zie en vgl. Mt 6:2; Lk 18:12).

Het is wat we vandaag kunnen vergelijken met het houden van collectes (vrijwillige inzamelingen), waarbij je toch wel, voor de burens, verplicht bent om wat te geven. En mochten anderen niet zien hoeveel je geeft, dan wordt gelukkig wel gepubliceerd wat is gegeven.

Wat Amos hun wil inprenten, is dat ze wel zeggen de HEERE te behagen, maar dat ze in werkelijkheid zichzelf behagen met deze wijze van God dienen. Het is God dienen zoals het je zelf het beste uitkomt. Zo wordt de afval vermeerderd.

Toch hebt u zich niet tot Mij bekeerd | vers 6

*Daarom heb Ik u ook
schone tanden gegeven in al uw steden,
gebrek aan brood in al uw [woon]plaatsen.
Toch hebt u zich niet tot Mij bekeerd,
spreekt de HEERE.*

Met dit vers begint Amos een serie gebeurtenissen uit het verleden te verhalen, waarbij hij er de nadruk op legt dat daarin Gods tussenkomst ten behoeve van hen te zien is. Hoe vreselijk die rampen ook waren, ze waren door een liefhebbend God bedoeld om Israël te waarschuwen dat ze de verkeerde weg gingen, die hen uiteindelijk naar het oordeel zou voeren.

Telkens wordt een gebeurtenis ingeleid met de woorden: "Ik heb." Het duidt aan dat God dit lijden over hen bracht, waarbij Hem voor ogen stond dat Zijn volk hierdoor weer dichter bij Hem zou komen (vgl. Hb

12:6). Elke gebeurtenis zou het geweten van het volk moeten aanspreken. Maar het geweten wordt vaak weer in slaap gesust

...; want wie [de] Heer liefheeft, tuchtigt Hij en Hij geselt iedere zoon die Hij aanneemt'. (Hb 12:6)

door voor de rampen een natuurlijke oorzaak te zoeken, alsof God er niets mee te maken heeft en Zijn stem er ook niet in te horen zou zijn. Dit doet Hij de mens toch niet aan? Daarom lezen we vijf keer als een refrein na elke ramp: *"Toch hebt u zich niet tot Mij bekeerd"* (verzen 6,8,9,10,11).

Ook andere profeten hebben dit moeten betuigen (zie Js 9:13; Jr 5:3; Hs 7:10). Ook in het boek *Openbaring*, met name in de hoofdstukken 9 en 16, vinden we dat naar aanleiding van Gods oordelen er toch geen bekering plaatsvindt. Wat een geduld spreekt hieruit. Dat heeft Hij ook met ons.

Er zit een climax in de rampen, die niet gekoppeld worden aan een bepaalde periode, maar in de loop van Israëls geschiedenis over het volk zijn gekomen. De eerste kastijdingen betreffen het land (verzen 6-9); vervolgens worden de inwoners getroffen door ziekte en oorlog (vers 10); ten slotte volgt het oordeel dat ook Sodom en Gomorra trof, waardoor deze steden zijn weggevaagd van de aardbodem (vers 11).

Uit de tekst wordt niet duidelijk wanneer de gebeurtenis van vers 6 heeft plaatsgevonden. Er is wel gedacht dat Amos doelt op de zeven jaar droogte uit de dagen van Elisa (zie 2Kn 8:1). De uitdrukking *"schone tanden"* betekent dat door gebrek aan eten hun tanden niet verontreinigd zijn.

Onderscheid in oordeel | vers 7

*En Ik heb zelfs de regen u onthouden,
nog wel drie maanden voor de oogsttijd.
Ik heb het laten regenen op de ene stad,
maar op de andere stad liet Ik het niet regenen.
Het ene stuk [land] werd beregend,
maar het stuk waarop geen regen viel, verdorde.*

De regen waarover de HEERE spreekt, is de late regen die in februari en maart valt. Deze is voor een goede groei van het koren van het grootste belang. Droogte is een straf die God heeft aangekondigd bij ongehoorzaamheid (zie Dt 28:23; Lv 26:19).

Als we dit vers lezen, zouden we kunnen denken dat God er een willekeurige handelwijze op nahoudt. Deze ongerijmdheid moeten we

maar vlug uit ons denken bannen. Nooit handelt God willekeurig. Altijd heeft Hij met Zijn manier van handelen een doel tot zegen op het oog.

Wij kunnen God niet altijd 'narekenen' (zie Jb 37:12-18). Toch mogen we proberen om Zijn handelwijze te begrijpen. Als we onze plaats tegenover de Almachtige maar niet vergeten en bedenken dat wij als kleine, nietige schepseltjes niet zo vermetel moeten zijn te menen dat God verplicht is van Zijn handelen aan ons verantwoording af te leggen (zie Rm 9:14-21).

Ook het onderscheid in oordeel moet benadrukken dat *Hij* dit bewerkt. *Hij* liet het op de ene stad wel en *Hij* liet het op de andere stad niet regenen. Dit onderscheid is er ook in het uitdelen van zegen. Dit onderscheid, zowel in oordeel als in zegen, is voor ons mensen een groot probleem. Maar als wij God werkelijk zouden kunnen volgen in al Zijn handelen, zouden wij aan God gelijk zijn. We kunnen rust vinden in het probleem als we in het geloof aanvaarden dat Zijn gedachten en wegen hoger zijn dan die van ons (Js 55:8-9).

Want Mijn gedachten zijn niet uw gedachten, en uw wegen zijn niet Mijn wegen, spreekt de HEERE. Want [zoals] de hemel hoger is dan de aarde, zo zijn Mijn wegen hoger dan uw wegen en Mijn gedachten dan uw gedachten. (Js 55:8-9)

Wie dorst heeft ... | vers 8

*Twee, drie steden wankelden
naar een andere stad om water te drinken,
maar zij werden niet verzadigd.
Toch hebt u zich niet tot Mij bekeerd,
spreekt de HEERE.*

Het lijkt erop dat op het merendeel van de steden geen regen is gevallen. Die steden moeten naar een verder gelegen stad gaan om daar water te halen. Ze "wankelden" daarheen, wat de moeizame gang weer geeft van de van dorst versmachtenden. Dat ze niet verzadigd worden, kan zijn omdat ze niets krijgen van de stad waar het wel geregend heeft, zuinig als die is op zijn eigen voorraad.

Overvloed maakt mensen egoïstisch en hardvochtig, maar schaarste ook. In beide gevallen komt bij de mens die van God is afgedwaald, het

laagste wat in hem aanwezig is tot uiting. Wie met God leeft, kan net als Paulus, leren omgaan met overvloed en met gebrek (zie *Fp 4:11-12*).

Het kan ook zijn dat de stad waar ze heengaan, wel wat water wil geven, maar dat er lang niet genoeg is voor ieders behoefte. In elk geval vestigen zij die in nood zijn hun hoop op iets anders dan op God, want men bekeert zich niet tot Hem.

In geestelijk opzicht mogen christenen een ‘stad’ zijn waar dorstigen terecht kunnen. Dat kunnen ze zijn, als ze zelf als ‘dorstigen’ naar de Heer Jezus zijn gegaan en van Hem te drinken hebben gekregen. Wie van het ‘levenswater’ dat Hij geeft, heeft gedronken (zie *Op 22:17*), heeft de Heilige Geest ontvangen. En zo iemand kan dan water doorgeven aan anderen, dat wil zeggen, die Bron van ‘levenswater’ ook bij anderen brengen (*Jh 7:37-39*).

En op de laatste, de grote dag van het feest, stond Jezus [daar] en riep aldus: Als iemand dorst heeft, laat hij bij Mij komen en drinken! Wie in Mij gelooft, zoals de Schrift zegt: Stromen van levend water zullen uit zijn binnenste vloeien. Dit nu zei Hij van de Geest, die zij die in Hem geloven, zouden ontvangen; ... (Jh 7:37-39)

Oordeel over de vrucht van het land | vers 9

*Ik heb u geslagen met korenbrand en met meeldauw.
De sprinkhanen vraten uw talrijke tuinen, wijngaarden,
vijgenbomen en olijfbomen op.
Toch hebt u zich niet tot Mij bekeerd,
spreekt de HEERE.*

“Korenbrand” is een zwam die de rogge aantast. “Meeldauw” is een schimmel die verschillende graansoorten aantast. Ook de drie voorname bomen van Israël – de wijnstok, de vijgenboom en de olijfbom – zijn eraan gegaan. Natuurelementen en knaagdieren, alles staat God ter beschikking en kan Hij inzetten om het geweten van Zijn volk te bereiken.

Als de boer over zijn velden keek en de troosteloze aanblik ervan op zich liet inwerken en als hij daarna naar boven keek om Zijn God te zoeken, zou God Zijn doel hebben bereikt. Maar helaas, ook hier luidt het refrein: “Toch hebt u zich niet tot Mij bekeerd.”

Pest en oorlog | vers 10

*Ik heb de pest naar u toegestuurd, zoals Ik eens bij Egypte deed.
Ik heb uw jongemannen met het zwaard gedood, terwijl uw
paarden werden buitgemaakt.
Ik heb de stank van uw legerkampen in uw neus doen opstijgen.
Toch hebt u zich niet tot Mij bekeerd,
spreekt de HEERE.*

In *Leviticus 26:25* worden de pest en het zwaard ook in één vers genoemd. Daar klinkt het nog als een waarschuwing. God dreigt het volk met deze plagen als zij, ondanks eerdere tuchtigingen, zich toch tegen Hem blijven verzetten (zie *Lv 26:23-24*). De pest komt van Hem, het zwaard komt van de vijand. Het 'zwaard' verwijst waarschijnlijk naar een periode van oorlog met Syrië (zie *2Kn 13:3*).

God handelt met Zijn volk zoals Hij ook met Egypte heeft gedaan. Dat bewijst hoe diep het volk is gezonken (zie *Dt 7:15; 28:60*). De pest die God in Egypte heeft gezonden, is de veepest (zie *Ex 9:3*). Maar toen heeft Hij een scheiding aangebracht tussen Egypte en Zijn volk (zie *Ex 8:22*). Nu volgen de plagen elkaar op over Zijn volk, om hun geweten te treffen.

De roof van de paarden betekent het ontnemen van militaire kracht. De stank kwam van de lijken van hen die door de pest en in de oorlog zijn gedood, waarbij we zowel aan mensen als aan paarden kunnen denken. De verliezen zijn geleden in de oorlog tegen de Syriërs (zie *2Kn 8:12; 13:3,7*). De stank die in hun neus kwam, is als het ware de stank van hun zonden, om hen aan hun zonden te herinneren en aan het resultaat ervan.

Een brandhout aan de vlammen ontruikt | vers 11

*Ik heb u ondersteboven gekeerd,
zoals God Sodom en Gomorra ondersteboven keerde;
u werd als een stuk brandhout dat aan de vlammen ontruikt is,
maar u hebt zich niet tot Mij bekeerd,
spreekt de HEERE.*

De verwijzing naar Sodom en Gomorra is om aan te geven dat de verwoesting volkomen is. Het ondersteboven keren van het volk ziet op de verwoesting van de staat, nadat op haar gebied oorlog is gevoerd

(zie Jl 2:3). Op meerdere plaatsen wordt naar deze verwoesting verwezen (zie Js 1:9; 13:19; Jr 50:40).

Maar al is de verwoesting volledig, ze is niet definitief. Er zullen enkelen aan het oordeel ontkomen. Ze worden vergeleken met “*een stuk brandhout dat aan de vlammen ontruikt is*”. Het vuur heeft er zijn greep op gekregen en als er niet een macht van buiten gekomen was die het stuk hout uit de vuurhaard rukte, zou het helemaal verteerd zijn (vgl. Zc 3:2). Zo is het met het volk. Dat het er nog is, heeft het te danken aan een God Die hen niet totaal heeft verwoest. Net zoals Hij Lot uit Sodom en Gomorra redde, zo zal Hij ook van het volk een overblijfsel uit de gevangenschap van de Syriër terugbrengen (zie 2Kn 13:5; 17:27-28).

God ontmoeten | vers 12

*Daarom zal Ik zó met u handelen, Israël,
dat Ik u dit zal aandoen.*

Maak u gereed om uw God te ontmoeten, Israël!

De verzen 6-11 hebben betrekking op de tuchtigingen die God in het verleden over het volk heeft doen komen. In dit vers gaat het om het handelen van God in de zeer nabije toekomst. Als al Gods handelingen om hen op het goede spoor terug te brengen geen resultaat hebben, blijft er maar één ding over: dat ze oog in oog met God Zelf als Rechter zullen komen te staan. Om het met Jakobus te zeggen: “*Zie, de Rechter staat voor de deur*” (Jk 5:9b). In vers 13 wordt Gods majesteit op indrukwekkende wijze weergegeven.

Het ogenblik komt dat God hun verantwoording zal vragen van hun daden en hen dan zal moeten oordelen. De oproep hier is niet om het volk alsnog tot inkeer te doen komen, hoewel dat nooit uitgesloten mag worden. De teerling was geworpen. Het volk had in alle toonaarden bezworen dat het zich niet wilde bekeren.

De profeet roept het volk nu op zich erop voor te bereiden voor God te verschijnen. Laten ze ervoor zorgen dat ze hun verdediging klaar hebben om te kunnen reageren op de vragen die God zal stellen over hun gedrag. Niet dat zij het daarmee zullen redden. Daarom: laat het volk zich maar schrap zetten om Gods oordeel aan te horen en zich te buigen onder de uitvoering ervan. Terwijl het volk als geheel wordt aangesproken, is er misschien in het volk toch een enkeling die bij deze

gedachte zich alsnog tot God bekeert en het niet op een confrontatie met de Rechter laat aankomen.

Ook voor ons, christenen, heeft de oproep: “Maak u gereed om uw God te ontmoeten” een ontzagwekkende betekenis. Voor wie in Christus als zijn Heiland gelooft, zal die ontmoeting met God geen gebeurtenis zijn die met angst en beven tegemoet wordt gezien. Zo iemand mag die God als zijn Vader kennen. Maar ook in het leven van de christen kunnen dingen aanwezig zijn die de gedachte aan een ontmoeting met God niet maken tot een gebeurtenis waar hij naar uitzielt.

Als dat zo is, laten we dan de zonde belijden en het verkeerde wegdoen. Laten we niet langer onszelf handhaven en in alle eerlijkheid onszelf oordelen. Als we dat doen, zullen we niet met de wereld veroordeeld worden (1Ko 11:31-32).

Als wij echter onszelf beoordeelden, zouden wij niet geoordeeld worden; maar als wij geoordeeld worden, dan worden wij door <de> Heer getuchtigd, opdat wij niet met de wereld veroordeeld worden. (1Ko 11:31-32)

De majesteit van God | vers 13

*Want, zie, Hij Die de bergen vormt, Die de wind schept
en Die aan de mens bekendmaakt wat zijn gedachten zijn,
Die de dageraad tot duisternis maakt,
en Die op de hoogten van de aarde treedt;
HEERE, God van de legermachten, is Zijn Naam.*

De HEERE, God van de legermachten, is de Schepper en Onderhouder van alle dingen. Hij is de oorsprong van machtige, indrukwekkende bergen. Wat is de mens, daarbij vergeleken? Hij is ook de oorsprong van de niet te vatten wind, die Hij kan laten aanzwellen tot een alles verwoestende, door mensen niet te beteugelen orkaan.

Die God, uit Wiens hand de natuur en de natuurkrachten voortkomen, die door Hem in stand worden gehouden, houdt Zich ook bezig met de mens. Hij kent de mens tot in het diepst van zijn wezen, Hij weet wat diens overleggingen zijn (zie Jr 11:20a; Ps 139). De uitdrukking ‘zijn gedachten’ heeft niet betrekking op God, maar op de mens. Het gebruikte Hebreeuwse woord voor ‘gedachten’ wordt nooit voor God gebruikt.

God maakt aan de mens bekend wat Hij van hem weet. Dat doet Hij door de profeten, onder andere door Amos. God zal de mens niet alleen

naar zijn daden oordelen, maar ook naar de toestand van zijn hart. Als de mens in het oordeel voor God moet verschijnen, maakt Hij *“de dageraad tot donkerheid”*. De mens in zijn voorspoed zonder God meent dat hij in het licht leeft. Het oordeel van God zal dat in donkerheid veranderen.

Voor Hem is niets te hoog, Hij gaat alles te boven. Alles zal uiteindelijk aan Zijn voeten onderworpen worden (*zie Ps 8:6; Hb 2:8*). Te weten dat alle dingen in Gods hand zijn, dat niets aan Zijn controle ontsnapt, mag voor de gelovige een troost zijn. God bestuurt zowel het wijde universum als het leven van de gelovige met al zijn moeiten en vreugden.

Amos 5

In een klaaglied vertolkt God Zijn smart, omdat Zijn volk onverbeterlijk is en Hij het moet wegdoen uit het land. Als de band met Hem is verbroken, is de dood ingetreden. Ondanks dat is er toch nog enkele keren de oproep Hem te zoeken en te leven. Amos houdt het volk zijn ongerechtigheden voor en stelt die in het licht van de majesteit van de HEERE.

De volkomen blindheid van het volk blijkt wel uit het feit dat het naar de dag van de HEERE verlangt. Door hun verkeerde denken menen zij dat die dag oordeel over hun vijanden zal betekenen en voor hen zegen. In beeldende taal maakt Amos hun deze fatale vergissing duidelijk.

Amos ontnemt hun ook de illusie dat de HEERE hun godsdienstige feesten wel op prijs zal stellen. In krasse bewoordingen maakt de HEERE Zijn afschuw erover duidelijk. De oorzaak van hun afgoderij ligt helemaal aan het begin van hun geschiedenis. Daarheen neemt Hij hen mee terug. Vervolgens toont Hij aan dat zij sinds die tijd niet veranderd zijn. Hun onverbeterlijke gedrag voert er ten slotte toe dat zij allen in ballingschap zullen worden gevoerd.

Klaagzang | *vers 1*

Luister naar dit woord dat Ik aanhef over u, een klaaglied, huis van Israël.

Voor de derde keer klinkt de oproep: *“Luister naar dit woord.”* Eerst was het gericht tot het hele volk, toen God Zijn profeten tot hen had gezonden (*Am 3:1*). Er was niet naar geluisterd. Daarna had Hij Filistea en Egypte opgeroepen om tegen het volk te getuigen. Vervolgens was het gericht tegen Samaria, waar een onverzadigbare honger naar stofelijke welstand heerste (*Am 4:1*). Ook was het gericht tegen de afschuwelijke vermenging van de dienst van de HEERE met de dienst aan de afgoden.

Na deze vergeefse pogingen om het hart van het volk door Zijn woord te bereiken laat God nog een keer Zijn stem horen. Hoewel het ook deze keer nog steeds als een waarschuwing bedoeld is, bevat het woord nu een klaaglied over de onvermijdelijke val. God zingt een klaaglied door

Amos. Jeremia laat ook een klaaglied horen, maar hij staat daarbij op de puinhopen van Jeruzalem. Amos staat tussen een volk dat zich baadt in weelde, terwijl zij geen vuiltje aan de lucht zien.

Het woord 'klaaglied' kan ook met 'lijklid' worden vertaald. Het is een lied over iemand die gestorven is (zie en vgl. 2Sm 1:17; 2Kr 35:25). Het lied wordt aangeheven, omdat het oog van de profeet het onheil als al aanwezig ziet en het volksbestaan van Israël tot een einde is gekomen. Amos is hier in de ogen van het vette volk een echte zwartkijker.

Het "*huis van Israël*" is hetzelfde als het huis van Jozef (vers 6) en heeft betrekking op de tien stammen.

Gevallen | vers 2

*Zij is gevallen, zij zal niet meer opstaan,
de maagd Israël.
Zij ligt verlaten op haar land,
er is niemand die haar opricht.*

Het lied gaat over de gevolgen van de invasie van de Assyriërs die voor Israël dodelijk zal zijn. Amos noemt Israël hier "*maagd*", een heel wat fraaiere naam dan 'koeien van Basan'. God noemt haar hier zo, omdat Hij haar graag zo had gewild, een maagd die alleen voor Hem zou zijn, niet bezoedeld door haar omgang met de omringende volken. Maar helaas, ze is gevallen (zie en vgl. 2Sm 1:19,25). Hoe dat is gebeurd, staat in het volgende vers.

Met 'maagd' wordt ook het tragische van een vroegtijdige dood weergegeven, iets wat gebeurt in de bloei en schoonheid van het leven. Dat ze is "*gevallen ... op haar land*" wijst erop dat het is gebeurd door een vijand die haar land is binnengedrongen en haar daar heeft gedood. Dat zij is gestorven, betekent niet dat het over en uit is. God is almachtig en zal weer leven in dit volk geven (zie Rm 11:11-15).

Ze is niet in staat zelf op te staan en er is ook niemand die haar daarin kan of zou willen helpen. Haar situatie is hopeloos.

Slechts een rest blijft over | vers 3

*Want zo zegt de Heere HEERE:
De stad die optrekt [met] duizend,
zal er honderd overhouden,*

*en die optrekt [met] honderd,
zal er tien overhouden
voor het huis van Israël.*

In dit vers wordt de verklaring voor de klaagzang gegeven. Wanneer de koning van Assyrië met zijn legers Israël binnenvaalt, zullen de steden zich verdedigen. Zelfs zullen ze hun steden uittrekken om de indringer terug te dringen. Maar hun pogingen zullen een dramatisch verloop hebben. Hun vermetelheid geeft de vijand gelegenheid hun gelederen zo uit te dunnen, dat “voor het huis van Israël” slechts een handjevol, een tiende, zal overblijven.

Zoek Mij en leef | vers 4

*Want zo zegt de HEERE tegen het huis van Israël:
Zoek Mij en leef!*

Dit woord staat tegenover de ironie van Amos 4:4. Het gaat niet om godsdienst, maar om Góð. De woorden “zo zegt de HEERE tegen het huis van Israël” klinken hier voor de laatste keer tot Israël met een uitnodiging tot behoud. In vers 16 wordt het oordeel aangekondigd. Drie keer komt de oproep om te zoeken (verzen 4,6,14). ‘Zoeken’ wil zeggen zich wenden tot God in vertrouwen en met vrijmoedigheid. Het woord “zoek” staat in de gebiedende wijs. Het gaat niet om een doorgaan met het gewone leven, maar het vinden en verkrijgen van het ware leven.

Hoewel met ‘leven’ in het Oude Testament vaak geestelijk leven wordt bedoeld, lijkt dat hier niet de bedoeling te zijn. Amos doet zijn oproep om God te zoeken met de bedoeling dat er een nationaal herstel zal komen. Israël is immers een gevallen natie (zie vers 2). Als zij zich werkelijk tot de HEERE wenden met berouw over hun daden, zal er leven voor het hele volk komen. Want alleen in God is het leven. Alles buiten Hem is dood. “Wie de Zoon van God niet heeft, heeft het leven niet” (1Jh 5:12). Zo was ook de verloren zoon dood, omdat hij leefde buiten de gemeenschap met zijn vader (zie Lk 15:24,32; zie ook Op 3:1; Ef 2:1).

Om te leven heeft de mens geen godsdienst nodig, maar een Redder. De oorzaak van alle ellende is het afdwalen van God. De schuld ligt altijd bij de mens. God van Zijn kant heeft alles gedaan en doet alles om de mens gelukkig te maken. Maar evenals het al in het paradijs gebeurde, laat de mens zich altijd zo heel gemakkelijk verleiden tot het kijken

naar de aantrekkelijke dingen om zich heen. Als hij daardoor meegesleept wordt, zal dat de dood tot gevolg hebben (Jk 1:14-15). Israël heeft dat in zijn geschiedenis aan den lijve ondervonden. Maar net als tot Adam de stem van God kwam: "Waar bent u?" (Gn 3:9), zo komt tot het volk Israël, en tot iedere enkeling die God kwijt is, de uitnodiging: "Zoek Mij en leef."

Maar ieder wordt verzocht als hij door zijn eigen begeerte meegesleept en verlost wordt. Daarna, als de begeerte bevrucht is, baart zij zonde; en als de zonde volwassen geworden is, brengt zij [de] dood voort. (Jk 1:14-15)

Als er gezegd wordt dat je iets moet zoeken, wil dat zeggen dat je het kwijt bent. Je kunt veel spullen van waarde kwijtraken, er zelfs een beloning voor de vinder aan verbinden, maar wie God kwijt is, is werkelijk alles kwijt. De beloning voor wie God vindt, is: leven (Sp 8:35).

Want wie Mij vindt, vindt het leven en verkrijgt de goedgunstigheid van de HEERE. (Sp 8:35)

Weer een waarschuwing | vers 5

*Maar zoek niet [in] Bethel,
in Gilgal moet u niet komen
en u moet niet naar Berseba trekken,
want Gilgal zal zeker in ballingschap gaan
en Bethel zal tot niets worden.*

Eerder heeft Amos hen ironisch opgeroepen naar Bethel te komen om er te zondigen (Am 4:4). Nu laat hij de ironie varen en in bittere ernst vermaant hij hen niet daarheen te gaan. God wordt niet echt gezocht als Hij niet exclusief wordt gezocht. Hij verdraagt geen rivalen.

Volgens hun eigen beleving is de oproep van Amos om God te zoeken het intrappen van een open deur. Ze zoeken God immers? Daarvoor gaan ze toch naar Bethel, Gilgal en zelfs helemaal naar Berseba? Bethel en Gilgal kennen we inmiddels. Berseba is bekend door de aartsvaders. We treffen er Abraham aan (zie Gn 21:22-34) en ook Izak (zie Gn 26:24) en Jakob (zie Gn 46:1).

Denk je eens in: God heeft daar vroeger gesproken met Abraham, Izak en Jakob. Dan moet God daar wel op een bijzondere manier aanwezig zijn. En kijk eens wat ze ervoor over hadden. Berseba lag helemaal in het zuiden van Juda. Ze moesten dus de grens overtrekken en daarna

nog een heel eind reizen. Zo kreeg het gaan naar Berseba het karakter van een bedevaartsreis (zie ook Am 8:14).

In de oordeelsaankondiging worden alleen Gilgal en Bethel genoemd. Berseba wordt niet genoemd omdat Israël, en niet Juda, onderwerp van de prediking en het oordeel is. Nog waarschuwt God dat ze zich moeten verwijderen van de plaatsen waarover Zijn oordeel zal komen (vgl. Op 18:4). Wie vergankelijke afgoden zoekt, zal met die afgoden vergaan.

Nog eens: Zoek en leef! | vers 6

Zoek de HEERE en leef!

*Anders zal Hij het huis van Jozef als een vuur binnendringen,
[het] verteren, en zal er voor Bethel niemand zijn om te blussen.*

Het is welhaast onverteerbaar te menen dat je God zoekt en dat je dan te horen krijgt dat je ernaast zit, dat je verkeerd zoekt. Het is toch om uit je vel te springen dat die boer uit Tekoa je vertelt dat je daar, waar je bent, de HEERE niet kunt vinden, omdat Hij daar niet is. Zou je al die jaren voor niets zo braaf je godsdienstige verplichtingen hebben vervuld.

Hoe moeilijk zijn ook wij ervan te overtuigen dat traditie geen enkele garantie in zich heeft dat we wel 'goed zitten'. Het feit dat de Heer vroeger ergens werkte, is geen garantie dat we vandaag goed zitten.

De Heer bepaalt Zelf waar Hij is en dus gevonden kan worden. Dat was vroeger Jeruzalem (zie Dt 12) en dat is nu waar de gemeente samenkomt (zie Mt 18:20). De kenmerken voor het samenkomen van de gemeente geeft Hij aan in Zijn Woord. Een eigenwillige godsdienst zal Hij verteren (zie Lv 10:1-5). "Onze God is een verterend vuur" (Hb 12:29).

Alles kan nog zo volgens de regels gaan, maar als alles gebeurt om er zelf beter van te worden, er zelf een goed gevoel bij te hebben, dan wijst de Heer het af en blijft er niets van over. Zijn gunst is niet te koop met een vette koe. Zijn gunst is niet te verwerven door het verrichten van godsdienstige handelingen als doop en avondmaal of het geven van geld aan goede doelen.

Alles waar het om draait, is waar ons hart naar uitgaat. Is dat naar Hem of naar onszelf? En dit 'onszelf' kunnen we heel goed camoufleren. We

zoeken wel een godshuis op, maar het moet er wel aangenaam toeven zijn. De preek moet niet te lang zijn en ook niet te direct. Wat toeters en bellen om de boel wat te verlevendigen is ook nooit weg. Mooi ook die vakantiekerk. Lekker in de koelte van de avond na een dag bakken op het strand nog even je geestelijke gevoelens tevreden stellen. We hebben er zelfs wel een half uur rijden voor over! Of God er ook blij mee is? Wat een vraag. Natuurlijk is Hij dat. We vergeten Hem toch niet in onze vakantie?

Maar de vraag is niet of we Hem niet vergeten, maar of Hij in alle dingen de eerste plaats inneemt. Te vaak is Hij sluitpost op onze tijdbegroting. Als we tijd over hebben en we hebben niets anders te doen, dan bezoeken we ook nog eens een samenkomst in de week. En we geven onszelf een schouderklopje dat we het weer een keer hebben gered om een bidstond of een bijbelstudie van de gemeente te bezoeken. Die houding, die instelling, neemt hand over hand toe in onze welvaartsmaatschappij. We worden er allemaal slachtoffer van als we niet luisteren naar de woorden van onder andere een profeet als Amos.

Het "*huis van Jozef*" is het tienstammenrijk Israël. Onder de tien stammen nam Efraïm, de zoon van Jozef, de voornaamste plaats in. Ook Hosea spreekt vaak over Efraïm als een aanduiding voor het tienstammenrijk.

Het vuur waarover Amos hier spreekt, is het vuur waarover hij het eerder al heeft gehad (*Am 1:3-2:11*). Het stelt het oordeel van de aanstaande wegvoering in de verstrooiing voor. Opnieuw wordt het volk voor de keus gesteld. Als ze de HEERE zoeken, zal leven hun deel zijn met alle zegen en gunst die daarbij horen; als ze hun eigenwillige godsdienst blijven uitoefenen, zal het oordeel over hen komen met alle verschrikkingen die dat met zich meebrengt. Het is bijna niet voor te stellen hoe geestelijk verblind het volk moet zijn dat het voor de tweede optie kiest.

Alsem | *vers 7*

*[Wee hun] die recht in alsem veranderen,
die gerechtigheid ter aarde doen liggen.*

Als God niet op de eerste plaats staat en Hij niet gediend wordt zoals Hij wil, zal ook de naaste niet krijgen wat hem toekomt. Wie Gods

rechten niet erkent, erkent ook de rechten van zijn medemens niet. Wie God niet zoekt, zoekt zichzelf en daar wordt de ander altijd de dupe van.

Alsem is een heester met een onaangename reuk en een heel bittere smaak. Hij dient als een aanduiding voor wat onaangenaam en smartelijk is, met de gedachte aan dood en verderf (Op 8:11). Een juiste rechtspraak, die van God, is zoet. Als het recht wordt verdraaid, is dat een heel bittere zaak. Het is gevaarlijk en dodelijk voor de maatschappij.

En de naam van de ster wordt Alsem genoemd. En het derde deel van de wateren werd alsem, en velen van de mensen stierven door de wateren, omdat zij bitter waren gemaakt. (Op 8:11)

Het “*ter aarde doen liggen*” komt overeen met ons ‘met voeten treden’. Het is een sterkere uitdrukking voor ‘het recht buigen’. Het recht is voor hen een onwaardig en veracht ding dat door hen met minachting wordt gezien.

Gods majesteit | vers 8

*[Hij] Die het Zevengesternte en de Orion gemaakt heeft,
Die de schaduw van de dood verandert in morgenlicht,
Die de dag duister maakt als de nacht,
Die het water van de zee roept
en over het aardoppervlak uitgiet:
HEERE is Zijn Naam!*

De verbinding tussen de *verzen* 7 en 8 is als volgt. In *vers* 7 wordt het handelen van mensen beschreven. Dat staat in schril contrast met Hem aan Wie zij verantwoording verschuldigd zijn, namelijk de HEERE, de Almachtige, zoals *vers* 8 Hem beschrijft. Hij is in staat een plotseling oordeel over hen te brengen.

Van de verwrongen staat van de mens gaat Amos' blik naar de Almachtige in Zijn onkreukbare majesteit, Die maar één woord hoeft te spreken en de mens is niet meer. Gods handelen is totaal anders dan dat van de mens. Bij Hem loopt alles via een vast patroon. Zijn handelen is doorzichtig en niet krom als dat van de mens. Op Hem kun je aan. Kijk maar naar de natuur en naar Zijn hand in de geschiedenis.

“*Het Zevengesternte*” is een sterrenstelsel dat bestaat uit zeven grote sterren en nog een groot aantal kleinere. De Hebreeuwse naam voor

“Orion” betekent ‘sterke’, ‘held’, ‘reus’ en lijkt aan te duiden dat het om een machtig sterrenbeeld gaat. Beide namen komen ook voor in *Job* 9:9 en 38:31. In het oude oosten dienden deze twee sterrenstanden om de wisseling van seizoenen aan te geven.

Ook heeft God gezorgd voor de wisseling tussen dag en nacht, een proces dat doorgaat, zonder dat iemand dat kan tegenhouden. Zo gaat het ook met de cyclus van de regen, die wordt door Hem bestuurd (*Jr* 14:22).

*Zijn er onder de nietige [afgoden] van de heidenvolken
die het laten regenen,
of kan de hemel regendruppels geven?
Bent U dat niet, de HEERE, onze God?
Wij zien naar U uit,
want al deze dingen doet U! (*Jr* 14:22)*

Wat in de natuur gebeurt, is een illustratie van het oordelend handelen van de HEERE en kan worden toegepast op ons dagelijkse leven. Hij kan de diepste ellende en droefheid veranderen in blijdschap en vreugde. Hij kan ook de heldere dag van voorspoed veranderen in een nacht van wee en rampspoed. In “*de schaduw van de dood*” worden de verschrikkingen van de nacht (*zie Jb* 24:17), in het bijzonder die van de dood zelf (*zie Jb* 3:5,10) en van geestelijke ellende (*zie Js* 9:1), herkend.

De Almachtige kan de doodsschaduw veranderen in het licht van een nieuwe morgen, en de diepste ellende in geluk en behoudenis. Hij kan ook de heldere dag van geluk verduisteren tot de donkere nacht van ongeluk. Tevens is Hij in staat de wateren van de zee op te roepen – zoals eens de zondvloed – en deze over de aarde uit te gieten en de goddelozen te verdelgen. De woorden van dit vers verwijzen dan ook naar het rechterlijk handelen van de Almachtige in het wereldruim.

F.B. Meyer ziet in dit vers een uitbundige uitnodiging van God om Hem te zoeken. Hij maakt van dit vers de volgende mooie toepassing:

God maakte het Zevengesternte, die de lente invoert en waarvan de sprake uitgaat: Zoek Hem als het leven vol is van prachtige vooruitzichten en beloften, in dagen van liefde en blijdschap. Maar Hij maakte ook de Orion, de voorbode van de storm. Dit spreekt van de herfst, waarbij de boodschap klinkt: Wees er ook zeker van Hem te zoeken als de lucht bedekt is met wolken en Hij je dwingt om in de boot te gaan en de storm te trotseren.

Verder verandert Hij “*de schaduw van de dood ... in morgenlicht*”. Dat wil zeggen dat Hij de schaduw van de dood verandert in het licht van de aanbreekende dag. Hij geeft uitkomst in uitzichtloze zaken of ziekten. Als dat gebeurt, mogen we Hem zoeken om Hem daarvoor te danken. We

mogen Hem ook zoeken als Hij de dag tot nacht verduistert. Als de wateren ons overstromen en al de werken van de mens tenietgaan, mogen we vluchten naar de Naam van de HEERE Die een sterke toren is.

Niets is tegen Hem bestand | vers 9

*Die Zich verkwikt [door] de verwoesting over de sterken,
ja, verwoesting komt over de vesting.*

Het rechterlijk handelen van de Almachtige kan door geen sterkte of vesting worden getrotseerd. Tegen de Goddelijke majesteit is geen mens, hoe sterk ook, of mensenwerk, hoe machtig ook, bestand. Dat Hij Zich “verkwikt” door verwoesting te brengen over de sterken bewijst dat Hij voldoening vindt in het oordeel dat Hij over opstandige of weerspannige elementen brengt, om daardoor de weg voor het uitdelen van zegen vrij te maken.

Nadat we Zijn soevereiniteit in de schepping van het vorige vers hebben gezien, zien we hier Zijn soevereiniteit in de geschiedenis van de mens en wel in het omverwerpen van militaire sterkten. Zoals God de veranderingen elkaar in de natuur laat opvolgen in een kringloop, zo doet Hij dat ook in politiek of militair opzicht.

Opkomen voor het recht | vers 10

*Zij haten wie in de poort opkomt voor het recht,
zij hebben een afschuw van wie de waarheid spreekt.*

De stadspoort is de plaats waar de rechtspraak plaatsvindt (vgl. vers 15; zie ook Dt 21:19; Jz 20:4; Ru 4:1). Als daar een rechter is die niet is om te kopen, zullen ze die haten. Of als er rechters zijn die het recht buigen, zullen die betrouwbare getuigen haten. Die haat wordt niet alleen in het hart gekoesterd, maar er wordt publiek uiting aan gegeven. Wie vandaag de dag opkomt voor het recht van het ongeboren leven, het verminkte leven (de geestelijk en/of lichamelijk gehandicapte), de demente bejaarde, de kwetsbaren in de samenleving, kan rekenen op de haat van de elite.

Respect voor het leven in een verschijningsvorm die niet bijdraagt aan een groei van de welvaart, daar veeleer een belemmering voor is, is (nagenoeg) uit de samenleving verdwenen. Wie zijn stem verheft en

wijst op hoe God het wil, wie durft te zeggen waar het op staat, maakt zich niet populair.

Het gaat niet slechts om een verschil van mening, maar om een fundamentele haat tegen alles wat van God komt. Het is een haat zoals Achab die had tegenover de profeet Micha (zie 1Kn 22:8). Micha vertelde Achab hoe God over de situatie dacht, maar dat wilde Achab niet horen. Achab wilde niet naar God luisteren en daarom haatte hij iedereen die hem aan God herinnerde.

Gods rechtvaardige vergelding | vers 11

*Omdat u de arme vertrap
en van hem een heffing op koren neemt,
daarom hebt u huizen van gehouwen steen kunnen bouwen,
maar u zult er niet in wonen;
begerenswaardige wijngaarden hebt u kunnen planten,
maar u zult de wijn ervan niet drinken.*

Het blijft niet bij het haten van mensen die het recht op de juiste wijze hanteren en hun stem tegen het onrecht verheffen. Ze tonen in hun eigen handelingen dat ze zelf ook het recht met voeten treden (Js 29:21).

De geringe of arme wordt vertrap door hem zijn recht te ont-

....

*zij die een mens schuldig verklaren om een woord,
zij die valstrikken leggen voor wie opkomt voor het recht in de poort,
zij die de rechtvaardige wegdrukken, de woestenij in. (Js 29:21)*

houden. Zelfs wat hem tot levensonderhoud dient, wordt hem afgeperst. Als gewetenloze lieden het recht in handen nemen, komt het recht verdraaid tevoorschijn en wordt het onrecht. De sociaal zwakkeren zijn daarvan de dupe.

Maar God zal hun rechtszaak op Zich nemen. Als straf voor hun onrechtvaardige handelwijze zal Hij hun goederen hun ontnemen. Hiermee handelt Hij naar wat Hij daarover heeft laten weten (Dt 28:30).

Met een vrouw zult u in ondertrouw gaan, maar een andere man zal met haar slapen; een huis zult u bouwen, maar er niet in wonen; een wijngaard zult u planten, maar de vrucht ervan niet eten. (Dt 28:30)

“Gehouwen stenen” zijn prachtige stenen waarmee zij bouwen. Zij hebben die aangeschaft met het door hun omkooptochandelen en afpersing verkregen geld. Daardoor willen ze laten zien hoezeer ze vertrouwen op hun eigen macht en welvaart (zie Js 9:9). Maar ze zullen er niet in

wonen, er geen rust in kennen. Ook van hun wijngaarden, die symbool staan voor de vreugden van het leven, zal niets overblijven. Hun blijdschap zal veranderen in rouw.

Ik weet | vers 12

*Want Ik weet dat uw overtredingen veel zijn,
en uw zonden talrijk:
u drijft de rechtvaardige in het nauw, u neemt zwijggeld aan,
u duwt armen in de poort opzij.*

God weet wat ze allemaal hebben misdreven. De vele overtredingen en de talrijke zonden worden nog eens in hun wezen aangegeven. Ze worden opgesomd: verdrukking, omkoping (met het geld in de hand heb je het recht aan je kant) en het buigen van het recht ten nadele van de armen (*Am 2:7*). Dit laatste is regelrecht in strijd met wat de wet zegt (*zie Ex 23:7; Dt 16:19*). Amos wijst op verschillende zonden, en dat niet alsof het slechts incidenten betreft. Het zijn steeds herhaalde zonden. Het is een wijze van leven geworden.

Naarmate we vaker zondigen, zal het geweten steeds minder spreken. Zonde is op den duur geen zonde meer, maar een verkregen recht. We zijn dan het oorspronkelijke recht vergeten. En als we al enig idee hebben dat onze handelingen eigenlijk niet door de beugel kunnen, dan vergeten we snel en veel van wat we hebben gedaan. Maar God vergeet niets. Voor Hem blijft de volmaakte standaard van het recht staan, onbuigzaam. Hij kent elke afwijking daarvan en zal die rechtvaardig vergelden.

Er is een Rechtvaardige, de Heer Jezus, Die altijd naar die volmaakte standaard heeft geleefd. Zijn volmaakte leven wekte de haat op van mensen die zich veroordeeld wisten door wat Hij zei en deed. Hij hanteerde het recht op volmaakte wijze en stelde het onrecht aan de kaak. Als de volmaakte Geringe, de Arme, werd Hij vertrappt. Juist om Zijn getuigenis van de waarheid is Hij gedood. En juist daarin ligt de redding voor ieder die erkent dat God alles weet en dit toont door berouw over zijn daden. *“Van Hem getuigen alle profeten dat ieder die in Hem gelooft, vergeving van zonden ontvangt door Zijn Naam” (Hd 10:43).*

De verstandige zwijgt | vers 13

*Daarom zwijgt de verstandige in die tijd,
want het is een kwade tijd.*

Amos beantwoordt niet de vraag of de verstandige er goed aan doet te zwijgen. Hij constateert het feit. De verstandige kan zwijgen, omdat hij zich anders de haat van de rijken op de hals haalt. Hij kan ook zwijgen, omdat hij ziet dat er toch niemand luistert en dat alleen de taal van het geld spreekt. Hij doet er het zwijgen maar toe, omdat een beroep op de bestuurders niets zal baten, corrupt, omgekocht als zij zijn, waardoor hem toch geen gerechtigheid zal geschieden. De stroom van het kwaad kan zo groot zijn, dat het zinloos is zich ertegen te keren. Als het een tijd is van zedelijk verderf, waarin alle praten en vermanen niets helpt, is "een tijd om te zwijgen" (Pr 3:7) aangebroken.

Het zwijgen kan ook betrekking hebben op de houding die de verstandige aanneemt bij het zien van Gods rechtvaardige straffen. Hij zal daartegen niet in opstand komen, want hij beseft dat God Zijn straffen laat komen, omdat het een tijd is waarin de boosheid hoogtij viert. De verstandige zoekt in die tijd zijn toevlucht in het heiligdom. Hij protesteert niet, maar vertrouwt op Gods tussenkomst.

Mogelijk dat met deze 'verstandige' een 'maskil' wordt bedoeld. De naam 'maskilim' betekent 'verstandigen' of 'leraars'. Dit is een groep bijzondere Godsmannen. Het zijn mannen die in de eindtijd inzicht zullen krijgen in de gedachten en wegen van God om daarmee anderen te onderwijzen (zie Ps 14:2; 53:3; 94:8; Jr 9:24; Dn 12:3; 11:32b-33; 12:10).

God is met Zijn volk | vers 14

*Zoek het goede en niet het kwade,
opdat u leeft!
Dan zal de HEERE, de God van de legermachten, met u zijn,
zoals u [altijd] zegt.*

Nog weer even, tussen de oordeelsaankondigingen door, horen we van Amos een aansporing om God te zoeken. Niet dat hij er veel heil in ziet, want hij gaat al snel hierna weer over tot zijn bestraffingen, overtuigd als hij is dat Israël onverbeterlijk is. Maar hij kan het niet laten telkens te wijzen op de vluchtweg.

“Het goede” is alles wat goed is. Iets is alleen goed als het in verbinding met God staat. Hij is de verpersoonlijking van ‘het goede’. “Niemand is goed dan Één: God” (Mk 10:18). De aansporing om “niet het kwade” te zoeken wil niet alleen zeggen dat men zich niet op het kwade richt, maar het ook verwerpt of ontvlucht. Als God dat bij Zijn volk waarneemt, zullen zij leven en niet aan het oordeel van de dood worden prijsgegeven. Ze zullen dan mogen rekenen op de aanwezigheid van “de HEERE, de God van de legermachten” in hun midden. Hij zal Zijn volk nationaal en individueel zegenen en hen ook verdedigen en voor hen strijden (zie en vgl. Dt 31:8; Ri 6:12). Dan zullen ze in waarheid kunnen zeggen dat God met hen is.

Nu zeggen ze wel dat God met hen is, maar dat is alleen maar zo in hun verbeelding. Het is een lippenbelijdenis. Zij denken als Gods uitverkoren volk God gewoon voor zich te kunnen claimen, zonder zich af te vragen of God wel bij hen kán zijn. God kan alleen zijn met hen die met Hem zijn (2Kr 15:2).

En hij ging [de stad] uit, Asa tegemoet, en zei tegen hem: Luister naar mij, Asa, heel Juda en Benjamin! De HEERE is met u, zolang u met Hem bent. Als u Hem zoekt, zal Hij door u gevonden worden, maar als u Hem verlaat, zal Hij u verlaten.
(2Kr 15:2)

De juiste gezindheid | vers 15

*Haat het kwade en heb het goede lief,
handhaaf het recht in de poort.*

Misschien zal de HEERE, de God van de legermachten, genadig zijn

voor het overblijfsel van Jozef.

In vers 14 ligt de nadruk op de *actie*, op wat het volk moet doen. In dit vers ligt de nadruk op de *gezindheid* die het volk ten aanzien van goed en kwaad moet hebben. Wat het volk doet met goed en kwaad, moet voortkomen uit de juiste gezindheid. Het nalaten van het kwade kan ook uit egoïstische motieven gebeuren. Het haten van het kwade gaat daarom veel verder dan alleen maar het niet doen ervan. Zo staat het *liefhebben* van het goede op een hoger plan dan het goede *doen*. Ook het doen van het goede kan uit een onzuivere bron voortkomen. Maar wie het goede doet omdat hij het goede liefheeft, bewijst dat hij handelt in verbinding met de bron van het goede, dat is God.

Het goede liefhebben blijkt allereerst uit het hoog houden van het recht. Wie recht spreken, kunnen dat alleen onpartijdig doen, zonder eigen voordeel na te jagen, als ze in verbinding staan met God, Die handelt zonder aanzien van de persoon. Het uitoefenen van recht mag geen zaak van willekeur zijn, maar het moet gehandhaafd worden volgens Goddelijke normen. Dan zal er een einde komen aan de ruzies en onderdrukkingen en komt er ruimte voor harmonie en vrede.

Het woord “*misschien*” dat Amos gebruikt, is geen uiting van twijfel aan de genade van God. Het is het ‘misschien’ van de waarachtig verbrokene van hart en verslagene van geest, van iemand die beseft dat hij elk recht op vergeving verspeeld heeft. Het geeft aan dat de maat van de zonden van Israël vol is en er op geen redding meer gehoopt kan worden als God naar Zijn gerechtigheid zou handelen.

Jozef wordt genoemd om aan te geven dat als ze het goede zullen zoeken, de HEERE met hen zal zijn zoals Hij met Jozef was.

Rouwklacht | vers 16

*Daarom, zo zegt de HEERE,
de God van de legermachten, de Heere:
Op alle pleinen zal er rouwklacht zijn,
op alle straten zullen ze zeggen: Ach! Ach!
Akkerbouwers roept men op tot rouwbetoon,
en de klaagzangers tot rouwklacht.*

Hier doemt voor Amos' geest weer het toekomstig oordeel op dat past bij de realiteit van het ogenblik. Zijn hoop op een bekering van Israël is helaas maar van korte duur. Alle aansporingen om met God in het reine te komen zijn tevergeefs. “*Daarom*” moet Hij oordelend door het land gaan. Het gevolg is dat de lucht van rouwklachten vervuld zal zijn.

De rouwklacht wordt gehoord in het uitroepen: “*Ach! Ach!*” (zie en vgl. Jr 22:18). Het zal niet alleen in de stad op de pleinen en de straten worden gehoord, maar ook op het platteland. Zij die klaagzangen kennen, konden worden gehoord om klaagliederen te zingen. In de Schrift komen we klaagvrouwen (zie Jr 9:17), klaagmannen (zie Pr 12:5) en mannen en vrouwen die klaagzangen zingen (zie 2Kr 35:25) tegen. Dat niet wil zeggen dat dit allemaal ‘beroepsklaagzangers of -zangeressen’ waren.

In Amos lijkt het wel om zulke mensen te gaan die bij deze gelegenheid een droevig gezicht kunnen zetten. Ze hebben zelf geen verdriet, maar ze zijn er alleen om de rouw van anderen te vertolken.

De HEERE trekt door het midden | vers 17

*En in alle wijngaarden zal er rouwklacht zijn,
want Ik zal door uw midden trekken, zegt de HEERE.*

Zelfs in de wijngaarden, in de Bijbel toch een plaats van vreugdegezag, klinkt gejammer. De Veroorzaker van het geweeklaag is de HEERE Zelf, Die door hun midden gaat. Het herinnert aan wat Hij vroeger deed, bij de bevrijding van Zijn volk uit Egypte. Toen trok Hij midden door Egypte (zie Ex 11:4). Daar kwam toen ook gejammer uit de huizen van de Egyptenaren vanwege de dood van alle eerstgeborenen (zie Ex 12:29-30). Maar Hij ging voorbij waar het bloed van het lam aan de deurposten was.

Maar nu gaat God door het midden van Zijn eigen land om te oordelen. Dat wil zeggen dat Israël aan Egypte gelijk is geworden. Maar nu is er geen bloed van het lam en ook geen sparend voorbijgaan meer (Am 7:8; 8:2), want Israël is niet meer het volk van het verbond. Het is niet: 'Als Ik door uw midden ga', maar: "'Want" Ik ga door uw midden.' Het is geen menselijke vijand die het land verwoest, nee, de vijand is God Zelf (zie en vgl. Jl 2:11).

De dag van de HEERE | vers 18

*Wee hun die verlangend uitzien
naar de dag van de HEERE!
Wat zal voor u die dag van de HEERE zijn?
Duisternis zal hij zijn en geen licht!*

Het "wee" (zie ook Am 6:1) is het gevolg van het doortrekken van de HEERE door het midden van Israël. Ondanks alles wat de HEERE aankondigt, blijft het volk geloven dat hun niets zal gebeuren. Ze weten immers maar al te goed dat de dag van de HEERE onheil brengt over de heidenen, maar niet over hen? Zij menen dat op die dag de HEERE ten gunste van hen zal gaan handelen door enerzijds hun vijanden te verslaan en anderzijds henzelf voor altijd als Zijn volk te bevestigen. Zij beschouwen hun uitverkiezing als de garantie voor die gunst.

Hun verlangen naar die dag toont dat ze een verhard geweten hebben. Voor dit volk, zegt Amos, zal die komende dag er een van duisternis zijn. Het komt niet bij hen op dat ze zich gedragen als de heidenen en dus die dag ook voor hen oordeel inhoudt.

De “*dag van de HEERE*” ziet op de periode dat de Heer Jezus Zich weer rechtstreeks met het wereldgebeuren gaat bemoeien. Die periode begint als de gemeente is opgenomen. De gebeurtenissen die met deze dag samenhangen, worden beschreven in het boek *Openbaring* (zie Op 6-19). Daar zien we hoe de oordelen komen over de wereld, de afvallige christenheid en het ongelovige Israël. Allen worden geoordeeld door de Man Die God daartoe “*heeft bestemd, waarvan Hij aan allen zekerheid heeft gegeven door Hem uit de doden op te wekken*” (Hd 17:31). Dan is de dag van de mens tot zijn einde gekomen, de periode waarin de mens naar eigen goeddunken en in opstand tegen God heeft gehandeld.

Hoe kan een mens verlangen naar die dag als hij leeft zonder rekening te houden met God? Naar die dag is alleen te verlangen als we in gehoorzaamheid en heiligheid wandelen.

We kunnen ook een toepassing maken naar vandaag. We kunnen spreken over de toestand in de christenheid en dan zeggen: ‘Gelukkig komt de Heer spoedig en dan zal Hij alles in orde maken.’ Maar als wij zelf geen afstand hebben genomen van de algemene ontrouw, zal Zijn komst ook voor ons oordeel of beschaming inhouden. De dag van de Heer is een dag waarnaar we alleen kunnen verlangen als onze gewetens vrij zijn en als we wandelen in gehoorzaamheid en heiligheid.

Het is een ijdele en brutale illusie te verlangen naar de dag van de Heer, terwijl we ons welbewust bevinden te midden van wat in strijd is met de Schrift. Dit schijnt de zonde te zijn waaraan Israël zich hier schuldig maakt. De ijdele toekomstverwachting die het volk koestert, heeft een zeer ongeestelijk karakter. Dat blijkt hieruit, dat men zowel zichzelf niet kent en blind is voor het eigen wangedrag als God niet kent in Zijn heilige verontwaardiging dat dit wangedrag juist bij Zijn volk wordt gevonden. Bij dit alles menen zij dat God daarin met hen is (zie vers 14).

Geen ontkoming | verzen 19-20

19 [Het is] zoals iemand die vlucht
voor een leeuw,

*en een beer tegenkomt,
 of die, [als hij] thuiskomt
 en met zijn hand tegen de muur leunt,
 door een slang wordt gebeten.*
 20 *Zal de dag van de HEERE niet duisternis zijn,
 en geen licht;
 donkerte – zonder lichtglans erover?*

Aanschouwelijk stelt Amos voor hoe er aan het oordeel niet is te ontkomen. Hij kent de beelden die hij hier gebruikt uit zijn leven in de woestijn. Als ze denken in veiligheid te zijn voor de leeuw, komt de beer. Ze denken dat ze aan de beer ontkomen zijn en wanen zich veilig in een huis. Ze slaken een zucht van verlichting en zoeken steun tegen een muur, waaruit een slang tevoorschijn schiet die hen bijt.

Dit staat in schril contrast met hun visie op de dag van de HEERE die ze als een vertroosting en volkomen uitredding tegemoet hebben gezien. Deze valse zekerheid zal hun ondergang betekenen. Nergens zullen ze veilig zijn, het oordeel zal hen achterhalen. Er is geen hoop, geen straaltje licht, voor hen die zich niet bekeren.

God walgt van namaak | vers 21

*Ik haat, Ik versmaad uw feesten.
 Uw bijzondere samenkomsten kan Ik niet luchten,*

...

Het is alsof we tussen dit vers en het vorige de verwijtende vraag van Amos' tijdgenoten horen, hoe hij toch zulke verschrikkelijke dreigementen in hun richting kan uiten. Ze zijn toch getrouwe zonen van Israël die de HEERE zo nauwgezet mogelijk dienen? Ze brengen offers, houden samenkomsten, zingen hun liederen ....

Maar Amos ontmaskert hun uiterlijk vertoon. Israël is zó blind voor hun zondige toestand, dat ze de godsdienstige feesten en samenkomsten blijven onderhouden in de veronderstelling dat God daar toch wel heel blij mee zal zijn. Zij leven in het valse vertrouwen het uitverkoren volk van God te zijn, waarmee het niet verkeerd kan gaan, zeker niet als zij Hem tevreden stellen.

Veel mensen hebben zo'n idee over God. Ze leven voor zichzelf, maar stoppen God ook wel eens iets toe in de vorm van een regelmatig

bezoek aan kerk of samenkomst. Eén keer per jaar met de kerst is ten slotte ook regelmatig. Dan heeft Hij ook niets te mopperen.

God spreekt hier van "uw feesten" en "uw ... samenkomsten". Het zijn geen "feestdagen van de HEERE, die u moet uitroepen, Zijn heilige samenkomsten", die Hij "Mijn feestdagen" noemt (Lv 23:2). Zo lezen we ook in de dagen van de Heer Jezus op aarde over "het Pascha" als "het feest van de Joden" (Jh 6:4). De feesten die het volk viert, zijn uitgedacht door Jerobeam, de eerste koning van het tienstammenrijk. Bang, dat zijn onderdanen naar Jeruzalem zullen gaan om daar God te dienen, heeft hij namaakfeesten ingesteld die men kan houden bij de gouden kalveren in Bethel en Dan. Het lijkt allemaal wel wat op de feesten van de HEERE die in de wet zijn voorgeschreven, maar in werkelijkheid zijn het afgodsfeesten.

God haat al zulk godsdienstig gedoe. Het is voor Hem niets meer dan een vormendienst. Hij doorziet hun huichelarij en verafschuwt die (zie en vgl. Js 1:11-15). Zijn volk, dat met grote woorden bij Hem komt, gedraagt zich ten opzichte van Hem als iemand die "zijn vriend 's morgens vroeg met luide stem zegent", maar wat hem "als een vervloeking aangerekend" wordt (Sp 27:14). Wat de HEERE wil, is "waarheid in het binnenste" (Ps 51:8). "Niet luchten" heeft te maken met wat zij menen dat een 'welriekende reuk' is. Maar God trekt er Zijn neus voor op, Hij walgt van zulke feesten en samenkomsten.

God kijkt niet naar hun offers | vers 22

...'
*want al brengt u Mij brandoffers,
en uw graanoffers, Ik schep er geen behagen in,
en het dankoffer van uw gemest [vee] wil Ik niet aanzien.*

Er is sprake van drie offers: brandoffers, spijsoffers [is een betere vertaling dan 'graanoffers'] en dankoffers of vredeoffers. Dit zijn de drie vrijwillige offers die in *Leviticus* 1-3 beschreven worden. Maar waar zijn de zondoffers? Het is wel opmerkelijk dat hiervan geen sprake is. Het volk is zich zijn zondige toestand niet bewust. Wat is het fijn om samen feest te vieren. God houdt ervan als Zijn kinderen plezier hebben. Denk je dat Hij steeds maar aan al die negatieve dingen herinnerd wil worden? Geen droefgeestig gedoe. Lachen en blij zijn, daar gaat het om!

Het dank- of vredeoffer van gemest vee is een maaltijdoffer, een gemeenschapsoffer. Heerlijk samen genieten van al het goede dat God heeft gegeven. We maken liederen die uiting geven aan onze blijdschap. En als je vraagt of God er ook blij mee is, is dat vragen naar de bekende weg. Natuurlijk is Hij dat. De dienst moet aansluiten bij deze tijd. Goed organiseren, vlotte liederen, krachtige, vooral korte, preek, vrolijke mensen. Klap in je handen, stamp met je voeten. Geef uiting aan je gevoelens. Voel je happy. Maar is het niet aan Hem om de vorm en de inhoud van de dienst aan Hem te bepalen?

In de praktijk worden de rollen omgedraaid. Hij krijgt steeds meer de rol van Toeschouwer in plaats van het Middelpunt om Wie alles gaat en de mens wordt steeds meer het middelpunt om wie alles draait. Daarmee neemt God geen genoegen. Dat kan Hij niet. Niet om Zichzelf en niet om Zijn volk. *“Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen”* (Rm 11:36). Waar Hij niet het absolute Middelpunt is, kan Hij niet zijn. Hij keert Zich van zulke ‘offers’ af, Hij wil ze niet zien.

Schokkend is deze ontdekking voor wie meent dat God met alles tevreden is als het maar oprecht wordt gedaan. Zeker, de Vader zoekt aanbidder. Maar Hij geeft Zijn voorwaarden: *“God is een geest, en wie Hem aanbidden moeten Hem aanbidden in geest en waarheid”* (Jh 4:23-24). Hij wil aanbeden worden op een geestelijke wijze en in overeenstemming met de wijze waarop Hij Zichzelf heeft geopenbaard in Zijn Woord, dat de waarheid is.

God luistert niet naar hun vreugde-uitingen | vers 23

*Doe het lawaai van uw liederen van Mij weg,
en het getokkel van uw luiten kan Ik niet aanhoren!*

Naast de offers is er ook de muziek, waarmee de feesten worden opgeluisterd. Ook hierin komt de eigen gemaakte eredienst te Bethel overeen met de ware eredienst in Jeruzalem (zie 1Kr 16:40; 23:5; 25). Het is allemaal surrogaat. Omdat het puur om het vermaak gaat en de rechte gezindheid van het hart ontbreekt, wil God het niet horen. Net als met de offers, die door ons nu in geestelijke zin worden gebracht, is het ook met de muziek. We vinden voor het gebruik van muziekinstrumenten in de samenkomsten van de gemeente in het Nieuwe Testament geen

aanwijzingen. Hoe meer de mens en zijn beleving centraal komen te staan, des te harder zal de roep om het gebruik ervan worden.

Op zichzelf is het gebruik van muziekinstrumenten in de samenkomsten als gemeente het handhaven of invoeren van een stuk Judaïsme in het christendom. Dat God geen vermenging tussen christendom en Judaïsme duldt, kunnen we in Zijn Woord lezen, vooral in de *brief aan de Galaten*. Maar ook al zouden we vrij zijn van Judaïstische invloeden en onze liederen prachtig vierstemmig en zonder begeleiding zingen, dan nog blijft de vraag of ons hart werkelijk op de Vader en de Zoon is gericht.

Iemand zei eens: 'Op zondag ben ik christen, maar door de week ben ik zakenman.' Hierop zijn allerlei variaties denkbaar. Maar van zo'n houding is God niet gediend. Dan kun je op zondag in fraaie volzinnen een dankzegging uitspreken, maar Hij hoort het niet. Het is voor Hem "*latvaai*", waarvan Hij zegt: 'Doe het weg uit Mijn tegenwoordigheid!'

Het gaat om recht en gerechtigheid | *vers 24*

*Laat het recht stromen als water,
de gerechtigheid als een altijd stromende beek.*

Het eerste wat God wil, is recht en gerechtigheid in de omgang met elkaar als leden van Zijn volk. Amos heeft hun onrechtmatig handelen en het met voeten treden van de gerechtigheid al scherp aan de kaak gesteld. Hun leven is ervan doordrenkt. Ze hebben het recht in alsem verkeerd en de gerechtigheid ter aarde doen liggen (*zie vers 7*). Overvloedig zijn ze in het bedrijven van onrecht. Dit moet veranderen in een weldadige stroom van recht en gerechtigheid. Zonder deze verandering heeft hun hele uiterlijke eredienst geen enkele waarde. Recht en gerechtigheid moeten hun vrije loop kunnen hebben, zonder iets wat hen tegenhoudt of opzijzet.

Een andere opvatting is dat Amos hier wijst op recht en gerechtigheid die als een oordeel van Godswege Israël zullen treffen vanwege de eerder genoemde dingen en dat niets dit oordeel kan tegenhouden. Het oordeel als een uitoefening van gerechtigheid stond en staat Israël (en de wereld) te wachten.

Geen offers | vers 25

*Hebt u Mij slachtoffers en graanoffers gebracht
in de woestijn, veertig jaar [lang], huis van Israël?*

De profeet stelt de vraag om aan te geven dat ze dat níet hebben gedaan. Het is mogelijk dat ze, net zoals ze in de woestijn de besnijdenis hebben nagelaten (zie Jz 5:5), ook hebben nagelaten te offeren. Het is aannemelijk dat ze best wel eens zullen hebben geofferd, maar dat er heel wat aan de eredienst heeft ontbroken (zie vgl. Js 43:23).

Het is overigens nog maar de vraag of dit vers uitsluitend een verwijt is. Het kan zijn dat de HEERE bedoelt te zeggen dat het Hem, net zomin als nu in het land, ook toen in de woestijn niet in de eerste plaats ging om hun offers, maar om hun hart (vgl. Jr 7:22-23). Ook in de woestijn, een periode in de geschiedenis van het volk waar God met vreugde aan terugdenkt (zie Jr 2:2; Hs 2:14), waren offers niet de hoofdzaak, maar het doen van gerechtigheid.

*..., want Ik heb met uw vaders op de dag dat Ik hen uit het land Egypte leidde, niet gesproken en hun evenmin [iets] geboden over zaken die betrekking hebben op brandoffers en slachtoffers. Maar deze zaak heb Ik hun geboden: Luister naar Mijn stem. Dan zal Ik u tot een God zijn, en ú zult Mij tot een volk zijn. Bewandel heel de weg die Ik u gebieden zal en het zal u goed gaan.
(Jr 7:22-23)*

Amos vergelijkt de goed georganiseerde offerdienst van zijn tijdgenoten met de offerdienst tijdens de veertigjarige woestijnreis. Toen werd er zo goed als niet geofferd. Dat God Zich die tijd herinnert als een periode waarin het volk Hem navolgde, vloeit uitsluitend voort uit Zijn liefde en genade. Ondanks hun hardnekkige afgoderij zag Hij toch ook uitingen van liefde voor Hem. Die vergeet Hij niet. In Amos' dagen waren zulke uitingen er niet.

Dit vers kan dus ook gezien worden als een straal van Zijn genade die in scherp contrast staat met de situatie te midden waarvan Amos zich bevindt en die hij aan de kaak stelt. Onrecht en geweld hebben de overhand, armen worden onderdrukt, Gods Naam wordt oneer aangedaan en er wordt afschuwelijke afgoderij bedreven.

Afgoderij in de woestijn | vers 26

*U hebt Sikkut, uw koning, rondgedragen,
en Kewan, uw beelden,
de sterren, uw goden, die u voor uzelf hebt gemaakt!*

Als de HEERE in het vorige vers vraagt: 'Hebt u Mij offers gebracht?', klinkt in die vraag Gods exclusieve recht op offers door. Hij vraagt als het ware: 'Hebben jullie alleen aan Mij en aan niemand anders offers gebracht?' Als God niet helemaal en alleen wordt gediend, wordt Hij in het geheel niet gediend. Dit beginsel is altijd geldig. Nooit deelt God Zijn eer met iemand of iets anders. Daarom is het grievend om samen met een dienst aan God ook eer te geven aan andere goden.

In het vorige vers gaat het om Israëls gedrag in de woestijn. Kan aan dat vers misschien nog een gedachte van genade verbonden zijn, in dit vers is dat ondenkbaar. Amos wijst op pure afgoderij. Maar heeft dit vers nu ook betrekking op Israël in de woestijn of spreekt Amos over het gedrag van zijn tijdgenoten? Er zijn uitleggers die veronderstellen dat Amos de praktijk van zijn dagen beschrijft. Zij menen dat er geen aanwijzingen zijn dat Israël deze afgoden in de woestijn heeft gediend. Ook vinden zij deze afgoderij in strijd met uitspraken zoals we in *Jeremia 2:2* aantreffen.

Toch zijn er redenen om dit vers te verbinden aan het verblijf in de woestijn. Dat Israël in de woestijn afgoderij heeft gepleegd, is wel duidelijk door de geschiedenis met het gouden kalf (*zie Ex 32*). De dienst bij het gouden kalf te Bethel in Amos' tijd is slechts een vernieuwing van het gouden kalf in de woestijn. Het gouden kalf van toen en dat in Bethel onder Jerobeam II toont de zedelijke band die er bestaat tussen de toestand van het volk in de tijd van Amos en hun oorspronkelijke positie toen ze door de genade en macht van de HEERE uit Egypte waren getrokken.

Maar het is niet bij het gouden kalf gebleven. Na de straf over de zonde met het gouden kalf hebben ze het dienen van de afgoden niet nagelaten. Amos spreekt erover hoe ze hun hele geschiedenis door zich hebben overgegeven aan de afgodendienst. Stéfanus haalt in zijn rede tot de Raad deze verzen uit Amos aan om dit te bewijzen. Waar het volk zich beroemde op een dienst aan God, is de kracht van de aanhaling dat zij juist niet aan God hebben geofferd, maar aan de afgoden. Het volk heeft altijd de afgoden gediend. Hun oorsprong is ermee verbonden. De familie van Abraham diende de afgoden voordat God hem riep (*zie Jz 24:2*). Het volk diende ze in Egypte (*zie Jz 24:14*) en ze hebben ze gediend in de woestijn (*Am 5:25-27*).

Al met al ligt in dit vers het duidelijke verwijt dat Israël zich al heel vroeg in zijn bestaan aan afgoderij schuldig heeft gemaakt. Hardnekkig hebben ze, in steeds nieuwe vormen, daarin volhard.

In wat Amos hier zegt, ligt nog een beginsel dat voor ons een belangrijke les inhoudt. Het beginsel is, dat als God oordeelt, Hij altijd teruggaat naar de eerste zonde. De les is dat het voor een afgedwaalde christen heel belangrijk is terug te gaan naar het moment dat hij zich voor de eerste keer buiten de gemeenschap met God begaf. Het moment van de afwijking moet worden gezocht en beleden. De wortel moet worden geoordeeld, niet alleen de daad.

In ballingschap | *vers 27*

*Daarom zal Ik u in ballingschap voeren,
verder dan Damascus, zegt de HEERE;
God van de legermachten is Zijn Naam.*

In *vers 25* hebben we een terugblik in het verleden, *vers 26* plaatst ons in de praktijk van Amos' dagen, terwijl wij in *vers 27* de toekomst voor onze aandacht krijgen. Het volk heeft het land met zijn ontstellende afgoderij vervuld, omdat hun hart ermee is vervuld. God zal Zijn land zuiveren van de afgoderij door de bedrivers ervan eruit te verwijderen. Zij hebben de heidense afgoden geïmporteerd, God zal de afgodendienaars exporteren. Ze zullen met hun afgoden worden weggevoerd, nog verder dan het land Syrië, waarvan Damascus de hoofdstad is.

"Verder dan Damascus", dat is de weg naar Assyrië. Stéfanus zegt: *"Tot voorbij Babylon"* (*Hd 7:43*), omdat hij zich richt tot de nakomelingen van de teruggekeerden uit de Babylonische ballingschap, het overblijfsel uit de twee stammen. Zij zullen na de verwoesting van Jeruzalem verder weg verstrooid worden dan Babel. Zo zal het zeker gebeuren, want Hij Die dit zegt, is *"de HEERE"*, de God van het verbond, Die vanwege het verbreken van Zijn verbond het recht heeft om zo met Zijn volk te handelen. Zijn Naam is *"God van de legermachten"*. Hij heeft ook de macht om Zijn voornemen te vervullen, waarbij Hem alle hemelse en aardse legermachten ter beschikking staan.

Amos 6

In dit hoofdstuk is geen enkel lichtpuntje te vinden, geen straal van hoop. Alles is donkergekleurd door de zonde en het oordeel. Ook klinkt er geen oproep om de HEERE te zoeken, zoals in het vorige hoofdstuk. Toch is deze zwarte schildering uiteindelijk nog door God gegeven om het volk alsnog tot het besef te brengen van het hopeloze van hun situatie en hen wakker te laten schrikken en ze zich bekeren.

Het lijkt op de prediking die van de eerste verzen van de Bijbel uitgaat. Eerst is er duisternis, alles lijkt hopeloos. Maar dan spreekt God de woorden: *“Laat er licht zijn!”* (Gn 1:2-3). Dat doet God hier nog niet, maar wel aan het eind van dit boek.

Valse gerustheid | vers 1

*Wee de zorgelozen in Sion,
en de onbezorgden op de berg van Samaria,
de beroemdsten van de voornaamste van de volken,
en tot wie het huis van Israël komt.*

Onverschrokken stelt Amos het valse vertrouwen van de leiders van Israël aan de kaak. De speerpunt van zijn boodschap is gericht op de voornaamsten, de rijke bovenlaag, de leidinggevende figuren van stad en koninkrijk. Zij dragen een bijzondere verantwoordelijkheid. Tot hen komt het huis van Israël, het volk, om rechtsgeschillen te behandelen. Van hen verwacht het volk hulp en raad.

Maar het zijn sterke benen die de weelde kunnen dragen. Het is moeilijk om voornaam te zijn, zonder daarop trots te zijn. Aan hun rijkdom en hoge positie menen ze ook nog eens de zegen van God te kunnen afmeten. In plaats van ootmoedig maakt het hen hoogmoedig en zelfverzekerd. Hun rust is die van de rijke dwaas over wie de Heer Jezus in een van Zijn gelijkenissen spreekt (*zie Lk 12:13-21*).

Amos spreekt ook over Sion. Het is net alsof hij daarmee wil voorkomen dat Samaria zich van zijn prediking zal afmaken door te zeggen: ‘Kijk naar jezelf, waar je vandaan komt; net of dáár alles zo goed is.’ Amos reageert daarop door wat hij hier zegt. Hij heeft daar ook oog voor. In de afwijking van God is er geen onderscheid tussen de leiders

van de beide rijken. Zo kunnen ook wij redenen zoeken om ons onder de prediking van het Woord dat tot ons komt, uit te werken.

Israël wordt hier de “de voornaamste van de volken” genoemd. Israël is het voornaamste volk onder alle volken. Vergelijk Amalek dat “de voornaamste van de heidenvolken” wordt genoemd, omdat het als eerste heidenvolk vijandig tegen Israël optrad (zie Nm 24:20). Israël heeft deze plaats niet aan zichzelf te danken, maar aan Gods verkiezing (Dt 7:7-8a; zie ook Am 3:2; Jr 2:3; Ez 19:5; 2Sm 7:23). Maar hoe onwaardig hebben ze zich gedragen, zodat ze in plaats van de kop de staart zijn geworden.

Niet omdat u groter was dan al de [andere] volken heeft de HEERE liefde voor u opgevat en u uitgekozen, want u was het kleinste van al de volken. Maar vanwege de liefde van de HEERE voor u, ... (Dt 7:7-8a)

De “zorgelozen in Sion” duidt de toestand aan waarin zoveel belijders onder Gods volk zich heden ten dage bevinden. Er is geen enkele werking van het geweten, geen enkele oefening van het geloof, geen enkel vragen naar de wil van God. Ze hebben geen oor voor de speciale boodschap. Aan belangstelling voor een wandel in de waarheid ontbreekt het hen volledig. Zij die zich veilig voelen op de berg van Samaria, ontlenen dit gevoel aan hun eigen inspanningen. Ze zullen flink hebben geïnvesteerd in middelen die hun dit gevoel hebben gegeven.

Als het aan hen ligt, zal de vijand bij hen geen voet aan de grond krijgen. Wie praat er trouwens over oordeel? Het zonnetje schijnt, er is geen vuiltje aan de lucht. Ze hebben wel van oordeel gehoord, maar het zal hun tijd wel duren (zie vers 3). Doemdenkers zijn er genoeg. Daar moet je je niet mee inlaten. Maar ze zullen er achter komen dat alle maatregelen en natuurlijke voordelen geen bescherming bieden tegen het oordeel van God.

De les van de waarneming | vers 2

*Trek naar Kalne en kijk [er rond];
ga vandaar naar het grote Hamath,
en daal af naar Gath van de Filistijnen.
Zijn ze beter dan deze koninkrijken?
Is hun gebied groter dan uw gebied?*

Amos nodigt hen uit een rondreis te maken door naburige rijken. Kalne wordt verondersteld in het oosten, Hamath in het noorden en Gath in het zuiden. Amos verwijst zijn volksgenoten naar deze plaatsen, die op de een of andere wijze bekend waren aan Israël. Het zijn geen grootmachten als Egypte en het opkomende Assyrië, maar grote, bloeiende hoofdsteden die met die van Israël te vergelijken zijn (*zie en vgl. Js 10:9*).

Maar zijn Juda en Israël (“*deze koninkrijken*”) beter dan zij? Zeker, Israël steekt bij die steden gunstig af zowel in welvaart als in grootte (ze zijn “*beter*” in de zin van ‘welvarender’; *zie en vgl. Na 3:8*). Maar wat ze op hun rondreis langs die steden zullen opmerken, is dat de vroegere heerlijkheid van die steden is verdwenen. Het verderf dat volgens sommige uitleggers deze plaatsen kenmerkte, is daarvan de oorzaak. Wat staat “*deze koninkrijken*” dan te wachten, die zoveel schuldiger zijn dan genoemde plaatsen?

Ook voor ons is het goed eens om ons heen te kijken en de lessen ter harte te nemen van wat anderen is overkomen. We kunnen waarnemen dat mensen die tot eer van God wandelen, door Hem worden gezegend en dat mensen die van Hem afwijken daar de zure vruchten van plukken. Soms is dat niet direct duidelijk, maar het is wel het uiteindelijke resultaat.

Het oordeel is nog ver weg | *vers 3*

[U,] die de onheilsdag ver van u afhoudt,
maar de zetel van het geweld naderbij brengt;

...

De “*onheilsdag*” is de dag van rampspoed en ondergang. Daar willen ze niet aan denken. Ze maken zichzelf wijs dat die dag nog lang niet komt (*zie en vgl. Ez 12:22; Mt 24:48*). Het is de ‘na ons de zondvloed’ gedachte. Deze houding staat in tegenstelling tot *Amos 5:3*, waar men in vermetelheid zegt naar de dag van de HEERE te verlangen. De oorzaak daarvan is de verkeerde kijk erop en omdat men blind is voor het kwaad dat men doet. Hier spreekt Amos over mensen die liever helemaal niet aan oordeel denken om maar voort te kunnen blijven zondigen.

Maar in geen van de twee gevallen ontkomt men aan het oordeel van God, Die niet met Zich laat spotten. Dit oordeel komt in *vers 7*. Wie het onheil van zich afschuift, haalt het geweld naar zich toe. Dan gelden

immers niet Gods rechten, maar heerst het recht van de sterkste, de slimste. Zo richten ze een troon op voor het geweld en geven dat daarmee een vaste woonplaats in hun midden. Geweld is hun koning aan wie zij zich onderwerpen.

Liggen, omhangen en zwelgen | vers 4

...;
*[u,] die op bedden van ivoor ligt,
 die op uw rustbanken hangt,
 die lammeren uit het kleinvee eet,
 kalveren uit het midden van de stal;*
 ...

De stem van Amos striemt over de 'room' van de samenleving. Hij beschrijft een levensstijl die samenhangt met de levensinstelling van het vorige vers. Je ziet het voor je: vadsig en zelfvoldaan door hun voorspoed liggen ze daar op hun pronkerige bedden. Maar het is geen rust na gedane arbeid. Vadsig hangen ze om. Er straalt pure verveling van hen af. Vandaag spreken we wel over 'hangjongeren' en daarmee bedoelen we dan jongeren die niets te doen hebben en zich ophouden op 'hangplekken'.

En wee je gebeente als je in de buurt van zo'n groep komt. Ze zijn steeds op zoek naar een slachtoffer om zich daar zinloos mee te vermaken. Aan geld ontbreekt het hun niet. Bijna allemaal zijn ze in het bezit van een mobiele telefoon of andere communicatieapparatuur. Kunnen ze elkaar mooi mee op de hoogte houden als er weer wat te beleven valt. Ze zijn in de macht van de welvaart. Hun mentaliteit is ernaar. Dit is de mentaliteit van ieder die in de macht van de welvaart is, zo ook die van de topklaag van Samaria.

Daarbij verkeren zij ook nog eens in een soort godsdienstige hoera stemming. 'De oordelen zijn voor de heidenen, de zegeningen voor ons.' Daar maken ze dan ook een gretig en gulzig gebruik van. Alleen het beste kan er mee door. Het malse lamsvlees en het vlees van de vetste kalveren glijdt hun door de keel. Je hoeft het nauwelijks te kauwen, je zuigt het op. Ook het eten moet geen inspanning kosten. Ze leven uitsluitend voor zinnelijk genot. Hun god is de buik, ze buigen zich neer voor wat aan hun behoeften voldoet.

Vreugde-uitingen | vers 5

...;

*[u,] die vrolijk zingt onder het geklank van de luit
– zoals David hebben zij voor zichzelf muziekinstrumenten
uitgedacht –*

...

De muziek, die hun maaltijden moet opluisteren, herinnert aan David, maar wordt gebruikt om te lallen. Er is geen enkele gedachte bij hen aan het feit dat de muziek van David tot eer van God was. Zij gebruiken de instrumenten op de manier waarvoor ze door Jubal (zie Gn 4:21) waren bedacht en wiens geest zij bezitten. Zo zijn ze teruggekeerd tot de beginselen waardoor de wereld zich laat leiden en dat is het leven aangenaam maken zonder God.

De naam van David wordt ermee verbonden om onder een dekmantel van godsdienstigheid toch naar hun eigen inzichten te werk te gaan. David heeft ze uitgedacht om God ermee te eren; zij hebben ze uitgevonden om zichzelf mee te vermaken. Het zijn ook niet de instrumenten van David. De oude instrumenten konden niet meer voldoen aan hun zucht naar steeds nieuwer en steeds meer. Als je op het oude uitgekeken bent, wil je iets nieuws.

Zo gaat het ook vandaag. Lieder en waarin de heerlijkheid van de Vader en de Zoon wordt bezongen en waarin het werk van de Heer Jezus wordt weergegeven, liederen die een vreugde zijn voor het hart van God, worden als ouderwets bestempeld. Ze worden beoordeeld als droefgeestig en stammend uit een tijd waarin dat kon, maar die nu voorbij is. Ze voldoen niet aan de eis van de tijd waarin wij leven en waarin het gaat om het gevoel dat ik ergens bij heb. Er moeten liederen komen die meer ons gevoel aanspreken, die meer weergeven wat ik ervaar. En zo wordt het accent verlegd van wat God verlangt naar wat wij verlangen.

Wijn, olie en verbreking | vers 6

...

*[u,] die wijn uit sprengbekkens drinkt
en u zalft met de beste olie,
maar om de ondergang van Jozef bekommert u zich niet.*

Het tafelgerei dat ze gebruiken, is eigenlijk bedoeld om te gebruiken bij plengoffers in het heiligdom. Dat heiligdom is dan wel hún heiligdom, maar waarvan ze zeggen dat ze daar de God van Israël dienen. De delicatessen van het vorige vers worden weggespoeld met grote hoeveelheden wijn die door hun keelgat naar binnen vloeien. Je kunt met recht van hen zeggen dat ze *“een held zijn in wijn drinken”* (Jš 5:22). Ook de heilige zalfolie, die alleen gebruikt mocht worden voor de dienst van de HEERE, gebruiken ze om zichzelf mooi mee te maken. De voortreffelijkste olie komt God toe (zie Ex 23:19; Dt 18:4), maar met Zijn rechten wordt totaal geen rekening gehouden.

Het is een schildering van de manier waarop de christenheid feestviert, bijvoorbeeld rond en tijdens de kerstdagen. Men doet zich te goed aan luxe en overdaad en danst op de sfeervolle kerstmuziek van de band die speelt tijdens het kerstdiner. Tegelijkertijd is het Kerstkind, Hij Die arm werd om arme zondaren rijk te maken, vervangen door de kerstman met steeds grotere geschenken. Het lijkt op wat Belsazar deed in *Daniël 5*.

Maar wie bekommert zich nog om *“de ondergang van Jozef”*? Daarbij kunnen we denken aan de put waarin Jozef was geworpen, terwijl zijn broers zich neerzetten om te eten (zie Gn 37:23). Ze gaven niets om ‘de zielsbenauwdheid’ waarin Jozef verkeerde en die ze zagen (zie Gn 42:21).

Terwijl Israël zucht onder de gevolgen van de zonde, geven de inwoners ervan zich over aan zorgeloosheid, genotzucht en gemakzucht. Al de gaven die God hun heeft gegeven, gebruiken ze voor zichzelf. Het najagen van eigen plezier verdringt de noodtoestand waarin Gods volk verkeert naar de achtergrond. Israël is in nood, waarbij de grootste nood dan wel is dat het volk zijn nood niet ziet. Het lacht en danst zijn ondergang tegemoet.

Dat de eenheid van het volk al ten onder is gegaan, deert hen niet. Ook zijn ze blind voor de breuken, de verbroekeling, die door hun egoïstische gedrag in het volk zijn ontstaan en waardoor het binnenkort in elkaar zal storten. Alleen ‘een drievoudig snoer wordt niet spoedig verbroken’ (zie Pr 4:12). Mensen onder elkaar die alleen op elkaar zijn aangewezen, zullen geen duurzame band kunnen ontwikkelen. Alleen als God als derde en bindende ‘factor’ bij de band wordt betrokken, blijft deze van verbreking gevrijwaard.

Ook vandaag laat het velen koud dat de hele kerk in talloze stukjes is verbrokken. Het wordt zelfs goedgepraat met termen als 'de veelkleurigheid van God'. Het najagen van eigen gemak maakt ons ongevoelig voor het verval in de gemeente en de scheuringen die er zijn.

Het is uit met de pret | vers 7

*Daarom zullen zij nu als eersten in ballingschap gaan;
dan is het feest voorbij voor hen die maar wat rondhangen.*

Het gedrag dat in de vorige verzen is beschreven, ontvangt een passende straf. Zij die dachten de eersten te zijn, zullen dat ook zijn: als eersten zullen zij in Assyrische ballingschap gaan. Hun hele feestgedrag en feestgelach zal hun vergaan. Het feest is voorbij. Ellende komt ervoor in de plaats. Het gejoel en het getier maken plaats voor gejammer en gehuil. In plaats van te onderdrukken zullen ze nu zelf onderdrukt worden. In plaats van omhangen zullen ze hun krachten moeten gaan gebruiken om te voldoen aan de begeerten van hun vijanden. Dat zal goed zijn voor hun dikke, weldoorvoede buiken en vadsigheid.

Als wij de weg van onze begeerten volgen, brengt ons dat, geestelijk gesproken, in dienst van de vijand.

De Heere HEERE zweet | vers 8

*De Heere HEERE zweet bij Zichzelf
– spreekt de HEERE, de God van de legermachten:
Ik verafschuw de trots van Jakob,
zijn paleizen haat Ik.
Ik zal de stad uitleveren met al wat zij bevat.*

Wat God zegt, is altijd waar. Wat Hij belooft, zal Hij altijd waarmaken. Zijn Woord staat vast. Als Hij Zich daarnaast dan nog met een eed verbindt, als een plechtige bevestiging van wat Hij heeft gezegd, staat de zaak wel helemaal onomstotelijk vast. Als een mens een eed aflegt tegenover een ander mens, zweet hij "bij een meerdere en de eed is voor hen tot bevestiging, [het] eind van alle tegenspraak" (Hb 6:16). God heeft gezworen bij Zichzelf, "omdat Hij bij geen meerdere kon zweren" (Hb 6:13). De zaak staat vast. Het overtuigend bewijs van Israëls onverbeterlijkheid is geleverd.

God lucht hier Zijn hart over Israëls gedrag en spreekt Zijn afschuw erover uit. Hoogmoed is de wortel van de zonde. Het is de eerste zonde in het heeal, de zonde waaraan de duivel zich schuldig heeft gemaakt en waardoor hij sindsdien onder het oordeel van God valt (zie 1Tm 3:6; Js 14:12-14). Hoe vreselijk is het, als die zonde onder Zijn volk wordt gevonden.

In hun hoogmoed hebben ze Gods land en Gods zegeningen misbruikt om zichzelf een aangenaam bestaan te verzekeren, zonder een spootje dankbaarheid aan Hem. In hun paleizen, hun weelderige huizen, doen de rijken zich te goed en dat ten koste van de armen. De HEERE kan er niet langer mee in verbinding staan en geeft Samaria prijs aan het oordeel.

Niemand ontkomt | vers 9

En mocht het gebeuren dat er tien mannen in één huis overgebleven zijn, dan zullen die sterven.

Maar al de weelderigheid van hun huizen zal hun geen bescherming bieden. Ook elkaar zullen ze niet tot steun kunnen zijn. Het kunnen hier de oorspronkelijke bewoners zijn, of mannen die van verschillende kanten naar het hier bedoelde huis gevlucht zijn. Elk vertrouwen, zowel in hun omgeving als in hun medemensen, zal ijdel blijken te zijn. De dood zal hen in zijn greep krijgen. Aan Gods oordeel is niet te ontkomen. Het is een totaaloordeel.

We kunnen denken aan een langdurige belegering van de stad, waardoor al vóór de val van de stad een ziekte als de pest kan ontstaan, die in de stad zijn dodelijk werk doet.

De huizen ontruimd | vers 10

Als een familielid, of iemand die hem gaat verbranden, [iemand's lichaam] opneemt om de beenderen het huis uit te dragen, zal hij tegen hem die nog binnen in huis is, zeggen: Is er nog [iemand] bij u? En die zal zeggen: Niemand. Daarop zal [de eerste] zeggen: Stil, want [dit] is niet [iets] om er de Naam van de HEERE bij te noemen!

We zien een beeld van totale verlating en wanhoop. Er zijn zoveel doden (zie ook Am 8:3), dat begraven onbegonnen werk is, laat staan dat er sprake kan zijn van een fatsoenlijke begrafenis. Dan moeten de lijken

maar verbrand worden. Ze kunnen niet in het huis blijven. Een huis is om in te leven, het is geen graf. Een familielid houdt zich daarmee bezig of de lijkverbrander.

Als er een geluid uit het huis komt van iemand die nog in leven blijkt te zijn, is dat een eenzame, iemand die zich verstoppt heeft om aan de dood te ontkomen. Maar die moet zwijgen, bang als men is dat bij verder praten de Naam van de HEERE zal vallen. Achter deze angst lijkt de heidense vrees schuil te gaan dat het noemen van de Naam van de HEERE de aandacht van God op hem zou vestigen, om hem alsnog door de vijand om te laten brengen. Alsof God niet volmaakt kennis zou hebben van wat er zich afspeelt en iemand aan Zijn aandacht zou kunnen ontsnappen.

Een roepen tot God in de onbeschrijflijke nood komt niet bij hen op. Dat zou trouwens ook nutteloos zijn, want het oordeel staat vast. God is verworden tot wat ze van Hem hebben gemaakt: een afgod die angst inboezemt.

De huizen verwoest | *vers 11*

*Want, zie, de HEERE gebiedt,
en het grote huis treft Hij met scheuren
en het kleine huis met spleten.*

De lijken kunnen wel uit de huizen zijn weggehaald, voor nieuwe bewoning zullen de huizen niet dienen. Niet alleen de bewoners, ook de woningen zullen aan het oordeel worden prijsgegeven. Het vers lijkt aan te sluiten op *vers 8*. Het oordeel is algemeen en treft rijk en arm. De rijken woonden in stenen huizen, de armen in houten krotten. Maar ook hier is geen verschil in oordeel.

Het is ook mogelijk dat "*het grote huis*" op Israël slaat en "*het kleine huis*" op Juda.

Onzinnige verwachtingen | *vers 12*

*Rennen paarden op een rots?
Ploegt men er met runderen?
Ja, u hebt recht in gal veranderd,
en de vrucht van de gerechtigheid in alsem.*

Het is nutteloos en onnatuurlijk om paarden op een rots met al zijn uitsteeksels te laten rennen. Het paard zal telkens struikelen en het eind niet halen. Net zo nutteloos en onnatuurlijk is het om met runderen op de rots te ploegen. De massieve rots leent zich niet voor de ploeg. Even dwaas is het te menen dat zij het strafgericht door een dwaas vertrouwen op hun macht kunnen afwenden bij het verdraaien van alle recht. In deze verzen wordt de dwaasheid getoond om iets anders te verwachten dan verwoesting van hun wegen. Het is de dwaasheid van het veronderstellen dat je een staat kunt bouwen op onrecht. Zij hebben van het recht een bittere zaak gemaakt. Het is de grootste dwaasheid om dan als *“de vrucht van de gerechtigheid”* iets anders dan bitterheid te verwachten.

Ijdele vreugde | vers 13

*U, die blij bent met Lo-Debar,
u, die zegt: Hebben wij niet door onze kracht
Karnaïm voor ons ingenomen?*

Hun vreugde vinden ze in de verovering van steden die van geen betekenis zijn (*“Lo-Debar”* betekent ‘niets’). Ze beroemen zich erop het in eigen kracht te hebben gedaan (*“Karnaïm”* betekent ‘macht’). Beide plaatsen liggen in Gilead, het gebruikelijke terrein van de strijd tussen Syrië en Israël. Deze plaatsen zijn mogelijk in zo’n strijd veroverd. En hierop verheffen ze zich. In snoevende taal vermelden zij hun overwinningen die zij toeschrijven aan eigen moed, kracht en soldaten. Voor wie zouden ze dan moeten vrezen? Maar deze plaatsen verdwijnen in het niet bij het opkomende rijk Assyrië dat de schaduwen voor zich uit werpt.

De HEERE Zelf stuurt een vijand | vers 14

*Want, zie, Ik doe een volk tegen u opstaan,
huis van Israël!
spreekt de HEERE, de God van de legermachten.
Dat zal u onderdrukken
van Lebo-Hamath
tot het beekdal van de Vlake.*

Hier horen we de aankondiging van de wegvoering van Israël, de tien stammen, door de koning van Assyrië. Achter deze vijand is de HEERE Zelf te zien. Hij stuurt de Assyriërs, die Israël in zijn hele lengte, van noord tot zuid zullen onderdrukken. Trots als ze zijn op hun uitgebreide gebied, zal dat hele gebied van Hamath in het noorden en tot het beekdal van de Vlake in het zuiden het gebied van hun onderdrukking zijn. Het beekdal van de Vlake is de huidige 'el ahsy' (Asha), de zuidelijke grensrivier, die Moab van Edom scheidt (*zie 2Kn 14:25*).

Amos 7

Met dit hoofdstuk begint een nieuw gedeelte in de profetie. Tot nu toe heeft Amos doorgegeven wat hij van de HEERE hoorde. Nu gaat hij spreken over wat de HEERE hem heeft laten zien. In dit gedeelte (*Am 7-9:19*) hebben we vijf visioenen: drie in *Amos 7*, één in *Amos 8* en één in *Amos 9*. In deze visioenen komen we drie seizoenen tegen: in het eerste visioen is sprake van de lente, in het tweede van de zomer en in het vierde van de herfst. Zo is het met het volk gegaan. Het bevindt zich nu in de herfst van zijn geschiedenis.

Wat Amos in de visioenen te zien krijgt, sluit aan op *Amos 3:7* (*zie en vgl. Gn 18:17,23*). In de visioenen 1, 2, 3 en 5 ziet Amos de HEERE Zelf. De drie visioenen in *Amos 7* doelen waarschijnlijk op de drie invallen van Assyrië in het land Israël. De eerste inval vindt plaats onder Pul, waar Assyrië zich terugtrekt, nadat Menahem een vermogen aan belasting heeft betaald wat het land heeft geruïneerd (*zie 2Kn 15:16-21*). De tweede inval is wanneer dezelfde Pul, de koning van Assyrië, ook Tiglath-Pileser genoemd, in de dagen van Pekah Israël binnenvalt, verschillende steden in bezit neemt en de inwoners wegvoert, maar het merendeel van het land spaart (*zie 2Kn 15:29*). Bij de derde inval vindt het definitieve transport van de tien stammen door Salmaneser naar Assyrië plaats (*zie 2Kn 17*).

De visioenen 1 en 2 horen bij elkaar, omdat die visioenen nog een tuchtiging inhouden waarop God na voorbede terugkomt. De visioenen 3 en 4 horen ook bij elkaar. Het gaat daar niet meer om tuchtiging, maar om het niet langer sparen van het volk. Het volk zal ten ondergaan op de manier zoals die in het vijfde visioen te zien is. Dat is een visioen waarin Amos de HEERE Zelf ziet.

Het is niet duidelijk of het volk iets heeft gemerkt van de dreigende rampen die in de visioenen 1 en 2 worden getoond. In elk geval krijgen ze daarover de achtergrondinformatie dat deze rampen oordelen van God zijn, maar dat ze zijn afgewend op grond van het gebed van Zijn dienaar. De Heer Jezus is de volmaakte Voorbidder.

God heeft lange tijd geduld gehad. Meer dan eens heeft Hij op het punt gestaan Israël aan het oordeel over te geven. De bemiddeling van de profeet, dat is de Geest van Christus Die in de profeet werkt, heeft de

gesel tegengehouden. Maar nu is het oordeel onafwendbaar. De HEERE staat met het paslood in de hand en niets kan Hem van de uitvoering van het oordeel terugbrengen.

Afmaaiing en nagras | vers 1

Dit heeft de Heere HEERE mij laten zien, en zie, Hij formeerde sprinkhanen toen het nagras begon op te komen; let wel, nagras, nadat er voor de koning gemaaid is.

De HEERE laat Amos, en ook ons, zien wat Hij gaat doen. Alleen is de vraag: Hebben wij er oog voor, zien wij het ook (zie Am 3:7)? Amos ziet het en het brengt hem tot voorbede. God laat Amos zien waar Hij mee bezig is. Hij vormt sprinkhanen, niet slechts als schepselen, maar als instrumenten van Zijn toorn (Jr 8:11a). We kunnen in deze sprinkhanen een beeld zien van de Assyriërs. In Joël 1-2 vinden we ook de overgang van de letterlijke sprinkhanen in Joël 1 naar de Assyrische legermacht in Joël 2. De HEERE noemt deze legermacht "Zijn leger" (Jl 2:11).

Nu dan, zeg toch tegen de mannen van Juda en tegen de inwoners van Jeruzalem: Zo zegt de HEERE: Zie, Ik bereid onheil tegen u, bedenk een plan tegen u. (Jr 8:11a)

De sprinkhanen worden gevormd om het nagras op te eten. Het eerst opgekomen en al gemaaid gras is naar de koninklijke stallen gegaan. De Israëlitische koningen schijnen het recht te hebben opgeëist om de eerste afmaaiing van het gras voor hun eigen stallen te nemen (zie 1Kn 18:5). Wat na deze afmaaiing weer opkomt, is het nagras. Dat dient tot voedsel voor de veestapel van de bevolking. Een sprinkhanenplaag die dit nagras verslindt, veroorzaakt een regelrechte ramp, een hongersnood voor mens en dier.

Van het maaien en het nagras kunnen we de volgende toepassing maken. Het maaien van het gras ziet op de dood. Het leven wordt afgesneden. De Heer Jezus moet in ons leven gras maaien, dat wil zeggen dat Hij de bloempjes die we koesteren, onze ervaringen waar wij trots op zijn, moet wegnemen. Na het maaien komt het nagras op. Er wordt van gezegd dat het mooiste en sappigste gras groeit op de plaats waar het vaakst gemaaid wordt. Er is geen Godsvrucht zo groot als die welke volgt op een herhaaldelijke afmaaiing door God.

Als herhaaldelijk onze gezondheid, vrienden, geld en gunstige omstandigheden van ons worden afgenomen, breken daarna vaak de mooiste tijden van liefde, gebed en toewijding aan. We mogen het weten: als het gras wordt gemaaid, komt daarna het nagras op.

In het maaien en het nagras kunnen we nog een ander beeld zien. Het maaien is een beeld van de vergane glorie onder de invallen van vijanden, maar waarna toch weer glorie ontstaat. Toch dreigt uiteindelijk ook die nieuwe glorie weer verloren te gaan, zoals in de geschiedenis van Israël ook is gebeurd.

Voorbede | vers 2

En het gebeurde, toen ze het opvreten van het gewas van het land voltooid hadden, dat ik zei: Heere HEERE, vergeef toch! Hoe zou Jakob staande kunnen blijven? Hij is immers klein!

Amos spreekt tot de HEERE met de vrijheid van iemand die een heel vertrouwelijke omgang met Hem kent. Hij wijst de "Heere HEERE" (*Adonai Jahweh*) erop dat de straf toch wel heel zwaar is, voor dit "wormpje Jakob" (*Js 41:14*). We zien hier de andere kant van Amos. De onverschrokken prediker, die harde taal aan het adres van het volk uit, heft hier zijn grote veekoopmanshanden omhoog tot God om ten behoeve van zijn volk God te smeken het te ontzien. In het gezicht van het volk buldert hij, voor het aangezicht van God worstelt en smeekt hij.

Hij ziet het volk nu niet in vergelijking met andere volken; dan voelen ze zich heel wat mans. Maar hij ziet hen in verbinding met God en wat zijn ze dan klein en zondig. Amos spreekt met de woorden: "Hij is immers klein" een heel andere taal dan de snoevers die op hun eigen kracht pochen (*Am 6:13*). Hij noemt het volk hier "Jakob", waarmee hij aangeeft dat het een volk van zondaren is, maar toch ook het volk waaraan God Zijn Naam heeft willen verbinden.

Profeten bidden God voor hen tot wie ze namens God profeteren. Het is een groot voorrecht dat God ons laat zien wat Hij van plan is. Tegelijk geeft het ook een grote verantwoordelijkheid. Het brengt Amos tot prediken en voorbede. Dat moet ook bij ons de uitwerking zijn bij alles wat we van Gods plannen mogen weten. We kunnen veel leren van mensen bij wie we deze uitwerking zien, zoals bij Abraham (zie *Gn 20:7*),

Mozes (zie Ex 17:8-13; 32:30-31), Samuel (zie 1Sm 7:8; 15:25), Jeremia (zie Jr 15:1), Ezechiël (zie Ez 9:8) en Joël (zie Jl 1:19).

Uitwerking van voorbede | vers 3

Toen kreeg de HEERE hier berouw over. Het zal niet gebeuren, zei de HEERE.

In Zijn soevereiniteit luistert de HEERE naar het gebed van Zijn dienaar en geeft het een plaats in de voortgang van Zijn werk. Hij vergeeft niet – dat kan alleen na belijdenis –, maar houdt wel deze straf in. Hij heeft er ‘berouw’ over. Hij is niet de ‘Onbeweeglijke’, de onvermurwbare God, de God van steen. Niet dat Hij Zijn plannen verandert, maar Hij verandert de manier waarop Hij ze uitvoert. Het berouw van God heeft nooit te maken met een foute beslissing die Hij zou hebben genomen, maar met een verandering in de wijze waarop Hij Zijn juiste en onherroepelijke beslissing uitwerkt.

Wat een zegen zijn voorbidders voor het volk, mogelijk zelfs zonder dat het volk zich daarvan bewust is. Wat een bemoediging om voorbidder te zijn. Liefde tot God en Zijn volk uit zich vooral in voorbede. Voorbede wordt niet gedaan door mensen die menen dat toch alles vast ligt en dat God toch niet van gedachten kan veranderen. Echte voorbede wordt ook niet gedaan door mensen die menen dat je God door het gebed kunt manipuleren. Dan zouden we de indruk krijgen dat wij mensen het beter weten dan God.

God weet alles van tevoren. Voor Hem bestaan geen verrassingen. In Zijn plannen houdt Hij rekening met de voorbede van de zijnen. God verwacht van Zijn kinderen de grootst mogelijke betrokkenheid bij wat Hij van plan is. Daarom heeft Hij hen daarover ook uitvoerig geïnformeerd. Al Zijn informatie vinden we in Zijn Woord. Daarom is het lezen en bestuderen van Zijn Woord absolute voorwaarde om een voorbidder te worden.

Vuur | vers 4

Dit heeft de Heere HEERE mij laten zien, en zie, de Heere HEERE riep uit dat Hij een rechtszaak wilde voeren door middel van vuur. Het verslond de grote waterloed. Ook verslond het een stuk land.

Visioen 2 ligt in het verlengde van visioen 1. Beide hebben ze te maken met natuurverschijnselen die door God worden gevormd en opgeroepen om een aanval te doen op de bronnen van Israëls leven. Achter de sprinkhanen en het vuur zien we dus de hand van God.

In dit tweede visioen blijkt dat het volk zich niet heeft willen bekeren, ondanks het uitstel van het vorige visioen. Amos ziet dat het vuur al bezig is te woeden. Het vuur is hier de zon die met zijn verschroeiende hitte alles verteert. Het stelt Tiglath-Pileser voor, de Assyrische koning (zie 2Kn 15:27-29; 1Kr 5:6,26; 2Kr 28:20). God heeft de macht alles op te roepen wat Hij wil gebruiken om Zijn volk te tuchtigen. Hij roept een vuur op, en wat Hij oproept, gehoorzaamt.

“De grote waterfloed” stelt de heidenwereld voor en *“een stuk land”* Zijn volk Israël. Het vuur is niet een aards vuur, maar de toorn van de HEERE.

Voorbede | vers 5

Toen zei ik: Heere HEERE, houd toch op! Hoe zou Jakob staande kunnen blijven? Hij is immers klein!

In vers 2 ziet Amos dat het oordeel op het punt staat uitgeoefend te worden. Daar vraagt hij om vergeving. Hier ziet hij dat het oordeel al is begonnen. Daarom roept hij het uit: *“Heere HEERE, houd toch op!”* Amos is weer de voorbidder. Maar hij herhaalt niet automatisch het gebed van de vorige keer. Hij ziet goed wat de HEERE doet en wat zich voor zijn ogen afspeelt. Op grond daarvan doet hij weer een beroep op Hem.

Als wij voorbede doen, is het belangrijk oog te hebben voor de actuele situatie. Dan zijn we in staat gericht te bidden. God verwacht van ons dat we met inzicht in Zijn handelen bidden. Dat is voor de christen een van de kenmerken van het zoonschap. Een zoon is iemand die handelt met inzicht in de plannen van zijn vader.

Uitwerking van voorbede | vers 6

Toen kreeg de HEERE hier berouw over. Ook dit zal niet gebeuren, zei de Heere HEERE.

Deze tweede verhoring is een extra bemoediging om voort te gaan met het doen van voorbede. We hoeven niet bang te zijn dat God er moe van wordt om naar ons te luisteren. Hoe zou dat kunnen als Hij juist zegt dat we zullen volharden in het gebed (Ef 6:18; zie ook 1Th 5:15; Ko 4:2). Abraham heeft dat ervaren in zijn voorbede voor Sodom (zie Gn 18:22-33). Tot zes keer toe krijgt hij waar hij om vraagt.

..., terwijl u te allen tijde bidt in [de] Geest met alle gebed en smeking, en daartoe waakt met alle volharding en smeking voor alle heiligen, ... (Ef 6:18)

De gelijkenis van de onrechtvaardige rechter laat hetzelfde zien (zie Lk 18:1-8). De Heer Jezus spreekt die gelijkenis tot Zijn discipelen (en tot ons) *“met het oog daarop dat zij altijd moesten bidden en niet moedeloos worden”* (Lk 18:1). En in de toepassing van de gelijkenis zegt Hij: *“Zal God dan Zijn uitverkorenen geenszins recht verschaffen, die dag en nacht tot Hem roepen, en laat Hij hen lang wachten? Ik zeg u, dat Hij hun spoedig recht zal verschaffen”* (Lk 18:7-8).

Gods werk is volmaakt | vers 7

Dit heeft Hij mij laten zien, en zie, de Heere stond op een loodrechte muur met een paslood in Zijn hand.

In visioen 1 en 2 laat de Heere HEERE (*Adonai Jahweh*) aan Amos zien wat Hij doet. Hij is bezig met het voorbereiden en zelfs al met het voltrekken van het vonnis. Dit brengt Amos tot voorbede. In dit derde visioen ziet Amos *“de Heere”* (*Adonai*) Zelf en wel als Rechter. Hij krijgt inzicht in de volstreckte rechtvaardigheid van het vonnis, dat op grond van zijn voorbede al twee keer is uitgesteld. Als Amos dit heeft gezien, doet hij geen voorbede meer.

De Heere staat *“op een loodrechte muur”*. De muur is een beeld van Israël zoals God het bedoeld heeft: een welgeordend en vast bouwwerk (zie en vgl. Hl 8:9-10). Dat Hij daar op staat, geeft aan dat Israël Zijn volmaakt eigendom is en aan Hem onderworpen is.

Het paslood toont de volstreckte orde en rechtmatigheid van Gods werk in en met Israël aan. In Zijn werk zijn geen afwijkingen of onvolkomenheden aan te tonen, ze zijn er niet in aanwezig (zie en vgl. Js 5:1-4).

Het paslood | vers 8

Toen zei de HEERE tegen mij: Wat ziet u, Amos? Ik zei: Een paslood. Daarop zei de Heere: Zie, Ik ga een paslood plaats in het midden van Mijn volk Israël. Ik zal het niet langer voorbijgaan.

Als de HEERE vragen stelt, doet Hij dat, om ons bij Zijn handelen te betrekken. Hij wil ons inzicht daarin geven, zodat wij zien dat Hij rechtvaardig handelt en wij met Zijn handelen zullen instemmen. Door ons erbij te betrekken kan Hij ons ook inschakelen in Zijn plannen. Hij wil dat wij Hem begrijpen in Zijn doen. Het stellen van vragen dwingt de ander tot oplettend waarnemen en vaak ook tot nadenken.

Aan Amos wordt niet gevraagd of hij weet wat het betekent. Hij krijgt de uitleg, zonder dat wij zijn vraag daarnaar horen. Maar als iemand oplettend naar Gods handelen kijkt, zal hij zeker benieuwd zijn naar de reden ervan. Aan Jeremia en Zacharia werd ook gevraagd wat zij zagen (*zie Jr 1:11,13; Zc 4:2; 5:2*). Na hun antwoorden vertelt de HEERE hun ook de betekenis van wat zij zagen.

Op de vraag wat Amos ziet, had hij kunnen antwoorden: 'U', of: 'Een muur.' Maar hij antwoordt: 'Een paslood.' Daar gaat het dus om. Het paslood is een stuk lood aan een touw dat men langs of voor een bouwwerk hangt om te zien of het loodrecht is opgetrokken. In figuurlijke zin wordt het hier gebruikt om de precisie, de exactheid van het oordeel over Israël aan te tonen (*zie 2Kn 21:13; Js 34:11*).

De muur is loodrecht, het paslood geeft dat aan. Gods werk aan Israël is volmaakt. Nu wordt het paslood aangelegd in Israël. Het paslood geeft aan dat een volstrekt rechte maat wordt toegepast om hun ongerechtigheden aan te tonen, zodat de afwijking door ieder erkend zal moeten worden. God heeft een onveranderlijke standaard om de geestelijke oprechtheid van Zijn volk te toetsen. De maat waarnaar het leven van het volk gemeten wordt, is de wet. Het paslood wordt gehouden naast alles wat het volk doet.

Na het aantonen van de afwijkingen zou verder uitstel de indruk geven dat God de zonde niet ernstig neemt. Amos ziet in dat de Heere met het aanleggen van het paslood de weg tot verdere voorbede afsnijdt. Het oordeel staat vast en zal nu worden voltrokken. Gods besluit staat vast: *"Ik zal het niet langer voorbijgaan"*, zoals Hij dat wel deed in Egypte (*vgl. Am 5:17*). In Egypte ging God vergevend voorbij op grond van het

bloed aan de deurposten. Maar nu is er een einde gekomen aan het geduld van God.

Het oordeel voltrokken | vers 9

*Verwoest zullen worden de [offer]hoogten van Izak,
de heiligdommen van Israël zullen worden verwoest,
en tegen het huis van Jerobeam zal Ik opstaan met het zwaard.*

Met “de [offer]hoogten van Izak” wordt verwezen naar Berseba, waar de HEERE aan Izak is verschenen en waar hij een altaar bouwde en de Naam van de HEERE aanriep (zie Gn 26:23-25). Het is een plaats geworden waar het volk ook heen gaat voor het vervullen van zijn godsdienstige verplichtingen (Am 5:5).

In dit oordeel vinden we weer een verwijzing naar het optreden van de Assyriërs, ditmaal onder koning Salmaneser (zie 2Kn 17:1-6). Het oordeel over “het huis van Jerobeam” is voltrokken aan de zoon van Jerobeam, Zacharia, die zes maanden heeft geregeerd en toen werd vermoord (zie 2Kn 15:10). Na Zacharia hebben nog vijf koningen geregeerd over Israël, samen eenenveertig jaar. Onder de laatste van deze vijf, koning Hosea, is het volk weggevoerd door de Assyriërs. Dat gebeurde in 722 v. Chr. (zie 2Kn 17:6).

Het verzet van Amazia | verzen 10-11

10 Toen stuurde Amazia, de priester van Bethel, [een bode] naar Jerobeam, de koning van Israël, om te zeggen: Amos heeft een samenzwering tegen u gesmeed in het midden van het huis van Israël. Het land zal aan al zijn woorden geen weerstand kunnen bieden. 11 Want dit heeft Amos gezegd: Jerobeam zal sterven door het zwaard, Israël zal zeker in ballingschap worden gevoerd, weg uit zijn land.

Het gedeelte van de verzen 10-17 vormt een tussenzin, die aansluit op de eerste drie visioenen. De geschiedenis met Amazia bewijst dat het volk volhardt in het volgen van het kwaad en zich door niets daarvan laat afbrengen, ook niet door de boodschap van Amos. Daarom kan het oordeel niet meer afgewend worden.

Terwijl Amos voor het volk voorbede doet, beschuldigt een valse priester hem van samenzwering. Deze valse priester, Amazia, wordt

“de priester van Bethel” genoemd en niet ‘de priester van de HEERE’. Amazia zal wel de opper- of hogepriester zijn geweest. De valse beschuldiging die hij uitspreekt, is de eerste reactie op Amos’ prediking die wij vernemen. Die reactie komt van de godsdienstige leiders. Zij voelen zich altijd in hun vermeende geestelijke rechten aangetast als er een echte dienaar van God komt. Ze weten zich ontmaskerd als aanmatigers van een positie die hun voordeel oplevert en die ze daarom niet willen prijsgeven.

Zo gaat het met iedere prediker die waarheden verkondigt waardoor menselijke godsdienstige instellingen worden veroordeeld. Het is net als in de dagen van de Heer Jezus, toen ook de tegenstand kwam van de godsdienstige leiders (Lk 23:2; zie ook Hd 6:13). Een godsdienst die zonder enige vrees voor God door de politiek van de mens is georganiseerd, kan het getuigenis van de waarheid niet verdragen.

Zij [het Sanhedrin] nu begonnen Hem te beschuldigen en zeiden: Wij hebben bevonden dat Deze onze natie afkerig maakt en verbiedt de keizer belasting te betalen en van Zichzelf zegt dat Hij Christus is, een koning. (Lk 23:2)

Amazia verzet zich tegen Gods werk. Daarvoor bedient hij zich van een valse beschuldiging. Valse beschuldigingen zijn altijd door de duivel gebruikt om Gods werk te ondermijnen (zie ook Jr 37:14-15).

Het woord “toen” waarmee *vers 10* begint, lijkt erop te wijzen dat Amazia op de hoogte is geweest of gebracht van alles wat Amos heeft gezegd, en dat *vers 9* de maat voor hem vol maakt. Het is zelfs heel waarschijnlijk dat Amos zijn visioen heeft uitgesproken, want Amazia haalt aan wat in *vers 9* staat. Daarmee geeft hij dan onbedoeld getuigenis van de woorden van de profeet.

Nadat Amos het definitieve oordeel heeft uitgesproken, kan Amazia het niet langer aanhoren. Hij onderneemt twee acties, één naar koning Jerobeam en één naar Amos. Naar koning Jerobeam toe verdraait hij de woorden van Amos. Amos heeft gesproken over “het huis van Jerobeam” (zie *vers 9*). Amazia maakt daarvan ‘Jerobeam’ in persoon.

Waar de eigen, vaak aangematigde, positie in gevaar komt, zullen mensen die dikwijls verdedigen, niet alleen met valse beschuldigingen, maar ook met het aanhalen van halve waarheden of het verdraaien van woorden. In zulke gevallen zien we dat altijd heel selectief te werk

wordt gegaan. Over de voorbede van Amos rept Amazia bijvoorbeeld met geen woord.

Wat betreft het gaan in ballingschap haalt Amazia de woorden van Amos correct aan. Zo heeft Amos het ook gezegd (*Am* 5:27).

“Het land zal aan al zijn woorden geen weerstand kunnen bieden” wil zeggen dat de rust van het land verstoord wordt door wat Amos zegt. Hiermee getuigt hij onbewust van de kracht van de woorden van Amos, die in werkelijkheid de woorden van God zijn.

Uitgewezen | *vers 12*

Daarop zei Amazia tegen Amos: Ziener, ga heen, vlucht naar het land van Juda! Eet daar [uw] brood en ga daar profeteren.

Dan volgt de actie naar Amos. Amazia zal Amos “ziener” (*zie Js* 30:10; *Mi* 3:7) noemen vanwege zijn visioenen en de aangekondigde oordelen. Het is mogelijk dat hij dit woord in spottende zin gebruikt, omdat hij geen enkel geloof hecht aan diens woorden. Amazia zegt tegen Amos dat hij maar naar Juda moet gaan, waar hij ongestoord met profeteren zijn boterham kan verdienen. Alsof met het verwijderen van de boodschapper ook de boodschap niet meer geldt. Alsof met de dood van een dokter die heeft gezegd dat je aan een ernstige ziekte lijdt, de ziekte ongedaan wordt gemaakt.

Uit de oproep van Amazia blijkt ook dat hij vergeet, of er geen oog voor heeft, dat God geen landsgrenzen kent als het gaat om Zijn volk. Zo zijn er ook geen ‘wijkgemeenten’ waar bepaalde voorgangers het voor het zeggen hebben en ware dienaren van God worden buitengesloten (hoewel God ieder van Zijn dienaren een eigen gebied geeft, *zie 2Ko* 10:13-18). Niemand mag spreken over ‘mijn gemeente’ dan alleen de Heer Jezus (*zie Mt* 16:18). En Hij heeft Zijn gaven gegeven aan Zijn gemeente, dat zijn alle gelovigen (*zie Ef* 4:7,11).

Amazia ziet Amos als iemand die zijn kostje als profeet verdient, zeker net zoals hij dat als priester doet (*zie Mi* 3:5,11). Hij kan niet begrijpen dat Amos niet het ‘vak’ van profeet uitoefent, maar profeteert als een door de HEERE geroepen dienaar.

Dat begrijpen mensen vandaag ook niet. Het is voor de materialistisch ingestelde mens ondenkbaar dat iemand die zich in dienst van de Heer

Jezus stelt, zich niet door geld laat leiden. Zo iemand gaat niet daarheen waar hij het meeste krijgt, maar waar God wil dat Zijn Woord wordt gepredikt. God kent de plaatsen waar de prediking van Zijn Woord nodig is, los van de vraag of mensen daarop zitten te wachten of niet.

De zogenaamd goede raad die Amazia geeft in afwachting van het antwoord van de koning, is puur eigen belang. Hij wil Amos kwijt.

Vermenging | vers 13

In Bethel mag u niet langer profeteren, want dat is het heiligdom van de koning, dat is het huis van het koninkrijk.

In de aanduiding “heiligdom van de koning” en “huis van het koninkrijk” is de vermenging te zien van politiek en godsdienst, alsof godsdienst een politieke aangelegenheid is. Dat is terug te zien in de namen van sommige kerkgenootschappen: protestantse kerk in Nederland, kerk van Engeland, Duitse evangelische kerk, enz.

Het is het heiligdom van de koning omdat een koning (Jerobeam I) het heeft gesticht (zie 1Kn 12:28). Hij heeft dat gedaan uit politieke overwegingen. Er is geen krachtiger politiek ‘bindmiddel’ dan godsdienst. Vanuit dit oogpunt liet koning Nebukadnezar in het dal Dura een geweldig beeld oprichten. Dit beeld was het centrum waar omheen hij alle rijksgroten verzamelde om het te aanbidden (zie Dn 3).

In de islamitische landen werkt het niet anders. Helaas is ook de christenheid ervan doortrokken, met als duidelijkste uiting het Vaticaan. Als mensen Gods centrum van eredienst vervangen door eigen vinding en daarbij ook nog eens politieke doelen worden nagestreefd, mondt dit uit in wat we beschreven vinden in ‘de vrouw op het beest’ (zie Op 17). De vrouw is de wereldkerk of rooms katholieke kerk met, als resultaat van de oecumene, onder haar vleugels de protestantse kerken. Het beest is het één geworden Europa van de (heel nabije!) toekomst.

In het streven van de wereldraad van kerken naar de oecumene is geen plaats voor de stem van God. God is van boven, wij zijn van beneden. Al het denken is gericht op het wonen op aarde. Aan God wordt slechts een plaats toegedacht in zover Hij past in de plannen van het streven van de mens. Maar waar geen plaats is voor de stem van God, is geen plaats voor Hem.

Amos, de gewone jongen | vers 14

Toen antwoordde Amos en zei tegen Amazia: Ik ben geen profeet en ik ben geen profetenzoon, maar ik ben veehouder en moerbeikweker.

De 'raad' van Amazia wordt door Amos genegeerd. Zoals ook de Heer Jezus de raad van de farizeeën negeerde toen zij Hem zeiden te vertrekken omdat Herodes Hem zocht te doden (zie Lk 13:31-35). Amos is geen profeet van beroep en is er ook niet voor in opleiding. Hij heeft geen theologische opleiding gehad of een bijbelschool doorlopen. In zijn familie kan hij niet wijzen op iemand, bijvoorbeeld zijn vader of een voorvader, die naam heeft gemaakt te midden van Gods volk (zie en vgl. Gl 1:1).

Zo waren de eerste apostelen eenvoudige vissers en ongeletterde mensen (zie Hd 4:13). In het boek *Richteren* zien we hoe God, om Zijn volk te bevrijden uit de macht van de vijanden, vaak gebruikmaakt van mensen die een bepaalde zwakheid hebben. Van de Heer Jezus is gezegd: "Hoe komt Deze zo geleerd zonder [in door farizeeën erkende scholen] onderwezen te zijn?" (zie Jh 7:15; Zc 13:5).

Amos is veehouder en kweekt moerbeivijgen. Hij getuigt met grote vrijmoedigheid van zijn afkomst en bezigheden, omdat dit een extra bewijs vormt dat niet hij belangrijk is, maar zijn Zender en de boodschap die hij namens zijn Zender brengt.

Amos, het werktuig van de HEERE | vers 15

De HEERE haalde mij echter achter de kudde vandaan en de HEERE zei tegen mij: Ga heen, profeteer tegen Mijn volk Israël!

Uit het antwoord dat Amos aan Amazia geeft, blijkt dat hij, ondanks zijn nederige afkomst en zijn maatschappelijk lage status, totaal niet onder de indruk is van de woorden die Amazia uit. Waarom zou hij ook? De HEERE heeft iets met hem gedaan en iets tot hem gezegd.

Hij moest iets loslaten. Dat is vaak de eerste oefening die ieder krijgt die iets voor de Heer wil doen. Hoe het precies bij Amos is gegaan, wordt ons niet meegedeeld. Als een zorgzame veehouder zal hij zich hebben afgevraagd wie er op zijn vee moest passen als hij wegging. Maar de HEERE heeft hem de rust gegeven dat hij daar niet over in

moest zitten. Als Hij roept, zal Hij ook voor zijn vee zorgen (vgl. Mt 4:22). Amos moest zijn vee laten waar het was, in het vertrouwen dat de HEERE ervoor zou zorgen en gaan doen wat de HEERE hem had opgedragen.

En Hij riep hen; en zij lieten terstond het schip en hun vader achter en volgden Hem. (Mt 4:22)

De opdracht was duidelijk: *“Ga heen, profeteer tegen Mijn volk Israël.”* Kort en krachtig vertelt Amos aan Amazia dat de enige reden om te spreken ligt in het feit dat de HEERE hem heeft geroepen. Zoals al eerder is opgemerkt, is dit geen gemakkelijke taak. Toch weet Amos zich gesteund door de HEERE Zelf, want Hij heeft gesproken van *“Mijn volk Israël”*. Hierin klinkt de liefde van God voor Zijn volk door. Dat er *“tegen”* hen geprofeteerd moet worden, verandert niets aan die liefde, het is er een uiting van. Als Zijn volk niet meer met Hem wandelt, moet Hij hen tegenkomen. Amos vertolkt de stem en de gevoelens van God.

Een woord tot Amazia | vers 16

Nu dan, hoor het woord van de HEERE. U zegt: U mag niet profeteren tegen Israël, en: U mag [uw woorden] niet laten stromen tegen het huis van Izak!

De boodschapper kwalijk behandelen, is zijn zender kwalijk behandelen. Een ambassadeur minachten, is zijn koning minachten (zie wat Hanun de boden van David aandeed, 1Kr 19). Vlijmscherp is de reactie van Amos tegen de man die zogenaamd een ambtsdrager is. Hier botst de ware godsdienst op de valse. Amos geeft niet letterlijk weer wat Amazia heeft gezegd, maar wel precies de bedoeling ervan. De uitdrukking *“woorden laten stromen”* is een typische uitdrukking voor profeteren (zie Ez 21:2; zie en vgl. Jb 29:22).

Dat het volk zich blijkbaar als *“het huis van Izak”* ziet, kan erop wijzen dat zij zich op hun positie beroemen als nageslacht van Abraham. Izak is de zoon van de belofte. Maar een dergelijk beroep is waardeloos als daar niet het geloof en de werken van Abraham mee verbonden zijn (zie Jh 8:39-40).

Hij spreekt *“het woord van de HEERE”*. Dat is waarheid en duldt geen tegenspraak. Amazia had kunnen zeggen: ‘Dat heb ik niet gezegd’, zoals velen dat doen die in verhullende taal spreken. Maar een man Gods weet de verborgen ondertoon eruit te halen, waardoor de ander

in het licht geplaatst wordt. Uitvluchten zijn er niet, er wordt geen weerwoord van Amazia gehoord.

Verworpen door God | vers 17

Daarom, zo zegt de HEERE:

*Uw vrouw zal in de stad hoererij bedrijven,
uw zonen en uw dochters zullen door het zwaard vallen,
en uw land zal met een meetsnoer verdeeld worden;
en ú zult sterven op onreine bodem,
en Israël zal zeker in ballingschap worden gevoerd,
weg uit zijn land.*

Uit het oordeel dat Amos Amazia aanzegt, blijkt wel hoe ernstig het is, om een profeet van God het zwijgen op te leggen. We lezen niet dat Amazia Amos heeft geslagen of op andere manieren heeft dwarsgezet. Maar het verhinderen van het spreken van Gods Woord is zo erg, dat Amazia daarmee dit vreselijke oordeel over zich en zijn huis haalt. Laat het een waarschuwing zijn voor allen die God het zwijgen willen opleggen, want dat is wat Amazia in feite wilde.

Amos stelt hier het woord van de HEERE (“zo zegt de HEERE”) tegenover het woord van Amazia (“U zegt”, vers 16). De priester die het woord van Amos tegenstaat, dat in feite dat van de HEERE is, zal persoonlijk de gevolgen van zijn tegenstand moeten dragen en Israël zal zeker in gevangenschap gaan. Wat met de priester en zijn gezin zal gebeuren, staat symbool voor wat met het volk zal gebeuren.

Zijn vrouw zal, nadat haar man is weggevoerd om in ballingschap (“onreine bodem” wil zeggen buiten Israël) te sterven, als hoer in haar levensonderhoud gaan voorzien. Amazia is hoofdvantwoordelijk voor het oordeel dat zijn gezin treft, maar zijn vrouw zal hem niet in de weg hebben gestaan bij het uitoefenen van zijn aangematigd priesterschap, hem daarin misschien zelfs wel hebben gestimuleerd. Zijn kinderen delen in de gevolgen van dit slechte ouderschap. Als ze verloren gaan, is dat overigens wel om hun eigen zonden. Amazia heeft een akker en is dus niet van grondbezit uitgesloten (zie 1Kn 2:26), maar ook dit bezit zal hij kwijtraken.

Het stoppen van de mond van de profeet zal niet de voortgang van Gods Woord stoppen, want dat keert nooit leeg terug.

Amos 8

Amos krijgt een vierde visioen te zien. Daarin ziet hij hoe het volk rijp is voor het oordeel. Hij erkent de rechtvaardigheid ervan, want hij doet geen voorbede meer. De handelwijze van het volk wordt nog eens beschreven als een extra argument dat het oordeel terecht is. Hun gedrag vraagt erom. God zal hun situatie volkomen op zijn kop zetten. Hij zal de klaarlichte dag verduisteren met de wolken van Zijn oordeel en Hij zal hun feesten veranderen in rouwklagen.

Daaroverheen geeft Hij hun een honger en dorst naar Zijn woorden. Maar ze zijn te ver van de HEERE afgeweken om bij Hem te komen om die honger en dorst te stillen. Voor het stillen van hun honger en dorst zoeken ze de afgoden in Bethel, Dan en Berseba.

Een korf met zomervruchten | vers 1

Dit heeft de Heere HEERE mij laten zien, en zie: een korf met zomervruchten.

De valse koning en de valse profeet kunnen niet voorkomen dat het oordeel komt. Integendeel, zij versnellen het. Na de heftige confrontatie die in het vorige hoofdstuk is beschreven, gaat Amos onverschrokken voort zich door de HEERE te laten gebruiken. Wie geroepen is, kan ook niet anders. Hij bindt niet in, maar brengt zijn boodschap met dezelfde bezieling. Hij gaat gewoon door waar hij is gebleven. Het volgende visioen.

Een echte profeet is alleen de mond te snoeren als je hem doodt. Anders zwijgt hij niet. Hij kan dat ook niet omdat de HEERE niet zwijgt en hij is Zijn mond. En ook al wordt een echte profeet gedood, dan blijft volledig intact wat hij heeft gezegd. Hij heeft immers Gods Woord gesproken en dat *"blijft tot in eeuwigheid"* (1Pt 1:25).

Dit vierde visioen sluit aan op de houding van Amazia, waaruit totale onwil bleek om te buigen voor de levende God. Zijn houding was die van het hele volk. Daarmee blijkt het volk rijp te zijn voor het oordeel, dat in het vorige vers over Amazia en zijn huis is uitgesproken. Dit oordeel wordt voorgesteld in de korf met zomervruchten, zoals de HEERE Amos nu gaat verklaren.

Rijp voor het oordeel | vers 2

*Toen zei Hij: Wat ziet u, Amos? Ik zei: Een korf met zomervruchten.
Daarop zei de HEERE tegen mij:*

*Het einde is gekomen voor Mijn volk Israël:
Ik zal het niet langer voorbijgaan.*

De vraag: "Wat ziet u, Amos?" (zie ook Am 7:8) dwingt Amos ertoe nauwkeurig te kijken en antwoord te geven. Zo wordt hij intens bij het visioen betrokken. God wil dat wij echt zien wat Hij laat zien en niet onze eigen visie geven op wat Hij toont. Dit is ook van belang met het oog op wat Hij in Zijn Woord zegt. Het past ons niet te zeggen: 'Dat zie ik niet zo', als God duidelijk in Zijn Woord heeft laten zien hoe Hij over bepaalde dingen denkt. Zo komt ook telkens als wij het Woord van God lezen, de vraag van de Heer tot ons, waarbij Hij onze naam noemt, net als bij Amos: 'Wat zie jij ...?'

De vraag aan Amos is duidelijk en niet moeilijk te beantwoorden. Zijn antwoord is precies wat God laat zien. Daarom krijgt hij te horen wat de betekenis is. Hierin ligt ook voor ons het geheim van het opgroeien "in de genade en kennis van onze Heer en Heiland Jezus Christus" (2Pt 3:18). Als wij in de Bijbel 'zien' wat God erin laat zien, maakt Hij de betekenis ervan duidelijk. Hij geeft ons dan inzicht in Zijn gedachten.

De zomervruchten tonen aan dat het einde zeker is en ook heel nabij. In het Hebreeuws is er een woordspeling. Het woord voor zomervruchten wordt bijna hetzelfde uitgesproken als het woord voor 'einde' in: "Het einde is gekomen voor Mijn volk Israël."

Het vonnis: "Ik zal het niet langer voorbijgaan" (zie Am 7:8), zal rouw over Israël brengen, zoals destijds over Egypte (zie vers 10). Als mensen geen einde maken aan de zonde in hun leven, moet God een einde aan de mens maken, ook al betreft het Zijn volk Israël.

Gezang verandert in rouwklacht | vers 3

*De tempelliederen zullen klagend klinken
op die dag, spreekt de Heere HEERE.
Talrijk zullen de dode lichamen zijn.
Op elke plaats
werpt men ze zwijgend weg.*

Het feest dat zij ter gelegenheid van de oogst in hun afgodstempel vieren, zal door het aanbreken van het einde veranderen in een rouwklacht. Maar aan dit einde denken ze niet. Ze staan geen ogenblik stil bij het naderende oordeel. En als ze er al aan denken, dan zal het hun tijd wel duren. Zo leven ze vrolijk voort in de waan van 'na ons de zondvloed'.

Ditzelfde kwalijke denken treffen we ook aan in de christenheid, zoals dat wordt voorgesteld in de gelijkenis van de goede en boze slaaf (zie Mt 24:45-51). Er is geen lied waarmee het afvallige volk van God zichzelf zo in slaap wiegt als het 'mijn heer blijft uit' (zie Mt 24:48).

We kunnen dit vergelijken met de houding van het volk die Amos beschrijft en waarover hij hun verwijt dat ze 'de boze dag ver weg' stellen (Am 6:3). Maar God stelt de dag van het einde vaak aan Israël voor en ook christenen moeten steeds weer worden herinnerd aan de komst van de Heer. Dit einde zal komen op een ogenblik dat men in feeststemming is en elke gedachte aan oordeel verbannen is. Maar "[de] dag van [de] Heer komt als een dief in [de] nacht. Wanneer zij zullen zeggen: Vrede en veiligheid, dan zal een plotseling verderf over hen komen zoals de barensnood over een zwangere en zij zullen geenszins ontkomen" (1Th 5:3).

Talrijk zijn zij die aan dit oordeel ten prooi zullen vallen (zie Ps 110:6). De lijken worden niet begraven, ze worden zelfs niet meer verbrand (zie Am 6:10), maar verachtelijk weggegooid. De dood regeert overal. De vadsige rust en het leven in genotzucht hebben plaatsgemaakt voor een smartelijke doodstrijd.

De oproep tot stilte past bij dit ongewone gebeuren, waarvoor de mens alleen maar ontzag kan hebben. Elk menselijk spreken zou totale ongevoeligheid aantonen voor het vreselijke wat er is gebeurd. Het past niet om in deze ogenblikken van de grootste ernst van het Goddelijk ingrijpen iets van de mens te horen (zie Zf 1:7; Hk 2:20). Het is de angstwekkende stilte vanwege de oordelen van God.

Nog eens: Hoor! | vers 4

Hoor dit, [u,] die de armen vertrapt, en [eropuit bent] om de zachtmoedigen van het land weg te doen, ...

De stilte wordt gebruikt om nog eens op te roepen om te luisteren naar Gods stem die gehoord móet worden (zie Am 7:16). Nu niet meer om te

luisteren naar een weg ter ontkoming, maar naar de beschuldigingen en het vonnis. De aanklager neemt nog een keer het woord en hervat de beschuldigingen, voordat de rechter het vonnis uitspreekt. Er moet geluisterd worden! Amos heeft twee keer als advocaat voor het volk gepleit bij God. Het mocht niet baten.

De grootspraak van de mens | vers 5

..., door te zeggen: Wanneer is de nieuwemaansdag voorbij, zodat wij graan kunnen verkopen? En de sabbat, zodat wij de korenschuren kunnen openen? U maakt de efa kleiner, de sikkkel groter, en u bedriegt met valse weegschalen.

Amos legt hier het denken van deze mensen bloot. We kunnen dit direct toepassen op onze tijd. Als we onszelf een beetje kennen en eerlijk onder de loep durven nemen, herkennen we onszelf erin. Het gaat over ons als we de tijd in de kerk of de samenkomst gebruiken om methoden uit te denken hoe we nog meer kunnen verdienen. De dag van de Heer kan niet vlug genoeg voorbij zijn, om maar weer te kunnen handeldrijven en met goddeloze praktijken ons bezit te kunnen vergroten. In Israël deden ze dat door te knoeien met de efa, de sikkkel en de weegschaal.

Een efa is een inhoudsmaat waarmee koren wordt gemeten. De inhoud ervan is vermoedelijk tussen de twintig en vijfenvieftig liter. Ze maken een efa waarin minder liters kunnen. De sikkkel (tien tot dertien gram) waarmee ze hun waar afwegen, is te zwaar, de klant krijgt ook op die manier minder waar voor zijn geld. Zij geven dus koren met gebruikmaking van hun eigen maat, terwijl ze doen alsof het naar de gangbare maat is. Met het afwegen doen ze ook zo. Hun gewicht is zwaarder zodat de te betalen prijs hoger is. Hun bedrog is dubbel. Ze geven minder en vragen meer. Bovendien geeft de weegschaal niet goed aan. Zo worden de mensen op drie manieren gepakt.

Deze wijze van handelen is voor God een gruwel (Dt 25:13-16; zie ook Sp 20:10). Hier worden mensen beschreven die overal mee rekenen, behalve met God en daarom voor eeuwig mis hebben gerekend. Kennen we het niet? Keurig zingen over Jezus als het hoogste Goed, terwijl het leven ervan ge-

U mag niet twee verschillende [weeg]stenen in uw zak hebben, een grote en een kleine. U mag in uw huis niet twee verschillende efa's hebben, een grote en een kleine. U moet een zuivere en rechtmatige [weeg]steen hebben, u moet een zuivere en rechtmatige efa hebben, opdat uw dagen verlengd worden in het land dat de HEERE, uw God, u geeft. Want iedereen die dat doet, iedereen die onrecht doet, is voor de HEERE, uw God, een gruwel. (Dt 25:13-16)

tuigt dat alle aardse rijkdom het hoogste goed is. Tijd in de kerk en het werk voor de Heer levert geen harde contanten op en wat niets oplevert, is verlies. Tijd is immers geld. Terwijl ze uiterlijk de sabbat houden, zijn ze innerlijk op het marktplein. Hoewel het marktplein leeg is, zijn ze in hun denken druk in de weer met hun handel. De Mammon is hun god. Wie liever koren verkoopt dan God aanbidt, is een vreemdeling bij God en een vijand van zichzelf.

De zucht naar meer | vers 6

*U koopt de geringen voor geld, en de armen voor een paar schoenen.
En [u zegt]: Wij verkopen het kaf van het koren.*

Deze aanklacht is een herhaling (zie Am 2:6). Ze willen alle bezit naar zich toetrekken. Daarbij schuwen ze niet zelfs mensen als hun bezit te nemen. Het recht van de sterkste geldt (zie Jb 22:8; Js 5:8; zie en vgl. Ne 5:2-5). Eerst worden de eigendommen genomen, daarna de vrijheid. Ze gaan er prat op dat ze afval verkopen, terwijl ze doen alsof het voedzaam graan is. Dat doen ze dan ook nog eens naast hun zwendelen met maat, prijs en gewicht.

Door het leveren van afval ontnemen ze degenen die zij in hun macht hebben gekregen ook nog hun gezondheid. Hoe gemener ze iemand hebben afgezet, des te meer beroemen ze zich op hun handigheid. Het ontbreekt hun aan fatsoen, eerlijkheid en elk besef van medemenselijkheid.

Een mens die in de ban van het geld is, zal zich ten koste van alles en iedereen willen verrijken, waarbij geen middel wordt geschuwd dit doel te bereiken. Door zulke mensen wordt de waarheid van het woord bevestigd: *“Maar wie rijk willen worden, vallen in verzoeking en in een strik en in vele onverstandige en schadelijke begeerten, die de mensen doen wegzinken in verderf en ondergang. Want de geldzucht is een wortel van alle kwaad. Door daarnaar te streven zijn sommigen van het geloof afgedwaald en hebben zich met vele smarten doorboord”* (1Tm 6:9-10).

Weer een eed van de HEERE | vers 7

De HEERE heeft gezworen bij de trots van Jakob: Nooit zal Ik al hun daden vergeten!

Opnieuw zweert de HEERE dat Hij zal oordelen. Eerder zwoer Hij bij Zijn heiligheid (*Am 4:2*) en bij Zichzelf (*Am 6:8*). Hier zweert Hij bij “*de trots* [of: heerlijkheid] *van Jakob*”, dat is uiteindelijk ook Hij Zelf. Zo heet de HEERE “*hun Eer*” (*Ps 106:20; Jr 2:11*). Maar Jakob (het volk Israël) heeft die heerlijkheid verworpen en die met voeten getreden door al de schuldige daden die door Amos naar voren zijn gebracht. God zal Zijn eer en heerlijkheid echter handhaven in het oordeel.

Hij is niet als een aardse rechter aan wie sommige gepleegde wandaden ontgaan. Verjaring kent Hij niet. Zijn heerlijkheid is alles wat van Hem zichtbaar wordt. Hij is heerlijk in het handhaven van het recht waarbij Hij iedere daad rechtvaardig zal vergelden. Geen enkele daad blijft onbestraft of onbeloond. Als Hij dat niet zou doen, zou Hij Zijn heerlijkheid loochenen.

Voor het voltrekken van het vonnis houdt God een nauwkeurige boekhouding bij. Alle daden van de mens staan met pijnlijke precisie genoteerd (*zie Op 20:11-15*). Als de boeken opengaan en de aanklacht wordt voorgelezen, zal het in niemand opkomen zich tegen de juistheid ervan te verzetten. Het oordeel dat wordt voltrokken, zal rechtvaardig zijn, zonder een schijn van vergissing.

De normale, gepaste reactie | *vers 8*

*Zou hierom het land niet sidderen,
zodat elke inwoner rouw bedrijft,
omdat het in zijn geheel stijgt als de Nijl,
stijgt en wegzinkt als de rivier van Egypte?*

De aanzegging van de oordelen waarmee God Israël zal bezoeken, zouden de aarde niet onbewogen mogen laten. Het zal ieder die ervan hoort in beroering moeten brengen. Amos stelt het als vraag. Hij beschrijft wat een passende reactie is op het spreken van God. Als er geen reactie waarneembaar is op wat God heeft gezegd, bewijst dat onverschilligheid. Het hele land valt onder Gods oordeel.

Het zal met het volk gaan, zoals met de Nijl in Egypte: dan weer treedt hij buiten zijn oevers en overstroomt alles, dan weer trekt hij zich terug in zijn bedding. De aarde zal sidderen, als het ware van haar plaats opspringen. Het zal de aarde gaan als de rivier van Egypte, die van haar

gewone bedding wordt opgestuwd en voortgejaagd buiten haar bedding, om daarna weer in haar bedding terug te zinken.

Duisternis op klaarlichte dag | vers 9

*Op die dag zal het gebeuren,
spreekt de Heere HEERE,
dat Ik de zon midden op de dag zal laten ondergaan;
op klaarlichte dag zal Ik het land duister maken.*

De uitdrukking: “Op die dag” ziet meestal op de eindtijd, waarnaar Amos hier voor de eerste keer in zijn profetie verwijst. Het is geen dag van vierentwintig uur, maar een periode waarin de grote afrekening van de HEERE zal plaatsvinden. Wat Amos hier beschrijft, is hetzelfde als waarop de Heer Jezus in Zijn eindtijdrede doelt (zie Mt 24:29-30). Het ziet op de tijd dat de Heer Jezus op de wolken zal verschijnen om de goddeloze massa van Zijn volk te oordelen, wat tegelijk de bevrijding van een getrouw overblijfsel, ‘Zijn uitverkorenen’, zal betekenen.

De toepassing op het geslacht dat de woorden van Amos hoort, is dat de heerlijkheid ervan zal eindigen op een moment dat zij dit totaal niet verwachten. Terwijl alles stralend lijkt, treedt plotseling de duisternis in. We kunnen hierbij denken aan een vliegtuig dat plotseling neerstort of in de lucht ontploft. Het zal zijn als de zon die ondergaat, terwijl het er niet de tijd voor is. Op dezelfde wijze gaat de zon voor ieder mens op de middag onder, wanneer hij plotseling door de dood wordt weggerukt uit het leven. Hetzelfde geldt voor hele volken.

Rouw in plaats van feest | vers 10

*Ik zal uw feesten in rouw veranderen,
al uw liederen in klaagzangen;
om alle heupen zal Ik een rouwgewaad aanbrengen,
elk hoofd zal kaal zijn,
omdat Ik het [land] in rouw dompel als over een enig [kind],
en wat ervan overblijft zal zijn als een bittere dag.*

Amos heeft al eerder over “uw feesten” gesproken (Am 5:21). Daar spreekt God Zijn diepe verachting erover uit. Hier wijst Amos erop wat er voor hun feesten in de plaats zal komen. Als Gods oordelen over Israël gaan, zullen alle feesten veranderen in de zwaarste rouw. De vrolijke liederen

zullen plaatsmaken voor klaagzangen. Hun feestkleren zullen verwisseld worden voor rouwgewaden. Al hun fraaie kapsels zullen ze afscheren (*zie Js 3:24*). Elke gedachte aan een feest is verdwenen. De hossende massa is veranderd in een treurende menigte.

Maar de rouwklacht die ze zullen laten horen, is er niet een van inkeer en berouw over begane zonden. Het is de rouw over het oordeel dat God voltrekt en waaraan geen ontkomen mogelijk is. Als een eniggeboren zoon sterft, is de voortzetting van de familie uitgesloten en daarmee oorzaak van de zwaarste rouw (*zie Jr 6:26*). Het einde van de rouw is niet in zicht; het blijft een bittere dag.

Een honger door de HEERE gezonden | *vers 11*

*Zie, er komen dagen,
spreekt de Heere HEERE,
dat Ik honger in het land zal zenden;
geen honger naar brood,
geen dorst naar water,
maar om de woorden van de HEERE te horen.*

In die dagen van diepe smart zullen ze ook het licht en de troost van het Woord van God missen. Ze zullen de behoefte gevoelen aan wat ze altijd hebben versmaad. Om aan die behoefte te voldoen zullen ze op zoek gaan naar profeten die hun het Woord kunnen vertellen.

Daarmee lijkt niets mis te zijn. Integendeel, het lijkt een zeer goed streven te zijn. God ziet immers graag bij Zijn volk een honger en dorst naar Zijn Woord? Hij wekt ons ertoe op ernaar te verlangen (*1Pt 2:2*). Maar God zendt Zijn volk dit verlangen als een extra oordeel. Dat maakt het volgende vers duidelijk.

Verlangt als pasgeboren kinderen naar de redelijke, onvervalste melk [van het Woord]. (1Pt 2:2).

Zoeken en niet vinden | *vers 12*

*Dan dolen zij van zee tot zee,
van noord tot oost trekken zij rond,
om het woord van de HEERE te zoeken,
maar zij zullen het niet vinden.*

Ze zullen dolen zonder enig richtinggevoel. Ze zullen rondtrekken zonder oriëntatie, omdat ze van elke leiding van de HEERE beroofd zijn. *“Van zee tot zee”* is van de Dode Zee tot de Middellandse Zee, dus van oost naar west, maar ook over de hele aarde. Ze zullen op zoek gaan naar Hem Die ze altijd hebben versmaad. Het ‘zoekt Mij en leeft’ is verstomd en klinkt dan niet meer (zie Am 5:4). Die tijd is voorbij. De honger en dorst die ze zullen voelen en die ze niet meer kunnen stillen, zal de bitterheid van de straftijd vermeerderen. Op aarde zullen zij al iets van de verschrikking van de hel meemaken.

Als de Heer nu aan iemand Zijn Woord, het licht van de openbaring, onthoudt, wil dat zeggen dat het oordeel definitief vaststaat. Er kan niets meer aan veranderd worden. Alle kansen zijn geboden, maar minachtend afgeslagen. In de Bijbel komen we zoekers tegen die niet hebben gevonden. Koning Saul was zo’n zoeker die niet vond (zie 1Sm 28:6,15). Mensen als Saul zijn de meest tragische personen die de wereld heeft gekend.

Daarom geldt voor ieder die dit leest en tot nu toe aan de Heer Jezus is voorbijgegaan: *“Zoek de HEERE, terwijl Hij Zich laat vinden; roep Hem aan terwijl Hij nabij is”* (Jh 55:6). De dag kan komen dat het te laat is en dat u zult zoeken en NIET zult vinden. Dan zult u roepen maar Hij zal u niet meer antwoorden (zie Mi 3:7; Ez 7:26; Lk 17:22; Jh 7:34).

Zo zal het ook gaan met de afvallige christenheid als de gemeente en de Heilige Geest zijn weggenomen van de aarde. God zal dan zwijgen en dan is Zijn zwijgen erger dan Zijn spreken.

De mooie en sterke jeugd bezwijkt | vers 13

*Op die dag zullen zij van dorst versmachten,
de mooie meisjes en de jonge mannen,*

...

De honger en dorst zullen algemeen zijn. De doorgaans zorgeloze jonge mensen zullen ook op zoek gaan naar de woorden van de HEERE. Maar hoeveel energie ze ook voor die zoektocht hebben, ook zij zullen zoeken zonder te vinden. Hun jeugdige aantrekkelijkheid helpt niets om het begeerde te krijgen en hun jeugdige kracht is niet toereikend om staande te kunnen blijven. Als dit het lot van de jeugd is, dan bezegelt dit het lot van het hele volk.

Verkeerd gezocht | vers 14

....
zij die zweren bij de schuld van Samaria,
en zeggen: [Zo waar] uw god van Dan leeft,
en de [pelgrims]tocht naar Berseba leeft!
Zij zullen vallen en niet meer opstaan.

De jeugd bezwijkt en komt om, omdat ze hun steun op de verkeerde plaatsen zoeken. Hun honger naar de woorden van de HEERE proberen ze te stillen door te rade te gaan bij de afgoden. "Zweren bij de schuld van Samaria" wil zeggen zweren bij het gouden kalf van Bethel, ook wel het kalf van Samaria genoemd (zie Hs 8:6; 10:5). De "god van Dan" is het gouden kalf te Dan. Ze zweren ook bij "de [pelgrims]tocht naar Berseba", zoals de Arabieren zweren bij de bedevaart naar Mekka.

Zo zijn vandaag talloze mensen op zoek naar een god. Dat mag Maria zijn of een goeroe. Maar het is niet de God van de Bijbel, de God Die alleen door Zijn Zoon Jezus Christus gevonden en gekend kan worden.

De honger naar de woorden van de HEERE die Hij Zelf in hun hart heeft gelegd, openbaart hun hang naar de afgoden die ze hebben gediend. Ze zullen delen in het lot van de afgoden, want ze vallen en staan niet weer op. Daarmee is hun definitieve einde bepaald.

Amos 9

In dit hoofdstuk zien we een koninkrijk dat verdwijnt en een koninkrijk dat komt.

Het vijfde visioen | vers 1

Ik zag de Heere staan bij het altaar, en Hij zei:

*Sla tegen het kapiteel,
zodat de drempels beven,
en breek ze stuk op het hoofd van hen allen.
En wie van hen overblijft, dood Ik met het zwaard.
Niemand van hen die vluchten, zal ontoluchten,
en niemand van hen die ontkomen, zal gered worden.*

Dit vijfde en laatste visioen is veruit het verschrikkelijkste. De Heere staat bij het altaar. Dat moet het altaar te Jeruzalem zijn. Dit altaar betekent verzoening voor wie gelooft. Voor wie ongehoorzaam is, gaat van het altaar oordeel uit. Wat de grondslag voor de verzoening is, wordt nu de plaats van waaruit het oordeel komt. Het toont het niets sparende oordeel.

Hier gebeurt wat al is aangekondigd (*Am 5:17; 7:8; 8:2*). Er is hier alleen sprake van “de Heere” (*Adonai*), de Gebieder, en niet van de HEERE, Zijn Naam die de betrekking met Zijn volk aangeeft. God komt hier niet in oordeel naar enig ander volk, dan alleen naar Zijn eigen volk. God spreekt én Zijn hand slaat.

Met “het kapiteel” wordt waarschijnlijk de pilaar van de tempel bedoeld, waarop het gebouw rust. De vraag is of dit de tempel van Jeruzalem is of die van Bethel. Het meest voor de hand liggend is dat het gaat om die te Bethel, omdat Amos daar predikt. Daarbij gaat het dan niet alleen om de letterlijke tempel, maar om het hele godsdienstig bestel van het tienstammenrijk. Ook is het niet onmogelijk dat de woorden van Amos hier ook van toepassing zijn op de godsdienst van het tweestammenrijk. Amos betreft immers vaker Juda erbij en ook verderop in dit hoofdstuk heeft hij het over het herstel van het hele rijk.

Duidelijk wordt hier dat God de hele godsdienst van de mens neerslaat, wat gezien wordt in het slaan van het kapiteel, waarmee dus niet alleen

maar het verwoesten van het tempelgebouw is bedoeld. Het directe gevolg van het slaan is dat het hele tempelgebouw instort, waardoor alle zich daar bevindende tempelgangers worden gedood. Het bij de tempel verzamelde volk zal onder de ineens stortende tempel worden begraven. Ook hier wordt het hele volk vertegenwoordigd door deze mensen die er direct bij betrokken zijn.

God achterhaalt in het dodenrijk en in de hemel | vers 2

*Al drongen zij door tot in de hel,
Mijn hand zou hen vandaar weghalen;
en al stegen zij naar de hemel op,
Ik zou hen vandaar doen neerdalen.*

Nergens is een schuilplaats om te ontkomen aan de Goddelijke toorn (zie ook Jr 51:53; Ob :4). Het doet denken aan *Psalm 139*, maar daar gaat het over het geluk dat een mens vindt in de wetenschap dat God hem overal ziet. Het gaat daar om een doorgronden ten goede, wat een gelovige graag wil. Hier gaat het om de angst om voor God te moeten verschijnen.

De schuilplaatsen die Amos noemt – “*het dodenrijk*” [‘hel’ is geen juiste vertaling] en “*de hemel*” –, liggen volkomen buiten het bereik van de mens. Hij kan er onmogelijk op eigen kracht komen en ook niet met behulp van iemand anders. Dat de profeet deze uiterste ruimten van het heelal – die tegenover elkaar staan en buiten de zichtbare schepping liggen – toch noemt, doet hij bij wijze van spreken. Als hij daar al zou kunnen komen, dan zou God hem ook daar weten te vinden. Vluchten en onvindbaar worden is totaal onmogelijk.

God achterhaalt op Karmels top en op de zeebodem | vers 3

*Al verscholen zij zich op de top van de Karmel,
Ik zou hen opsporen om hen daar weg te halen;
en al verborgen zij zich van voor Mijn ogen op de zeebodem,
daar zou Ik een slang opdracht geven hen te bijten.*

De mens zou zelf de onmogelijkheid kunnen inzien een schuilplaats als in het vorige vers genoemd te kunnen bereiken. Dan gaat hij op zoek naar schuilplaatsen die binnen de zichtbare schepping liggen en bereikbaar zijn voor de mens. De Karmel met zijn vele holen en sterk begroei-

de en kronkelige paden is eeuwenlang een toevluchtsoord geweest voor vervolgd.

Maar of iemand zich nu bevindt in het diepste hol op de hoogte van de Karmel, of in het diepste hol in de zeebodem, het maakt allemaal niet uit. Nergens is een mens onvindbaar voor God en Zijn oordeel. Nergens is een plek waar hij zich kan verstoppen of God haalt hem daar weg. Nergens is een plaats waar hij zich kan verbergen of Gods oordeel weet hem daar te treffen.

Gods oog ten kwade op hen gericht | vers 4

*Al gingen zij voor hun vijanden uit in gevangenschap,
daar zou Ik het zwaard opdracht geven hen te doden.
Ik zal Mijn ogen op hen richten
ten kwade en niet ten goede.*

Hoe droevig de positie van gevangenschap ook is, het leven is nog aanwezig. Als je door de ene vijand bent gevangengenomen, ben je daardoor beschermd tegen een andere vijand. Zoals iemand die in de gevangenis zat, zei dat hij zich daar veilig voelde, beschermd tegen zijn criminele 'vrienden' die hem uit de weg wilden ruimen.

Maar in het geval van Israël biedt ook gevangenschap geen uitkomst als het om het oordeel van God gaat. Het oordeel van gevangenschap is niet zwaar genoeg. Ook de hoop op terugkeer zal Hij hun ontnemen. Daarom zendt Hij "het zwaard" van Zijn oordeel achter hen aan om hen om te brengen op de plaats waarheen ze in gevangenschap zijn weggevoerd (Jr 9:16).

Ik zal hen verspreiden onder de heidenvolken, die zij en hun vaders niet gekend hebben. Ik zal het zwaard achter hen aan zenden, tot Ik aan hen een einde zal gemaakt hebben. (Jr 9:16)

'Het oog op iemand richten of slaan' is meestal een uitdrukking van welwillendheid (zie Gn 44:21; Jr 39:12). Maar hier richt God Zijn alziend oog ten kwade op Zijn volk. Al hun boze daden zijn voor Zijn aangezicht (zie Hs 7:2). Niets ontsnapt aan Zijn blik. Hij betreft alles in Zijn alwetende beoordeling. Daarom handelt Hij ook volkomen rechtvaardig. Ieder zal moeten erkennen dat Hij terecht handelt als Hij Zijn volk ten kwade behandelt. Ze hebben het er zelf naar gemaakt.

God in Zijn almacht | verzen 5-6

- 5 *De Heere, de HEERE van de legermachten,
Die het land aanraakt, zodat het wegsmelt
en al zijn inwoners rouw bedrijven,
omdat het in zijn geheel stijgen zal als de Nijl,
en wegzinken als de rivier van Egypte;*
- 6 *Hij, Die Zijn opperzalen in de hemel bouwde
en Zijn gewelf op de aarde grondvestte,
Hij, Die het water van de zee riep
en uitgoot over het aardopperolak:
HEERE is Zijn Naam.*

Evenals eerder (Am 4:13; 5:8) hebben we hier een beschrijving van de almacht van God. In aansluiting op het vorige vers wil het zeggen dat Hij, Die Zijn oog op hen richt, deze almachtige God is. De macht van de HEERE wordt beschreven om te laten zien dat Hij in staat is uit te voeren wat Hij heeft gezegd. Hij is de alles besturende en alles aan Zich onderwerpende “*Heere, de HEERE van de legermachten*”. Hij heeft het niet alleen te zeggen in en over Israël, maar alle machten op de hele aarde en in de hemel vallen onder Zijn gezag.

Misschien zinspeelt Amos in zijn beschrijving van Gods almacht in het oordeel op de zondvloed. Die gedachte ligt in elk geval voor de hand als we lezen dat Hij “*het water van de zee riep en uitgoot over het aardopperolak*”. “*Zijn opperzalen*” zijn “*Zijn hemelzalen*” (Ps 104:13), vanwaar de wateren komen die over de aarde worden uitgegoten (zie ook Ps 104:3; Gn 7:11). Over “*de Nijl*” en “*de rivier van Egypte*” heeft Amos ook al eerder gesproken (zie Am 8:8).

Gods volk is niet beter dan de heidenen | vers 7

*Bent U niet als de Cusjieten
voor Mij, Israëlieten?
spreekt de HEERE.
Heb Ik Israël niet weggeleid
uit het land Egypte,
de Filistijnen uit Kaftor
en de Syriërs uit Kir?*

De oordelen komen over Israël omdat zij niet beter zijn dan de volken. Ze staan in de praktijk niet dichterbij de HEERE dan de heidenen. God neemt de vleeselijke zekerheid weg waarop zij steunen, namelijk dat ze erop vertrouwen dat zij dan toch maar het uitverkoren volk zijn. Dat heeft God immers bewezen toen Hij hen uit Egypte verlostte? Deze uitverkiezing staat er garant voor dat God hen als Zijn volk niet zal verwerpen of door de heidenen zal laten vernietigen.

Maar voor hen geldt wat *Romeinen 2:25* zegt: *“Want besnijdenis is wel nuttig als u [de] wet doet, maar als u een overtreder van [de] wet bent, is uw besnijdenis tot onbesnedenheid geworden.”* Wie de wet houdt, is een werkelijk lid van Gods volk en kan op Gods bescherming rekenen. De afvalligen zullen omkomen, zij zijn aan de heidenen gelijk geworden. Zich erop te beroemen dat ze Abrahams nageslacht zijn, is misplaatst als ze niet ook de werken van Abraham doen (*zie Jh 8:33,37,39-40*). Hun gedrag is gelijk aan dat van de volken, daarom zullen ze als de volken worden behandeld.

De gelijkstelling met de door Amos genoemde volken is niet in absolute zin bedoeld (*zie Am 3:2*). Maar praktisch is het afvallige Israël zich gaan begeven op het niveau van deze volken, die ook niet met God in verbinding staan. Ook is het waar dat God Zich naast Israël ook bemoeit met de andere volken van de aarde en ook aan hen een woonplaats geeft.

Al met al is er geen grond voor Israël zich te verheffen, alsof de bemoeienissen van God beperkt Zijn tot Israël en daarmee Israël voor Hem onmisbaar zou zijn. Het gaat dus niet om het ontkennen van Israëls bijzondere voorrecht, maar om het bestrijden van de vleeselijke opvatting die Israël daarvan heeft.

De Cusjieten worden genoemd vanwege hun zwarte huid (*zie Jr 13:23*) als een beeld van de geestelijke zwartheid van Israël. Jeremia beschrijft het zo: *“Hoe is het goud donker geworden, het goede, fijne goud veranderd”* (*Kl 4:1*). Hoewel ze kinderen van Israël zijn, hebben ze voor God niet meer waarde dan kinderen van Cusj.

Ook christenen kunnen zich gedragen op een manier, dat ze voor God in de praktijk niet anders zijn dan zonen van de duisternis. Dan verwerpt Hij hen en hun dienst, net zoals Hij hier doet met Israël. Voor het ontaarde Israël heeft de uittocht uit Egypte geen hogere betekenis

dan die van de beide genoemde heidenvolken uit hun vroegere woongebied naar het gebied waar ze nu wonen.

Het lijkt erop dat de Filistijnen en de Syriërs niet willekeurig als voorbeeld worden genoemd. De Filistijnen zijn onbesneden en worden daarom door Israël veracht. Maar Israël gedraagt zich alsof ze onbesneden zijn en daarom stelt God hen met de Filistijnen op één lijn. De Syriërs worden genoemd omdat die in ballingschap zullen worden teruggevoerd naar Kir, de plaats van hun oorsprong (*Am 1:5*). Wat met de Syriër zal gebeuren, geldt als voorbeeld van wat met Israël zal gebeuren, het oordeel dat hen zal treffen (*zie Hs 11:5*).

Oordeel en een overblijfsel | vers 8

*Zie, de ogen van de Heere HEERE
zijn [gericht] op dit zondige koninkrijk.
Ik zal het wegvagen
van de aardbodem.
Evenwel zal Ik het huis van Jakob niet geheel wegvagen,
spreekt de HEERE.*

Opnieuw is hier sprake van “de ogen” van de HEERE (*zie verzen 3-4*). Zijn ogen zijn gericht ‘op’ in de zin van ‘tegen’ het zondige koninkrijk (*zie en vgl. Lv 20:5; Ps 34:16-17*). Voor het “zondige koninkrijk” is geen voortbestaan mogelijk en het zal ook niet weer opstaan. Nooit kan God in verbinding blijven met de zonde. Als Zijn koninkrijk, waarvan Hij het bestuur aan Zijn volk heeft toevertrouwd, door wanbestuur een koninkrijk wordt waar de zonde regeert, dan wordt God er de Tegenstander van.

Hij wilde dat op ‘Zijn troon’ (*zie 2Kr 9:8*), ‘de troon van het koningschap van de HEERE’ (*zie 1Kr 28:5*), iemand zou zitten die Hem vertegenwoordigde. Maar Zijn troon is steeds meer in handen geraakt van mensen die alleen eigen belangen najaagden en niet de belangen van God.

Waar de mens regeert zonder het bewustzijn dat hij God vertegenwoordigt, daar komt de zonde aan de macht en wordt het hele koninkrijk van de zonde doortrokken. In dit koninkrijk ziet God niets anders meer dan zonde. Daarom moet Hij het van de aardbodem verdelgen. Hoe anders zal het koninkrijk zijn waarover de Heer Jezus Koning zal zijn. Hoe anders dat zal zijn, zullen we in het duizendjarig vreedrijk zien.

Toch voert God te midden van deze aankondiging van het oordeel een element van hoop in. Er zal een overblijfsel zijn, waaruit Hij een nieuw rijk en heilig volk zal vormen. Dit element heeft tot nu toe in de prediking van Amos ontbroken; het was alleen maar oordeel wat de klok sloeg.

De zeef | *vers 9*

*Want, zie, Ik geef opdracht,
en Ik zal het huis van Israël onder alle volken schudden,
zoals met een zeef geschud wordt;
geen steentje zal op de grond vallen.*

Wat in de zeef achterblijft, is een overblijfsel dat gespaard blijft. De volken zijn als een zeef te midden waarvan de Joden geschud, geschokt en geteisterd zullen worden. Ze zullen van de ene naar de andere plaats worden verworpen. Maar het echte Israël zal juist door dit 'zeven' bewaard blijven.

Het normale gebruik van een zeef is dat het slechte eruit verdwijnt en het goede overblijft in de zeef. Alle kaf, stof en onreinheid zullen door de zeef heen op de aarde vallen om vertreden en verdelgd te worden. Maar geen enkele goede korrel zal verloren raken. Niets zal verloren gaan van wat bestemd is om te blijven.

De zondaren van Gods volk | *vers 10*

*Door het zwaard zullen sterven
alle zondaars van Mijn volk,
die zeggen: Het kwaad zal niet naderen
en ons niet tegemoet treden.*

De zelfverzekerde zondaren die vertrouwen op het loutere feit dat zij tot Gods volk behoren en daardoor menen dat het oordeel hen niet kan treffen, zullen door het zwaard omkomen. Zo is er ook vandaag een lichtzinnig vertrouwen op uiterlijke inzetten als doop en avondmaal. Alsof doop en avondmaal enige betekenis in zichzelf hebben voor God. Het gaat God om de gezindheid van het hart van hen die aan deze inzetten deel hebben.

De zondaren van Gods volk mogen zichzelf proberen te vleien met de gedachte dat zij wel zullen ontkomen, maar de profeet heeft in de *verzen*

1-4 van dit hoofdstuk alle mogelijkheden om te ontkomen afgesneden. De uitzondering die we zojuist in de *verzen 8b-9* hebben gezien, geldt alleen de vromen die zich buigen onder het oordeel van God.

Als de zondaren zeggen dat het kwaad (het oordeel) niet mag komen, dan ziet het overblijfsel met de komst van het oordeel hun uitredding door God uit hun benauwdheden verschijnen. De vromen hadden veel te lijden van de zondaren, hun in zonde levende volksgenoten. Maar God zal Zich om hen bekommeren door hen in Zijn Goddelijke genade te redden en te bewaren.

Herbouw van de vervallen hut | *vers 11*

*Op die dag zal Ik oprichten
de vervallen hut van David.
Zijn scheuren zal Ik dichtmaken,
en wat aan hem is afgebroken, zal Ik oprichten,
Ik zal hem opbouwen als [in] de dagen van oude tijden af;*

...

Ook hier wijst de uitdrukking “*op die dag*” vooruit naar de toekomst (*zie Am 8:9*). Het duidt de tijd aan dat de Heer Jezus openlijk ten gunste van het gelovig overblijfsel in het goddeloze Israël zal verschijnen om hen van hun vijanden te bevrijden. Dit overblijfsel zal arm en ellendig zijn. Maar zij zijn het die in verbinding staan met het huis van David.

Van het eens zo roemrijke huis van David, dat onder Salomo het toppunt van zijn heerlijkheid kende, is niet veel meer over dan een “*hut*”, wat een beeld oproept van zwakheid en ontluistering. Dit beeld wordt nog versterkt door het woord “*vervallen*”. In samenhang met de “*[afgehouden] tronk van Isai*” in *Jesaja 11:1*, waar we eenzelfde gedachte vinden, ziet de “*hut*” van Amos op het *koninkrijk* van David, terwijl de *afgehouden tronk* van *Jesaja* op het *geslacht* van David ziet.

Hoezeer het huis van David in verval is geraakt, maakt ook het geslachtsregister van de Heer Jezus in *Mattheüs 1* duidelijk, evenals de omstandigheden waaronder de Rechthebbende op de troon (*zie Lk 1:32-33*) werd geboren. Amos spreekt hier over de Messiaanse heilsbelofte en die is er voor de twaalf stammen, waarover David koning was. Het is opmerkelijk dat ook in een Joods geschrift (‘Sanhedrin 96b’) met het

oog op dit vers van de Messias gezegd wordt: ‘De Maschiach is immers de hersteller van de vervallen hut.’

Het herstel voor het huis van David waarover Amos het heeft, komt overeen met wat Paulus in een toespraak noemt: “*De betrouwbare weldadigheden van David*” (Hd 13:34). Deze weldadigheden kunnen in vervulling gaan, omdat de Heer Jezus uit de doden is opgestaan. Zijn opstanding is er de garantie voor dat alle aan David beloofde weldaden in vervulling zullen gaan. Hij is de Zoon van David in Wie en aan Wie God al Zijn beloften zal vervullen. Die vervulling vindt plaats in de herbouw in glorie en luister van wat hier nog “*de vervallen hut van David*” wordt genoemd.

Het oprichten van die vervallen hut van David ziet op het herstel van het hele rijk, waarbij ook de grote scheur tussen de twee en de tien stammen gedicht zal worden (zie Ez 37:22). Ook de vele andere scheuren, ontstaan door zowel interne verdeeldheid als door aanvallen van buiten, zullen gedicht worden. Dan gaat de belofte aan David in vervulling (zie 2Sm 7:11-12,16; 1Kr 17:10-14).

De rest van Edom en de volken | vers 12

...
 zodat zij de rest van Edom in bezit zullen nemen, en alle
 heidenvolken
 waarover Mijn Naam is uitgeroepen,
 spreekt de HEERE, Die dit doet.

Het lijkt alsof er van Edom toch iets overblijft, maar het zal van geen enkele betekenis zijn en geheel aan Israël toebehoren. Wat van Edom overblijft, is zijn gebied en dat zal Israël erfelijk bezitten, omdat God het voor Zijn volk heeft gereserveerd. Hoe dat zal gebeuren, daarover licht Obadja, de volgende profeet, ons in. In zijn profetie wordt uitvoerig het lot van Edom beschreven (zie ook Nm 24:18).

Amos gebruikt Edom als voorbeeld van het herstel van Gods gezag. God oefent Zijn gezag uit door middel van Zijn volk over alle volken die eens aan Israël onderworpen waren, maar die zich door het verval van het huis van David aan het gezag daarvan hadden onttrokken.

Het uitroepen van de naam over iets of iemand geeft het eigendomsrecht aan (zie 2Sm 12:28; Js 4:1; Jr 7:14; Dt 28:10). Het hele herstel van Israël in

het land van zegen en het herstel van zijn gezag over de volken is uitsluitend het gevolg van het handelen van de HEERE. Hoewel Hij Zijn volk gebruikt, is Hij het Die Zijn volk in die positie zet en het kracht geeft om vroegere vijanden te onderwerpen. Hij is “de HEERE, Die dit doet”.

Dit vers en het vorige worden door de apostel Jakobus in *Handelingen 15:16-18* aangehaald. In dat hoofdstuk wordt het vraagstuk besproken of gelovigen uit de volken kunnen worden opgenomen in de gemeente zonder Jood te worden, dat wil zeggen zonder zich te laten besnijden. In de heftige woordenstrijd die daarover ontbrandt, spreekt Jakobus gezonde woorden. Hij laat zien dat al in het Oude Testament is gezegd dat de heidenen gezegend zullen worden zonder tot het Jodendom toe te treden.

Om te bevestigen dat zijn verklaring in overeenstemming is met de profeten, haalt hij *Amos 9:11-12* aan. Hij spreekt helemaal niet over de vervulling van de profetie. Hij zegt alleen dat de profeten overeenstemmen met wat Petrus al eerder tijdens de discussie over dit vraagstuk heeft gezegd. Amos maakt duidelijk dat mensen uit de volken de Naam van de HEERE zullen dragen, los van het Jodendom.

Wat Jakobus met zijn aanhaling niet zegt, is dat met het ontstaan van het christendom de vervallen hut van David is opgericht. Zoals eerder is aangetoond, ziet het oprichten van de vervallen hut op de tijd dat de Heer Jezus op aarde zal regeren op de troon van Zijn vader David. Maar zoals het in die toekomstige tijd zal zijn – dat er dan zegen zal zijn voor de heidenen als apart gezelschap –, zo past Jakobus de aanhaling uit *Amos* toe op de huidige tijd. Ook in deze tijd gebeurt namelijk wat God zal doen in de toekomst en dat is de heidenen zegenen. God zegent hen, niet door de heidenen tot het Jodendom te laten toetreden, maar door Jood en heiden tot één lichaam, de gemeente, te vormen.

Een belangrijk verschil is nog dat de gelovige volken in deze tijd worden gezegend door Christus in de hemel. Dat geldt ook voor de gelovige Joden. Maar straks zullen de volken worden gezegend via het herstelde Joodse volk, de opnieuw opgerichte, eens vervallen, hut.

Jakobus spreekt niet over de gezegende positie van de gemeente. De waarheid van de gemeente waarin Jood en heiden samen iets totaal nieuws vormen, zal door Paulus worden onderwezen en uitgelegd,

vooral in de *brief aan de Efeziërs*. Jakobus haalt de woorden van Amos alleen aan, omdat deze overeenstemmen met wat er op dat moment gebeurt en niet om daarmee te zeggen dat de profetie van Amos nu vervuld wordt.

De overeenstemming tussen wat Amos zegt en het probleem in *Handelingen 15* is dus dat er zegen is voor de heidenen als zodanig. Het verschil is dat Amos profetisch spreekt over een tijd waarin er zegen is voor de heidenen, wanneer ze zich onderwerpen aan Israël en niet over de huidige tijd. In *Handelingen 15* gaat het over de tijd van de gemeente waarin wij nu nog steeds leven en gaat het erover dat zegen voor de heidenen komt door bekering tot God en niet door Jood te worden. Amos spreekt over de tijd van het vrederijk waarin de hele aarde zal worden gezegend door middel van Israël.

Overvloedige zegen | vers 13

*Zie, er komen dagen,
spreekt de HEERE,
dat de ploeger de maaier zal ontmoeten
en de druiventreder de zaaier,
en dat de bergen zullen druipen van jonge wijn
en al de heuvels doordrenkt zullen worden.*

In de beide voorgaande verzen heeft de profeet gesproken over het herstel en de uitbreiding van het uiterlijke koninkrijk. Nu gaat hij spreken over de innerlijke heerlijkheid met de rijkste zegeningen voor het land (*vers 13*) en voor de bewoners ervan, het volk Israël (*vers 14*). Het geheel zal tot in eeuwigheid blijven bestaan (*vers 15*).

Vers 13 sluit aan op *Joël 3:18*, waar ook al zo'n overvloed aan zegen wordt beschreven. Maar het is hier bijna nog rijker dan daar. De een is nog nauwelijks gereed met ploegen, dat is het klaarmaken van de grond om erin te kunnen zaaien, of de ander komt al om het rijpe graan te maaien. Zo snel zal het koren groeien en rijpen. Zo groot ook zal de vruchtbaarheid van het land zijn onder de Messiaanse heerschappij.

Hier vinden we de situatie die wordt beloofd in geval het volk gehoorzaam zal zijn aan de HEERE (*Lv 26:5*). Deze overvloed aan aardse zegen is te danken aan het werk

Dan zal de dorstijd bij u tot de wijnoogst duren, en de wijnoogst zal tot de zaaitijd duren. U zult uw brood tot verzadiging toe eten en onbezorgd in uw land wonen. (Lv 26:5)

van Christus aan het kruis. Als het kleinste insect of het geringste kruid buiten dit werk van de verzoening was gelaten, zou de vijand toch de overwinning over God en Christus hebben gehaald, en dat kan nooit.

Het volk geniet de zegen | vers 14

*Ik zal een omkeer brengen in de gevangenschap van Mijn volk
Israël.*

*Zij zullen de verwoeste steden herbouwen en bewonen,
zij zullen wijngaarden planten en de wijn ervan drinken,
zij zullen tuinen aanleggen en de vrucht ervan eten.*

Maar wat is alle overvloed waard als er geen volk is om die te genieten? God heeft een voorraad van zegen juist voor Zijn volk. Een land zonder volk is dood. Een volk bepaalt het land. Gods volk woont in Gods land. Als God een keer in het lot van Zijn volk heeft gebracht, wil dat zeggen dat Zijn volk zich niet meer in den vreemde bevindt, daar waar God het naar toe heeft laten voeren vanwege hun ontrouw, maar dat Hij een omkeer in hun gevangenschap heeft gebracht.

Hij heeft hen teruggebracht naar hun eigen land, het land dat Hij aan Abraham, Izak en Jakob en hun nageslacht heeft beloofd. Door hun eigen zonden zijn ze eruit verdreven. Door Gods genade en het werk van Jezus Christus, hun Messias, worden ze erin teruggebracht.

Met Hem aan het hoofd (*zie Hs 1:11*) zullen ze hun steden herbouwen en daarin gerust wonen, zonder iemand die hen opschrikt. Met Hem aan het hoofd zullen ze wijngaarden planten en ongestoorde blijdschap genieten, waarvan de wijn een beeld is. Met Hem aan het hoofd zullen ze tot verzadiging eten van alle vruchten die hun boomgaarden zullen opleveren, zonder vrees dat anderen die vrucht zullen eten (*zie Dt 28:33*).

Het volk zal in ongestoorde rust de resultaten van hun arbeid mogen genieten, zonder angst voor een strafgericht (*vgl. Am 5:11*). Er zal een overvloed aan monden zijn om de overvloed aan opbrengst te nuttigen.

Zegen tot in eeuwigheid | vers 15

*Ik zal hen in hun land planten,
en zij zullen nooit meer weggerukt worden uit hun land,
dat Ik aan hen gegeven heb, zegt de HEERE, uw God.*

De zegen die ze dan zullen genieten, zal duren tot in eeuwigheid. Het is niet mogelijk de vervulling hiervan te zien in de tijd na de ballingschap toen een overblijfsel terugkeerde uit Babel. Het is ook niet mogelijk deze dingen in de loop van de geschiedenis van de christelijke kerk in vervulling te zien gaan met als eindvervulling de volheid van de volken.

Israël is in de loop van de eeuwen vele keren uit zijn land verjaagd. Maar onder de regering van de Messias is die tijd voorgoed voorbij. God Zelf zal Zijn volk in Zijn land planten. En als Hij plant en verzorgt, wie zal dan uitrukken?

Amos is zijn profetie begonnen met treurende herders en een verdorpe Karmel. Hij besluit zijn profetie met een tafereel vol vreugde en vruchtbaarheid. De heerlijkheid van die tijd zal zo groot zijn, dat alle leed verdwenen en vergeten zal zijn. Dan gaat het woord van Jesaja in vervulling: *“Want zie, Ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Aan de vorige dingen zal niet [meer] gedacht worden, ze zullen niet [meer] opkomen in het hart”* (Js 65:17).

Obadja

Toegelicht & toegepast

Het boek Obadja

“Want het oordeel zal onbarmhartig zijn over hem die geen barmhartigheid gedaan heeft” (Jk 2:13a). Dit vers kan goed als opschrift boven het boek *Obadja* geplaatst worden. Het geeft krachtig weer wat de inhoud van het boek is. Misschien dat we ons afvragen of het verontwaardigde profetische geluid van *Obadja* wel spoort met de nieuwtestamentische boodschap van vergeving. Maar evengoed kunnen we ons afvragen of wij niet zelf gevangenzitten in wat iemand eens noemde ‘een soort versuikerd christendom’.

Kennen wij dat nog wel, de verontwaardiging om dingen die eenvoudigweg niet kunnen, dingen waarover God toornst? *Obadja* is ondersteboven van de arrogantie en het leedvermaak van Edom ten aanzien van Israël, nota bene een broedervolk. Maar Edom is een broedervolk in een andere zin dan Moab en Ammon. Die zijn afkomstig van Lot, de zoon van een broer van Abraham. Het is ook een ander broedervolk dan de Ismaëlieten want die komen wel van Abraham, maar niet van Sara. Bij Edom gaat het om een zoon van Izak, de beloofde zoon van het welbehagen van de HEERE. Dichter bij Israël kan niet. Dan blijkt: hoe nauwer de band, hoe dieper de kloof. Naarmate we in onze overdenking van dit boek vorderen, zal de juistheid van de opstelling van *Obadja* tegen Edom steeds duidelijker worden.

Wie is Obadja, waar profeteerde hij en waarover?

Obadja betekent ‘dienaar van de HEERE’. In het Oude Testament luisteren meer dan tien verschillende personen naar die naam (zie o.a. *1Kn 18:3-16; 1Kr 12:9; 2Kr 17:17*). Onder hen bevindt zich de profeet van wie we een boek (in dit geval beter: een boodschap) in de Bijbel hebben. Hij is met geen enkele andere *Obadja* te identificeren. De enige keer dat we zijn naam tegenkomen, is in dit bijbelboek. Om meer van hem te weten te komen zullen we bij de inhoud van zijn boodschap te rade moeten gaan.

Als we die boodschap lezen, blijkt de plaats van handeling de stad Jeruzalem te zijn en de naaste omgeving daarvan, het bergland van Juda. Sion, de heilige berg van God (*verzen 16,17,21*), vormt daarvan het centrum. Toch heeft de profetie van *Obadja* niet Jeruzalem of Juda als

onderwerp, maar Edom. Edom krijgt te horen dat het gestraft zal worden om wat het de kinderen van Juda heeft aangedaan, toen Jeruzalem was ingenomen.

Wanneer profeteerde Obadja?

Obadja is een van de oudste, zo niet de eerste van de kleine profeten. Aangenomen wordt dat hij tijdens de regering van Joram (848-841 v. Chr.) profeteerde. Voor die aanname pleiten enkele geschiedkundige bijbelse gegevens. In de tijd van Joram vielen de Filistijnen en de Arabieren Juda binnen en plunderden Jeruzalem (zie 2Kr 21:16-17; Jl 3:3-5; Am 1:6). Onder Joram maakten de Edomieten zich los van de overheersing door Juda (zie 2Kn 8:20-22). Nog een aanwijzing is te vinden in de vergelijking met wat Jeremia in zijn profetie over Edom zegt (zie Jr 49:7-22). Dat komt sterk overeen met wat Obadja zegt.

Hoewel de kleine profeten niet strikt chronologisch gerangschikt zijn, geeft ook de plaats die hij inneemt een aanwijzing dat hij tot de oudere profeten behoort. De kleine profeten zijn in hoofdgroepen toch wel zo te verdelen dat de profeten die vóór de wegvoering hebben geprofeteerd eerst staan, terwijl de drie profeten die de rij van twaalf sluiten, hebben geprofeteerd na de terugkeer uit ballingschap.

Edom = Ezau

Om de profetie beter te begrijpen is het nuttig om eens te kijken naar de oorsprong van Edom. Ezau kreeg de naam Edom in verbinding met het verkopen van zijn eerstgeboorterecht (zie Gn 25:30). Toen werd hij in zijn ware aard openbaar. Met zijn daad toonde hij zijn verachting van de gave van God. Hij gaf de voorkeur aan de ogenblikkelijke bevrediging van een lichamelijke behoefte. Hij werd verworpen, omdat hij de gave van God verwierp (Hb 12:16-17).

...; dat niet iemand een hoereerder is of een ongoddelijke zoals Ezau, die voor één gerecht zijn eerstgeboorterecht verkocht, want u weet dat hij ook daarna, toen hij de zegen wilde erven, verworpen werd, want hij vond geen plaats voor berouw, hoewel hij die met tranen zocht. (Hb 12:16-17)

Ezau persoonlijk is nooit vervloekt. Hij heeft zelfs ook een zegen van Izak ontvangen (zie Hb 11:20), hoewel daarin de Naam van God niet voorkomt (zie Gn 28:39-40). Als hij zijn jongere broer Jakob had gediend,

zoals God bij zijn geboorte had bepaald (zie Gn 25:23b), dan was er voor hem ook zegen geweest.

Pas na een lange geschiedenis van openbaring van haat en vijandschap tegen zijn broeder heeft God gezegd dat Hij hem heeft gehaat (zie MI 1:3). Die haat van God betreft dan ook niet Ezau persoonlijk, maar Ezau in zijn nageslacht. Drie keer staat in de lijst met nakomelingen van Ezau dat Ezau Edom is (zie Gn 36:1,19,43). Edom is de naam van het nageslacht van Ezau als volk.

Edoms haat tegen Israël

De eerste vijandschap van Edom openbaart zich in *Numeri 20*. De Israëlieten zijn onderweg naar het beloofde land en moeten daarvoor door het land van Edom. Het verzoek daartoe wordt door Edom met veel vertoon van macht geweigerd (zie Nm 20:14-21). Ondanks alle voorkomendheid van Mozes en het volk, blijft Edom zijn vijandschap tonen. Ze luisteren naar niets anders dan naar de boosaardige en trotse influistering van hun eigen hart. Deze grondhouding van vijandschap hebben ze altijd gekoesterd.

Later onderwerpt David hen door Joab (zie 2Sm 8). Onder Joram worden ze afvallig (zie 2Kn 8:20-22). Naarmate Juda en Israël steeds meer in verval raken, gaat Edom zich steeds arroganter gedragen en verheugt hij zich over het kwaad dat Gods volk treft (Ps 137:7). In *Psalms 83* zien we hoe Edom deel uitmaakt van het laatste bondgenootschap tegen Jeruzalem met de bedoeling de naam van Israël van de aarde weg te vagen. *Ezechiël 35* spreekt ook over deze altijddurende haat van Edom en laat zien dat deze al van het begin af openbaar is.

*HEERE, denk aan de Edomieten,
aan de dag dat Jeruzalem [viel],
toen zij zeiden: Haal neer, haal neer [die stad],
tot op haar fundament! (Ps 137:7)*

Enkele nakomelingen van Ezau

De haat van Edom tegen Gods volk wordt in zijn nakomelingen wel heel scherp getekend. Amalek bijvoorbeeld is een kleinzoon van Ezau (zie Gn 36:12). De nakomelingen van Amalek zijn de eersten die Israël na de uittocht uit Egypte aanvallen (zie Ex 17:8). De HEERE zegt van hen dat Hij “de herinnering aan Amalek onder de hemel geheel zal uitwissen” (Ex 17:14). Hij zal dat doen door middel van Zijn eigen volk (zie Dt 25:17-19).

Er zijn nog enkele Edomieten die in de Schrift van zich doen spreken. Zo is daar Haman, de Agagiet (zie Es 3:1-10; 8:3,5; 9:24), die maar van één ding bezielde was en dat was het uitroeien van het Joodse volk. De naam Agag is de titel van de koningen van Amalek. Ook horen we van 'de Edomiet Doëg', die vijftientig priesters van de HEERE vermoordde en de priesterstad Nob uitmoordde (zie 1Sm 21:17-19). De haat van Edom tegen Gods volk en zijn moordzucht kenmerkte ook de familie van Herodes. Herodes de Grote was een Edomiet. Hij is berucht door zijn kindermoord te Bethlehem. Zijn zoon Herodes Antipas liet Johannes de dooper onthoofden. Een andere zoon, Herodes Agrippa I, doodde Jakobus en wilde ook Petrus doden.

God komt voor Zijn volk op

De voorgaande profeten, Hosea, Joël en Amos, hebben gesproken tot Juda en Israël. Zij hebben het volk zijn ontrouw aan God voorgehouden en de tuchtigingen die God daarom moest geven. Obadja richt zich niet tot Juda of Israël. Hij spreekt wel over Juda, maar zegt niets ten nadele van hen. Als God door Obadja tot Zijn eigen volk had gesproken, had Hij dat op dezelfde wijze moeten doen als de andere profeten. Maar Hij spreekt tot Edom. Daarom gaat Hij aan het falen van Zijn eigen volk voorbij en spreekt naar Zijn eigen voornemen.

Het is ermee als met Zijn spreken door Bileam (zie Nm 23-24). Terwijl Mozes in meerdere toespraken tot Israël zegt: 'Jullie zijn opstandelingen', laat God Bileam in tegenwoordigheid van Balak zeggen: *"Hij aanschouwt geen onrecht in Jakob; ook ziet Hij geen kwaad in Israël aan. De HEERE, zijn God, is met hem, en de [jubelklank] van de Koning is bij hem"* (Nm 23:21). Als God Zich tegenover Zijn volk opstelt, handelt Hij met hen naar Zijn rechtvaardige eisen. Hij wijst hen op hun afwijking en tuchtigt hen voor hun zonden. Maar tegenover de vijand komt God altijd voor Zijn volk op (zie Ps 105:12-15).

Geen enkele vijand heeft het recht Gods volk te vernederen, te minachten of te plunderen. Als dat toch gebeurt, laat Hij zien wat Zijn volk voor Hem betekent en dat niemand straffeloos Zijn "oogappel" (Zc 2:8) kan aanraken. Het is ermee als met een ongehoorzaam kind. De ouders zullen het kind bestraffen om zijn gedrag. Maar komt iemand anders hun kind te na, dan zullen ze ervoor opkomen.

God getuigt

Het is alsof God door de houding van de vijand wordt uitgedaagd tot het geven van een getuigenis van wat Zijn volk voor Hem betekent. Elke aanval van de vijand brengt naar voren wat er in Gods hart is voor de Zijnen. Als God Zijn hart opent over de Zijnen in hun waarde voor Hem boven hen die Hem en Zijn volk vijandig gezind zijn, horen we de mooiste en meest verheven dingen.

Prachtig is dat te zien bij het kruis. Daar is de vijandschap van de mens het meest openbaar geworden. Daartegenover is daar ook op grootse wijze openbaar geworden Wie God is als licht en liefde, juist tegenover de mens die Hem in Zijn Zoon verwerpt. "De voornaamste" van de zondaren (Paulus, 1Tm 1:15) kon daardoor iemand worden aan wie God Zijn heerlijkste verborgenheden meedeelde (zie Ef 3:2-11).

Edom, symbool van haat

In de haat van Edom komt nog een algemeen beginsel tot uiting. In Edom zien we de haat en vijandschap van *het vlees* tegenover God (Rm 8:7-8) en wat van God is. Edom is het symbool voor de haat tegen wat God uitkiest. Zolang Edom niet met Gods volk wordt geconfronteerd, wordt dit niet openbaar. Maar zodra die confrontatie er is, komt in alle heftigheid naar boven wat sluimerend aanwezig is.

..., omdat wat het vlees bedenkt, vijandschap is tegen God, want het onderwerpt zich niet aan de wet van God, want het kan dat ook niet. En zij die in [het] vlees zijn, kunnen God niet behagen. (Rm 8:7-8)

Dit is ook te merken in evangelieprediking. Mensen die ogenschijnlijk netjes winkelend publiek zijn, uiteten zich plotseling in bijtende spot of snauwende ergernis, als je hun een evangelieblaadje aanbiedt. Niemand kent zichzelf totdat hij in contact komt met wat van God is. Dat is de ware en doorslaggevende test voor de ziel. Christus is het volmaakte criterium en de volkomen standaard, omdat alleen Hij de volmaakte openbaring van God is.

Indeling Obadja

De profetie van Obadja kan gedetailleerd als volgt worden ingedeeld:

- I. De boodschap van de HEERE (*vers 1*)
- II. De vernedering van Edom (*verzen 2-9*)
  - a. Edoms karakter (*verzen 2-4*)
    1. Edoms toekomstige geringheid (*vers 2*)
    2. Edoms huidige hoogmoed (*verzen 3-4*)
  - b. Edoms rampspoed (*verzen 5-9*)
    1. Edoms plundering (*verzen 5-6*)
    2. Edom in de val gelopen (*vers 7*)
    3. Gods initiatief (*verzen 8-9*)
- III. De aanklacht tegen Edom (*verzen 10-14*)
  - a. De reden voor de aanklacht (*vers 10*)
  - b. De verklaring van de aanklacht (*verzen 11-14*)
    1. De aanklacht beschreven (*vers 11*)
    2. De aanklacht herhaald en aangevuld (*verzen 12-14*)
- IV. De dag van de HEERE (*verzen 15-21*)
  - a. Het oordeel over Edom (*verzen 15-18*)
  - b. De bezetting van Edom en andere gebieden (*verzen 19-20*)
  - c. Het koningschap van de HEERE (*vers 21*)

Een meer globale indeling is in drie delen:

- I. De *verzen 1-9* gaan over de ondergang van Edom en zijn verwoesting, met
  - in de *verzen 1-4* het raadsbesluit van de HEERE om Edom door vijandige volken klein te maken en van zijn zekere hoogte van rotsburchten te storten; en
  - in de *verzen 5-9* een schildering in felle kleuren hoe Edom door vijanden geheel uitgeplunderd en door zijn bondgenoten en

vrienden verlaten en bedrogen wordt en machteloos ten onder gaat.

- II. De *verzen 10-14* beschrijven de oorzaak van zijn ondergang.
- III. De *verzen 15-21* gaan over de uitoefening van gerechtigheid over de naties en Edom en de vestiging van het koninkrijk in Israël en zijn herstel en overwinning.

Obadja

Het visioen van Obadja | vers 1

Het visioen van Obadja.

Zo zegt de Heere HEERE over Edom:

*Een bericht hebben wij gehoord van de HEERE,
en een gezant is uitgezonden onder de heidenvolken:
Sta op! Laten wij tegen [Edom] opstaan ten strijde!*

Wat Obadja in deze profetie gaat meedelen, heeft hij gezien. Daarop wijst het woord “visioen”. Hoe hij heeft waargenomen wat hij in de volgende verzen doorgeeft, is niet helemaal duidelijk. Hij kan iets hebben ‘gezien’ in zijn innerlijk, door iets wat God hem toonde. Het is ook mogelijk dat hij een uiterlijke verschijning heeft waargenomen, die hem vertelde wat hij moest doorgeven. In elk geval heeft Obadja dingen gezien die werkelijkheid zijn. Hij geeft niet een gissing door, met een aanwezige kans dat hij het mis heeft.

In ruimere zin geldt voor alle openbaringen die profeten ten deel vallen, dat het om dingen gaat die God hun laat zien. God maakt Zijn profeten deelgenoot van Zijn plannen en wegen met Zijn volk door hun te laten ‘zien’ hoe Hij te werk gaat. De profeten geven hun ‘visioenen’, dat is wat God hun heeft laten zien, door aan Gods volk, met de bedoeling dat het volk hun leven in overeenstemming daarmee zal aanpassen.

Mensen gaan op vele terreinen van het leven feitelijk op dezelfde manier te werk als zij zich een voorstelling proberen te maken van wat gaat gebeuren. De bedoeling hiervan is, dat zij daar hun beleid op afstemmen. Voor mensen is een dergelijke werkwijze wel altijd een gissing met de kans op vergissing. En als mogelijk de hoofdlijnen wel voldoen aan de verwachtingen, dan zijn er altijd wel details die niet uitkomen, of waarmee geen rekening is gehouden.

Zulke gissingen en vergissingen zijn bij God uitgesloten. Hij verkondigt vanaf het begin het einde (zie Js 46:10). Dan geeft Hij niet alleen een volmaakte weergave van het begin en het einde, maar ook van de weg die van het begin naar het einde voert.

Wat Obadja heeft gezien, is een woord van “de Heere HEERE” over Edom. Niet mensen geven hier hun mening, maar God spreekt. Hij is

de Heere (*Adonai*), dat is de Gebieder, en de HEERE (*Jahweh*), dat is de God van het verbond met Zijn volk is, Die Zich aan dat verbond houdt. Als Hij spreekt, doen we er goed aan aandachtig te luisteren. Het is een woord van de Heere HEERE over of tot Edom. Dit woord begint in *vers 2*, maar eerst komt er nog een tussenzin.

Het woord “*wij*” is van toepassing op de profeet die zich hier een maakt met andere profeten of met het hele volk. De profeet en de anderen hebben “*een bericht*”, een boodschap, opgevangen. Het is een bericht dat door “*een gezant is uitgezonden onder de heidenvolken*”. De inhoud van het bericht lijkt op de bekendmaking van een samenzwering. Er is een lobby onder de volken gaande om de handen ineen te slaan en gezamenlijk tegen Edom de wapens op te nemen.

In de “*gezant ... onder de heidenvolken*” is misschien wel iets te herkennen van diplomatieke bezoeken aan verschillende landen. We kunnen ook denken aan de rol van de media die voor de berichtgeving zorgen. Toch zeggen Obadja en de zijnen niet als eerste dat ze deze berichtgeving uit de ‘krant’ hebben vernomen, maar dat zij het hebben “*gehoord van de HEERE*”.

Voor onze beoordeling van de berichten die wij uit het nieuws vernemen, ligt hierin een belangrijke les. Als wij de gebeurtenissen op het wereldtoneel waarnemen, staan wij dan ook open voor de stem van God die daarin gehoord wordt? Slaan we de Bijbel erop na, om na te gaan langs welke lijn God Zijn plannen vervult? Of luisteren wij alleen maar naar de politieke leiders en beoordelen wij hun plannen in het licht van de macht die zij naar onze mening hebben?

We doen er wijs aan Gods Woord naast het nieuwsmedium te leggen en de berichten daarvan te toetsen aan de Bijbel. Dan zullen we ons niet laten misleiden door de schijn van de gebeurtenissen, maar daarin de stem van de Heer herkennen. We zullen opmerken dat diplomaten en media, zonder het zich bewust te zijn, door God worden gebruikt om Zijn plan uit te voeren.

Een woord als hier in Obadja dient tot vertroosting voor Gods volk. God maakt Zijn volk bekend dat Hij met hun zaak is begaan. Hij laat zien dat het Hem niet onverschillig is hoe met Zijn volk wordt gehandeld.

Vernederd | vers 2

*Zie, Ik heb u klein gemaakt onder de heidenvolken;
diep veracht wordt u.*

In vers 1 heeft God Zich eerst met een woord over Edom tot Zijn eigen volk gericht, om hen moed in te spreken. Maar na dit enkele woord vol bemoediging voor Zijn volk, barst de HEERE vanaf vers 2 los tegen Edom. Zonder pardon stelt Hij al aan het begin van Zijn spreken tot Edom het oordeel over dat volk vast. In de volgende verzen spreekt Hij de onderbouwing voor deze vaststelling uit.

Zonder enig verweer moet Edom het oordeel aanhoren en ondergaan. Er is geen mogelijkheid om in beroep te gaan. Dat zal niet kunnen, want God is de hoogste rechtsinstantie. Ze zullen het ook niet doen, want tegen de aanklacht is niets in te brengen. Een procedurefout is uitgesloten.

Het wordt gezegd alsof het al gebeurd is. Het maakt voor God niet uit of iets in de toekomst of in het verleden ligt. Voor Hem is het altijd heden. Tijd is slechts een element dat Hem ter beschikking staat. Hij is er niet aan gebonden. Alles wat de HEERE Zich voorneemt, wat Hij zegt, gebeurt ook.

Het lot dat Edom hier moet ondergaan, is het speciale lot van allen die niet tevreden zijn met het hun toegemeten deel, van allen die verlangen naar meer. Om dan veracht te worden is bijzonder pijnlijk.

De HEERE voert Zijn oordeel uit door middel van de volken die Hij heeft opgeroepen, eerst door de Assyriërs, daarna door de Babyloniërs. Maar daar laat Hij het niet bij. Na dit oordeel over Edom door de volken is er ook een oordeel dat Hij Zelf uitvoert (zie Js 63). Maar ook Israël wordt ingeschakeld als werktuig in Gods hand om het oordeel over Edom te voltrekken (vers 18).

Overmoed | vers 3

*De overmoed van uw hart heeft u bedrogen,
[hij] die woont in de rotskloven,
[in] zijn hoge verblijfplaats,
[hij] die zegt in zijn hart:
Wie zal mij neerhalen naar de aarde?*

Wat Edom uitstraalt, is: 'Ik ben sterk, wij zijn wijs.' Edom stond bekend om zijn wijze mannen. De intelligentsia van die regio zat in Edom (*vers 8*). Je kunt het vandaag nog zien in de rotsstad Petra, een hele stad in de rots uitgehouwen. Maar Obadja proeft wat daarachter zit. Hij proeft de diepe wens zich totaal onkwetsbaar te maken: 'Niemand kan meer met mij concurreren; ik zit hier in mijn ivoren toren, en wij zijn safe.'

Overmoed is altijd misleidend. Wie overmoedig is, rekent erop dat hij alles aankan en dat niemand hem de baas is. In zijn overmoed meent Edom dat hij veilig is.

In zijn overmoed kijkt hij verachtelijk op zijn vijanden neer (*vgl. Ps*

...;
al zijn tegenstanders blaast hij weg.
Hij zegt in zijn hart: Ik zal niet wankelen,
want van generatie op generatie zal [mij] geen onheil treffen.
(Ps 10:5b-6)

10:5b-6). Wie op anderen

neerkijkt, kijkt niet omhoog, waar God woont. Bij Edom is er een totaal gebrek aan kennis van God en daardoor ook van zichzelf.

Edom meent onaantastbaar te zijn. Hij woont immers in nagenoeg ontoegankelijke rotswoningen. Zijn hooghartige vraag: "Wie zal mij neerhalen naar de aarde?" getuigt van zijn hoogmoedig zelfvertrouwen (*zie en vgl. Js 14:13; Gn 11:4*). Hij spreekt zijn vraag niet hardop uit, maar "in zijn hart". Hij rekent niet met God, Die de hoogmoedigen weerstaat, maar de nederigen genade geeft (*zie Sp 3:34; Jk 4:6; 1Pt 5:5*).

Zij die hoog van zichzelf denken, menen dat anderen ook hoog van hen denken. Het zijn mensen die "zichzelf naar zichzelf afmeten en zichzelf met zichzelf vergelijken" (*2Ko 10:12*). Ze maken zichzelf tot middelpunt van hun denken en tot norm van vergelijking waaraan ze anderen afmeten.

Edom beroemt zich op zijn macht en aanzien en vergeet dat hij zijn eerstgeboorterecht en het aanzien dat daarmee gepaard gaat, heeft verkwanseld voor een schotel linzenmoes. Hij heeft totaal geen interesse in de dingen van God. Wat heb je aan een eerstgeboorterecht dat je pas krijgt bij het overlijden van je vader (*zie Dt 21:15-17*)? Daar moet je maar op wachten. Je leeft nu en nu wil je genieten. Niks geen gezeur over later.

Treffend geeft de Schrift zijn houding weer in wat van zijn voorvader Ezau opgetekend staat: "Toen gaf Jakob Ezau brood, met de linzensoep. Hij at, dronk, stond op en ging weg. Zo verachtte Ezau het eerstgeboorterecht" (*Gn 25:34*). Je ziet het voor je: de man van het veld, van de jacht, van het harde

leven, die alleen uit is op een gevulde maag. Om zijn maag te vullen wisselt hij achteloos een zegen van God voor de toekomst in tegen een ogenblikkelijke bevrediging van zijn begeerten. Als aan die bevrediging is voldaan, staat hij op om aan een volgend avontuur te beginnen. Wie doet hem wat?

Ezau en Edom zijn sprekende voorbeelden van velen die niets geven om de zegen van God. Het enige waarvoor ze belangstelling hebben, is een geslaagd familieleven, een succesvolle studie, een hoge functie in het bedrijfsleven. Als het maar bijdraagt aan hun aanzien, de streling van hun ego, het onaantastbaar maken en houden van hun status.

Laten we niet denken dat zulk gedrag alleen in de wereld te vinden is. Ook te midden van de christenen doen zich situaties voor, waarbij zegeningen van God worden ingeruild voor directe bevrediging van behoeften. De voorganger die uit is op aanzien van mensen, hun naar de mond praat, zal aanzien krijgen. Maar hij mist de zegen, de goedkeuring van God, nu en straks.

Aan God valt niet te ontkomen | vers 4

*Al verhief u zich als een arend,
en al bouwde u uw nest tussen de sterren,
[look] vandaar zou Ik u neerhalen,
spreekt de HEERE.*

In het vorige vers horen we Edom snoeven: 'Wie zal mij ...?' Op die hooghartige, uitdagende vraag komt plotseling het door hem niet vermoede antwoord van de HEERE: 'Ik zal u ...' Edom waant zich veilig, volstrekt onaantastbaar, onbereikbaar voor elke macht die hij zich kan voorstellen. Maar hij rekent buiten de HEERE.

In Edom zien we de kortzichtigheid van alle mensen bij wie geen enkele gedachte aan God is. Zulke mensen berekenen hun kansen alleen in het licht van wat zij aan mogelijke gevaren waarnemen. Maar hun kansberekeningen lopen altijd stuk op Hem, Die ze niet bij hun overleggingen betrekken. Het is onmogelijk aan Hem te ontkomen.

Edom mag zich veilig wanen voor mensen, maar God weet hem te vinden. Of hij zich nu op de hoogste plek op aarde zou bevinden of op de hoogste plek in het heelal, geen van beide vormt voor God een probleem. Hoe hoger Edom zich zou verheffen, des te dieper zou zijn

val zijn. Nergens in de hele schepping is een plek te vinden die buiten het bereik van God is, waar Hij niet bij zou kunnen. Nergens ook in de hele schepping is een plek te vinden waar God niet binnen kan komen. Alles is voor Hem binnen handbereik en toegankelijk. Het is de wijsheid van de mens en tevens zijn behoud als hij dat voor God erkent. David is zo iemand (Ps 139:7-12; zie ook Am 9:2; Js 14:12-20; Jb 39:27,28).

*Waar kan ik Uw Geest ontgaan,
waar Uw aangezicht ontvluchten?
Al steeg ik op naar de hemel, U bent daar;
of legde ik mij neer in de hel, zie, U bent [daar].
Nam ik vleugels van de dageraad,
woonde ik aan het einde van de zee,
ook daar zou Uw hand mij leiden
en Uw rechterhand mij vasthouden.
Zei ik: Ja, duisternis zal mij opslokken! –
dan is de nacht een licht om mij heen.
Zelfs de duisternis maakt het voor U niet duister,
maar de nacht licht op als de dag,
de duisternis is als het licht. (Ps 139:7-12)*

Dieven, verwoesters en druivenplukkers | vers 5

*Als er dieven bij u komen,
of nachtelijke verwoesters,
– hoe zult u uitgeroeid worden! –
stelen zij niet tot zij genoeg hebben?
Als er druivenplukkers bij u komen,
zullen zij niet een nalezing overlaten?*

Om de totale uitplundering van Edom aanschouwelijk voor te stellen worden twee gevallen voorgesteld waarbij nog iets wordt overgelaten. Als Edom uitgeplunderd wordt, zal er niets overblijven. Het eerste geval gaat over een diefstal en beroving. “Dieven” zijn mensen die stiekem de eigendommen van anderen wegnemen. “Nachtelijke verwoesters” doen hetzelfde, maar dan met geweld. Zulke mensen nemen mee wat ze kunnen gebruiken. De andere spullen laten ze liggen.

Onder misdadigers komt het ook voor dat een soort erecode wordt gehanteerd. Ze zien er geen been in om mensen te benadelen, maar soms zullen ze daarbij toch een bepaalde grens niet overschrijden. Waar die grens ligt, wordt natuurlijk bepaald door hun eigen verdorven geweten. Hoe het ook zij, de handelwijze van deze kwalijke lieden wordt aan Edom tot voorbeeld gesteld. Bij Edom is helemaal geen grens aan hun verdorven handelen. Wat ze ook maar kunnen stelen, nemen ze mee of ze het nu kunnen gebruiken of niet. Er is bij hen geen enkel respect voor het bezit van de ander. Daarom zullen zij ook zelf geheel en zonder pardon worden “uitgeroeid”.

Het tweede geval gaat over eerbare mensen als “druivenplukkers”. Zij laten een nalezing over (zie vgl. Lv 19:10; Dt 24:21). Godvrezende mensen doen dat bewust, omdat God dat bevolen heeft. Goddeloze mensen doen dat onbewust, omdat er druiven zijn die ze gewoon niet zien en die pas ontdekt worden tijdens een nauwkeurige nalezing. Maar een dergelijke slordigheid komt niet voor als de tijd voor de verdelging van Edom is aangebroken. Zij die hem beroven, zullen niets van hem overlaten.

Verborgten schatten opgespoord | vers 6

*Hoe is Ezau doorzocht,
wat hij verborgen heeft, opgespoord!*

Tot in alle schuilhoeken speuren de vijanden van Edom naar iets wat nog kan worden meegenomen; niets wordt over het hoofd gezien (zie Jr 49:10). Alles waaraan Edom enige waarde hecht, wordt opgespoord. Petra, de hoofdstad van Edom, is een grote opslagplaats van Syrisch-Arabische koopwaar, waar veel schatten opgestapeld en verborgen liggen. De vijanden speuren naar die verborgen schatten vanwege de waarde ervan en omdat met het verlies van deze rijkdommen de welstand en macht van Edom vernietigd zullen zijn.

Heel wat mensen stellen hun vertrouwen op hun schatten en hun weelde. Ze voelen zich er veilig en onafhankelijk door. Tegelijk is er de angst ze kwijt te raken. En terecht. Juist hun schatten trekken rovers aan in plaats van hen af te schrikken. Rijkdom biedt geen veiligheid, maar onzekerheid.

Paulus zegt tegen Timotheüs dat hij de rijken moet waarschuwen “hun hoop niet gevestigd te hebben op [de] onzekerheid van [de] rijkdom, maar op God” (1Tm 6:17; Sp 23:4-5).

Wie schatten op aarde verzamelt, loopt groot gevaar dat ze een keer door

*Mat u niet af om rijk te worden,
gebruik daarvoor uw inzicht niet.
Laat u uw ogen erover vliegen, dan is het er niet [meer],
want het vliegt direct weg, als een arend die naar de hemel vliegt.
(Sp 23:4-5)*

dieven worden geroofd, hoe goed ze ook zijn opgeborgen. Dat is niet het geval met schatten in de hemel. Die kunnen niet worden geroofd (zie Mt 6:19-21).

Edom komt bedrogen uit | vers 7

*Tot aan de grens hebben zij u gestuurd,
al uw bondgenoten.
Zij met wie u [in] vrede [leefde],
hebben u bedrogen, u overwonnen.
[Zij die] uw brood [eten],
leggen een valstrik voor u.
Er is geen inzicht in hem.*

Edom zoekt niet alleen bescherming in zijn rotsen en schatten, maar zoekt ook steun bij zijn bondgenoten. Ook daarmee zullen ze bedrogen uitkomen. Hun bondgenoten, tot wie zij hun boodschappers sturen om hulp te vragen, zullen die boodschappers terugsturen naar de grens, omdat zij niet betrokken willen worden in de verwikkelingen van Edom. Zelfs hun vrienden en door hem begunstigen laten hem in de steek, bedriegen hem. Niets en niemand is er nog waarop zij kunnen vertrouwen. Ze staan er helemaal alleen voor.

De zin: “*Er is geen inzicht in hem*” geeft aan dat Edom niets beseft van het kwaad dat hem zal worden aangedaan van kanten waarvan hij het niet verwacht. Zijn beroemde wijzen hebben in hun alom geroemde wijsheid geen rekening gehouden met de misleiding en de kracht van de zogenaamde vrienden. Hij zal al zijn berekeningen en verwachtingen zien falen, blind als hij is voor de valstrikken die gelegd worden door hen die van hem afhankelijk zijn.

In de trouweloosheid van bondgenoten, vrienden en begunstigen ontvangt Edom een rechtmatige vergelding voor de behandeling van zijn broer Jakob, waarover verderop wordt gesproken. Door het ongeluk waarin Edom wordt gestort, zullen ze hun gebruikelijke inzicht verliezen en niet meer weten hoe of wat ze moeten doen. Ze zullen het spoor naar uitredding totaal bijster zijn.

Dit is het lot van allen die op hun eigen wijsheid vertrouwen. Zij wanen zich alwetend, maar hebben geen kennis van het menselijk hart en van Gods handelen.

De wijzen vergaan | vers 8

*Zal het niet op die dag zijn,
spreekt de HEERE,*

*dat Ik zal ombrengen de wijzen uit Edom
en het inzicht uit het bergland van Ezau?*

De woorden: “*Spreekt de HEERE*” geven het begin aan van een volgend gedeelte dat de *verzen 8-9* omvat. In *vers 4* vormen deze woorden de afsluiting van het gedeelte van de *verzen 2-4*. In de *verzen 8-9* spreekt God over de verwoesting van Edom die als een dreiging boven dit volk hangt. Deze verwoesting neemt Hij Zelf ter hand. Het tijdstip waarop Hij het oordeel zal voltrekken, is “*op die dag*”. Zoals zo vaak in de taal van de profeten wordt daarmee bedoeld op de tijd dat God openlijk het wereldgebeuren zal binnentreden om al Zijn voorzeggingen te gaan vervullen. Voor de goddelozen betekent dat het oordeel, voor zijn verdrukte volk betekent het uitredding en behoudenis.

De Edomieten, en speciaal de stam van de Themanieten (*zie Am 1:12; Hk 3:3*), staan bekend om hun wijzen (*zie Jr 49:7; Jb 2:11; 4:1*). Maar die wijsheid zal hun geen redding brengen. In het vorige vers staat al dat hun wijsheid hen in de steek laat tegenover hun bondgenoten en vrienden. Hier worden de wijzen zelf door de HEERE uit Edom weggedaan.

Stap voor stap wordt Edom elke hulpbron ontnomen die zij menen te hebben. Na een tevergeefs vertrouwen op hun rotsen, rijkdom en bondgenoten, raken ze nu ook hun wijzen en daarmee hun inzicht kwijt.

De helden komen om | *vers 9*

*Uw helden, Teman, zullen ontsteld zijn,
zodat ieder uit het bergland van Ezau wordt uitgeroeid
door een slachting.*

De verdelging van Edom nadert zijn voltooiing. Nadat Edoms wijsheid is weggenomen, wordt hij van zijn kracht beroofd. Als wijsheid en inzicht hun zijn ontnomen, valt ook de moed van dappere strijders weg. Verstijfd van schrik zullen ze niet in staat zijn hun volk te verdedigen. Ze zijn niet in staat tegenstand te bieden als het volk wordt vermoord en uitgeroeid.

De krachtigste helden baten niet als God niet voor ons is. Als Hij vóór ons is, kan niets ons deren; als Hij tegen ons is, kan niets ons helpen.

Geweld tegen een broeder | vers 10

*Vanwege het geweld tegen uw broeder Jakob
zal schaamte u bedekken en zult u voor eeuwig uitgeroeid worden.*

Dit vers is een korte verklaring van de aanklachten die in de volgende verzen gedetailleerd onder woorden worden gebracht. De aanklacht wordt samengevat als “het geweld tegen uw broeder Jakob” (zie en vgl. Ps 50:20; Jl 3:19). Het speciale van de zonde waaraan Edom zich heeft schuldig gemaakt en waarvoor het al de voorgaande oordelen over zich zal krijgen, is dat het een zonde tegen zijn broeder is. Gewelddadig onrecht is des te verwerpelijker als het een broeder wordt aangedaan.

De broederverhouding wordt nog scherper aangegeven door het gebruik van de naam “Jakob”, de tweelingbroer van Ezau. Het bewustzijn dat de Israëlieten hun broeders zijn, had de Edomieten ertoe moeten aanzetten hun broeders in hun benauwdheid te helpen. In plaats daarvan hebben ze niet alleen leedvermaak getoond, maar hebben ze geprobeerd het leed nog te vergroten door de vijanden van Israël te ondersteunen.

Een van hen | vers 11

*Op de dag dat u aan de kant stond,
op de dag dat vreemden zijn leger als gevangenen wegvoerden,
buitenlanders zijn poorten binnentrokken
en over Jeruzalem het lot wierpen,
was ook u als een van hen!*

Edom heeft zich afzijdig gehouden, toen Juda door zijn vijanden werd veroverd. Ze hebben erbij gestaan en ernaar gekeken, zonder een helpende hand te bieden. Daarbij was het niet gebleven. Nadat Juda door de vijand was overwonnen, heeft Edom zich bij de vijand gevoegd. Hij heeft zich aangesloten bij de vijanden om Juda nog verder de grond in te trappen.

Ze hebben niet alleen toegekeken hoe het lot werd geworpen over gevangenen en goederen die zijn buitgemaakt (zie Jl 3:3). Ze hebben zich erover verheugd en hun instemming ermee betuigd. Hun houding was: Goed zo, dit is wat Juda verdient. Voor deze houding tegenover Juda en speciaal tegenover Jeruzalem zal de HEERE Edom oordelen (zie Ez 35:11; Js 34:8; 63:4).

In processen na de tweede wereldoorlog (1940-1945) zijn mensen van het regime van Hitler veroordeeld als kon worden bewezen dat ze wisten van oorlogsmisdaden, maar daar niet tegen zijn opgetreden. Het feit dat ze niet zelf persoonlijk die misdaden hadden gepleegd, leverde geen strafvermindering op. Toekijken en je afzijdig houden terwijl er onder je ogen dingen gebeuren die niet door de beugel kunnen, is zelfs volgens het Nederlandse recht strafbaar. Wie niet optreedt tegen het kwaad naar de mogelijkheden die hij heeft, maakt zich een met het kwaad.

We worden als christenen niet geroepen alle kwaad in de wereld te bestrijden. Maar als Gods volk wordt belaagd en vervolgd, mogen we niet afzijdig toekijken. Het minste is dat we voor de vervolgdten bidden en meelijden *“alsof u ook zelf in het lichaam mishandeld was”* (Hb 13:3). Waar we gelegenheid hebben, zullen we ook daadwerkelijk helpen, hetzij met geld en goederen, hetzij door de vervolgdten een schuilplaats te bieden.

Dat is wat anders dan je te verrijken aan de vervolgdten en hen te verstoten. God zal ieder mens confronteren met zijn afzijdigheid waar duidelijk partij had moeten worden gekozen. Hij zal aantonen dat deze afzijdigheid een feitelijke eenmaking met het kwaad betekende. Verontschuldigen zullen er niet zijn. Tegen Zijn uitspraak zal niets in te brengen zijn.

Leedvermaak, vrolijkheid, een grote mond | vers 12

*U had niet mogen toekijken op de dag van uw broeder,
op de dag dat hij een vreemde [voor u] was.*

*U had niet blij mogen zijn vanwege de Judeeërs
op de dag van hun ondergang.*

*U had geen grote mond mogen opzetten [tegen hen]
op de dag van [hun] benauwdheid.*

De verzen 12-14 vormen een opmerkelijk geheel. Daarin treffen we een serie van acht negatieve uitingen aan die Edom heeft laten horen bij de ellende die over Juda is gekomen. Elk van deze negatieve uitingen komt overeen met een beschrijving van *“de dag”* van Juda's rampspoed. Elke keer dat er sprake is van *“de dag”*, wordt een periode aangegeven

waarin Juda de tuchting van God door middel van de vijand ondergaat.

Edom heeft zich niet alleen afzijdig gehouden, terwijl het te hulp had moeten komen. Hij heeft daarbij leedvermaak over de rampspoed die Juda trof. Ze stonden er massaal bij, wreven zich in de handen van plezier, gniffelend om wat er gebeurde. Ze zeiden als het ware: 'Zo hebben we het graag!' De aanblik was een wellust voor hun ogen. De ondergang van Juda maakte hen vrolijk.

Laten we, voordat we de houding van Edom veroordelen (en die is te veroordelen!), onszelf eerst eens eerlijk onderzoeken en onszelf afvragen: Heb ik soms ook niet een innerlijke voldoening als het een ander slecht gaat met wie ik een verschil van standpunt heb?

Het bleef bij Edom niet bij leedvermaak. Ze gaven er ook hoorbaar uiting aan door een grote mond op te zetten in plaats van troostwoorden te spreken. De geest van Edom is in deze tijd (begin 21e eeuw) bijna dagelijks waar te nemen. De zelfmoordaanslagen in Israël worden door de Palestijnen bejubeld. Een man wiens zoon zichzelf opblies, zei dat hij het jammer vond dat zijn zoon geen atoombom had kunnen gebruiken. Het zaaien van dood en verderf onder de bevolking van Israël bewerkt grote vreugde en grootspraak bij alle vijanden van dat volk.

(Ik zeg dit binnen het kader van de profetie van Obadja en niet als een rechtvaardiging van Israëls opstelling. Die rechtvaardiging is er niet, omdat zij nog steeds eigenwillig en eigenmachtig hun rechten willen handhaven, zonder bekering tot God en geloof in de Heer Jezus.)

Omdat alle vijandschap ten opzichte van Juda uiteindelijk God en Zijn Gezalfde betreft (zie Ps 2:1-2), zal Hij Edom oordelen (zie Ez 35:12-15).

Beroving | vers 13

*U had de poort van Mijn volk niet binnen mogen trekken
op de dag van hun ondergang.*

*U, juist u, had niet mogen toekijken bij het kwaad dat hem trof
op de dag van zijn ondergang.*

*U had [uw handen] niet mogen uitstrekken naar zijn leger
op de dag van zijn ondergang.*

Hoewel zij niet meehielpen Jeruzalem te veroveren, verschenen ze in de poort van Gods volk, door God hier treffend "Mijn volk" genoemd. Uitdagend hebben ze daar plaatsgenomen, alsof zij het er voor het zeggen hadden. Hooghartig en met onverholen leedvermaak hebben ze neergekeken op het onheil dat hun 'broeder' Juda had getroffen. Ze hadden niet meegeholpen Jeruzalem te veroveren, maar ze hielpen wel mee de stad te plunderen, begerig als ze waren om in de buit te delen. Edom strekte de hand uit naar het bezit van Israël. Ze namen wat God uitdrukkelijk aan hun ongoddelijke stamvader had ontzegd, omdat Hij het aan Jakob had gegeven.

Door deze plundering namen zij actief deel aan de misdaad. Naast een vermeerdering van hun bezit leverden ze daarmee ook een vermeerdering aan leed dat Juda onderging. Het zien van dat leed verschaftte hun ook nog eens innerlijke genoegdoening. Juda leed pijn vanwege het gemis van hun bezittingen. De pijn van het vermaak dat Edom daarvan had, kwam daar nog eens bovenop. Zo trapte Edom iemand die al in de ellende zat, er nog dieper in en vond daar zijn genoeg in.

Uitroeien en uitleveren | vers 14

*U had niet op het kruispunt mogen staan
om degenen van hen die ontkomen waren, uit te roeien.
U had degenen van hen die ontvlucht waren niet mogen
overleveren
op de dag van [hun] benauwdheid.*

Het bleef niet bij leedvermaak, een grote mond en beroving. Edom koos een tactisch punt uit om Juda verder onheil aan te doen. Ze waren bezielde van een niet te verzadigen haat. Na het bezit moesten de mensen zelf eraan geloven. Moord en uitlevering aan de vijand vormden een welkome toevoeging aan het al toegebrachte leed (zie Ez 35:5).

Het is tragisch om te zien hoe zij die waren ontkomen en op de vlucht waren, werden opgewacht door een broedervolk om alsnog omgebracht en beroofd te worden. Edom heeft deelgenomen aan de ramp die zich over Juda heeft voltrokken door zich op te stellen als een spottende toeschouwer en als een die met de vijand heult.

De dag van de HEERE | vers 15

*Want de dag van de HEERE is nabij
over alle heidenvolken;
zoals u gedaan hebt, zal u gedaan worden;
wat u verdient, zal op uw [eigen] hoofd terugkeren!*

Naar aanleiding van de oordelen die over Edom zullen komen, gaat Obadja spreken over “de dag van de HEERE”. Zonder het onderwerp Edom los te laten wordt de dag van de HEERE aangekondigd over alle andere volken die, net als Edom, Israël vijandig hebben gezien en behandeld.

De dag van de HEERE is geen dag van vierentwintig uur, maar beslaat de tijdsperiode waarin de HEERE zal opstaan en zal gaan ingrijpen in het wereldgebeuren. Het zal het keerpunt in de wereldgeschiedenis worden, waarbij niet meer de mens beslist, maar Hij. Nu lijkt het er nog op dat de mens alles op aarde te zeggen heeft. Maar als de dag van de HEERE aanbreekt, zal Hij het wereldbestuur in handen nemen op een manier die voor iedereen zichtbaar is.

De HEERE komt tevoorschijn, Hij wordt openbaar. “Dag” wijst op licht, op openbaar worden. Dat betekent dat het dus niet langer om oordelen in verborgenheid of handelingen in voorzienigheid gaat, zoals dat gebeurt in de tijd waarin wij leven. Met die ‘dag’ hangen de Goddelijke oordelen samen die zullen worden uitgevoerd door Christus als Jahweh God van Israël, wanneer Hij in heerlijkheid verschijnt.

De dag van de HEERE betekent het oordeel voor Babel (zie Js 13:9), voor Egypte (zie Jr 46:10), voor Israël en Assyrië (zie Jl 1:15; 2:1,11,31; 3:14), voor Israël (zie Am 5:18,20; Zf 1:7) en voor Edom (Ob :15). Edom zal op die dag krijgen naar wat het zelf heeft gedaan. De rollen zijn dan volledig omgedraaid (2Th 1:6-7).

..., daar het rechtvaardig is bij God, aan hen die u verdrukken, verdrukking te vergelden, en aan u die verdrukt wordt, rust met ons bij de openbaring van de Heer Jezus van [de] hemel met [de] engelen van Zijn kracht, ... (2Th 1:6-7)

Gods vergelding | vers 16

*Want zoals u op Mijn heilige berg gedronken hebt,
zullen alle heidenvolken voortdurend drinken;*

*zij zullen drinken en slurpen;
zij zullen worden alsof zij er niet geweest waren!*

De Edomieten hadden gedronken op Gods heilige berg. Ze hadden op de plaats waar Hij gediend wil worden, zichzelf tegoedgedaan aan Zijn zegeningen. Nu zullen ze, samen met “alle volken”, te drinken krijgen uit de beker van Gods toorn (zie Jr 25:15-19; Kl 4:21-22; Ps 60:5; Jb 21:20; Op 14:10). Ze zullen zonder ophouden, voortdurend Gods toorn ingegoten krijgen en ervaren, totdat zij ten slotte als volken ophouden te bestaan waarbij zelfs hun gedachtenis wordt weggevaagd.

Wat God van Edom zegt, geldt voor alle volken die Juda vijandig gezind zijn geweest. Edom vertegenwoordigt die volken. Edom en de volken zullen drinken van de beker wanneer zij in dezelfde benauwende omstandigheden zullen komen als Israël was.

De berg Sion voor Israël | vers 17

*Maar op de berg Sion
zal ontkoming zijn:
die zal een heilige plaats zijn;
zij die van het huis van Jakob zijn,
zullen hun bezittingen [weer] in bezit nemen.*

Het woord “maar” waarmee dit vers begint, duidt de tegenstelling aan tussen de vorige verzen en wat volgt. Na het oordeel over Edom en de volken die ten opzichte van Gods volk eenzelfde geest als Edom bezitten, volgt in de profetie nu de aankondiging van het rijk van God. De vestiging van Gods rijk hangt samen met de verheffing van Israël tot hoofd van de volken (zie Dt 28:13). Tegenover de verdelging van de volken wordt de behoudenis gesteld die aan Gods volk wordt geschonken.

Het middelpunt van die behoudenis, die verlossing, is Sion. Dat is de berg waar God zal wonen te midden van Zijn volk en waarvandaan Hij zal regeren (Jl 3:17a). Dit vers bevat dus de genadige belofte aan Israël dat hij hersteld zal worden.

*Dan zult u weten dat Ik, de HEERE, uw God ben,
Die op Sion, Mijn heilige berg, woont. (Jl 3:17a)*

Aan ieder die Gods oordeel als terecht erkent, dus zijn schuld belijdt en berouw toont, wijst God een plek waar men aan het oordeel kan ontkomen. Die plek is Sion. Allen die daar zijn, vormen het ware volk van de HEERE. Voor hen is Sion een heiligdom, een berg waar God woont, samen met hen die hun zonden hebben beleden. God ziet hen als gereinigd, want Hij rekent hun het werk van Zijn Zoon toe, Die is gestorven voor de zonden van ieder die ze belijdt. Zij kunnen daardoor in Gods tegenwoordigheid zijn.

Gods heiligdom betekent tevens bescherming tegen iedere dreiging van de vijand. Wie daar is, is onaantastbaar, want wie kan het tegen God opnemen? Maar er is niet alleen bescherming. Er is meer. Nadat de vijand is geoordeeld, zal het volk dat zijn toevlucht op de berg van God heeft gezocht, weer in het bezit worden gesteld van hun bezittingen.

Hoe dat allemaal in zijn werk zal gaan, staat in de *verzen 18-20*. Juda en Israël zullen bezit nemen van de volken, Edom vernietigen en hun grenzen naar alle kanten uitbreiden. De onder de volken verstrooide Israëlieten zullen in hun uitgebreide erfdelen terugkeren. *Vers 21* beschrijft het eindresultaat: oordeel over Edom en de heerschappij in handen van de HEERE.

In geestelijke zin staat de berg Sion tegenover de berg Sinaï (*zie Hb 12:18-22*). Sinaï is de berg van de wet, waarmee oordeel verbonden is. Sion is de berg van de genade, waarmee zegen verbonden is, wat blijkt uit alle Schriftplaatsen waar over deze berg wordt gesproken, ook hier in *Obadja*.

Obadja spreekt over een letterlijke berg, met daaraan aardse zegen verbonden. Israël, de twaalf stammen, zal die zegen ontvangen als Christus als Koning over de aarde zal regeren. Maar voor ons, christenen, gaat het om een geestelijke berg en de hemelse zegen die daaraan is verbonden. Wij moeten de tekst: "*Maar u bent genaderd tot [de] berg Sion*" (*Hb 12:22*) in die zin opvatten. Wij zijn verbonden met een hemelse Christus. Daardoor zijn wij losgemaakt van de wet en het hele godsdienstige systeem dat daaraan verbonden is.

De *brief aan de Hebreëen* is één groot pleidooi voor het loslaten van de aardse godsdienst, omdat Hij Die daarvan het centrum was, Christus, verworpen is. Hij is nu in de hemel. Geestelijk gezien betekent de berg

Sion voor ieder die met Christus verbonden is, geen bezit op aarde, maar bezit in de hemel. Het naderen tot de berg Sion is voor de christen verbonden met het in bezit nemen van geestelijke zegeningen.

God heeft de Zijnen alles gegeven *“betreffende [het] leven en [de] godsvrucht”* (2Pt 1:3). Hij heeft hen *“gezegend met alle geestelijke zegening in de hemelse [gewesten] in Christus”* (Ef 1:3). Ze bezitten in Christus *“al de schatten van de wijsheid en kennis”* (Ko 2:3). Christenen bezitten onnoemelijk veel.

Helaas nemen velen die schatten niet in bezit, ze tonen er geen enkele interesse in. Ze hebben boekenkasten met mooie lectuur, maar ze lezen er niet in. Ze hebben broeders en zusters in het geloof, maar ze genieten niet de gemeenschap met hen. Ze gaan op in de dingen van de wereld, in hun beroep, in hun hobby. Maar er is een mogelijkheid om echt in bezit te nemen wat we hebben gekregen, om te naderen tot de berg Sion, dat wil zeggen te komen in Gods tegenwoordigheid en te delen in Zijn heiligheid.

De huizen van Jakob, Jozef en Ezau | vers 18

*Dan zal het huis van Jakob een vuur zijn,
het huis van Jozef een vlam,
en het huis van Ezau zal tot stoppels worden;
zij zullen tegen hen ontbranden en hen verslinden,
zodat er geen ontkomene zal zijn
voor het huis van Ezau!
Ja, de HEERE heeft gesproken!*

“Het huis van Jozef” staat voor de tien stammen. *“Het huis van Jakob”* lijkt daardoor speciaal op Juda te slaan. Obadja gebruikt de naam Jakob in plaats van Juda, omdat Juda sinds de scheuring van het rijk eigenlijk alleen het volk van God voorstelt. Beide rijken zullen in de toekomst weer tot één rijk samengevoegd worden (zie Jr 31:31; Ez 37:16).

Het noemen van de beide ‘huizen’ geeft aan dat de verdelging van Edom door heel Israël zal gebeuren (zie en vgl. Js 11:13-14). Zij zijn een vuur tot uitdelging van wat niet bij God hoort (vgl. Zc 12:6). Zij handelen niet uit persoonlijke wraakgevoelens, maar

Op die dag zal Ik de leiders van Juda maken als een vuurbekken in [een stapel] hout en als een brandende fakkel in een graanschoof. Rechts en links zullen zij al de volken rondom verteren en Jeruzalem zal nog op zijn plaats blijven, in Jeruzalem. (Zc 12:6)

om de opdracht van God uit te voeren, want: “Ja, de HEERE heeft gesproken.” De Heer Jezus is ook als een vuur om Zijn volk te reinigen (MI 3:2; zie ook Jr 5:14; 2 Th 2:8).

*Maar wie zal de dag van Zijn komst verdragen?
Wie zal bij Zijn verschijning standhouden?
Want Hij is als vuur van een edelsmid,
en als zeep van de blekers. (MI 3:2)*

Het herstel vindt zijn weg | vers 19

Het Zuiderland zal het gebergte van Ezau in bezit nemen, en het Laagland [het gebied van] de Filistijnen; ja, zij zullen het gebied van Efraïm en het gebied van Samaria in bezit nemen; en Benjamin [dat van] Gilead.

Na het verteren van hun vijanden zal Gods volk hun land in bezit nemen en zijn gebied naar alle kanten uitbreiden. Uit dit vers blijkt dat in de glorierijke eindtijd de grens zowel naar het oosten (het gebergte van Ezau) als naar het westen (het land van de Filistijnen) aanmerkelijk zal worden verlegd. De in de *verzen 19-20* genoemde plaatsen beslaan het oosten en westen, noorden en zuiden. In deze verzen wordt enkele keren gesproken over het ‘in bezit nemen’. Dat sluit aan op wat in *vers 17* is aangekondigd, dat het huis van Jakob zijn “*bezittingen [weer] in bezit nemen*” zal.

“*Het Zuiderland*” wil zeggen de bevolking van het Zuiderland, dat is het zuiden van Kanaän. Zij worden het eerst genoemd omdat zij bezit zullen nemen van het gebergte van het zojuist geoordeelde Edom. “*Het Laagland*” is de bevolking van het heuvelland, gelegen tussen het gebergte van Juda en de vlakte van Filistea.

Maar er is niet alleen herstel voor Juda. Ook de tien stammen zullen het gebied dat hun door de Assyriërs is ontnomen, weer in bezit nemen. Benjamin zal Gilead bezitten, dat aan de andere kant van de Jordaan, buiten het land, ligt.

De ballingen krijgen hun bezittingen terug | vers 20

En de ballingen van dit leger van de Israëlieten [zullen] dat wat van de Kanaänieten was, tot aan Zarfath [in bezit nemen]; de ballingen van Jeruzalem die in Sefarad zijn, zullen de steden van het Zuiderland in bezit nemen.

Allen die in ballingschap waren weggevoerd uit de tien en de twee stammen, of verkocht waren naar verre landen (zie Jl 3:6), zullen ook hun bezittingen terugkrijgen. God vergeet hen niet. Of de rechtmatige eigenaars nu in het land of buiten het land zijn, Obadja spreekt erover dat op “*de dag van de HEERE*” (vers 15) heel Israël zijn land zal terugkrijgen.

De hoofdstrekking van de *verzen 19-20* is dat Israël, naar de aan Abraham gegeven belofte, zal uitbreken in menigte naar de vier windstreken (zie Gn 28:14). De door Obadja genoemde gebieden komen we ook tegen in de opdracht die in de wet aan Israël wordt gegeven om die gebieden in bezit te gaan nemen (zie Dt 1:7-8).

Het koningschap is aan de HEERE | vers 21

*Verlossers zullen de berg Sion opgaan
om het bergland van Ezau te oordelen,
en het koningschap zal van de HEERE zijn.*

Hier zijn we terug in Sion, het middelpunt van het herstelde Israël. De naam “*verlossers*” wijst op de noodtoestand, waaruit deze verlossers Israël hebben bevrijd (zie ook Ri 2:16; 3:9,15; Ne 9:27). De verlossers (letterlijk ‘heilanden’) zijn de stamhoofden van Juda (zie Zc 12:6-8). De wijze waarop de bevrijding tot stand komt, wordt in *vers 18* beschreven.

Deze verlossers zullen speciaal het gebergte van Edom beheersen. Edom is hier weer de vertegenwoordiger van alle heidenvolken, zodat hier de heerschappij van Israël over de hele wereld wordt voorgesteld. De HEERE zal dan Zijn Messiaanse koningschap aanvaarden en een algemeen koningschap uitoefenen (zie Ps 2:6-9). Hij heeft ‘de verlossers’ daartoe de weg laten banen (zie en vgl. 1Kr 11:10).

Het laatste deel van dit vers van Obadja en het slot van zijn profetie is het hoogtepunt (zie en vgl. Js 24:23). De HEERE is inderdaad Israëls “*Koning van oudsher*” (Ps 74:12). Hij is in waarheid “*de levende God, een eeuwig Koning*” (Jr 10:10), “*een groot Koning over de hele aarde*”, de “*Koning over de hele aarde*” (Ps 47:3,8). De openbare erkenning daarvan is nog toekomst. Maar de dag komt dat elke knie zich voor Hem zal buigen. Onder de volken zal dan gezegd worden: “*De HEERE regeert*” (Ps 96:10).

Deze proclamatie wordt overgenomen uit de hemel, waar luide stemmen worden gehoord die zeggen: *“Het koninkrijk van de wereld van onze Heer en van Zijn Christus is gekomen, en Hij zal regeren tot in alle eeuwigheid”* (Op 11:15). De bede: ‘Uw koninkrijk kome, Uw wil geschiede, zoals in de hemel, zo ook op aarde’ (Mt 6:10) is dan verhoord.

Jona

Toegelicht & toegepast

Het boek Jona

Wie was Jona?

Van de ‘kleine profeten’ is Jona ongetwijfeld de bekendste. Naast wat we in dit boek over hem te weten komen, lezen we in 2 Koningen het volgende: *“Hij [koning Jerobeam] bracht ook het gebied van Israël van Lebo-Hamath tot de zee van de Vlakte [aan Israël] terug, overeenkomstig het woord van de HEERE, de God van Israël, dat Hij gesproken had door de dienst van Zijn dienaar Jona, de zoon van Amitthai, de profeet uit Gath-Hefer”* (2Kn 14:25). We kunnen daaruit opmaken dat hij als profeet in Israël optrad kort voor of tijdens de regering van Jerobeam II (793-753 v. Chr.). Verder lezen we hier over hem dat hij een *“dienaar”* van de HEERE God en *“profeet”* is. Ook de Heer Jezus spreekt over hem als *“de profeet Jona”* (Mt 12:39).

Hoogstwaarschijnlijk is Jona de schrijver van het gelijknamige boek. Alleen hij kan vertellen over wat er op het schip gebeurde (Jn 1), over zijn verblijf in de vis (Jn 2), over zijn misnoegen en zijn uitingen daarover tegen God (Jn 4).

Zijn naam betekent ‘duif’. Hij moest met een boodschap die tot vrede (waarvan de duif een symbool is) leidt, gaan naar een stad waarover Gods oordeel moest komen. Maar Jona handelt niet naar zijn naam. Hij zoekt niet de vrede van de stad. Waarom hij dat niet doet, zullen we verderop zien.

De naam van zijn vader, Amitthai, betekent ‘betrouwbaar’ of ‘de waarheid van de HEERE’. Ook die naam heeft Jona geen eer aangedaan. Hij is niet betrouwbaar als dienaar van de HEERE. Hij ontvlucht zijn opdracht. Maar niemand kan God ontvluchten. God dwingt hem om ‘de waarheid van de HEERE’ aan Ninevé te verkondigen.

Hij komt uit Gath-Hefer in Zebulon (zie Jz 19:13), ten noorden van Nazareth in Galilea. De opmerking die de vijanden van de Heer Jezus maken, dat er geen profeet uit Galilea opstaat (Jh 7:52), is dus duidelijk een dwaling.

Zij antwoordden en zeiden tot hem: Bent u soms ook uit Galiléa? Onderzoek en zie dat uit Galiléa geen profeet opstaat. (Jh 7:52)

Het boek Jona, mikpunt van bijbelkritiek

Het grote belang dat de Joden aan het boek Jona hechten, blijkt uit het feit dat ze dit boek tijdens de grote Verzoendag lezen. Bijbelcritici hebben ook altijd grote belangstelling voor dit boek gehad. Maar die belangstelling uit zich in de vele aanvallen die op het boek zijn gedaan.

Er is beweerd dat Jona nooit heeft geleefd. Anderen hebben gezegd dat de geschiedenis van Jona het product is van een fantasierijke geest of berust op een legende. Maar, zoals iemand heeft gezegd, er is minder geloof nodig voor het aanvaarden van deze eenvoudige geschiedenis, dan voor de talrijke dwaze veronderstellingen die zijn geuit om het van zijn bovennatuurlijk karakter te beroven.

Elke aanval op het boek is in feite een aanval op de Heer Jezus, die de historiciteit van dit boek volkomen bevestigt door ernaar te verwijzen. Dat doet Hij twee keer (Mt 12:40-41; 16:4). Zo verwijst Hij naar veel meer gebeurtenissen in het Oude Testament die door mensen in twijfel worden getrokken, zoals de schepping van hemel en aarde in zes dagen, de instelling van het huwelijk, de zondvloed, de verwoesting van Sodom en Gomorra.

Want zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van het zeemonster was, zo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten in het hart van de aarde zijn. Mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel met dit geslacht en het veroordelen, want zij bekeerden zich op de prediking van Jona; en zie, meer dan Jona is hier! (Mt 12:40-41)

Een boos en overspelig geslacht verlangt een teken, en het zal geen teken worden gegeven dan het teken van Jona. En Hij verliet hen en ging weg. (Mt 16:4)

Voor het geloof zijn de beide verwijzingen van de Heer Jezus voldoende om het boek Jona te beschouwen als behorend tot de geïnspireerde Schriften. Wie Zijn verwijzing daarnaar niet gelooft of wegredeneert en daarmee het gezag van Zijn uitspraak over Jona in twijfel trekt, loochent op een brute wijze Zijn Godheid. Een tussenweg is niet mogelijk.

Jona - Jakobus

Dat het boek *Jona* een plaats heeft in het Oude Testament is net zo bijzonder als de *brief van Jakobus* in het Nieuwe Testament.

- Het Oude Testament is speciaal gewijd aan de geschiedenis van Gods genadige voornemens met Israël. Toch vinden we er in het

boek *Jona* een geschiedenis van Gods genadige handelen met heidenen.

- Het Nieuwe Testament ontvouwt Gods raadsbesluiten voor de gemeente. Toch treffen we in de *brief van Jakobus* er een brief aan die is gericht aan de twaalf stammen in de verstrooiing, dat is het hele volk Israël.

Door het boek *Jona* leren we dat, in de tijd dat Israël in het middelpunt van Gods handelen staat, Hij ook een hart vol medelijden heeft voor de volken buiten het uitverkoren volk. Het boek getuigt ervan dat God ook de God van de volken is en niet alleen van de Joden (*zie Rm 3:29*). Het is het grote zendingsboek van het Oude Testament. Jona is voor zover we weten de enige profeet die tot de heidenen werd gezonden. Van de *brief van Jakobus* leren we dat, hoewel God nu een totaal nieuw, hemels volk, de gemeente, vormt uit de gelovigen uit Israël en de volken, Hij Zijn oude aardse volk Israël niet vergeet.

De les van Jona

In dit boek worden de werkingen blootgelegd van het hart van de mens die een gelovige is en tevens een dienaar van God. De reden dat Jona niet naar Ninevé wil, is niet omdat hij bang is voor de stad, maar omdat hij God kent. In dit boek wordt ook Gods hart blootgelegd. Maar hoewel Jona God kent, staat hij niet op één lijn met Gods gedachten. Hij deelt niet in Gods goedertierenheid. De gedachte aan zijn eigen belangrijkheid overschaduwde alles. Omdat hij Gods hart niet kent, kent hij God niet echt.

Het boek geeft ons veel inzicht in het karakter en het leven van de veel besproken en vaak geminachte profeet. Onder de leiding van de Heilige Geest schrijft hij over zichzelf op een wijze zoals een mens dat van nature niet doet. Zonder enige verontschuldiging publiceert Jona zijn eigen foute gezindheid en foute gedragingen. Zou iemand ooit een dergelijk eerlijk relaas gepubliceerd hebben zoals Jona heeft gedaan? Iedereen in het boek komt er beter af dan hijzelf.

Jona is ook niet zomaar iemand. Aan hem heeft de HEERE nota bene Zijn getuigenis toevertrouwd. En juist in die persoon met zo'n hoge roeping komt een hele lage trek van de menselijke natuur tot uiting. Die lage trek is dat hij door de belangrijke boodschap die hij moet

brengen, zelf belangrijk wil zijn. Hij wil de opdracht die hij krijgt, alleen uitvoeren als hij daar zelf door kan schitteren. Als gevolg van deze ijdelheid en hoogmoed kan hij het niet verdragen dat God anderen genade bewijst.

Discipelen van de Heer

Mensen met een instelling als Jona kunnen het niet hebben dat God Zijn gedachten of Wezen door iemand anders openbaart. Zij zélf moeten de dingen doen, zij moeten er de eer van hebben. Al hun gedachten over God zijn begrensd tot hun eigen gezichtspunt. Dat gezichtspunt is dat aan hén en niemand anders de boodschap is toevertrouwd.

Eenzelfde instelling vinden we bij een paar discipelen van de Heer Jezus (zie Lk 9:54). Komen zij daar met de Heer in een dorp van de Samaritanen, worden ze gewéigerd! Dat kan niet bestaan. Er moet vuur uit de hemel komen! Dat vinden zij het enige passende antwoord op deze grove belediging. Goed, ze vragen het voor het fatsoen nog even aan de Heer. Maar intussen hebben ze lucht gegeven aan de natuurlijke gevoelens van hun hart.

Het lijkt alsof ze opkomen voor de Heer, maar in wezen willen ze wraak nemen voor deze behandeling omdat ze zichzelf afgewezen voelen. En uitoefening van wraak is de openbaring van macht. Zo willen ze laten zien dat zij belangrijk zijn, dat de macht bij hén ligt en niet bij hen die weigeren de Heer te ontvangen.

Jona: dat ben ik

Als we in Jona en de discipelen niet iets van onszelf herkennen, hoeven we niet verder te lezen. Dan bevat dit profetenboek geen boodschap voor ons. Dit boek maakt duidelijk dat zij die met God Zelf verbonden zijn, zich moeten onderwerpen aan Zijn macht en moeten buigen voor Zijn genade. Als die onderwerping er niet is, leidt het bewustzijn van Gods gunst tot ontrouw en zelfverheerlijking.

Wij zijn, net als Jona, in staat om de voorrechten die God geeft tot eigen glorie te gebruiken. Als dat gebeurt, zijn we daar vaak zelf blind voor. Door ons gedrag verduisteren we in dat geval de kennis van Wie God in Zichzelf is. Een bijkomende uitwerking van een dergelijk omgaan

met het bezit van die voorrechten is het ontstaan van een harde partijgeest. Kijk maar naar de farizeeën zoals we die in de Schrift tegenkomen. Dan kijken we weer in een spiegel. Wat zien we? Ieder die zichzelf een beetje kent en eerlijk is, zal toegeven dat hij iets van de farizeeër ook in zijn eigen hart tegenkomt.

Als we doorlezen omdat we in Jona (én in de discipelen én in de farizeeën) toch iets van onszelf willen ontdekken, zullen we nog een grote ontdekking doen. We zullen bovenal God zien, hoe Hij Zichzelf toont in Zijn genade, zowel voor Ninevé, inclusief kinderen en vee, als voor zijn dwalende dienaar Jona. Ook dat mogen we dan op onszelf toepassen. Het resultaat zal zijn dat we God prijzen vanwege Zijn grote genade waarin Hij Zich over ons heeft ontfermd.

Een profetisch boek?

Het kan verwondering wekken dat er in het boek geen profetie voorkomt. Het bevat in letterlijke zin slechts één profetie, in *Jona* 3:4. En die wordt uitgesproken, opdat die niet in vervulling zou gaan. De rest van het boek beschrijft de houding van de profeet tegenover God en de weg die God met hem gaat.

Nu is het bijzondere van dit boek, dat het verhaal zelf profetie is. Het verhaal geeft profetische waarheden in geschiedkundige vorm, in de vorm van gebeurtenissen. De profetie wordt hier uitgebeeld. Jona is een beeld van Israël. Een oude orthodoxe Jood gaf als antwoord op de vraag waarom Jona elke grote Verzoendag wordt gelezen in de synagoge: 'Wij zijn Jona.' In de persoon Jona wordt de hele geschiedenis van Israël verteld.

De Heer Jezus past wat met Jona gebeurt toe op Zichzelf in Zijn dood en opstanding (*zie Mt 12:39-41*). Als Hij het teken van Jona uitlegt, wijst Hij eerst op Zijn dood (*zie Mt 12:40*), die Hij verbindt aan het verblijf van Jona in de vis. Daarna wijst Hij op diens prediking en het gevolg ervan in Ninevé (*zie Mt 12:41*). Het *teken* van Jona waarover de Heer spreekt, be-*teken*-t dat na Zijn dood en opstanding de prediking naar de heidenen zal gaan. Dat was een ernstig verwijt voor de mensen tot wie de Heer sprak, maar die niet naar Hem luisterden.

De Heer gebruikt de geschiedenis van Jona in de vis en diens daarop volgende prediking dus als een teken van wat het volk Israël te wachten

staat. Naar Hem, Die meer is dan Jona, wilden zij niet luisteren. De mannen van Ninevé luisterden wel naar Jona. In het oordeel zullen de mannen van Ninevé opstaan om het weerspannige geslacht te veroordelen tot wie de Heer Jezus was gekomen. Zo geeft de Heer naar aanleiding van wat met Jona gebeurde een profetische boodschap door.

De tweede keer dat de Heer Jezus naar Jona verwijst (*zie Mt 16:4*), doet Hij dat met de bedoeling Zijn tegenstanders aan te tonen dat het oordeel voor de deur stond. Het *teken* van Jona be-*teken*-t hier dat Israël op het punt stond in de (volkeren)zee te worden geworpen. Mattheüs voegt er veelzeggend aan toe: “*En Hij verliet hen en ging weg.*”

Jona als beeld van Israël

Israël was, net als Jona, door God uitgekozen om Zijn getuige te zijn tegenover de volken om hen heen (*zie Js 43:10-12; 44:8*). Maar Israël heeft de waarheid van God die het had moeten verkondigen, gebruikt voor zichzelf. De waarheid van God bevalt ons als we ons ermee kunnen bekleden, om onze eigen belangrijkheid daardoor groter te maken. Zo was het met Israël. Het volk Israël was het vat van Gods getuigenis in de wereld en roemde daarin, omdat het hen zelf met eer bekleedde. Daarom kon het niet verdragen dat aan de heidenen genade werd bewezen. Evenals Jona was Israël onwillig zijn opdracht als getuige uit te voeren en waren ze steeds ongehoorzaam (*zie Ri 2:11-19*).

Jona wil door te vluchten zich aan de opdracht tot verkondiging onttrekken. Hij misgunt de grote heidenwereld de Goddelijke barmhartigheid, omdat hij vreest dat de boeteprediking Ninevé van de dreigende ondergang zal redden (*Jn 4:2*). Dat wil hij nu juist niet. Hij wil dat die heidenen omkomen. Hierin weerspiegelt Jona de houding van Israël tegenover de volken (*zie 1Th 2:14-16*).

Maar Jona is niet gelijk te stellen met een valse profeet, die vanuit zijn eigen hart profeteert. Dat bewijst zijn belijdenis tegenover de zeelieden in *Jona 1*. Evenals Jona in de zee verdween, zo is Israël onder de volken verstrooid. De volken hebben als gevolg daarvan God leren kennen (*zie Rm 11:11*).

Jona wordt wonderlijk bewaard in de vis. Zo heeft God Israël al de eeuwen door bewaard en zullen ze terugkomen in hun land (*zie Hs 3:3; Jr 30:11; 31:35-37*). Jona heeft moeten leren dat hij evengoed als Ninevé

afhankelijk is van de genade van God. Dat moet Israël ook leren (*zie Rm 11:32*).

Indeling

I De ongehoorzame profeet (*Jn 1:1-2:10*)

1. De vlucht (*Jn 1:1-3*)
2. De storm (*Jn 1:4-6*)
3. De verantwoordelijkheid van Jona (*Jn 1:7-10*)
4. Jona verworpen (*Jn 1:11-16*)
5. De bescherming van Jona (*Jn 1:17-2:1*)
6. Een psalm van dankzegging (*Jn 2:2-9*)
7. De bevrijding (*Jn 2:10*)

II De verongelijkte profeet (*Jn 3:1-4:11*)

1. De prediking van Jona (*Jn 3:1-4*)
2. De bekering van Ninevé (*Jn 3:5-10*)
3. Het misnoegen van Jona (*Jn 4:1-4*)
4. God berispt Jona (*Jn 4:5-9*)
5. De barmhartigheid van God (*Jn 4:10-11*)

Jona 1

Jona wil onder de opdracht van de HEERE uitkomen om tegen Ninevé te prediken. Daarom wil hij naar Tarsis vluchten. Daarvoor vindt hij in Jafo een schip (*verzen 1-3*). Maar de HEERE stuurt een zware storm. Het schip dreigt te vergaan. Jona wordt gedwongen te erkennen dat de storm om hem is opgestoken (*verzen 4-10*). Op verzoek van de schepelingen geeft hij aan wat er moet gebeuren om de storm te laten ophouden. Als hij in de zee is geworpen, wordt de zee kalm (*verzen 11-16*). De HEERE ontfermt Zich verder over hem door een grote vis te sturen die hem inslikt.

De HEERE spreekt | *vers 1*

Het woord van de HEERE kwam tot Jona, de zoon van Amitthai:

Dit is niet de eerste keer dat het woord van de HEERE tot Jona komt. Hij is zo gezegd geen nieuweling, hij kent de stem van de HEERE. Zoals hiervoor al is gezegd, is hij profeet in de tijd dat Jerobeam II koning is of binnenkort wordt. Hij heeft mogen profeteren dat verloren gegaan gebied van Israël weer zal worden heroverd (*zie 2Kn 14:25*).

Met het brengen van die boodschap zal hij geen moeite hebben gehad. Prachtig moet hij dat hebben gevonden. Het was natuurlijk ook voor deze Israëliet in hart en nieren een enorm mooie profetie die hij mocht uitspreken. Met zo'n boodschap ga je graag naar je volksgenoten. Hij zal niet de naam van 'onheilsprofeet' hebben gehad, zoals meerderen van zijn collega-profeten die ongetwijfeld wel moeten hebben gehad.

Op welke wijze het woord van de HEERE nu tot hem komt, wordt niet aangegeven. Dat is overigens niet vreemd. Er zijn heel wat profeten die daarover geen mededeling doen. Op de een of andere manier is Jona zich bewust geworden dat de HEERE wil dat hij naar Ninevé gaat om te prediken.

Ook vandaag wil de Heer ieder van de Zijnen duidelijk maken wat ze moeten doen, waar ze heen moeten gaan, wat ze moeten zeggen. Hij spreekt door het Woord dat we in onze handen hebben. Als we dat biddend lezen, zullen we horen wat Hij tot ons zegt. Niet alleen begrijpen we dan in algemene zin hoe Hij wil dat we leven. We zullen

ook Zijn specifieke opdracht horen die Hij voor ieder van ons persoonlijk heeft. Dat gebeurt niet door bovennatuurlijke stemmen te horen, het is geen zweverige, emotionele zaak. Wie werkelijk en onderworpen op de Heer gericht is bij het lezen van Zijn Woord, zal begrijpelijk en helder van Hem door Zijn Woord vernemen wat Hij wil.

De opdracht | vers 2

Sta op, ga naar de grote stad Ninevé en predik tegen haar, want hun kwaad is opgestegen voor Mijn aangezicht.

De opdracht die hij nu krijgt, is anders dan die waarover we lezen in 2 *Koningen 14*. Dit keer is het geen boodschap waar een mens graag de straat mee opgaat, geen boodschap waar mensen op zitten te wachten en die de prediker een gezien man maakt. Hij moet nu wel onheil prediken.

Dat zou niet prettig zijn als het zijn eigen volk betrof. Maar hij wordt niet gezonden tot zijn eigen volk. Hij moet naar Ninevé, de hoofdstad van het Assyrische rijk. Dat is een stad met heel oude papieren. Ze wordt voor het eerst genoemd in *Genesis 10:11*. Sanherib maakte de stad tot hoofdstad. De Meden en Perzen hebben haar in 612 v. Chr. verwoest.

Dat Jona daarheen moet, is zeker een unicum. Het is nog niet eerder gebeurd, althans naar wat we in de Schrift lezen, dat een profeet tot de heidenen is gezonden. Maar het staat niet aan een dienaar van God om de plaats van zijn dienst te bepalen en ook niet wat hij moet prediken.

De HEERE maakt hem deelgenoot van Zijn motieven om hem daar naar toe te sturen. Hij vertelt Jona dat de boosheid van de stad tot Hem in de hemel is doorgedrongen (*zie en vgl. Gn 18:21; 1Sm 5:12*). Het goede ontbreekt er volledig. De stad is door en door verdorven. Er blijft voor Ninevé niets anders over dan het oordeel.

Het is een grote stad, omdat er zoveel inwoners zijn. Het is ook een stad met een enorme rijkdom (*zie Na 2:9*). Het aantal inwoners en de grote rijkdom zorgen ervoor dat ook haar macht en invloed op het wereldrijk, waarvan het de hoofdstad is, groot is. Groot in omvang is dan ook de boosheid van haar vele inwoners die leven in opstand tegen God. God kan het niet langer verdragen. Het oordeel moet worden aangezegd.

Jona vlucht | vers 3

Maar Jona stond op om naar Tarsis te vluchten, weg van het aangezicht van de HEERE. Hij daalde af naar Jafo en vond een schip dat naar Tarsis ging. Hij betaalde de prijs [voor de overtocht] en ging aan boord om met hen mee te gaan naar Tarsis, weg van het aangezicht van de HEERE.

Jona heeft geen zin in deze opdracht. Dat is op zich geen schokkend of nieuw verschijnsel. Mozes had ook zo zijn bezwaren toen God hem riep (zie Ex 3-4) en ook Gideon sprong niet op van vreugde toen God hem riep (zie Ri 6:11-24). Maar bij hen waren andere dingen aanwezig dan bij Jona.

Dienaren van de HEERE, profeten, zijn geen machines. Ze kunnen de wil van God weerstaan. Bij Mozes en Gideon was het een gevoel van onvermogen. Ze voelden zich niet in staat tot het uitvoeren van de grote opdracht die zij kregen. Bij Jona is het uitgesproken onwil, gebaseerd op trots. Dat bezorgt Jona de twijfelachtige eer als enige profeet pertinent ongehoorzaam te zijn aan God, een profeet die domweg weigert Zijn bevel op te volgen.

De HEERE had Jona kunnen tegenhouden. Toch laat Hij hem gaan, maar zonder hem uit het oog te verliezen. Hij laat hem gaan zo ver als Hij dat nodig vindt. Wie de weg van gehoorzaamheid verlaat, verlaat onvermijdelijk ook de tegenwoordigheid van de Heer. Niet dat de Heer voor zo iemand niet meer bestaat, maar het hart raakt het bewustzijn van Zijn tegenwoordigheid kwijt. Dat kan natuurlijk ook niet anders. De Heer gaat nooit mee op een weg van ontrouw.

Het doel van Jona staat vast. Hij gaat niet naar Ninevé, maar compleet de andere kant op, naar Tarsis. Waar Tarsis precies heeft gelegen, is niet duidelijk. Het wordt wel verondersteld in Spanje, in het westen, terwijl Ninevé in het oosten lag. Waarom hij nu juist naar Tarsis wil, wordt niet vermeld.

Hij “vond een schip”, zo lezen we. Dat wijst erop dat hij heel bewust te werk is gegaan in zijn zoektocht naar een middel dat hem naar zijn eigenwillig uitgekozen doel kon brengen. Hij zal het wel als een bevestiging hebben gezien dat hij in Jafo (dat is het huidige Jaffa, dat in het Nieuwe Testament Joppe wordt genoemd, zie Hd 9:36,43), een belangrijke havenstad in Israël, een schip vindt dat juist naar Tarsis gaat vertrek-

ken. Hij heeft om zo te zeggen de wind mee, de omstandigheden zijn gunstig.

Zulke 'meevallers' geven iemand die hardnekkig van plan is zijn eigen weg uit te stippelen, terwijl hij daarmee ingaat tegen de wil van de Heer, een heerlijk gevoel. We zijn er allemaal meesters in om een eigenzinnige handelwijze, waarvan we weten dat die tegen het Woord van God ingaat, goed te praten aan de hand van gelukkige omstandigheden. Daarmee wordt onze ongehoorzaamheid aan het Woord van God gecamoufleerd. Dat het meezit op een weg van ongehoorzaamheid, is nooit een bewijs van de zegen van de Heer.

De weg van Jona is de weg naar beneden. Hij daalt af naar Jafo en hij daalt af in het schip (*vers 5*) en later daalt hij nog dieper af, in de zee (*Jn 2:6*). Jafo betekent 'schoonheid' of 'onderwerping'. 'Schoonheid' lijkt een geschikt vertrekpunt. Maar het voert tot 'onderwerping', gebondenheid. Het schip dat daar vertrekt, brengt je slapend naar je doel, als God niet tussenbeide komt. Zo gemakkelijk raak je uit de tegenwoordigheid van de Heer.

Het weggaan van het aangezicht van de HEERE is een bewuste daad en daarom zonde. Het plaatst Jona in het duistere gezelschap van Kaïn, die ook wegging van het aangezicht van de HEERE (*zie Gn 4:16*).

Misschien moeten we niet denken dat Jona zich voor God wilde verbergen. Vermoedelijk kende hij *Psalm 139* heel goed, waardoor hij wist dat dit onmogelijk was. Maar op iemand die bewust ongehoorzaam is, verliest het Woord van God zijn krachtige uitwerking. Jona *wilde* niet doen wat God hem had opgedragen. Daarom vertrok hij uit het land waar God woonde. "*Weg van het aangezicht van de HEERE*" wil ook zeggen 'weg uit het land van de HEERE'.

Jona vlucht niet uit angst voor moeilijkheden die hij tijdens zijn dienst zou tegenkomen, maar omdat hij bang is dat de HEERE de stad Ninevé genade bewijst. Als Jood misgunt hij de heidenen de genade. Dit misgunnen van de genade aan de heidenen komen we regelmatig tegen in de *evangeliën* en in de *Handelingen*. De farizeeën worden woest als de Heer Jezus in Zijn gelijkenissen verwijst naar genade voor de heidenen (*zie Mt 19:33-46*). Woest worden de Joden ook als Paulus daarover spreekt (*zie Hd 22:17-22*).

Maar niet alleen de ongelovige farizeeën en Joden tonen hun ongenoe- gen als er over genade voor de heidenen wordt gesproken. Het kostte de Heer Jezus de nodige moeite om ook een Petrus te overtuigen dat hij naar een heiden moest gaan (zie Hd 10). Gelukkig liet Petrus zich overtuigen en voldeed hij aan de opdracht. Maar de achtergrond is steeds dezelfde: als heidenen de behoudenis zouden aannemen, zou het met de bevoorrechte positie van Israël gedaan zijn, aan wie de HEERE Zich naar hun overtuiging exclusief had geopenbaard.

Als Jood kan Jona het niet aanzien dat een heidense stad zo begunstigd wordt en deel krijgt aan de barmhartigheid en redding van God. Als profeet kan hij niet aanzien dat zijn woord niet uitkomt en dat nog wel voor de ogen van deze onbesnedenen. Hij moet prediken dat God de stad na veertig dagen zal omkeren. Dat zal echter niet gebeuren als ze zich bekeren. Dat weet Jona. Maar hij wil niet voor een valse profeet worden aangezien. Dat zal wel zo zijn als de stad zich bekeert. Zijn woorden komen dan niet uit. De stad zal niet worden omgekeerd, terwijl hij dat juist gepredikt heeft.

In 2 *Koningen 14* is Jona als boodschapper uitverkoren geweest om de barmhartigheid van God bekend te maken in de dagen dat Israël onder het verschrikkelijke juk van de vijand zuchtte. Hij is toen de bringer geweest van goed nieuws voor zijn volk. Dat heeft hij graag gedaan. Maar in zijn hoogmoed kan hij geen opdracht aanvaarden die alleen voor de volken bestemd is en waardoor de barmhartigheid van God ook hun ten deel valt. Hij weet namelijk dat God barmhartig is (*Jn 4:2*).

Jona betaalt de prijs voor de overtocht. Aan de weg die van God afvoert, hangt altijd een prijskaartje. De prijs is het verlies van zelfrespect, het beroofd zijn van Gods tegenwoordigheid en het geweld aandoen van het geweten. Toch wordt die prijs grif betaald. Maar als we alles hebben betaald en alles kwijt zijn, slagen we er niet in ons doel te bereiken. We worden uit het door onszelf uitgekozen schip in de oceaan gegooid.

Daarna brengt God ons terug aan land op Zijn kosten en in een schip van Zijn makelij. De morgen van het vertrek kan er zonnig en fraai uitzien, er is geen vuiltje aan de lucht. Maar God kan de wegloper een storm achterna sturen om hem naar Zich terug te brengen.

De HEERE grijpt in | vers 4

Maar de HEERE wierp een hevige wind op de zee; er ontstond een zware storm op de zee, zodat het schip dreigde te breken.

De HEERE had Jona natuurlijk al eerder kunnen tegenkomen. Maar Hij laat Jona gaan zover als Hij voor juist acht. Het loopt Hem niet uit de hand. Nooit verliest Hij de controle over een zaak die Hij is begonnen. Hij heeft Jona een opdracht gegeven en Hij wil dat Jona die ook uitvoert.

Het begin van de reis zal wel heel gladjes zijn verlopen. Zo gladjes, dat het zachte schommelen van het schip Jona in slaap heeft gewiegd. Dan is het Gods tijd om in te grijpen. Hij weet precies wanneer Hij moet ingrijpen. Hij heeft daarvoor ook de geëigende middelen. God stuurt Zijn ongehoorzame dienaar een gehoorzame dienaar achterna. Die gehoorzame dienaar is de wind. Vanuit Zijn schatkamers zendt God deze dienaar ten gunste

van Zijn weggelopen dienaar (Ps 135:7c; zie ook Sp 30:4).

...
Hij brengt de wind uit Zijn schatkamers naar buiten.
(Ps 135:7c)

Een storm lijkt op het eerste gezicht niet ten gunste te kunnen zijn. Het schip dreigt te worden stukgeslagen. Jona en de andere opvarenden gaan de ondergang tegemoet. Maar als God in het leven van de Zijnen van een storm gebruikmaakt, kunnen we er zeker van zijn dat die storm Hem niet uit de hand loopt en dat hij tot zegen is.

Het is genade van God Die Zijn dienaar opzoekt en hem niet lang in zijn zonde laat gaan. Zonde brengt altijd stormen in iemands leven of in zijn gezin of in de gemeente, nooit rust. Het is heilzaam in die stormen de roepstem van God te herkennen waardoor Hij ons wakker wil schudden, opdat wij Zijn wil weer gaan doen.

Bidden, handelen | vers 5

Toen werden de zeelieden bevreesd en zij riepen, ieder tot zijn god. Zij wierpen de lading die in het schip was, in de zee om het daardoor lichter te maken. Maar Jona was afgedaald in het ruim van het schip, was gaan liggen en was in een diepe slaap gevallen.

Het moet een bont gezelschap geweest zijn aan boord van dat schip. Voor het oog hebben ze als gemeenschappelijk doel ervoor te zorgen dat het schip zijn bestemming bereikt. Door de nood komt naar buiten

wat in ieder aanwezig is. Ieder belijdt zijn eigen geloof. Maar het is geen eenheid van geloof, want ieder roept tot zijn eigen god.

Op dezelfde wijze lijkt het voor het oog dat in een bepaalde onderneming ieder zijn steentje bijdraagt aan het welslagen ervan. Maar als er stormen ofwel tegenslagen komen, komt naar buiten wat iemand gelooft. Dan heeft ieder zijn eigen geloofsovertuiging. We zien dat in de politiek, maar ook in de kerk. Het Woord van God wordt niet geraadpleegd. Ieder handelt naar eigen inzicht.

De wereld is in nood. Ieder die daar oog voor heeft, probeert naar eigen overtuiging daaraan iets te doen. Ook op allerlei conferenties die men vanwege de nood belegt, komt men niet tot elkaar. Ieder blijft strijden voor de eigen belangen. Die belangen worden gevoed door een ideologie, een filosofie, een godsdienst zonder geloof in Jezus Christus als de Middelaar tussen God en mensen. Het bidden van de schepelingen is een uiting van onmacht waarin een beroep wordt gedaan op een hogere macht.

Naast hun individuele nood die hen individueel doet bidden, is er ook een gezamenlijk handelen. Samen gooien ze de lading overboord. Ze willen het schip lichter maken, zodat het makkelijker bestuurbaar is in de storm. Maar het lichter maken van het schip verandert niets aan de hevigheid van de storm. Die raast onverminderd voort. Pas als de oorzaak van de storm bekend is, kan deze tot bedaren worden gebracht. Zo is de mens altijd bezig om problemen draaglijk en hanteerbaar te maken, zonder de oorzaak onder ogen te willen zien.

Het probleem van het schip ligt in het ruim van het schip te slapen. Jona is in een diepe slaap gevallen in de zorgeloze mening dat hij in zijn voornemen geslaagd is. Hoe zou hij eraan kunnen denken dat God hem op zee een halt zou toeroepen en hem zou terugbrengen van zijn ongehoorzame weg?

Zijn slaap is niet de slaap van vertrouwen, zoals bij de Heer Jezus (*zie Mt 8:24*) of Petrus (*zie Hd 12:6*). Zijn slaap is de slaap van een ongevoelig geweten (*zie 1Th 5:6*). Hij meent veilig te zijn. Hij is immers in zijn voornemen geslaagd. Maar door zijn slaap is hij ongevoelig voor het onheil dat hij zijn medeschepelingen aandoet.

De handhaving van het eigen ik is er ook de oorzaak van dat anderen in ellende terechtkomen. Dit kunnen we toepassen op het gezin of de

plaatselijke gemeente. Als iemand niet wil dat zijn reputatie een deuk oploopt en zijn recht eist waar hij toegeeflijk zou moeten zijn, is dat tot onheil voor het hele gezin of de gemeente.

Word wakker en bid! | vers 6

De kapitein kwam bij hem en zei tegen hem: Hoe kunt u zo diep in slaap zijn! Sta op, roep uw God aan! Misschien zal die God aan ons denken, zodat wij niet vergaan!

Wat een schande als een heiden een gelovige moet vermanen en moet oproepen om te bidden. Talloze christenen zijn volkomen onverschillig onder het feit dat de wereld figuurlijk in brand staat. Het lot dat miljoenen mensen wacht om voor eeuwig in de hel gepijnigd te worden, doet hen niets. Hoeveel christenen grijpt het aan dat een familielid, hun buurman of buurvrouw, hun collega, hun medescholier op weg is naar de eeuwige verdoemenis?

Grijpt het ons nog aan? *“Hoe kunt u zo diep in slaap zijn!”* We vergapen ons aan de verstrooiing die de televisie ons biedt. We zwerven via het wereld wijde web langs talloze ‘interessante’ zaken. We sussen ons geweten dat we niet de gekste programma’s of sites bekijken. En de kostbare tijd verstrijkt en geestelijk dommelen we zachtjes weg en soms ook letterlijk. Na verloop van tijd blijkt dat we in een ontzettend diepe slaap zijn verzonken.

Tussen een diep slapende en een dode is niet veel verschil. Daarom moet de roep komen: *“Ontwaak, u die slaapt, en sta op uit de doden en Christus zal over u lichten” (Ef5:14)*. Het wordt tijd dat er een gezagvoerder komt om ons wakker te maken. Schande, zó vast te slapen, terwijl de nood steeds groter wordt. Kunnen we niets doen? Hebben we geen vrijmoedigheid? Laten we dan toch opstaan en tot onze God bidden. Niemand heeft een gave nodig om te bidden. Dat kan het kleinste kind.

Wat wel nodig is, is geloof. *“Zonder geloof echter is het onmogelijk Hem te behagen; want wie tot God nadert, moet geloven dat Hij is en dat Hij een beloner is van hen die Hem zoeken” (Hb 11:6)*. Of is het met ons geloof in de levende God ook afgelopen? Leeft ons geloof niet meer? Moslims bidden vijf keer per dag; hoeveel christenen doen het nauwelijks één keer per dag? Laten we wakker worden en bidden voor ons leven en voor het leven van hen die met ons aan boord van ons levenschip zijn!

En het lot viel op Jona | vers 7

Daarop zeiden de mannen tegen elkaar: Kom, laten wij het lot werpen, zodat wij weten door wie dit onheil ons [overkomt]. Zij wierpen het lot, en het lot viel op Jona.

Jona is gewekt. Zou hij voldaan hebben aan de oproep van de gezagvoerder en tot God hebben gebeden? Of zou zijn geweten zijn gaan spreken bij de herinnering aan de HEERE, voor Wie Hij op de vlucht is? Het wordt niet vermeld. In elk geval vertelt hij nog steeds niet wat er aan de hand is. Jona houdt zijn mond zolang het kan, hoewel hij heel goed weet hoe het komt dat het schip in nood is. Als mensen zich schamen, maar ook de eigen wil nog actief is omdat die nog niet is geoordeeld, is er veel tucht nodig om iemand weer terecht te brengen.

De zeelieden zien zoveel ongewoons in de storm, dat ze er een juiste betekenis aan hechten. Het is een storm die de schuld is van een van de aanwezigen op het schip. Voor Jona is de storm een onheil dat van de HEERE komt *(Am 3:6b)*. Voor de heidense schepelingen is het een boodschap van een goddelijke gerechtigheid *(zie en vgl. Hd 28:4)*.

...
*Of komt er kwaad in de stad voor
zonder dat de HEERE dat doet?
(Am 3:6b)*

Van bijzondere gebeurtenissen gaat wel vaker een roepstem uit tot het geweten. God wil allerlei nationale of persoonlijke rampen ook die uitwerking laten hebben. Maar niemand op het schip vraagt zich af: 'Ben ik de oorzaak?' Het moet iemand anders zijn. Om erachter te komen werpen ze het lot.

Het werpen van het lot wordt vaak gedaan in het Oude Testament *(zie Jz 7:16; 15:1; 1Sm 14:36-42)*. Ook gebeurt het nog één keer in het Nieuwe Testament en wel voordat de Heilige Geest wordt uitgestort *(zie Hd 1:26)*. Na de uitstorting van de Heilige Geest horen we niet dat de gemeente er gebruik van maakt. Dat zou ook in strijd zijn met de wijze waarop God Zijn wil nu bekendmaakt. Wij hebben het complete Woord van God en Zijn Geest Die in de hele waarheid leidt.

Als het lot op Jona is gevallen, is het niet mogelijk nog langer te zwijgen *(Sp 16:33)*.

*Het lot wordt in de schoot geworpen,
maar elke beslissing daardoor komt van de HEERE.
(Sp 16:33)*

Verantwoording gevraagd | vers 8

Toen zeiden zij tegen hem: Vertel ons toch door wie dit onheil ons [overkomt]. Wat is uw werk en waar komt u vandaan? Wat is uw land en van welk volk bent u?

De zeelieden willen een verklaring van Jona. Ze vragen naar zijn werk, het beroep dat hij uitoefent. Misschien doen ze dat met de gedachte dat daarin iets oneerlijks kan zijn wat de toorn van de goden heeft opgewekt.

Die vraag kan ook aan ons, die zeggen christenen te zijn, gesteld worden. Waar zijn we mee bezig? Is dat wat we doen tot een zegen of tot een vloek voor anderen? Dat geldt voor het runnen van een bedrijf. Doen we eerlijk zaken, belonen we werknemers eerlijk, krijgen ondergeschikten een eerlijke beoordeling? Het geldt ook voor allerlei andere bezigheden, ook voor wat we als een hobby of vrijetijdsbesteding beschouwen. Waarmee zijn we bezig, waarom doen we het en hoe?

Ze vragen ook aan Jona waar hij vandaan komt. Is er in zijn achtergrond iets wat niet deugt? Wat is zijn vaderland? Wie zijn zijn volksgenoten? Het antwoord op deze vragen kan belangrijk zijn om vast te stellen met wat voor man ze te doen hebben.

Deze vragen kunnen we ook toepassen op ons die belijden christenen te zijn. Waar komen we als christenen vandaan? Leven we vanuit de gemeenschap met God? Bepaalt dat onze handelingen en de weg die we gaan? En is ons vaderland de hemel? Kunnen we zeggen dat we burgers van de hemel zijn? En wie zijn onze volksgenoten? Zijn dat alle kinderen van God? Als die vragen ons worden gesteld, terwijl we ons in een positie als die van Jona bevinden, zullen we ons knap ongemakkelijk voelen.

Verantwoording afgelegd | vers 9

Hij zei tegen hen: Ik ben een Hebreër en ik vrees de HEERE, de God van de hemel, Die de zee en het droge gemaakt heeft.

Pas nadat het lot is geworpen en hem vragen worden gesteld, komt Jona met een verklaring. Hij wordt ertoe gedwongen. Zijn verklaring is dan ook nog geen echt berouw over zijn ongehoorzaamheid. Zijn

geweten is nog niet in het licht van God gebracht. Daarom gaat de storm ook nog niet liggen en moet God hem nog verder onderwijs geven.

Jona erkent dat hij de schuld is. Hij noemt zich een Hebreëer, een naam die de Israëliet onder de heidenen heeft (zie Gn 39:14,17; 40:15; 1Sm 4:6,9; 14:11). In zijn belijdenis aangaande God belijdt hij de HEERE als “de God van de hemel, Die de zee en het droge gemaakt heeft”. Dat betekent dat Jona God niet belijdt als de God van Israël, de God van één speciaal volk. Hij maakt de zeelieden, heidenen, met Hem bekend, zoals hij dat ook in Ninevé had moeten doen.

Met deze belijdenis veroordeelt hij indirect zijn eigen vlucht. Tevens zegt hij hiermee dat je voor die God niet kunt vluchten.

Onder de indruk | vers 10

Toen werden de mannen zeer bevreesd, en ze zeiden tegen hem: Hoe hebt u dit kunnen doen? De mannen wisten namelijk dat hij op de vlucht was, weg van het aangezicht van de HEERE, want hij had het hun verteld.

Jona had hen niet ingelicht over zijn vlucht toen hij aan boord stapte, maar in zijn beantwoording van hun vragen. Dat zijn verklaring over de HEERE God geen verzinsel is, wordt door de omstandigheden onderstreept. De zeelui worden erdoor met vrees vervuld. Het lijkt erop dat deze heidenen door de schandelijke ongehoorzaamheid van Jona meer onder de indruk van God raken dan de profeet zelf.

Een gelovige kan met een zekere onverschilligheid over Gods handelen met hem vertellen, terwijl dit grote indruk maakt op mensen die met God geen rekening houden. Als iemand zegt door God gestraft te worden voor een ongehoorzaamheid, maakt dat soms diepe indruk op mensen die niet weten Wie God is. Dat komt omdat die mensen van zichzelf wel weten hoeveel dingen ze in ongehoorzaamheid hebben gedaan. Zo kan God zelfs ongehoorzaamheid van hen die Zijn Naam belijden gebruiken om anderen onder de indruk te brengen van Zijn macht.

Dit rechtvaardigt natuurlijk in geen enkel opzicht iemands ongehoorzaamheid. En het is ook de vraag of iemand die diep onder de indruk is van Gods almacht, zich ook tot God bekeert.

Wat moeten we doen? | vers 11

Zij zeiden dan tegen hem: Wat moeten wij met u doen, zodat de zee ons met rust laat? Want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger.

Ondanks het feit dat ze nu de oorzaak van de storm weten, wordt de zee hoe langer hoe onstuimiger. De wind gaat niet liggen, maar trekt nog meer aan. Er moet nog iets gebeuren. Het kan zijn dat de zonde wordt ontdekt die de oorzaak van onze problemen is. Maar er moet ook op de juiste manier mee worden gehandeld, anders wordt het toch nog hoe langer hoe erger.

Dat is hier ook het geval. Daarom gaan de zeelieden door met het onderzoek. Ze willen niet zelf een maatregel uitkiezen, beducht als ze zijn voor de God voor Wie Jona op de vlucht is. Ze zien in hem een schuldige, maar ook een boetvaardige. Hij moet maar aangeven wat er moet gebeuren.

Pak mij op en werp mij in de zee | vers 12

Daarop zei hij tegen hen: Pak mij op en werp mij in de zee; dan zal de zee u met rust laten, want ik weet dat deze zware storm u omwille van mij [overkomt].

Het is moedig van Jona dit voorstel te doen. Het is de taal van de boetvaardige. Zo iemand wenst zelf de straf te dragen, wat het hem ook mag kosten, en niet anderen die er onschuldig aan zijn. Hij zoekt geen verontschuldiging of verzachting. Zonder reserve neemt hij de schuld op zich en rechtvaardigt God in Zijn handelen. Hij erkent de hand van God in wat er gebeurt.

Jona spreekt hier als gelovige Israëliet, die de ernst van de gerechtigheid van de heilige God uit de wet en uit de geschiedenis van Zijn volk kent. Hij buigt zich onder het oordeel van God. Met zijn voorstel spreekt hij tegelijk zijn vertrouwen in God uit. Hij zegt met zijn voorstel zoveel als: 'Lever mij maar uit aan God.' Hij vertrouwt zich aan God toe als hij niet meer in het schip is, want daar hoort hij niet.

Jona is een zwakke, maar dan ook een heel zwakke afschaduwing van de Heer Jezus. De vernedering van Jona is het gevolg van zijn ongehoorzaamheid. De vernedering van de Heer is het gevolg van Zijn onberispelijke gehoorzaamheid. Christus bood Zichzelf in volmaakte

gehoorzaamheid aan om voor anderen te sterven, opdat die zouden kunnen leven.

Iets dergelijks als bij Jona zien we in de houding van David na zijn zonde van de volkstelling (1Kr 21:17). De uitspraken van Jona en David waarin ze zichzelf aanboden om te boeten, zijn mooi, maar het gevolg van eigen schuld. Toen de Heer Jezus zei: “Zie, Ik kom om Uw wil te doen” (Hb 10:7), was dat om in volkomen vrijwilligheid Gods wil uit te voeren ten aanzien van volkomen verdorven zondaren.

David zei tegen God: Ben ik het niet die gezegd heb dat men het volk tellen zou? Ja, ik zelf ben het, die gezondigd en volstrekt kwalijk gehandeld heb, maar deze schapen, wat hebben zij gedaan? HEERE, mijn God, laat Uw hand toch tegen mij en tegen mijn familie zijn, maar niet als een plaag tegen Uw volk. (1Kr 21:17)

Weerstand | vers 13

De mannen roeiden echter om [het schip] terug te brengen naar het droge. Maar zij konden het niet, want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger tegen hen.

Het aanbod van Jona om hem in de zee te werpen gaat de zeelieden te ver. Ze doen wat ze kunnen om deze maatregel niet te moeten nemen. Hoewel de zeelieden zien dat de toorn van God op Jona rust, schrikken ze ervoor terug de uitvoerders van het Goddelijk oordeel te zijn. Mogelijk zijn ze onder de indruk geraakt van wat Jona vertelde. Nog hebben ze te zeer de blik gericht op de man die voor hen staat. Hij is voor hen de vertegenwoordiger van de God over Wie hij heeft gesproken. Moeten ze hem nu in de zee werpen? Ze spannen al hun krachten in om dat te voorkomen.

De erkenning van Gods oordeel en daar ook naar handelen zijn twee zaken. Pas als een mens totaal aan het eind van zijn mogelijkheden is, zal hij zich ook buigen voor Gods oordeel. Dat moeten de zeelieden ook ervaren. Als ze zien dat ze niet met Jona, maar met de God van Jona te maken hebben, richten ze zich tot Hem.

Erkenning | vers 14

Toen riepen zij de HEERE aan en zeiden: Och HEERE, laat ons toch niet vergaan om het leven van deze man! Leg geen onschuldige bloed op ons! Want U, HEERE, doet zoals het U behaagd heeft.

In het handelen van de zeelieden komt een mooie karaktertrek naar voren, die tot beschaming van Jona is. Zij tonen namelijk meer zorg om het ene leven van Jona, dan Jona om het leven van de honderdduizenden in een hele stad. In hun belijdenis geven zij aan dat ze Gods recht op het leven erkennen. Hoewel ze niet in verbinding met God staan, kennen zij zichzelf niet het recht toe om Jona's leven te nemen. Ze bidden om vergeving voor wat ze gaan doen.

Zij roepen tot de HEERE omdat ze van Jona hebben gehoord dat dit de Naam van de God van Jona is. Op deze wijze erkennen ze Zijn opperheerschappij. Ze belijden dat de HEERE handelt naar wat Hem behaagt: Hij heeft de storm gezonden en door het lot de schuldige aangewezen.

Daarin ligt ook berusting. God handelt nooit willekeurig. Hij handelt altijd naar Zijn welgevallen, naar het Hem behaagt. Daarin komt Zijn soevereiniteit tot uiting. Wie Hem vertrouwt, zal daarin de kracht vinden om zelf te handelen naar Zijn wil en Zijn handelen te aanvaarden.

Gehoorzaamheid en het resultaat | vers 15

Daarop paken zij Jona op en wierpen hem in de zee. En de woedende zee kwam tot bedaren.

De schepelingen werpen Jona uit het schip, uit hun gezelschap in de razende zee die als het ware om uitlevering van de overtreder roept, opdat er vrede en rust komt. Hoe Jona zich op dat moment gevoeld heeft, lezen we niet. Maar we kunnen veronderstellen dat, waar hij vlucht voor zijn Meester, hij die Meester nu als Rechter gaat ontmoeten.

God spaart de zeelieden op grond van hun gebed en hun daad van gehoorzaamheid. In profetisch opzicht, als we in Jona het beeld van Israël zien, hebben we hier in beeld wat in *Romeinen 11:15a* staat, dat "hun [Israëls] verwerping de verzoening van de wereld is." Nadat Jona in de zee is geworpen, wordt de zee rustig. Na de verwerping van Israël, gaat de boodschap van behoudenis tot de volken.

Eerbied | vers 16

Toen werden de mannen zeer bevreesd voor de HEERE; zij brachten de HEERE een slachtoffer en legden geloften af.

Plotseling houdt de storm op. Na alles wat de zeelieden al hebben meegemaakt, maakt het hun indruk van de God van Jona nog groter. Er komt vrees en eerbied. Ze willen de HEERE iets aanbieden en brengen Hem daarom een offer. Ze getuigen daarmee dat Hij hun dank en bewondering waard is.

Maar hun dankbaarheid is niet alleen iets van het moment. Zij doen ook geloften met het oog op de toekomst. Ze zullen Hem nog meer geven als ze behouden aan land zijn gekomen.

Daarmee stijgen ze uit boven wat Jakob beloofde. Jakob stelde God voorwaarden. Indien God Zich zou bewijzen als de God Die hem behouden thuis zou brengen, dan zou Jakob God als zijn God aanvaarden (zie Gn 28:20-21). Deze zeelieden doen geloften om Wie God voor hen is geweest en niet als een uitdaging aan God om Zichzelf te bewijzen door hen te behouden.

Jona gered | *vers 17*

En de HEERE beschikte een grote vis om Jona op te slokken. Jona was drie dagen en drie nachten in het binnenste van de vis.

Als Jona in de zee is geworpen, verdrinkt hij niet. De HEERE ontfermt Zich over hem. Hij stuurt een grote vis die Jona opslokt. Vervolgens doet de HEERE Zijn werk in Jona. God, Die het leven vóór de geboorte bewaart in de baarmoeder, kan ook een Jona bewaren in de buik van de vis. De vis slokt Jona op, niet om hem te verdelgen, maar om hem te beschermen. God spaart Jona, omdat Hij hem nog wil gebruiken.

Dat Jona drie dagen en drie nachten in de vis heeft gezeten, kan alleen verklaard worden als een wonder. De Heer Jezus noemt het verblijf van Jona in de vis een teken (zie Mt 12:39). Het wonder is niet zozeer dat Jona door een vis wordt opgeslokt en er weer levend uitkomt. Het is ook geen vis die door God speciaal voor die gelegenheid is gemaakt. God had van Jona ook een superzwemmer kunnen maken. God doet niets van dat soort dingen.

Het wonder dat God hier verricht, is dat Hij die vis beschikt precies daar en op die tijd en dat Jona drie dagen in de vis blijft om tot een teken te dienen voor de dagen die de Heer Jezus in het graf zal zijn. Voor de Ninevieten is Jona een man die door dood en opstanding is heengegaan. Er is wel dit verschil tussen de Heer Jezus en Jona dat Jona door

ongehoorzaamheid in 'het graf' is gekomen, terwijl de Heer daar is gekomen door Zijn volmaakte gehoorzaamheid. Jona is verworpen vanwege zijn ontrouw, terwijl de Heer is verworpen om Zijn trouw.

Jona 2

Jona 1 geeft in de geschiedenis van Jona de geschiedenis van Israël weer. In *Jona 2* worden, in de ervaringen die Jona in de zee en in de buik van de vis heeft, nadere bijzonderheden gegeven over ervaringen die Israël opdoet. Terwijl Jona bewaard wordt in de buik van de vis, is hij tegelijk ook onder de tuchtigende hand van God. Zo is het met Israël onder de volken ook. Zijn gebed is een dankgebed voor de redding die hij heeft ervaren, dat hij niet door de zee is verzwolgen, maar levend in de buik van een vis zit.

Jona bidt | *vers 1*

Toen bad Jona tot de HEERE, zijn God, vanuit het binnenste van de vis.

Het gebed dat Jona bidt als hij in de vis zit, laat ons veel zien van het gebed in het algemeen. Daar is in de eerste plaats de aanleiding voor zijn gebed. Jona bidt, omdat hij zich in grote nood en een uitzichtloze situatie bevindt. Waar is hij, als hij bidt? Hij zit in de buik van een vis.

Dat laat in de tweede plaats zien dat de weg naar de hemel altijd openstaat voor elk gebed ongeacht vanwaar het wordt opgezonden. Zo baden Paulus en Silas vanuit een gevangenis (*zie Hd 16:25*).

In de derde plaats is duidelijk tot Wie hij bidt: hij bidt tot de HEERE, zijn God, tot Iemand in Wie hij gelooft, met Wie hij een persoonlijke relatie heeft.

En, ten vierde, wat bidt hij? Zijn gebed is niet een gebed om redding, maar een belijdenis en dankzegging voor verkregen uitredding. Hij spreekt tot "*zijn God*" en even verderop spreekt hij over "*mijn God*" (*vers 6*). Deze uitspraken laten zijn vertrouwen in God zien. Ondanks het feit dat hij voor God op de vlucht is gegaan, weet hij dat God hem niet heeft losgelaten.

Jona is hier een type van het gelovig overblijfsel in de eindtijd, wanneer het in grote verdrukking is en zonder uitzicht. Het overblijfsel kan zich, zoals Jona hier, tot niemand anders richten dan tot God alleen; het kan van niemand anders hulp verwachten dan van God alleen. God zal hun

gebed beantwoorden. Hij zal het overblijfsel van Zijn volk bewaren, dwars door het vuur en het water heen en daar-
in bij hen zijn (Js 43:2).

Wanneer u zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn, door rivieren, zij zullen u niet overspoelen.

Wanneer u door het vuur zult gaan, zult u niet verbranden, geen vlam zal u aansteken. (Js 43:2)

In het dodenrijk | vers 2

Hij zei:

*Ik riep uit mijn benauwdheid
tot de HEERE en Hij antwoordde mij.
Uit de schoot van het graf riep ik om hulp,
U hoorde mijn stem.*

Het valt op dat Jona, terwijl hij dit gebed bidt in de buik van de vis, dit doet in de verleden tijd. Dat lijkt erop te wijzen dat zijn gebed betrekking heeft op zijn (korte) verblijf in het water en niet in de vis. Over dat laatste spreekt hij eigenlijk niet. Wellicht kunnen we het zo zien dat zijn verblijf in de vis als een soort redding beschouwd moet worden, of in ieder geval het begin daarvan. Het geeft hem hoop op werkelijke bevrijding. Hij zag zijn uitzichtloze situatie als al voorbijgegaan toen hij in de vis was. Zijn hoop op zijn bevrijding komt dan ook duidelijk naar voren in zijn gebed.

Toen Jona in de woedende zee werd geworpen, waande hij zich in het dodenrijk. De plaats waar hij zich bevond, leek hem de plaats te zijn waar zij zich bevinden die het leven hebben verlaten en waar de dood is. Op de plaats van de dood is alle eigenbelang weg. Hij is helemaal op zichzelf teruggeworpen. Elk verzet is gebroken. Zo is hij in de juiste houding voor God en kan God hem brengen waar hij zijn moet.

Hij riep in zijn nood tot God en werd gehoord. Alle uitingen van zijn nood herinneren in sterke mate aan zoveel uitingen die we ook vaak in het boek van de *Psalmen* horen. De *Psalmen* geven uiting aan de ervaringen en de gevoelens van de vrome Jood, vaak als hij in grote nood is.

Bij een vergelijking tussen *Jona* en de *Psalmen* zien we een aantal overeenkomsten:

<i>Jona</i>	<i>Psalmen</i>
2:2a	3:4; 120:1
2:2b	18:4-5; 30:3
2:3a	88:6-7
2:3b	42:7
2:4a	31:22
2:4b	5:7
2:5a	69:1-2
2:6b	49:15; 56:13; 103:4
2:7a	107:5; 142:3
2:8a	31:6
2:9a	30:14; 69:30; 107:22
2:9c	3:8; 37:39

Jona moet goed in de *Psalmen* thuis zijn geweest en ze in zijn hart hebben geborgen. Nu kan de Geest hem die gedeelten in herinnering brengen en hem dit laten zeggen. Omdat Jona ze kent, kan hij er steun en troost uit putten. Zo zijn de *Schriften* ook voor ons bedoeld (*Rm 15:4*).

*Want alles wat tevoren geschreven is, is tot onze lering geschreven, opdat wij door de volharding en door de vertroosting van de *Schriften* de hoop hebben. (*Rm 15:4*)*

De HEERE heeft het gedaan | vers 3

*Want U wierp mij de diepte in, in het hart van de zeeën,
een waterloed omringde mij;
al Uw baren en Uw golven
sloegen over mij heen.*

De situatie waarin hij zich bevindt, schrijft hij niet toe aan wat de zeelieden met hem hebben gedaan (*Jn 1:15*). Ook spreekt hij niet over een

ongeluk. Nee, in wat hem is overkomen, erkent hij het handelen van God als gevolg van zijn eigen ongehoorzaamheid. God wierp hem in de diepte. De zeelieden waren alleen maar de uitvoerders van Gods tuchtiging. In dezelfde zin noemt Paulus zichzelf ook nooit een gevangene van Nero of van Rome, maar van Jezus Christus.

Het is belangrijk boven de omstandigheden te kijken en te zien dat God daarachter staat. Jona vernedert zich onder de krachtige hand van God (zie 1Pt 5:6-7). Bevrijding voor een ziel in nood kan alleen komen als de hand van God erin wordt erkend.

Wat Jona ervaart, komt overeen met wat in *Psalm 42:8* staat. Daar is een Godvrezende Israëliet aan het woord die zich herinnert hoe hij vroeger met de menigte van Gods volk optrok naar Gods huis. Maar dat is voorbij. Hij is uit het land verjaagd. Hij ervaart de kastijding van God die over Zijn ontrouwe volk moest komen als de 'baren en golven' die over hem heensloegen.

*Watervloed roept tot watervloed,
terwijl Uw waterkolken bruisen;
al Uw baren en Uw golven
zijn over mij heen gegaan.
(Ps 42:8)*

Zo is het ook met Christus geweest, toen Hij aan het kruis hing. Alleen was Hij in nood en ellende en onder de 'baren en golven' van Gods oordeel ten behoeve van anderen, omdat Hij Zich een maakte met de zonden van anderen. Daardoor *voelde* Hij Zich niet slechts alleen, maar *was* Hij ook werkelijk alleen in de drie uren van duisternis. Toen, en alleen toen, was Hij van God verlaten. Nooit zal dat voor enig mens gelden, behalve voor mensen in de hel. Het gold ook niet voor Jona in de buik van de vis.

Verstoten | vers 4

*En ik zei: Verstoten ben ik
van voor Uw ogen;
toch zal ik opnieuw aanschouwen
Uw heilige tempel.*

Jona zegt verstoten te zijn van voor Gods ogen, terwijl hij zelf voor die weg had gekozen om weg te gaan van voor Gods aangezicht (zie Jn 1:3). Hier ervaart hij wat dit is. Het erge van de hel is dat iemand daar verstoten is van voor Gods ogen. Er is voor een mens niets wat vreselijker is dan buiten God te zijn. Zo is ook het geluk van de hemel gelegen

in het feit dat iemand dicht bij God is. Op aarde kan iemand zich zo voelen, dat God hem verstoten heeft, niet meer naar hem omkijkt. Dat is een grote smart (zie Ps 31:23; 40:27; Js 49:14).

Jona realiseert zich hoe erg het is weg te zijn uit de tegenwoordigheid van God. Hij verlangt ernaar daar weer in terug te zijn. Jona komt uit het tienstammenrijk. Daar heeft het volk onder aanvoering van Jerobeam I zijn eigen tempels in Bethel en Dan opgericht. Maar die tellen niet voor Jona, net zomin als voor iedere Godvrezende Israëliet. Ondanks de godsdienstige verwarring ziet hij slechts één plaats van eredienst en dat is Jeruzalem. Hier al spreekt hij in het geloof uit dat hij die tempel die daar staat opnieuw zal aanschouwen.

Doodsnood | vers 5

*Water omving mij, bedreigde mijn leven,
de waterloed omving mij.
Zeewier was om mijn hoofd gebonden.*

Jona erkent dat zijn weg van ongehoorzaamheid hem tot de poorten van de dood had gebracht. Hij wanhoopte aan het leven. Dit is het onvermijdelijke gevolg van de wil van de mens die zich van God verwijdert. De Godvrezende uit zich op die wijze ook in de *Psalmen* (zie Ps 18:5; 69:2).

Ook deze ervaring zal het gelovig overblijfsel opdoen als het zich in de grote verdrukking bevindt. Zij lijden onder de rampen die komen over de ongelovige massa van het volk vanwege hun zonden. Zij maken deel uit van het volk, maar zijn boetvaardig en erkennen hun schuld. Daarom zal de HEERE hen uit hun ellende bevrijden.

Het keerpunt | vers 6

*Naar de diepste gronden van de bergen
daalde ik af [in] de aarde;
haar grendels [sloten zich] voor eeuwig achter mij.
Maar uit het verderf trok U mijn leven omhoog,
HEERE, mijn God!*

Na zijn doodsnoed leek het met Jona afgelopen te zijn. Zo ervoer hij het tenminste. Hij kon niet dieper zinken en op het dieptepunt werd de

deur achter hem gesloten. Er was geen weg terug meer en dit leek zijn definitieve lot te zijn.

Dat zou ook zo zijn geweest, als God niet tussenbeide was gekomen (*zie 1Sm 2:6; Ps 30:3*). Toen alle hoop op redding verloren leek, deed Hij in Jona de gedachtenis herleven aan Hem voor Wie geen situatie uitzichtloos is. In het hart van Jona leefde zijn geloof in de reddende God op. Hij erkende in God de bron van het leven, Die hem het leven teruggeeft.

De uitweg | *vers 7*

*Toen mijn ziel in mij bezweek,
dacht ik aan de HEERE;
mijn gebed kwam tot U,
in Uw heilige tempel.*

We voelen wel aan hoe het hart van Jona hoe langer hoe meer tot rust komt. De wanhoop verandert steeds meer in hoop die steeds meer in zijn hart begint te glore. Die hoop kan nooit het gevolg zijn van veranderde omstandigheden, want hij zit nog steeds in de buik van de vis. Hij heeft geen enkel oriëntatiepunt. Hij bevindt zich in inktzwarte duisternis. Hij weet niet waar hij heengaat. Meer dan iemand anders heeft ervaren, ervaart Jona hoe de gedachtenis aan de HEERE iemand uittilt boven zijn omstandigheden.

Het lijkt erop dat Jona, juist door zijn verblijf in de vis, heeft ingezien dat de HEERE bezig was om hem te redden. Daaruit heeft hij hoop geput. Hij heeft in elk geval gedurende drie dagen adem kunnen halen want in het water zou hij uiteraard zijn verdronken.

Hij spreekt vol geloof uit dat zijn gebed in Gods heilige tempel is aangekomen! Dit mag de ervaring zijn van ieder die in zijn leven in een situatie zit waarin elke uitweg afgesloten lijkt. Hij mag dan weten, dat God er is.

Het is Gods bedoeling dat wij door zulke situaties zullen leren wat Paulus heeft geleerd: *“Geen uitweg ziende, maar niet geheel zonder uitweg”* (2Ko 4:8). Toen Jona aan het leven wanhoopte, dacht hij aan de HEERE en bad tot Hem. Hij heeft de *hand* van God gezien in de storm en in het lot, maar in zijn diepste nood ziet hij op *Hem Zelf*. Als het gebed tot God komt, dan helpt en redt Hij ook.

Het grote verschil | vers 8

*Wie nietige afgoden vereren,
verlaten [Hem Die] hun goedertieren is.*

Jona heeft een nieuwe ervaring van Gods goedertierenheid opgedaan, terwijl hij zich daaraan had onttrokken door van voor Gods aangezicht weg te gaan. Alleen God is de bron en verpersoonlijking van goedertierenheid. David noemt Hem “*mijn goedertierenheid*” (Ps 144:2). Met zijn ervaring wil Jona anderen waarschuwen om de HEERE niet prijs te geven. Hij was weggelopen bij God. Dat was bijna zijn ondergang geworden. Maar God heeft Zich over hem ontfermd.

Hoewel hij nog in de buik van de vis zit, is hij toch terug bij God. Overweldigd door Zijn goedertierenheid ziet hij het grote verschil tussen de levende God en de dode, nietige afgoden. Geen nietige afgod kan redden. Allen die hun vertrouwen stellen op iets anders dan God, doen hun ziel geweld aan.

Jona was geen afgodendienaar in de gebruikelijke betekenis van het woord. Hij knielde niet neer voor afgoden van hout en steen. Toch was Jona in zekere zin wel een afgodendienaar. Hij diende zichzelf, hij plaatste zichzelf in het middelpunt. Dit zelfbewustzijn dat hem bracht tot eigenmachtig handelen, los van God, had hem in de grootste ellende en diepste nood gebracht. Nu hij tot deze conclusie is gekomen, wil hij de dwaasheid van zulk handelen aan iedereen bekendmaken.

De redding is van de HEERE | vers 9

*Maar ik, met dankzegging
zal ik U offers brengen;
wat ik beloofd heb, zal ik nakomen.
Het heil is van de HEERE!*

Na zijn waarschuwing aan wie het maar wil horen om geen nietige afgoden te dienen, richt Jona zich weer tot de HEERE. Hij wil Hem eren met loffers (Ps 50:23). Hij wil de HEERE als offerstieren de belijdenis van zijn lippen aanbieden (zie Hs 14:3). Zijn hart is vol dankbaarheid om Wie de HEERE is. Hij looft Hem om wat Hij heeft gedaan. Wat heeft de HEERE gedaan?

*Wie dank offert, zal Mij eren;
Wie [de rechte] weg gaat, zal Ik Gods heil doen zien.
(Ps 50:23)*

Hij heeft Zijn dienaar een onvergetelijke les geleerd, waarbij Hij hem heeft gespaard.

Jona heeft de HEERE leren kennen op een manier die anders niet mogelijk was geweest. Hij heeft de HEERE ook iets beloofd. Wat dat is, staat er niet bij. Maar het ligt voor de hand dat hij heeft beloofd de opdracht uit te voeren (*vgl. Jn 1:16*).

De slotwoorden van zijn gebed geven aan dat hij zijn redding totaal en alleen aan de HEERE toeschrijft. Het is uit met zijn tegenstribbelen. Hij verwacht nu alles van Hem. Dat is het moment waarop de vis hem op het droge uitspuwt. Het is ermee als met de man over wie het in *Romeinen 7* gaat. Die leeft ook tussen hoop en vrees. Hij verlangt ernaar om naar Gods geboden te leven en het lukt maar niet. Steeds gericht op zichzelf, zoekend naar kracht in zichzelf, wordt hij steeds wanhopiger. Zijn totale wanhoop komt tot uiting in de woorden: *"Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit dit lichaam van de dood?"* (*Rm 7:24*).

Die woorden luiden de oplossing, de redding, in. Hij heeft gezegd: *"Wie"* zal mij verlossen. Dat betekent dat hij het niet langer van zichzelf verwacht, maar van iemand anders. Die Iemand is Jezus Christus, zoals het volgende vers zegt: *"God zij echter dank door Jezus Christus onze Heer"* (*Rm 7:25*). Die belijdenis brengt de man om zo te zeggen vanuit het moeras, waarin hij steeds verder wegzonk, op het droge. Dat droge wordt in *Romeinen 8:1* als volgt omschreven: *"Zo is er dan geen veroordeling voor hen die in Christus Jezus zijn."*

Terug bij af | *vers 10*

Toen sprak de HEERE tot de vis, en hij spuwde Jona uit op het droge.

Nu de ongehoorzame dienaar tot volle overgave is gekomen, wordt hij uit zijn benauwde positie bevrijd. Zodra de HEERE de vis de opdracht daartoe geeft, spuwt deze Jona uit. Er hoeft geen herhaald bevel te komen. Redeloze dieren voeren een opdracht vlugger uit dan redelijk denkende mensen.

We weten niet waar Jona op het droge is gezet. Maar het kan best in de buurt van Jafo zijn geweest. Vanaf daar was hij de verkeerde weg ingeslagen. Het past ook bij de wijze waarop God handelt als Hij iemand herstelt. Iemand die is afgeweken, moet eerst terug naar het punt waar de afwijking begon. Vaak is het punt van afwijking het

toelaten van een bepaalde zonde in het gedachteleven zonder die te veroordelen. Na de gedachte volgt dan vaak de daad. Dan moet niet alleen de daad worden veroordeeld, maar ook de gedachte. Wat iemand in zijn denken toelaat, is in het algemeen bepalend voor zijn gedrag.

Jona 3

Voor de tweede keer komt het woord van de HEERE tot Jona. Hij krijgt dezelfde opdracht als de eerste keer. Dit keer ontvlucht Jona zijn opdracht niet. Hij gaat gehoorzaam naar Ninevé en brengt de prediking zoals God hem bevolen had. De hele stad komt tot berouw en bekering. Er is een diep besef van bedreven zonden en verdiend oordeel. Tevens is er een diep besef dat de enige redding bij God te vinden is. Hun hoop op redding is niet vergeefs. Wie in de gezindheid van de inwoners van Ninevé tot God gaat, vindt altijd gehoor.

Een tweede kans | *vers 1*

Het woord van de HEERE kwam voor de tweede keer tot Jona:

Jona krijgt voor de tweede keer het woord van de HEERE te horen. Hij krijgt een tweede kans. Dat is naast een bewijs van Gods genade ook een bewijs van Zijn vergeving. Hij had ook een ander kunnen sturen. We zien hierin ook de volhardende goedheid van God voor Ninevé.

De HEERE draagt Jona zijn zonde niet na. Hij is door zijn zonde niet voorgoed ongeschikt om een dienst voor de HEERE te doen. Belijdenis en vergeving houden vaak in dat we juist terugkeren tot de taak die we hebben laten liggen door onze zonde. Zo kunnen we laten zien dat we de genade van God niet tevergeefs hebben ontvangen.

God geeft Zijn dienaren vaak een tweede kans. Voorbeelden daarvan zijn Petrus en Johannes Markus. God is de God van de herkansing. Toch geeft God niet altijd gelegenheid tot een herkansing. Soms is een ongehoorzaamheid van dien aard dat God met zo'n dienaar niet verder kan. De man Gods uit Juda is daarvan een voorbeeld (*zie 1Kn 13*).

De opdracht is onveranderd | *vers 2*

Sta op, ga naar de grote stad Ninevé en predik tegen haar de prediking die Ik tot u spreek.

Jona krijgt wel een tweede kans, maar geen andere opdracht. De inhoud van zijn prediking is onveranderd. Dat komt omdat bij God “*geen*

verandering is of schaduw van omkering” (Jk 1:16b). Ook is er niets veranderd aan de boosheid van de mensen in Ninevé.

Het is van groot belang de prediking van het evangelie en van de waarheid in het algemeen op geen enkele manier bij te stellen en aan te passen. Het is een list van de duivel die, als hij de waarheid niet kan tegenhouden, altijd zal proberen de waarheid te verdraaien.

Jona gaat | *vers 3*

Toen stond Jona op en ging naar Ninevé, overeenkomstig het woord van de HEERE. Ninevé was een geweldige grote stad, van drie dagreizen [doorsnee].

Er is nu geen weerstand meer bij Jona. Hij gehoorzaamt en gaat op weg (zie en vgl. Mt 21:28-29). Dit is de gehoorzaamheid die iedere dienaar behoort te kenmerken (zie 1Kn 17:5). God alleen weet de juiste plaats en de juiste tijd en het juiste woord. Jona kan met recht met de psalmist zeggen: “Voordat ik verdrukt werd, dwaalde ik, maar nu neem ik Uw woord in acht” (Ps 119:67).

Ninevé moet tussen de zeshonderdduizend en één miljoen inwoners hebben gehad. Naar ieder van die mensen gaat Gods hart uit. Hij wil niet dat iemand verloren gaat, maar dat allen tot bekering komen (2Pt 3:9b; zie ook 1Tm 2:4). Alle mensen in de hele wereld gaan Hem ter harte.

..., maar Hij is lankmoedig over u, daar Hij niet wil dat iemand verloren gaat, maar dat allen tot bekering komen. (2Pt 3:9b)

Jona is een teken voor de Ninevieten (zie Lk 11:30). Ze moeten gehoord hebben wat er met hem is gebeurd. Vandaar dat hij een teken voor hen is. Ze kunnen in hem de straffende, maar ook de reddende God zien. Hij is zelf door de HEERE gered en kan nu die redding ook Ninevé aanbieden.

Jona is hier een type van en verwijzing naar de Heer Jezus als de uit de doden Opgestane. Christus werd ook pas als Heiland aan de heidenwereld gepredikt nadat Hij was gestorven en opgestaan.

De prediking | *vers 4*

En Jona begon de stad in te gaan, één dagreis. Hij predikte en zei: Nog veertig dagen en Ninevé wordt ondersteboven gekeerd!

Jona is alleen, tegenover een enorme goddeloosheid. Hij had geen campagne georganiseerd, geen advertenties geplaatst, geen beroemde sprekers ingehuurd. Ook Petrus en Paulus werkten als Jona. Zij vertrouwden alleen op God en de kracht van Zijn Woord.

Als Jona één dagreis de stad is ingegaan, moet hij op het moment dat hij begint te prediken ongeveer in het stadscentrum zijn aangekomen. De verschijning en prediking van de vreemdeling Jona moet groot opzien hebben gebaard. Nooit eerder zal er iemand zijn geweest die op de zonden van de stad heeft gewezen en een oordelende God heeft bekendgemaakt. Ook kan het opgevallen zijn dat zijn prediking zonder enig eigenbelang was. Hij predikte niet om populair te worden. Daar was de inhoud van zijn boodschap ook niet naar. Hij reduceerde zijn harde boodschap ook niet tot een slap aftreksel.

Onverschrokken schalt zijn stem door de straten van Ninevé en roept hij de woorden die hij van de HEERE moest spreken. De prediking van het oordeel is in zichzelf een bewijs van de genade van God. De aanzegging van het oordeel is immers nog niet de voltrekking ervan. Ninevé krijgt zelfs nog veertig dagen uitstel. In die tijd kunnen ze laten zien welk effect de prediking op hen heeft.

Het is een periode van toetsing. Dat is ook wat het getal veertig voorstelt. Het is het getal van beproeving. Dat blijkt ook uit andere plaatsen waar dit getal voorkomt (*zie o.a. Gn 7:17; Ex 24:18; Nm 14:25,34; 1Sm 17; 1Kn 19:8; Mt 4:2; Hd 1:3*).

Dat het een radicaal oordeel betreft, blijkt wel uit de wijze waarop dit oordeel wordt uitgeoefend. Ondersteboven keren is een verwoesting met fundament en al. Wat Ninevé wordt aangezegd, is met Sodom en Gomorra gebeurd.

De macht van Gods Woord | vers 5

De mensen van Ninevé geloofden in God. Zij riepen een vasten uit en trokken rouwgewaden aan, van de grootste tot de kleinste onder hen.

De prediking van Jona is kort. In de oorspronkelijke tekst staan slechts vijf woorden. Maar wat een machtige prediking! Nergens in de Bijbel vinden we een uitwerking van Gods woorden als hier bij de inwoners

van Ninevé. De hele stad komt tot geloof in God! Het wonder dat zich hier voltrekt, is vele malen groter dan dat van de vis die Jona opslokte. Jona was een teken. Maar de inwoners houden zich niet bezig met Jona. Ze houden zich bezig met wat hij zegt, dat is met God. Ze hebben het woord van de prediking van God ontvangen en het *“aangenomen niet als een woord van mensen, maar, zoals het waarlijk is, als Gods Woord”* (1Th 2:13).

Allen bekeren zij zich, van de oudste tot de jongste, zonder uitzondering. Ze geloven wat God zegt. Ze erkennen dat Hij het recht heeft hen te oordelen en dat het terecht zal zijn als Hij het doet. Als God op Zijn woord wordt geloofd, wordt Hij geëerd. Op Zijn beurt eert Hij zulk geloof met het antwoord van Zijn genade.

De prediking van Jona maakt diepe indruk en niet slechts een oppervlakkige. Dat blijkt uit het vasten dat wordt afgekondigd. Alle vertier wordt uitgebannen. Ze richten zich uitsluitend op God. Zij laten hun innerlijke toestand van verslagenheid zien door het dragen van rouwkleding. De rouwkleding is geen camouflage, maar de echte uitdrukking van verslagenheid. Ze beseffen de ernst van hun situatie. Het oordeel dreigt. De ziel die tot dat besef is gekomen, realiseert zich ook dat er maar één mogelijkheid is om aan dit oordeel te ontkomen en dat is door verootmoediging en schuldbelijdenis en hopen op de genade van God.

Het gaat om het oordeel van God, niet van de HEERE. HEERE is de Naam in verbinding met Zijn verbondsvolk. De naam *“God”* spreekt van Zijn soevereiniteit en staat in verbinding met Zijn schepping. De zeelieden gebruiken de naam ‘HEERE’ nadat ze hierover door Jona zijn onderwezen (*Jn 1:14*).

“Van groot tot klein” kan slaan op leeftijd of lichaamslengte. Het kan ook slaan op de mate van zondaar zijn. Allen weten zich in elk geval zondaar te zijn en erkennen de rechtvaardigheid van Gods oordeel. De grote zondaars voelden zich niet te groot, alsof er voor hen geen genade zou zijn; de kleine zondaars voelden zich niet te klein alsof zij geen genade nodig hadden.

Omdat de mannen van Ninevé luisteren, zullen zij de trotse Joden uit de dagen van de Heer Jezus oordelen. De Joden luisterden niet naar de boodschap van Hem Die meer is dan Jona (*zie Mt 12:41*).

Opstaan van de troon | vers 6

Toen dat woord de koning van Ninevé bereikte, stond hij op van zijn troon, legde zijn staatsgewaad af, hulde zich in een rouwgewaad en ging in het stof zitten.

De uitwerking van de prediking is zo spontaan, dat niemand op een woord van de koning wacht, maar zich in rouwkleding hult. Maar de koning blijft niet achter. Hij sluit zich bij de algemene rouw aan. Zijn eerste reactie is dat hij opstaat van zijn troon. Hij zegt hiermee als het ware dat hij afstand doet van zijn gezag vanwege het misbruik dat hij ervan had gemaakt. Tevens ligt in die handeling de erkenning van het gezag van een Meerdere.

Dat aspect zien we ook bij andere koningen die van hun troon opstaan, zoals Eglon (zie Ri 3:20) en Nebukadnezar (zie Dn 3:24). Zolang de mens meent zijn eigen leven te kunnen besturen, zit het 'ik' nog op de troon. Het eerste resultaat bij iemand die overtuigd is van Gods gezag over zijn leven, is dat hij van zijn 'troon' afkomt.

Bij de koning van Ninevé blijft het daar niet bij. Het volgende wat hij doet, is zijn opperkleed afleggen. Hiermee zegt hij als het ware dat hij al zijn waardigheid heeft verspeeld. Ten slotte doet ook hij een rouwgewaad aan. Hij sluit zich aan bij het volk in hun rouw. Hij erkent dat er bij God geen aanzien van de persoon is: *"Want er is geen onderscheid. Want allen hebben gezondigd en komen tekort aan de heerlijkheid van God"* (Rm 3:23b-24).

Maar hij gaat nog een stap verder. Hij neemt plaats in het stof, de plaats die spreekt van de diepste verandering en de dood (Jb 42:6; zie ook Ps 22:16). Als hoofd van het volk is hij zich zijn grotere verantwoordelijkheid bewust in het voorgaan in de zonde. Vanuit dit dieptepunt begint hij een andere manier van volksbestuur. Zonder het zich nog bewust te zijn voert hij het volk terug naar God.

Daarom veracht ik [mijzelf] en ik heb berouw, op stof en as. (Jb 42:6)

Een bevel ten leven | vers 7

En in Ninevé werd op bevel van de koning en zijn [rijks]groten omgeroepen: Mens en dier, runderen en schapen, mogen niets eten, niet grazen en geen water drinken.

Het lijkt alsof door dit bevel van de koning en zijn ministers het volk de ondergang tegemoet wordt gevoerd. Niet eten en niet drinken heeft de dood tot gevolg. Maar dat is de schijn die bedriegt. Het is juist een bevel ten leven. Wie de plaats van de dood inneemt voor God, wie voor God erkent als dood te zijn, die krijgt juist het leven.

Uit alles blijkt dat men de boodschap van Jona serieus neemt. Er is geen vertraging, maar juist haast. Het bevel roept op tot een onmiddellijke bekering van de zonden waaraan ze zich hebben overgegeven en waarover Gods oordeel nu dreigt. Het leven in genotzucht en liederlijkheid wordt opgegeven. Er wordt afstand gedaan van de meest noodzakelijke levensbehoeften. Zelfs de dieren wordt elk voedsel onthouden.

Dat brengt tot uitdrukking hoezeer mens en dier verbonden zijn in de vloek die over de schepping hangt als gevolg van de zonde van de mens (zie Jl 1:18,20). Mens en dier zijn ook verbonden in het tot uiting brengen van de rouwklacht over de zonde en het verlangen naar de bevrijding van de vloek, van de slavernij van het verderf (zie Rm 8:19-25). Mens en dier zullen delen in die bevrijding (Ps 36:6-7). Dat God ook rekening houdt met de dieren, zien we in het laatste vers van dit boek (Jn 4:11).

*HEERE, Uw goedertierenheid [reikt tot] in de hemel,
Uw trouw tot de wolken.
Uw gerechtigheid is als de machtige bergen,
Uw oordelen zijn [als] de grote waterloed;
mensen en dieren verlost U, HEERE. (Ps 36:6-7)*

Roepen tot God | vers 8

Mens en dier moeten in rouwgewaden gehuld zijn en met kracht tot God roepen. Zij moeten zich bekeren, ieder van zijn slechte weg en van het geweld dat aan zijn handen kleeft.

Volgens vers 5 hebben allen zich al met rouwgewaden bekleed. Hun uiterlijk geeft hun innerlijke verandering weer. Maar ook de dieren moeten bekleed worden met een rouwgewaad. Zij delen in de rouw van de mensen. Denk aan de paarden voor een lijkkoets die met zwarte kleden bedekt zijn.

Er is wel verondersteld dat het roepen van de dieren niet in de bijbeltekst thuishoort, daar dieren niet tot God kunnen roepen, noch zich bekeren. Van bekering is bij dieren natuurlijk geen sprake. Maar dieren

kunnen wel tot God roepen en God hoort hen ook. Dit zullen ze te meer doen als ze geen eten en drinken krijgen (Jb 39:3; zie ook Ps 104:21).

*Wie bereidt voor de raaf zijn voedsel,
als zijn jongen om hulp roepen tot God,
[als] zij rond dwalen omdat er geen eten is?
(Jb 39:3)*

Het diepe besef van het dreigende onheil en de rechtvaardigheid daarvan blijkt uit de oproep om 'met kracht' tot God te roepen. Een algemeen, gedachteloos uitgesproken gebed heeft geen effect. Het is ook niet de uiting van iemand die overtuigd is van de noodtoestand waarin hij zich bevindt.

Wie wel van die noodtoestand overtuigd is, zal alles op alles zetten om een omkeer in zijn lot te brengen. Het handelen van God dat wordt opgemerkt om dit te bewerken, zal tot gevolg hebben dat God voortdurend wordt bestookt met gebeden. De Heer Jezus nodigt Zelf uit tot een dergelijk volhardend, ononderbroken bidden in de gelijkenis van een weduwe die volhardend een beroep doet op een onrechtvaardige rechter (zie Lk 18:1-8). Hij spreekt die gelijkenis uit naar aanleiding van de noodsituatie die hij in de verzen ervoor heeft geschilderd (zie Lk 17:20-37).

Van bekering is pas sprake als iemand heel eerlijk tegen God zegt, bijvoorbeeld: 'Ik heb gelogen.' Dit heet de zonden belijden. Uit overtuiging stemt zo iemand ermee in dat hij inderdaad niet te vertrouwen is. Het is de erkenning dat het van binnen, in het hart, niet deugt. Ook is er de erkenning dat die zonde de straf van God verdient, dat het rechtvaardig is, als God de mens voor zijn zonden in de hel werpt. Bekering is dus geen oppervlakkige zaak, maar een diepgaand werk.

Het gaat niet om het gevoel, maar om het geweten. Dat moet in het licht van God komen. We zouden kunnen zeggen, dat bekering is dat we naar God toe gaan, om bij Hem onszelf te veroordelen. Het houdt ook in, voor Hem belijden dat er tot nu toe geen gehoorzaamheid aan Hem was en dat het leven als gevolg daarvan door en door fout was. Tevens zal er berouw over zijn dat er tot nu toe zo is geleefd en dat men daar afstand van neemt.

Deze aspecten van bekering zien we bij de inwoners van Ninevé. We zien de bekering naar God toe in het met kracht naar God roepen. We zien ook de oproep dat ieder zich afkeert van zijn boze weg en het onrecht dat aan hun handen kleeft, dat is het afstand nemen van de vroegere wandel en handel ("weg" en "handen"). Het 'onrecht' is letter-

lijk 'geweld', waarbij kan worden gedacht aan de vele afpersingen waaraan de inwoners van Ninevé zich blijkbaar schuldig hebben gemaakt.

Wie weet ... | vers 9

Wie weet zal God Zich omkeren, berouw hebben en Zijn brandende toorn laten varen, zodat wij niet omkomen!

De hele stad voelt aan dat het mogelijk is dat God Zijn oordeel niet uitvoert, hoewel Jona daar niet over heeft gesproken. Er is de algemene aanvoeling van Gods goedheid. De uitdrukking "wie weet" maakt hun gezindheid duidelijk. Ze eisen geen vergeving en claimen geen genade. In hun belijdenis komt geen offer voor of iets wat ze beloven of God aanbieden, om Hem daarmee gunstig te stemmen, om iets te verdienen. Redding is op grond van geloof en niet op grond van werken.

En Hij deed het niet | vers 10

Toen zag God wat zij deden, dat zij zich bekeerden van hun slechte weg. En God kreeg berouw over het kwade dat Hij gezegd had hun te zullen aandoen, en Hij deed het niet.

Zoals eerder *de boosheid* van Ninevé tot God was opgestegen (Jn 1:2), zo stijgt nu *het berouw* op. God hoort niet alleen hun roepen, Hij ziet ook hun verandering. Zij brengen vrucht voort, de bekering waardig (zie Mt 3:8). Die vrucht is de bekering van hun boze weg. Er worden geen dierlijke offers ge-

bracht, maar ze brengen het offer van een verbroken geest en verslagen hart (Ps 51:19).

De offers voor God zijn een gebroken geest; een verbrijzeld en verslagen hart zult U, o God, niet verachten. (Ps 51:19)

Hun verandering brengt God ertoe van gedachten te veranderen. Hij krijgt berouw over Zijn eerdere plan en voert het niet uit. Het berouw van God heeft nooit te maken met het erkennen van een verkeerde daad. God doet nooit iets verkeerd. Het element van spijt over een verkeerd handelen is hier niet aanwezig. Als God ergens berouw over heeft, wil dat zeggen dat Hij in Zijn regering terugkomt op iets wat Hij van plan was, maar waarin Hij verandering aanbrengt als Hij ziet dat mensen zich anders gaan gedragen.

God kan dus berouw hebben in de zin dat Hij terugkomt op een voornemen om de mens te zegenen of te straffen als de wegen van de mens daartoe aanleiding geven (vgl. Jr 18:7-8; zie ook Jr 26:2-3). Hieruit blijkt dat de mens geen marionet is en God geen onvermurwbare God.

Het [ene] ogenblik doe Ik de uitspraak over een volk en over een koninkrijk dat Ik het weg zal rukken, af zal breken en zal doen ondergaan. Bekeert zich dat volk waarover Ik die uitspraak heb gedaan echter van zijn kwaad, dan zal Ik berouw hebben over het kvade dat Ik het dacht aan te doen. (Jr 18:7-8)

Jona 4

Als het boek *Jona* niet meer was geweest dan een vertelling van een mens, dan was het verhaal beslist met *Jona 3* geëindigd. Was er een mooier slot denkbaar met als climax de bekering en het sparen van Ninevé? Wat een overwinning voor God en voor Jona! Maar de grote (anti)climax moet nog komen en die komt in dit hoofdstuk. Die climax is de les over de enghartigheid van de mens – zelfs al is die mens een dienaar van God – en over de onmetelijke grootte van Gods hart, zowel voor Ninevé als voor Jona en ... voor mij en u.

Reactie van Jona op Gods goedheid | vers 1

Dit was volstrekt kwalijk in [de ogen van] Jona en hij ontstak [in woede].

Alleen als we onszelf niet goed kennen, houden we de houding die Jona hier aanneemt niet voor mogelijk. Vergeten is hij zijn verblijf in de vis. Maar hier zien we in de praktijk wat we mogelijk zelf ook al hebben ontdekt, dat geen enkele ervaring van Gods goedheid ooit het kwaad of het vlees zal kunnen verbeteren. Het vlees is zo volkomen hopeloos verdorven, dat alleen de dood en opstanding van Christus voor een verandering kunnen zorgen. Die verandering is niet een verbetering van het vlees, maar het voorzien van een nieuwe natuur om daarnaar te leven.

Jona misgunt Ninevé de vergeving van God die hijzelf zo bijzonder heeft ervaren na zijn eigen ongehoorzaamheid (zie en vgl. Mt 18:23-35). Als er al "blijdschap in de hemel zal zijn over één zondaar die zich bekeert" (Lk 15:7), wat moet de blijdschap daar dan uitbundig zijn geworden over de bekering van een hele stad. Maar Jona deelt niet in die blijdschap. Integendeel. Hij had liever gezien dat honderdduizenden mensen omkwamen dan dat zijn reputatie werd beschadigd. Hij heeft geen controle over zijn eigen geest. Het is de geest van de farizeeën die het ook niet konden verdragen dat de Heer Jezus at en dronk met tollenaars en zondaars (zie Lk 15:2).

Het tweede gebed van Jona | vers 2

Hij bad tot de HEERE en zei: Och HEERE, waren dit mijn woord[en] niet toen ik nog in mijn [eigen] land was? Daarom ben ik het voor geweest door naar Tarsis te vluchten! Want ik wist dat U een genadig en barmhartig God bent, geduldig en rijk aan goedertierenheid, Die berouw heeft over het kwaad.

Dit gebed van Jona is heel anders dan wat hij in de vis bad. Dit keer is het een aanklacht. Het is geen gebed in overeenstemming met God, het is een verkeerd gebed (zie Jk 4:3). Hij klaagt God aan over Zijn Wezen en Zijn handelen. Hierin schuilt de hoogmoed van Jona. Hij vindt dat hij de wereld beter zou kunnen regeren dan God. Hij vertelt aan God wat hem al die tijd over God heeft beziggehouden en dat dit de reden van zijn vlucht is geweest. Hij lijkt het aan God voor te houden op een manier dat hij Hem iets vertelt wat Hij niet wist.

Jona maakt zichzelf hier openbaar. Hij, en dat geldt voor de mens in het algemeen, kan de genade die God aan anderen bewijst, niet verdragen zolang hij zichzelf nog belangrijk vindt. De mens die vervuld is van eigen belangrijkheid, is onbarmhartig en wreed. Hij misgunt niet alleen anderen de genade, maar gunt ze dat ze omkomen.

Jona doet hier denken aan de oudste zoon in *Lukas 15*. Hij is van die zoon de geestelijke tweelingbroer. Jona verwijt God dat Hij is zoals Hij werkelijk is en dat Hij niet beantwoordt aan hoe Jona vindt dat Hij moet zijn. De karaktertrek die Jona hier laat zien, komt vaker voor onder godsdienstige mensen dan we soms vermoeden. Het verklaart hoe het komt dat zij die zich beroemen op hun trouw aan de Schrift, leerstellingen handhaven die in duidelijke tegenspraak zijn met wat God van Zichzelf heeft geopenbaard. Een voorbeeld hiervan is sektarisme.

Jona verschilt met de slaaf over wie de Heer Jezus in een gelijkenis spreekt, die zijn heer een harde meester vond en daarom niet aan het werk ging (zie Mt 25:24). Maar er is ook een overeenkomst en die is dat in beide gevallen de Heer verwijten worden gemaakt omdat Hij niet beantwoordt aan de natuurlijke smaak van Zijn dienaar.

Neem toch mijn leven | vers 3

Nu dan, HEERE, neem toch mijn leven van mij weg; het is immers voor mij beter te sterven dan te leven.

In hoofdstuk 2 heeft hij nog gebeden om behoud van zijn leven. Maar het leven heeft voor hem geen zin meer als zijn woord niet tot op de letter wordt vervuld. Elia heeft ook een keer gebeden te mogen sterven (zie 1Kn 19:4). Maar terwijl Elia de moedeloze profeet is die ziet dat zijn boodschap zonder resultaat blijft, is Jona een profeet die boos is juist vanwege het verwachte resultaat van zijn prediking.

Heel anders was Paulus' verlangen om naar de Heer te gaan. Hij was het leven niet moe, maar hij verlangde naar de Heer Zelf. Toch stemde hij ermee in te blijven leven ter wille van de gelovigen, om hen te dienen (zie Fp 1:23-25).

Een vraag van de HEERE aan Jona | vers 1

Maar de HEERE zei: Bent u terecht [in woede] ontstoken?

We zien niet alleen de genade van God ten aanzien van Zijn dienaar, maar ook Zijn geweldig grote geduld met hem. God spreekt geen woord van verwijt, of het zou in de vraag opgesloten moeten liggen. Maar meer dan een verwijt horen we in de vraag hoe God probeert Jona te verlossen van zijn egoïsme. De HEERE wil de boosheid van Jona en zijn zondige misnoegen in het juiste licht, Zijn licht, plaatsen. Daartoe dient Zijn vraag. Elke vraag die Hij stelt, heeft een doel.

Als de HEERE zou zijn zoals Jona wenste dat Hij was, zou dat het einde van Jona hebben betekend. De HEERE zou hem dan geoordeeld hebben, want moreel stond hij nu op het niveau van Ninevé. Die trotseerden God voordat ze bekeerd waren. Jona trotseert Hem hier ook.

Het gesprek dat de HEERE met Jona aangaat, zien we terug in Lukas 15. Daar is een oudste zoon die de genade misgunt waarmee de vader de jongste zoon weer heeft ontvangen. De vader gaat met de oudste zoon in gesprek, om hem te betrekken in wat zijn vaderhart heeft bewogen.

Jona, de toeschouwer | vers 5

Toen verliet Jona de stad en ging [ergens] ten oosten van de stad zitten. Hij maakte daar voor zichzelf een afdak en ging daaronder in de schaduw zitten, tot hij zou zien wat er met de stad gebeurde.

De vraag van God wordt door Jona niet beantwoord. Hij blijft hangen in zijn eigen opvattingen over God en negeert Gods vraag. Zijn antwoord is het bouwen van een hut van waaruit hij de stad kan overzien en het lot kan afwachten dat de stad zal treffen (*zie en vgl. Gn 19:27*). Door buiten de stad te gaan plaatst Jona zich buiten het werk van God. Hij is daar alleen, terwijl de inwoners van Ninevé hem graag zullen hebben gehuisvest.

Jona kent klaarblijkelijk de diepte en echtheid van de bekering van de inwoners van Ninevé niet. In elk geval kent hij Gods hart niet. Hij is niet op de hoogte van Gods goedheid ten aanzien van wat in Ninevé gebeurde, omdat hij zich heeft afgesloten voor Gods goedheid. Daarvoor is in zijn hart geen ruimte. In plaats van dat zijn hart vervuld is met blijdschap omdat een hele stad tot bekering is gekomen, is zijn hart vervuld van zijn eigen reputatie.

Waarschijnlijk hebben maar weinigen van ons in de gaten wat voor een sterke plaats ons eigen 'ik' heeft, totdat zich iets voordoet wat onze persoonlijke waardigheid raakt. Op dat ogenblik openbaren we welke geest ons vervult. Er zit meer van de 'Jonageest' in ons dan we willen weten. Hoe weinig ruimte krijgt de Geest van de Heer in ons. Jona huilt als het ware over het verlies van zijn reputatie ten koste van de bekering van de stad Ninevé, terwijl de Heer heeft gehuild toen Hij de onbekeerlijkheid van de stad Jeruzalem zag (*Lk 19:41*).

Een wonderboom schiet op | *vers 6*

En de HEERE God beschikte een wonderboom en liet hem boven Jona opschieten, zodat er schaduw zou zijn boven zijn hoofd, om hem te bevrijden van zijn kwelling. Jona was erg blij met de wonderboom.

De naam "HEERE God" komt, behalve in *Genesis 2-3*, niet vaak voor in de Bijbel. Deze naam vormt de overgang van "HEERE" in *vers 4* naar "God" in *vers 7*. De HEERE, Die de profeet antwoordt op zijn klacht, is ook de Schepper God Die een wonderboom laat groeien. De naam "HEERE God" wijst op Zijn speciale relatie met Jona aan wie Hij Zich openbaart in Zijn scheppingsmacht om diens gunst te winnen. Hij wil Jona van zijn, onterechte, misnoegdheid afhelpen. God is zozeer begaan met Zijn dienaar, dat Hij om zijn gemoedstoestand bekommerd is en daarvoor met wonderlijke snelheid een boom laat groeien.

Zoals Jona heel boos was in *vers 1*, zo is hij nu heel blij. Het is de enige keer dat we lezen van de blijdschap van Jona. Zijn blijdschap bereikt niet de hoogte van de blijdschap die er in de hemel is over de bekering van zoveel mensen. Het is een zeer zelfzuchtige, laag-bij-de-grondse blijdschap over zijn eigen gemak. Hij verheugt zich meer over zijn eigen gemak dan over de belangen van mensen die verloren zouden gaan. Zijn blijdschap is net zo zelfzuchtig als zijn misnoegen.

Het komt niet in hem op hierin een wonder van God te zien en nog minder om Hem daarvoor te danken. Uit de verklaring die God later geeft, blijkt dat God met de blijdschap die Hij Jona met de boom bezorgde, hem wilde wijzen op Zijn eigen blijdschap vanwege de bekering en het sparen van Ninevé.

Een worm | *vers 7*

De volgende dag beschikte God bij het aanbreken van de dageraad een worm, die de wonderboom stak, zodat hij verdorde.

Hier is het niet de 'HEERE God', maar "God", de Schepper. Hier beschikt God "een worm". Zo heeft Hij als de HEERE God in het vorige vers een *wonderboom* beschikt, zo beschikt Hij in het volgende vers als God een *verzengende oostenwind* en heeft Hij in *Jona 1:17* als de HEERE een *grote vis* beschikt om Jona op te slokken. God beschikt naar Zijn welbehagen over de natuur.

De natuur, Zijn schepping, staat Hem ter beschikking. In alle gevallen gehoorzaamt de natuur onmiddellijk aan het bevel van God, tot beschaming van de mens over wie God ook de beschikking heeft. Dit is des te beschamender als het een mens betreft die zegt zichzelf ter beschikking van God te stellen.

Herhaling van het verzoek om te sterven | *vers 8*

En het gebeurde, toen de zon opging, dat God een verzengende oostenwind beschikte. En de zon stak op het hoofd van Jona, zodat hij geheel uitgeput raakte. Hij verlangde ernaar te sterven en zei toen: Het is voor mij beter te sterven dan te leven.

Als de zon is opgegaan, voelt Jona pijnlijk het gemis van de wonderboom. Het wonder van de groei van de boom heeft hem niet tot God gebracht. Hij heeft zich verheugd in het genot dat hij ervan had. Nu hij

het genot ervan even plotseling weer moet missen als hij het gekregen heeft, wendt hij zich wel tot God. Echter niet om Hem zijn opstandigheid te belijden. In plaats daarvan geeft hij nog een keer te kennen dat het leven voor hem geen zin meer heeft (*zie vers 3*). Egoïsme is een erg hardnekkig kwaad.

Wij zijn niet anders. In ons geval kan het comfort waarmee we omgeven zijn, de functie van een wonderboom hebben. We zitten heerlijk in de schaduw ervan en meten het leven om ons heen met de ideeën die wij over God hebben. Net als bij Jona zijn dat ideeën over hoe God volgens ons moet zijn en handelen, en niet over hoe God werkelijk is. In plaats van erover te klagen dat niet alles in ons leven zo loopt als wij graag willen, kunnen we beter dankbaar zijn dat we niet alles krijgen wat we verdienen.

Het kan ook gebeuren dat als onze wonderboom wordt weggenomen, we daarover verdrietiger zijn dan over het verloren gaan van de mensen om ons heen. Dat gebeurt als wij meer belangstellen in onze eigen gemakken dan in de dingen waar God belang in stelt. Als onze belangen niet parallel lopen aan die van God, gaan onze gevoelens op en neer met de welvaart en luxe die we genieten of missen.

Nog een keer de vraag en het antwoord daarop | *vers 9*

Maar God zei tegen Jona: Bent u terecht [in woede] ontstoken over die wonderboom? Hij zei: Terecht ben ik [in woede] ontstoken, tot de dood toe.

Weer stelt God de vraag of zijn toorn terecht is. De eerste keer dat God dit vroeg (*vers 1*), lezen we geen antwoord van Jona. Dit keer antwoordt Jona, en dat met grote nadruk, dat hij terecht in woede is ontstoken. Jona is niet afgestemd op de hemel. Hij is het niet met God eens, zoals ook Petrus eens een opdracht van de Heer weigerde en zei: 'In geen geval, Heer' (*zie Hd 10:14*).

Jona heeft als het ware de deur van Ninevé met een knal achter zich dichtgeslagen. Zo boos was hij na het volbrengen van de taak waartoe de HEERE hem ondanks al zijn verzet had gedwongen. God wist dat allemaal. De boosheid van Jona is in de loop van de tijd toegenomen. Dat komt doordat hij de zonde van bitterheid niet bij zichzelf heeft geoordeeld. In zulke gevallen overwoekert bitterheid het hele gevoels-

leven van de persoon. Alles wordt dan gezien vanuit deze bitterheid. Het vermogen om te onderscheiden tussen goed en kwaad – want dat is waar God naar vraagt – is verdwenen.

Het antwoord van Jona houdt voor God geen verrassing in. Maar misschien verbazen wij ons wel over zijn antwoord. Misschien vragen wij ons verwonderd af hoe het mogelijk is dat een dienaar van God zo hardnekkig aan zijn gelijk vasthoudt. Dan is er voor ons ook nog veel te leren. Ieder die een opdracht van de Heer krijgt, krijgt hier een spiegel voorgehouden.

We zien hier een bewijs van de enorme genade van God, Die Zijn makkende dienaar alsnog een les wil leren. Of Jona die geleerd heeft? De vraag is veelmeer: Ben ik bereid die les te leren?

De les | vers 10

Daarop zei de HEERE: Ú ontziet die wonderboom, waarvoor u niet gezwoegd hebt en die u niet hebt laten groeien, die in één nacht ontstond en in één nacht verging.

Hier wordt duidelijk waarom God voor een zo snelgroeiende boom heeft gezorgd. Als het een langzaam groeiende boom was geweest, had Jona de boom moeten verzorgen en water moeten geven. Maar Jona heeft zich geen enkele moeite hoeven te getroosten voor de groei van de boom. Hij had er geen enkele persoonlijke relatie mee. Hij had er alleen, om zo te zeggen, een zakelijke relatie mee.

God heeft met de inwoners van Ninevé wel een persoonlijke relatie, dat wil zeggen dat zij Zijn schepselen zijn. Hij heeft over hen Zijn zon doen opgaan en het ook over hen laten regenen (zie Mt 5:45). Hij heeft hun regen en vruchtbare tijden gegeven (zie Hd 14:16-17). Door Jona heeft Hij hen gewaarschuwd. Alleen met mensen die in de hel zijn, heeft God geen enkele relatie meer.

De les is dat we meer belangstelling hebben voor ons eigen gemak, dat ons zo in de schoot is gevallen, dan voor de nood van menigten verloren zielen aan wie God voortdurend werk verricht om hen tot bekering te leiden. Het gaat om Gods schepselen die in duisternis leven en zullen sterven, als zij niet worden bekendgemaakt met de Heiland.

Jona had medelijden met de boom die een levensduur van één dag had. Maar hij had geen medelijden met alleen al honderdtwintigduizend onsterfelijke, kostbare zielen van kinderen (zie vers 11). Daarom: Weg met alle trots, egoïsme en eigen belangrijkheid! Met Paulus moeten we leren zeggen: 'Ik ben niets' (zie 2Ko 12:11).

Delen in de ontferming van God | vers 11

Zou Ík dan die grote stad Ninevé niet ontzien, waarin meer dan honderdtwintigduizend mensen zijn die het verschil tussen hun rechter- en hun linker[hand] niet weten, en [daarbij] veel vee?

Met de woorden "zou Ík" wijst God met nadruk op Zichzelf en dat in Zijn grote barmhartigheid. Hij is met ontferming bewogen. We zien Gods ontferming in de Heer Jezus ten aanzien van de geestelijke nood van het volk (Mt 9:36) en ten aanzien van hun lichamelijke nood (Mt 14:14). Maar de discipelen deelden niet in Zijn gevoelens (zie Mt 14:15).

Toen Hij nu de menigten zag, werd Hij met ontferming over hen bewogen, want zij lagen afgemat terneer als schapen die geen herder hebben. (Mt 9:36)

En toen Hij uit [het schip] ging, zag Hij een grote menigte en werd met ontferming over hen bewogen en genas hun zieken. (Mt 14:14)

Jeremia heeft wel gedeeld in de gevoelens van God ten aanzien van heidenen. We horen hoe God begaan is met Moab en hoe Jeremia deelt in die gevoelens (zie Jr 48:31; zie ook Js 15:5; 16:11). En hoe ver is Jona verwijderd van de gevoelens van de Heer Jezus over Jeruzalem: "En toen Hij naderde en de stad zag, weende Hij over haar" (Lk 19:41).

Zou de koning van Ninevé wel hebben geweten hoeveel kinderen er waren? De HEERE weet het precies. Er zijn in Ninevé meer dan honderdtwintigduizend mensen die het onderscheid niet weten tussen hun rechterhand en hun linkerhand, kinderen dus. Dat wil niet zeggen dat de kinderen onschuldig zijn, maar dat de maat van hun verantwoordelijkheid beperkt is. Ze kunnen vaak nog niet onderscheiden tussen waarheid en leugen. Het maakt duidelijk dat God ook in de heidenwereld de kinderen niet laat sterven om de zonden van de ouders (zie Dt 24:16). God is bewogen over het lot van kinderen, zij gaan Hem ter harte.

Ook de dieren gaan Hem ter harte. Hij is de Rechtvaardige Die het leven van Zijn vee kent (zie Sp 12:10a).

Het antwoord van Jona op de vraag die God stelt, hebben we niet in de Schrift. De rechterstoel zal zijn reactie erop duidelijk maken. God heeft het laatste woord. Het abrupte einde van het boek maakt de inhoud en de lessen ervan des te indrukwekkender.

Andere publicaties

Andere boeken te bestellen bij de uitgever van dit boek of bij de christelijke boekhandel:

Oude Testament

Genesis, Toegelicht & toegepast 01, Bijbelverklaring,

ISBN 978-90-5798-362-7 (Paperback), 368 pag.

ISBN 978-90-5798-386-3 (E-book)

Exodus, Toegelicht & toegepast 02, Bijbelverklaring,

ISBN 978-90-5798-363-4 (Paperback), 320 pag.

ISBN 978-90-5798-392-4 (E-book)

Leviticus, Toegelicht & toegepast 03, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-364-1 (Paperback), 267 pag.

ISBN 978-90-5798-393-1 (E-book)

Numeri, Toegelicht & toegepast 04, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-365-8 (Paperback), 344 pag.

ISBN 978-90-5798-394-8 (E-book)

Deuteronomium, Toegelicht & toegepast 05, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-366-5 (Paperback), 367 pag.

ISBN 978-90-5798-395-5 (E-book)

Jozua, Toegelicht & toegepast 06, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-367-2 (Paperback), 223 pag.

ISBN 978-90-5798-396-2 (E-book)

Richteren Actueel, Bijbelverklaring

ISBN 90-74319-30-0 (Paperback), 336 pag.

ISBN 978-90-5798-420-4 (E-book)

Ruth en Esther, Toegelicht & toegepast 08 en 17, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-431-0 (Paperback), 194 pag.

ISBN 978-90-5798-421-1 (E-book)

1 Samuel, Toegelicht & toegepast 09, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-432-7 (Paperback), 313 pag.

ISBN 978-90-5798-422-8 (E-book)

2 Samuel, Toegelicht & toegepast 10, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-433-4 (Paperback), 237 pag.

ISBN 978-90-5798-423-5 (E-book)

1 Koningen, Toegelicht & toegepast 11, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-434-1 (Paperback), 249 pag.

ISBN 978-90-5798-424-2 (E-book)

2 Koningen, Toegelicht & toegepast 12, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-435-8 (Paperback), 261 pag.

ISBN 978-90-5798-425-9 (E-book)

1 Kronieken, Toegelicht & toegepast 13, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-454-9 (Paperback), 243 pag.

ISBN 978-90-5798-460-0 (E-book)

2 Kronieken, Toegelicht & toegepast 14, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-455-6 (Paperback), 334 pag.

ISBN 978-90-5798-461-7 (E-book)

Ezra en Nehemia, Toegelicht & toegepast 15 en 16, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-456-3 (Paperback), 325 pag.

ISBN 978-90-5798-462-4 (E-book)

Jesaja 1-35, Toegelicht & toegepast 23 (I), Bijbelverklaring

ISBN: 978-90-5798-483-9 (Paperback), 374 pag.

ISBN: 978-90-5798-485-3 (E-book)

Jesaja 36-66, Toegelicht & toegepast 23 (II), Bijbelverklaring

ISBN: 978-90-5798-484-6 (Paperback), 328 pag.

ISBN: 978-90-5798-486-0 (E-book)

Jeremia 1-29, Toegelicht & toegepast 24 (I), Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-501-0 (Paperback), 312 pag.

ISBN 978-90-5798-503-4 (E-book)

Jeremia 30-52 & Klaagliederen, Toegelicht & toegepast 24 (II) en 25,
Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-502-7 (Paperback), 286 pag.

ISBN 978-90-5798-504-1 (E-book)

Daniël, Toegelicht & toegepast 27, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-376-4 (Paperback), 226 pag.

ISBN 978-90-5798-384-9 (E-book)

Hosea en Joël, Toegelicht & toegepast 28 en 29, Bijbelverklaring
ISBN 978-90-79718-15-3 (Paperback), 330 pag.

Nieuwe Testament

Zie, uw Koning – een toelichting op het evangelie naar Mattheüs
(Serie 'Zie' - deel 1/5)
ISBN 978-90-5798-272-9 (Paperback), 391 pag.
ISBN 978-90-5798-387-0 (E-book)

Zie, Mijn Knecht – een toelichting op het evangelie naar Markus
(Serie 'Zie' - deel 2/5)
ISBN 978-90-5798-273-6 (Paperback), 275 pag.
ISBN 978-90-5798-388-7 (E-book)

Zie, de Mens – een toelichting op het evangelie naar Lukas
(Serie 'Zie' - deel 3/5)
ISBN 978-90-5798-274-3 (Paperback), 519 pag.
ISBN 978-90-5798-389-4 (E-book)

Zie, uw God – een toelichting op het evangelie naar Johannes
(Serie 'Zie' - deel 4/5)
ISBN 978-90-5798-275-0 (Paperback), 426 pag.
ISBN 978-90-5798-390-0 (E-book)

Zie, een volk – een toelichting op Handelingen
(Serie 'Zie' - deel 5/5)
ISBN 978-90-5798-276-7 (Paperback), 498 pag.
ISBN 978-90-5798-391-7 (E-book)

De brief aan de Romeinen
een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 1)
ISBN 978-90-8088-677-3 (Paperback), 198 pag.
ISBN 978-90-5798-426-6 (E-book)

De eerste brief aan de Korinthiërs
een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 2)
ISBN 978-90-6353-224-6 (Paperback), 288 pag.
ISBN 978-90-5798-427-3 (E-book)

De tweede brief aan de Korinthiërs

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 3)

ISBN 978-90-6353-244-4 (Paperback), 166 pag.

ISBN 978-90-5798-428-0 (E-book)

Vrij! - De brief aan de Galaten

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou, (Rotsvast 4)

ISBN 978-90-7431-941-6 (Paperback), 101 pag.

ISBN 978-90-5798-429-7 (E-book)

De brief aan de Efeziërs

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 5)

ISBN 978-90-8088-673-5 (Paperback), 218 pag.

ISBN 978-90-5798-430-3 (E-book)

De brieven aan de Filippiërs en de Kolossers

een verklaring van Paulus' brieven speciaal voor jou (Rotsvast 6)

ISBN 978-90-8088-674-2 (Paperback), 218 pag.

ISBN 978-90-5798-439-6 (E-book)

De brieven aan de Thessalonikers

een verklaring van Paulus' brieven speciaal voor jou (Rotsvast 7)

ISBN 978-90-8088-679-7 (Paperback), 164 pag.

ISBN 978-90-5798-440-2 (E-book)

De brieven aan Timotheüs, Titus en Filémon

een verklaring van Paulus' brieven speciaal voor jou (Rotsvast 8)

ISBN 978-90-7971-803-0 (Paperback), 287 pag.

ISBN 978-90-5798-441-9 (E-book)

De brief aan de Hebreëën

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 9)

ISBN 978-90-79718-05-4 (Paperback), 287 pag.

ISBN 978-90-5798-442-6 (E-book)

De brieven van Jakobus en Petrus

een verklaring van deze brieven speciaal voor jou (Rotsvast 10)

ISBN 978-90-79718-07-8 (Paperback), 256 pag.

ISBN 978-90-5798-443-3 (E-book)

De brieven van Johannes en Judas

een verklaring van deze brieven speciaal voor jou (Rotsvast 11)

ISBN 978-90-79718-08-5 (Paperback), 160 pag.

ISBN 978-90-5798-444-0 (E-book)

De Openbaring

een verklaring van dit bijbelboek speciaal voor jou (Rotsvast 12)

ISBN 978-90-79718-00-9 (Paperback), 298 pag.

ISBN 978-90-5798-445-7 (E-book)

Onderwerpen

Begraven of cremeren, Wat zegt de Bijbel

ISBN 90-64510-80-6, 72 pag.

Bekering en doop

ISBN 90-808867-1-8, 60 pag.

De christen en de wet

ISBN 978-90-5798-351-1, 108 pag.

Europa herleeft, Droom of nachtmerrie?

ISBN 90-77669-05-1, 80 pag.

Jezus, een levende relatie, 40 pag.

Zie voor meer commentaren en publicaties van Ger de Koning de website www.oudesporen.nl onder 'Publicaties Ger de Koning'.